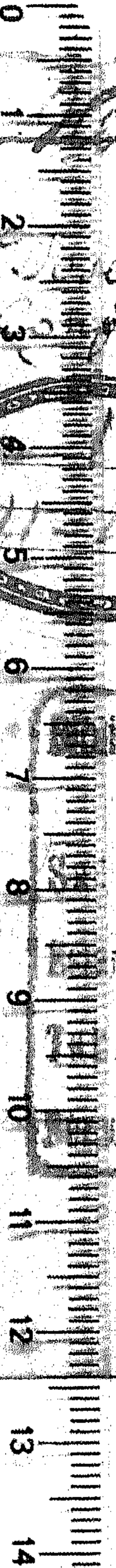
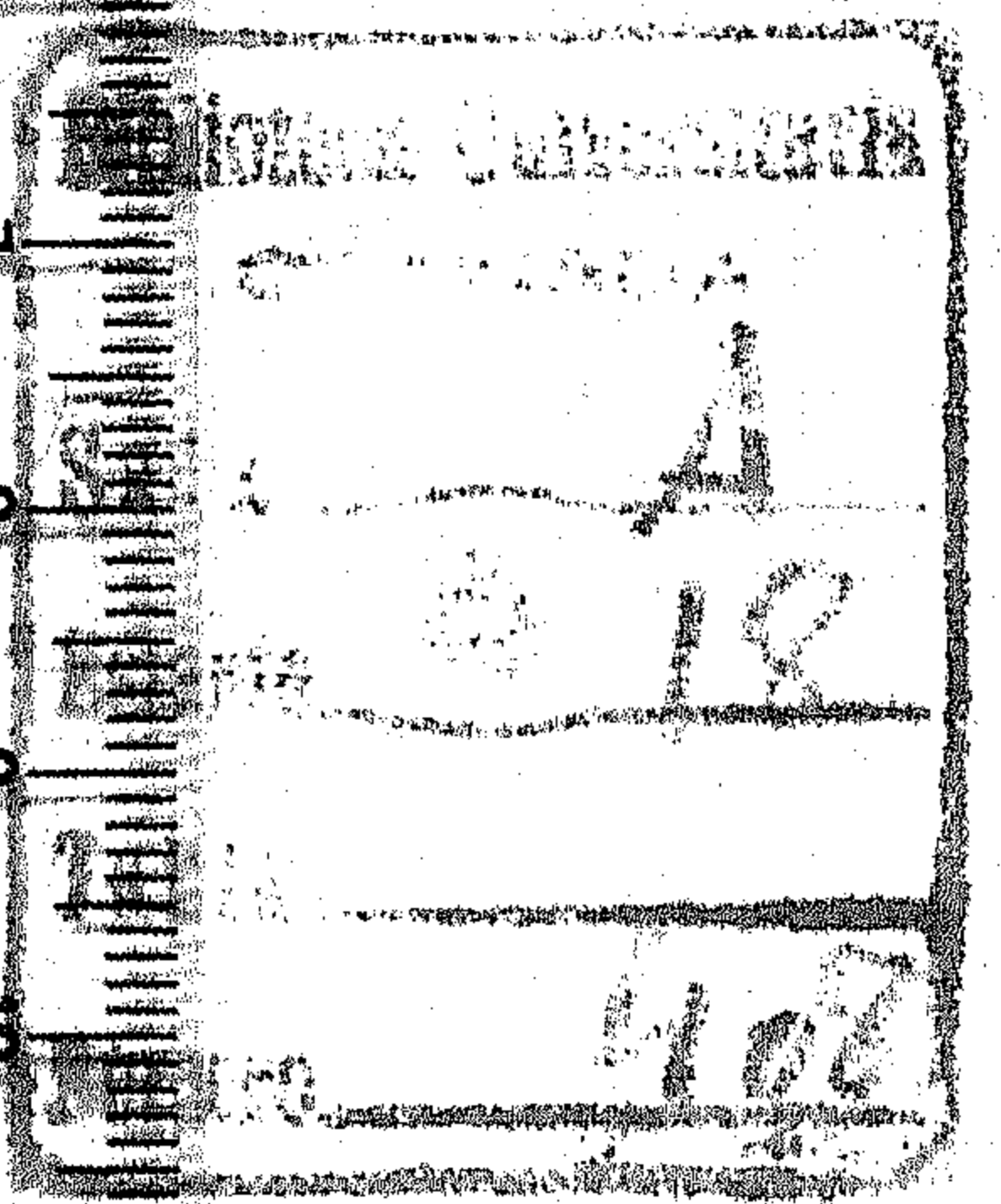
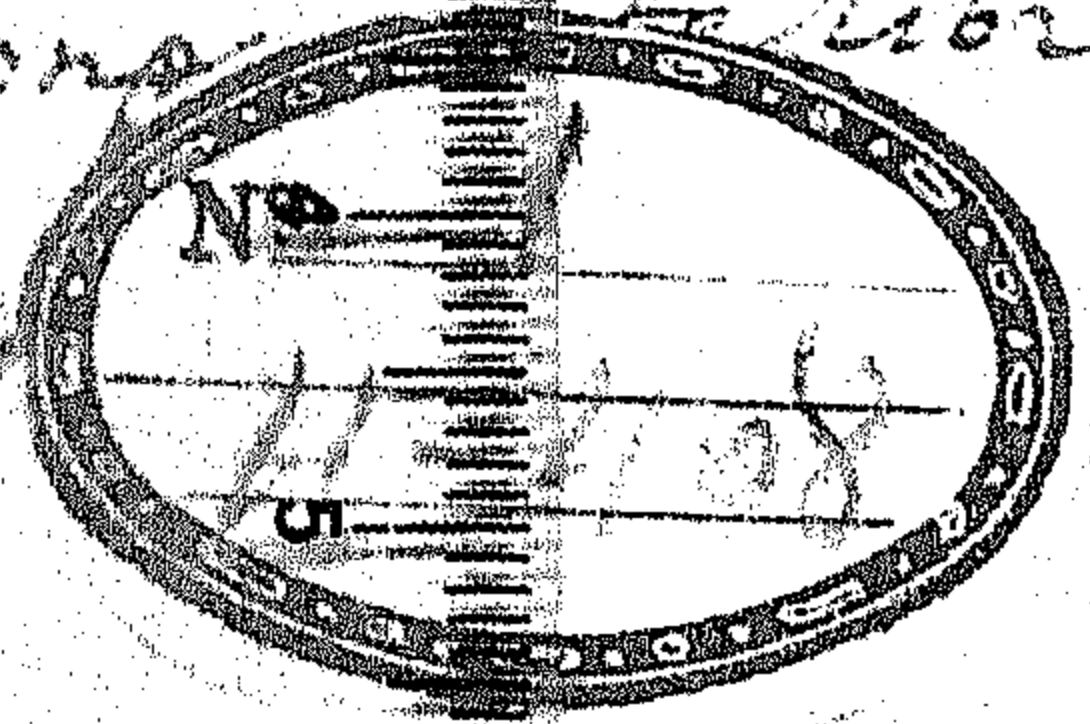

Faint handwritten text, possibly a title or date, located on the front cover.

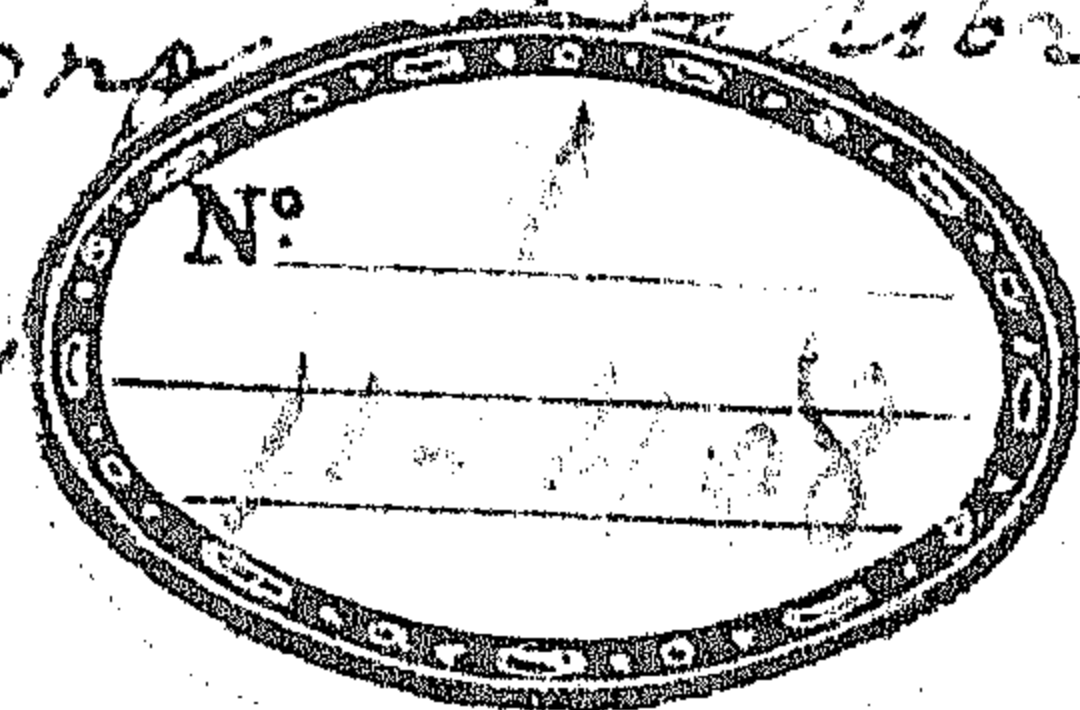
El libro de...

de la...
de la...
de...
con...

~~El Sr. Hernan~~

El Sr. Jose de Jesus
de la Compañia de Jesus
comp. un libro

Biblioteca de la Compañia de Jesus	
Auto	1
Fecha	18
Titulo	
Numero	100

16-11-18

P. V. B.

282ym

TERENTIVS

A FER,

R. 8534

THEOD. PVLMANI CRANEN-
burgij studio, accuratissimè
castigatus.

CVM INDICE VERBORVM VETE-
rum, & raro vsitatorum apud
eundem.

*Deas
Hic
Cetera
Virtus
Innocentia
Pegay*

ANTVERPIAE
Apud Philippum Nutium,
Anno M. D. LXV.

CVM PRIVILEGIO.

THEODORVS PVL-
MANNVS CRANEN-
BURGIVS
Lectori S.

NE mireris candide Lector, sicubi in hoc nostro Terentio non nulla mutata, atq; diuersam à vulgata tum lectionem, tum scripturam passim inueneris: nam hæc, quæ ex eruditissimis prisorum, & neotericorum scriptorum commentarijs studiosè reposui, in vetustissimis codicibus inuenta, & doctissimorum virorum iudicio recepta esse, si diligenter animum intenderis, comperies: ne igitur ea, vt praua, aut corrupta statim damnes, atq; carbone notes, velim, Hoc te scire volumi. Vale. Antuerpiæ Anno MD. LX.

Terentio es bonus Poeta

Terentius est bonus Poeta

Cronio Romanus Poeta.

P. TERENTII VI-
TA, EX AELIO
DONATO.

Publius Terentius Afer, Carthagine natus, seruiuit Romæ Terentio Lucano senatori: à quo ob ingenium, & formam non institutus modò liberaliter, sed & maturè manumissus est. Quidam captum esse existimant: quod fieri nullo modo potuisse, Feneſtella docet: cum in fine secundi belli Punici, & ante initium tertij natus sit, & mortuus: nec, si à Numidis, aut Gæulis captus sit, ad ducem Romanum peruenire potuisset, nullo commercio inter Italicos, & Afros, nisi post deletam Carthaginem, cepto. Hic cum multis nobilibus familiariter vixit, sed maxime cum Scipione Africano, & cum Lælio, quibus etiam corporis gratia conciliatus existimatur. Quod & ipsum Feneſtella arguit, contendens utroq; maiorem natu fuisse: quàm nis Cornelius Nepos æqualeis omnes fuisse tradat, & Porcius suspicionem de consuetudine per hæc faciat.

Dum lasciuia nobilium, & fucosas laudes petit,
Dum Africani voci diuinae inhiat audis auribus,
Dum ad Fursu se cenitare & Læliu, pulcrum putat,
Dum se amari ab hisce credit, crebro in Albanis
rapi

Ob florè etatis suæ: ad summam inopiã redactus est.
Itaque è conspectu omnium abiit Græciam in terram vltimam.

A 2

Mor-

Mortuus est in Stymphalo Arcadiae oppido : nil
Publius

Scipio profuit, nihil ei Lelius, nil Furius,
Tres per idem tempus qui agitabant nobiles fa-
cillime:

Forū ille opera ne domū quidē habuit cōducticiā,
Saltē ut esset, quō referret obitū domini seruul⁹.
Scripsit Comœdias sex, ex quibus primam Andriā
cūm Aedilibus daret, iussus autē Cæcilio recitare:
ad cenantem cūm venisset, dictus est initium qui-
dem fabule, quōd erat contentiore vestitu, sub-
sellio iuxta lectulum residens, legisse: post paucos
verō versus, inuitatus ut accumberet, cenasse unā,
deinde cetera percurrisse, non sine magna Cæciliū
admiratione: & hanc autem, & quinque reliquas
æqualiter populo probavit. Quamvis Volcatius de
enumeratione omnium ita scribit.

Sumetur Hecyra sexta ex his fabula.

Eunuchus quidem bis acta est, meruitq; pretium
quantum nulla antea cuiusquam Comœdia, vide-
licet, octo millia nummū, propterea summa quoque
titulo adscribitur. Nam Adelphorum principium
Varro etiam præfert principio Menandri. Non ob-
scura fama est, adiutum Terentium in scriptis à
Lelio & Scipione, quibuscum familiariter vixit.
Eandem ipse auxit: nunquam enim nisi leuiter se-
rutiari conatur, ut in prologo Adelphorum.

Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles

Hunc adiutare, assidueq; unā scribere:

Quod illi maledictum vehemens existimant,

Eam laudem hic ducit maximā: cūm illis placet,

Qui vobis vniuersis, & populo placent:

Quo-

Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
suo quisque tempore usus est sine superbia.
Videtur autem se leuiter defendisse, quia sciebat,
Lelio & Scipioni non ingratum esse hanc opinio-
nem: quæ tamen magis, & vsq; ad posteriora tem-
pora valuit. Q. Memmius in oratione pro se ait.
Publius Africanus, qui à Terentio personam mu-
tuat⁹, quæ domi luserat, ipse nomine illius in scenā
detulit. Nepos auctore certo comperisse se ait, C.
Lelium quondā in Puteolano Kalendis Martijs ad-
monitum ab uxore, temporius ut discumberet, pe-
tuisse ab ea, ne interpellaretur: serius tandem ingres-
sum triclinium, dixisse, non sæpè in scribendo magis
succesisse sibi: deinde rogatum ut scripta illa pro-
ferret, pronuntiasse versus qui sunt in Ε&Ϟ ΙΟΥΤΙ-
ΜΟΡΟΥ ΕΥΩ.

Satis pol proteruè me Syri promissa huc induxe-
runt. Santra Terentium existimat, si modo in scri-
bendo adiutoribus indiguerit, non tã Scipione &
Lelio uti potuisse, qui tunc adolescentuli fuerē,
quàm Sulpicio Gallo, homine docto, & qui consu-
laribus ludis initium fecerit fabularum dandarum:
vel Q. Fabio Labeone, & M. Popillio, consulari
utroque, ac poëta. Ideo ipsum non iuuenes desi-
gnasse, qui se adiuisse dicerentur, sed viros, quorū
operam & in bello, & in otio, & in negotio po-
pulus sit expertus. Post editas Comœdias nondum
quinctū atque trigésimum egressus annum, causa
euitandæ opinionis, quia videbatur aliena pro suis
edere seu percipiendi Græcorum instituta, moresq;
quos perinde exprimeret in scriptis, egressus vrbe
est, neq; ampli⁹ rediit. De morte ei⁹ Volcati⁹ tradis-

A 3

Sed

Sed ut Afer sex populo edidit Comedias,
 Iter hinc in Asiam fecit: nauim cum semel
 Conscendit, visus nunquam est. sic vita vacat.
 Quintus Consetius redeuntem e Grecia perusse in
 mari dicit cum centum & octo fabulis conuersis a
 Menandro. Ceteri, mortuum esse in Arcadia Stym-
 phalo, siue Leucadia, tradunt, Cn. Cornelio Dola-
 bella, M. Fulvio nobilitate Consulibus, morbo impli-
 citum acri, dolore ac tadio amissarum fabularum,
 quas in nauim premiserat, ac simul fabularum,
 quas nouas fecerat. Fuisse dicitur medioeri statura,
 gracili corpore, colore fusco. Reliquit filiam, que
 equiti Romano nupsit. Item hortulos xx. iugerum,
 via Appia ad Martis villam. Quo magis miror Por-
 cium scribere. Nil Publius.

Scipio profuit, nihil ei Laetius, nil Furius,
 Tres per idem tempus qui agitabant nobiles facillime.
 Eorum ille operane domum quidem habuit con-
 ducticiam:

Saltim ut esset, quod referret obitum domini seruulorum.
 Hunc Afranius quidem omnibus Comicis pre-
 fert, scribens in Compitalibus.

Terentio non similem dices quempiam.
 Volcatius autem non solum Nauium, & Plautum,
 & Caelium, sed Licinium quoque postponit. Cicero
 in Limone haecenus laudat.

Tu quoque, qui solus lecto sermone Terenti
 Conuersum, expressumque, Latina voce Menandrum
 In medio populi sedatis vocibus effers,
 Quidquid comede loquens, ac omnia dulcia dicens:

Item C. Caesar,

Tu quoque tu in summis e dimidiata Menander

Pona-

Poneris, & merito, puri sermonis amator.
 Lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret vis
 Comica, ut equato virtus polleret honore
 Cum Graecis, neque in hac despectus parte iaceres.
 Vnum hoc maceror, & doleo tibi deesse Terenti.
 Hac Suetonius Tranquillus. Nam duos Terentios
 poetas fuisse scribit Metius: quorum alter Fregella-
 nus fuerit Terentius Libo, alter Libertinus Teren-
 tius, Afer patria, de quo nunc loquimur. Scipionis
 fabulas edidisse Terentium, Valgius in Acteone ait.
 Haec quae vocantur fabulae, cuius sunt?
 Non has, qui iura populis recensens dabat
 Summo honore affectus, fecit fabulas?
 Duae ab Apollodoro translatae esse dicuntur Co-
 mico, Phormio, & Hecyra: quatuor reliquae a Me-
 nandro, ex quibus magno successu, & pretio stetit
 Eunuchus. Hecyra saepe exclusa vix acta est.

A 4

P AE-

Nullus est omnino scriptor in Latina lingua, quem tant opere cognosci, edisciq; retulerit, atq; Terentium. Nam cum prima virtus in oratione sit, propriè loqui, nec proprii sermonis artificem meliorem Terentio habeamus, dignus planè est, in quo perdiscendo plurimùm opera, ac studij ponamus. Et ab ijs, qui docent pueros superstitiosam etiam diligentiam in hac auctore enarrando requiro. Primum prodest monere, quæ Comædia natura sit, quidue spectarint Comædiarum auctores: nomina unde factum sit. Atque hæc idem Donatus copiosè exposuit. Conuenit autem inter omnes, auctores Comædiarum voluisse & communium morum, & casuum exempla proponere, quibus velut admoniti, prudentius iudicemus de rebus humanis: & genere orationis facundiam locupletare. Quæ mentabunt professores ed diligentius, ut sciant pueri, quid ex illis petere debeant, quem fructum facturi sint legendis Comædijs. Nam quò propius cognoverint & vim litterarum, & utilitatem, ed impensius iuvat discere. Porro nomen Comædia factum est (ut plerumque dicunt) ἀπὸ τοῦ κῶμου, id est, à comestatione, & ἀπὸ τοῦ ἀλῆος, id est, à carmine, ut sit conuiuiale carmen. Nam in conuiujs primum iocoso quodam carmine ciuium vitia iuuentus liberius taxabat: postea ars accessit, & theatrorum consuetudo Aristoteles περὶ τῶν ποιητικῶν de nominis origine aliter sentit, nec piget adscribere eius verba: ὁ κῶμος οὐκ ἀπὸ τοῦ κῶμας λέχθιντας, ἀλλὰ τῆς μάτης κῶμος πλάνη ἀτιμαζομένης ἐν τοῦ ἀσίου. Cetera Donatus. In recensendis argumentis fabularum

ARGUMENTVM ANDRIÆ. §
larum, consilium poëta summa cura exponendum est: quarum personarum descriptiones in primis admirationem mereantur, in quibus loci plurimùm commoretur poëta, ubi plurimum neruorum plurimum eloquentia ostendet: quos locos ita commendent pueris, ut & familiariter ament, & tanquam digitos suos norint. Et ob hanc causam fabularum omnium argumenta veteri more ἐν πρότασι, & ἐπίτασι, καὶ ἰσχυροφύη partiantur, ut distributa facilius assequatur iuuentus. Ferè autem fabule continent periculum quoddam. Nusquam enim consilio locus est, nisi in dubijs rebus. Neque verò aliud est Comædia, nisi humanorum consiliorum, & euentuum imago quadam. In Andria periclitatur Pamphylus, ut Glycerio fidem promissam præstet, postquam patri per errorem pollicitus est, futurum se in eius potestate, ac ducturum quam vellet. Estq; hæc veluti sūctus fabule. Consilia omnia, querelæ omnes, argumenta omnia huc referenda sunt. Et tota fabula similis est orationi generis suaserij: nam varie de tota causa consultant senes, adolescentes, ac serui. Sed ut argumentum propius cernere queant pueri, ordine singulas partes referemus.

PERICVLVM PROTASIS.

Cum amaret Pamphylus Glycerium, eiq; fidem dedisset ducturum se esse uxorem: pater qui amare filium compererat, consilium capit abstrahendi eius à Glycerio: simulat se uxorem daturum, poscitq; ut ne filius id recuset. At cum & patrem vereretur, & Glycerium deserere parum piuum iudicaret, pendet animi, nec habet quò se vortat. Ibi Dausus intelligens simulari rem à patre, consulit herili filio, ut pol-

liceatur patri se in eius potestate futurum: periculi nihil esse, quandoquidem simulentur nuptiae. Filius obsequitur, quanquam egrè pollicetur patri, durum se quam vellet.

EPITASIS.

Interea spargitur de Pamphili nuptijs rumor: resciscunt & muliercule, quibus cum Glycerio consuetudo erat. Et pater cum à filio, quod voluerat, extorsisset, non iam simulat rem, sed seriam fabulã orditur. Chremetem orat, ut quãdam det uxorem suo filio. Facile impetrat. Hic de Pamphilo actus fuit: maturare nuptias pater studet: & filius pollicitus erat, se in patris potestate futurum esse. Quãso, quomodo ex his turbis se explicet? quid faciat Pamphilus? Hic Daus, cuius imprudẽtia periculum contractum erat, cum dolus non successisset, Chremetem deterrere à nuptijs, fidem faciens amari aliã à Pamphilo.

CATASTROPHE.

At pater rem urget: & processisset, nisi casus, qui sepe plus valet, quàm ratio, dubijs rebus opem attulisset. Venit quisspiam Crito, qui docet, Glyceriũ Chremetis filiam esse, gratum omnibus nuntium. Nuptiae ex sententia Pamphili consueiuntur. Vide ex quanto periculo, casu euaserit Pamphilus.

Est autem in more Terentio, in prima ferè scena longa narratione commemorare occasionem fabule: atque eas narrationes plurimi fecerunt veteres. Sic in Andria exponit Pamphili amores, & patris consilium, quo is filium à Glycerio diuulsurus erat. In reliquis scenis pergit cõsilium exsequi. Sunt aspersa narrationi illi primæ multa rhetorica or-

ad amen-

namenta. Est enim mirabiliter aucta commemorazione morum studiorũ, sodalitij Pamphili, qua occasione Pamphilus deperire in Glycerium ceperit, ubi pater id primum deprehendit. Hæc accuratè expendet professor, & velim heic immodicè etiam anxium esse, ὡς πολυπραγμοσύνην interpretem. Est enim modus omnibus efficiendum, ut mirentur, & ament hunc auctorem pueri. Ad ita fiet, si rectissime intellexerint. Exigendum ipsis pueris, ut suo Marte argumenta fabularum condant, ut locos aliquos retexant, & pluribus exponant, & tanquam cerò resurgant: qua exercitatio præterquam quòd familiariorẽ hunc poetam facit, facundiam etiam alit. Finguntur heic cordati senes: Daus veterator: honesta ac pia mente præditus adolescens Pamphilus. Verum ut Pamphili ingenium rectius perspicere posset, & ut aliquantò plus in fabula turbæ esset, confertur cum eo Charinus Pamphili dissimilimus: nihil moderatum in hoc, nihil consilij: contra in illo moderatiora omnia, pane quàm vel ætas pascit, vel finit amor.

In primis mirantur eloquentiam poetæ in Pamphili querelis, in senis narrationibus, consultationibus, & obiurgationibus. Ab his exemplis & verbis, & figuras Latini sermonis, & dicendi rationem assuescant petere adolescentes: felicius haud dubiè collocaturi operam, quàm si intereã velut formica Indicæ aurum conueherent.

A 6 F A.

FABVLAE INTERLO-
CVTORES.

SI MO, senex. BYRRHIA, seruus.
SOSIA, libertus. LESBIA, obstetrix.
DAVVS, seruus. GLYCERIVM, meretrix
MYSIS, ancilla. CHREMES, senex.
PAMPHILVS, adolescēs. CRITO, hospes.
CHARINVS, adolescēs. DROMO, lorarius.

C. SVLPICII APOLLINA-
RIS PERIOCHA.

Iambici trimetri.

*SOROREM falso credit am meretricule,
Genere Andriae, Glycerium vitiat Pamphilus:
Gravidaq; facta, dat fidem uxorem sibi
Fore hanc: nam aliam pater ei desponderat,
Gnatam Chremetis: atq; ut amorem comperit,
Simulat futuras nuptias, cupiens, suus
Quid haberet animi filius, cognoscere.
Davi suāsu non repugnat Pamphilus,
Sed ex Glycerio natum ut vidit puerulum
Chremes, recusat nuptias, generum abdicat:
Mox filiam Glycerium insperat ò agnitam,
Dat Pamphilo hanc, aliam Charino coniugem.*

A N.

ANDRIA TE-

RENTII,

ACTA LVDIS MEGALENSIB.
M. EVLVIO, ET M. GLABRIONE
Aedilibus curulibus, Egerunt L. Ambi-
nius Turpio, L. Atilius Prænestinus. Mo-
dos fecit Flaccus Claudij, tibijs paribus
dextris, & sinistris. & est tota Græca, edi-
ta M. Marcello, Cn. Sulpicio Cos. An-
no ab vrbe condita D. LXXXVIII.

PROLOGVS.

Iambici trimetri.

*P*OETA cūm primūm animum ad
scribendum appulit,
Id sibi negotiū credidit seūm dari,
Vopulo vt placerent, quas fecisset
fabulas:

*Verūm aliter euenire multò intelligit:
Nam in prologis scribandis operam abutitur:
Non quī argumentum narret, sed quī maleuoli
Veteris poëtae maledictis respondeat.
Nunc, quam rē vitio dent, queso animū aduertite.
Menander fecit Andriam, & Perinthiam.
Qui vtramvis rectè norit, ambas nouerit.
Non ita dissimili sunt argumento: sed tamen
Dissimili oratione sunt factæ, ac stylo.
Que conueniēre, in Andriam ex Perinthia
Fateatur transtulisse, atq; vsum pro suis.
Id isti vtuperant factum, atq; in eo disputant,*

A 7

Cors-

Contaminari non decere fabulas.
 Faciantne intellegendo, vt nihil intellegant?
 Qui cum hunc accusant, Nautum, Plantum, Ennium
 Accusant: quos hic noſter auctores habet:
 Quorum emulari exoptat negligentiam
 Potius, quam iſtorum obſcuram diligentiam.
 Dehinc, vt quieſcant porro, moneo, & deſinant
 Maledicere, malefacta ne noſcant ſua.
 Fauere, a deſte equo animo, & rem cognoscite,
 Vt pernoſcatis, ecquid ſpei ſit reliquum,
 Poſthac quas faciet de-integro Comedias,
 Spectandae, an exigendae ſint vobis prius.

ACTVS I. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Simo narrat liberto primum honeſtam ſili
 vitam: deinde amatoriã. Ad poſtremum eum
 aperit, quo conſilio ſe daturum illi vxorem
 ſimulare ſtatuerit.

Iambiçi trimetri.

SIMO, SOSIA.

SI. Vos iſtac intrò auferte: abite. Soſia,
 A deſilum, paucis te volo. SO. dictum patat:
 Nempe vt curentur rectè hæc, SI. immo aliud. SO.
 quid eſt,
 Quòd tibi mea ars efficere hoc poſſit amplius?
 SI. Nihil iſtac opus eſt arte ad hæc rem, quã paro:
 Sed his, quas ſemper in te intellexi ſitas,
 Fide, & taciturnitate. SO. exſpecto, quid velis.
 SI. Ego poſtquam te emi à paruolo, vt ſemper tibi
 Apud me iuſta, & clemens fuerit ſeruitus,
 Scis. feci, è ſeruo vt eſſes libertus mihi,
 Propterea quòd ſeruibas liberaliter,

Quòd

Quòd habui ſummum pretium, perſoluſi tibi.
 SO. In memoria habeo. SI. haud muto factum. SO.
 gaudeo,
 Si tibi quid feci, aut facio, quòd placeat Simo, &
 Id gratum fuiſſe aduorſum te, habeo gratiam.
 Sed mihi hoc moleſtum eſt: nã iſtac cõmemoratio,
 Quasi exprobratio eſt immemoris benefici.
 Quin tu vno verbo dic, quid eſt, quòd me velis.
 SI. Ita faciam. hoc primum in re hac prædico tibi,
 Quas credis eſſe hæc, non ſunt vera nuptiæ.
 SO. Cur ſimulas igitur? SI. rem omnem à principi
 audies:
 Eo pacto & gnati vitam, & conſilium meum
 Cognosces, & quid facere in hac re te velim.
 Nam is poſtquam exceſſit ex ephēbis, Soſia,
 Libertus viuendi fuit poteſtas. nam aut eã
 Qui ſcire poſſes, aut ingenium noſcere,
 Dum etas, metus, magiſter prohibebant? SO. ita eſt.
 SI. Quòd pleriq; omnes faciunt adoleſcentuli,
 Vt animis ad aliquod ſtudiũ adiungant, aut equos
 Alere, aut canes ad venandũ, aut ad philoſophos:
 Horum ille nihil egregiè, præter cetera,
 Studebat: & tamen omnia hæc mediocriter.
 Gaudebam. SO. non iniuria: nam id arbitror
 Apprimè in vita eſſe vtile, vt NE QUID NIMIS.
 SI. Sic vita erat: facile omneis perſerre ac pati:
 Cum quibus erat cumq; vnã, his ſeſe dedere,
 Eorum obſequi ſtudijs, aduorſus nemini,
 Nunquam præponens ſe illis: ita, vti facillimè
 Sine inuidia laudem inuenias, & amicos pares.
 SO. Sapienter vitam inſtituit: nanq; hoc tempore
 OBSEQVIYM AMICOS, veritas odium parit.

MA
 CRE
 SI. I
 172
 202

SI. Intereã mulier quadam abhinc triennium
 Ex Andro commigravit huic vicinia,
 Inopia, & cognatorum negligentia
 Coacta, egregia forma, atque atate integra.
 SO. Hei vereor, ne quid Andria apportet mali.
 SI. Primum hac pudicè vitam, parçè, ac dicitur
 Agebat, lana, ac tula victum queritans:
 Sed postquam amans accessit, pretium pollicens,
 Unus, & item alter, ita ut ingenium sit omnium
 Hominum ab labore proclive ad lubricum,
 Accepit conditionem, inde in qua stum occipit.
 Qui tum illam amabant, forte, ita ut sit, filium
 Perduxere illuc secum, ut una esset, meum.
 Ego met continuo mecum: certè captus est:
 Habet. observabam mane illorum servulos
 Venienteis, aut abeunteis: rogitabam, heus puer,
 Dic sedes, quis heri Chrysidem habuit? nã Andriae
 Illi id erat nomẽ. SO. teneo. SI. Phadrũ, aut Climã,
 Dicebant, aut Neiceratum. nam hi tres tum simul
 Amabant. ehò, quid Pamphilus? quid? symbolam
 Dedit, cenavit. gaudebam. item alio die
 Querebam: comperiebam nihil ad Pamphilum
 Quidquam attinere. enimvero spectatum satis
 Putabam, & magnum exemplum continentie.
 Nam qui cum ingenijs conficitur eiusmodi,
 Neq; commouetur animus in ea re tamen,
 Scias posse habere iam ipsum suæ vitæ modum.
 Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia
 Bona dicere, & laudare fortunas meas,
 Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.
 Quid verbis opus est? hac fama impulsus Chremes,
 Vitro ad me venit, unicum gnatam suam

Cum

Cum dote summa filio uxorem ut daret.
 Placuit: despondi: hic nuptijs dictu' sit dies.
 SO. Quid igitur obstat, cur non verè fiat? SI. audies.
 Ferè in diebus paucis, quibus hæc acta sunt,
 Chrysis vicina hæc moritur. SO. ó factum bene:
 Beasti: metui à Chryside. SI. ibi tum filius
 Cum illis, qui amabant Chrysidem, unã aderat fre-
 quens,
 Curabat unã funus: tristis interim,
 Non nunquã collacrumabat. placuit tum id mihi.
 Sic cogit abam. hic parua consuetudinis
 Causa, mortem huius tam fert familiariter:
 Quid, si ipse amasset? quid hic mihi faciet patri?
 Hæc ego putabam esse omnia humani ingenij,
 Mansuetiq; animi officia. quid multis moror?
 Ego met quoque eius causa in funus prodeò,
 Nihil suspicans etiam mali. SO. hom, quid est? SI.
 scies.
 Refertur: imus. intereã inter mulieres,
 Quæ ibi aderant, forte unã adspicere adolescentulã,
 Forma, & bona fortasse si. & volu' Sofia
 Ad eò modesto, ad eò venusto, ut nihil supra.
 Quia tum mihi lamentari præter ceteris
 Visa est, & quia erat forma præter ceteras
 Honestã, & liberali aëredo ad pedisequã.
 Quæ sit, rogo. sororem esse aiunt Chrysidis.
 Percussit illico animum. at at, hoc illud est,
 Hinc illa lacrima, hæc illa sit misericordia.
 SO. Quam timeo quorsum euadas. SI. fun' interina
 Procedit: sequimur: ad sepulcrum venimus:
 In ignem imposita est: fletur, intereã hæc soror,
 Quam dixi, ad flamam accessit imprudentis,

Satis

Satis cum periclo . ibi tū exanimatus Pamphilus
 Bene dissimulatum amorem, & calatum indicat:
 Accurrit: mediam mulierem complectitur.
 Mea Glyceriū, inquit, quid agis? cur te is perditum?
 Tum illa, ut consuetum facile amorem cerneret,
 Reiecit se in eum, flens quā familiariter.
 SO. Quid ais? SI. redeo inde iratus, atq; agrè ferēs.
 Nec satis ad obiurgandum caussa . diceret,
 Quid feci? quid commerui, aut peccaui, pater?
 Quae sese in ignem iniicere voluit, prohibui,
 Seruavi. honesta oratio' st. SO. rectè putas:
 Nam si illum obiurges, vitæ qui auxilium tulit:
 Quid facias illi, qui dederit damnum, aut malum?
 SI. Venit Chremes postridie ad me, clamitans,
 Indignam facinus, comperisse, Pamphilum,
 Pro vxore habere hanc peregrinā. ego illud sedulo
 Negare factum. ille instat factum . denique
 Ita tum discedo ab illo, ut qui se filiam
 Neget daturum. SO. non tu sibi gnatum? SI. ne hæc
 quidem
 Satis vehemēs caussa ad obiurgandū. SO. qui, cedo?
 SI. Tute ipse his rebus finem præscripsi pater:
 Propè adest, cum alieno more viuendum est mihi:
 Sine nunc meo me viuere intereā modo.
 SO. Quis igitur relictus est obiurgandi locus?
 SI. Si propter amorem vxorem nolit ducere,
 Ea primū ab illo animaduertenda iniuria' st.
 Et nunc id operam do, ut per falsas nuptias
 Vera obiurgandi caussa sit, si denegat:
 Simul sceleratus Dauos, si quid consilii
 Habet, ut consumat nunc, cum nihil obsint doli:
 Quē ego credo manibus, pedibusq; obnixè omnia
 Factu-

Facturum, magis id aded, mihi ut incommodet,
 Quā ut obsequatur gnato. SO. quapropter? SI.
 rogas?
 Malamens, malus animus. quem quidem ego sē
 sensero.
 Sed quid opu' st verbis? sin eueniat, quod volo,
 In Pamphilo ut nihil sit moræ: restat Chremes,
 Qui mihi exorandus est: & spero confore.
 Nunc tuum est officium, has bene ut assumules nu-
 ptias,
 Perterrefacias Dauom, obserues filium,
 Quid agat, quid cum illo consili captet. SO. sat est:
 Curabo. eamus iam nunc intrò. SI. i præsequar.

ACTVS I. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Filij amorem explorat pater: simulat futu-
 ras nuptias: interminatur Dauo pistrinum, si
 quid fallaciæ in ipsis conatus fuerit nuptijs.
 Iambici senarij & octonarij, dimeter
 vnus, omnes acatalectici.

SIMO, DAUVS.

S. Non dubium' st, quin vxorem nolit filius:
 Ita Dauom modo timere sensi, ubi nuptias
 Futuras esse audiuit. sed ipse exit foras.
 D. Mirabar, hoc si sic abiret: & heri semper lenitas
 Verebar quorsum euaderet.
 Qui postquā audierat nō datū iri filio vxorē suo,
 Nunquam cuiquam nostrūm verbum fecit, neq; id
 agrè tulit.
 S. At nunc faciet, neque, ut opinor, sine tuo magno
 malo.
 D. Id voluit, nos sic nec opināteis duci falso gaudio
 Spe-

Speranteis iam amoto metu, interea oscitantes op-
 primi,
 Ne esset spatiū cogitandi ad disturbandas nuptias:
 Astute. s. carnifex quæ loquitur? D. herus est, neq;
 prouideram.
 s. Daue. D. hem quid est? s. e' hodie ad me. D. quid
 hic volt? s. quid ais? D. qua de re? s. rogas?
 Meum gnatum rumor est amare. D. id populus cu-
 rat scilicet.
 s. Hoccine agis, an non? D. ego verò istuc. s. sed nūc
 ea me exquirere.
 Iniqui patris est nam, quod antehac fecit, nihil ad
 me attinet.
 Dum tempus ad eam rem tulit, sui animum vt ex-
 pleret suum.
 Nunc hac dies aliam vitam adfert, alios mores po-
 sculat.
 Dehinc postulo, siue equom' sit, te oro Daue, vt re-
 deat iam in viam.
 Hoc quid sit? omnes qui amant, grauiter sibi dari
 uxorem ferunt.
 D. Ita aiunt. s. tum si quis magistrum cepit ad eā
 rem improbum,
 Ipsum animum agrotū ad deteriore partem ple-
 rumque applicat.
 D. Non hercle intellego. s. non? hem. D. non. Da-
 uos sum, non Oedipus.
 s. Nempe ergo aperte vis, quæ restant, me loquit? D.
 sanè quidem.
 s. Si sensero hodie quidquā in his te nuptijs
 Fallaciz conari, quò fiant minus:
 Aut velle in ea re ostendere, quā sis callidus:

Ver-

Verberibus casum te in pistrinum Daue dedam vs-
 que ad necem,

Ea lege, atq; omine, vt si te inde exemerim, ego pro
 te molam.

Quid, hoc intellexisti? an nondum etiam ne hoc
 quidem? D. immo callidè.

Ita aperte ipsam rem modò locutus, nil circuitione
 vsus es.

s. Vbiuis facilius passus sum, quā in hac re, me
 deludier.

D. Bona verba queso. s. irrides? nihil me fallis:
 sed dico tibi,

Ne temerè facias: neque tu haud dicas, tibi nō præ-
 dictum, caue.

ACTVS PRIMI SCENA III.

ARGUMENTVM.

In hac scena deliberat Dauus, velit Pamphā
 lo esse adiutor, an auscultare seni.
 Iambici octonarij & senarij.

DAVVS.

D. Enimvero Daue nihil loci sit segnitia, neque so-
 cordie,

Quantum intellexi modò senis sententiam de nu-
 ptijs.

Quæ si non astu prouidentur, me, aut herum pes-
 fundabunt.

Nec, quid agam, certum est: Pamphilūmne adiutem,
 an auscultem senē.

Si illum relinquo, eius vitæ timeo: sin opitulor, hu-
 ius minas:

Cui verba dare difficile est. primum iam de amore
 hoc comperit.

Me

Me infensus seruat, ne quam faciam in nuptijs fallaciam.

Si senserit, perij: aut, si lubitum fuerit, causam ceperit,

Quo iure, quaque iniuria precipitem me in pistrinum dabit.

Ad haec mala hoc mihi accedit etiam: haec Andria

Sive ista vxor, sive amica est, grauida est Pamphilo.

Audireque eorum est opera pretium audaciam.

NAM inceptio est amentium, haud amantium.

Quidquid peperisset, decreuerunt tollere.

Et fingunt quandam inter se nunc fallaciam,

Ciuem Atticam esse hanc. fuit olim quidam senex

Mercator: nauem is fregit apud Andrum insulam.

Is obiit mortem: ibi tum hanc ei etiam Chrysidis

Patrem recepisse orbam, paruum. fabule.

Mihi quidem hercle non sit verisimile: at qui ipsi

commentum placet.

Sed Mysus ab ea egreditur. at ego hinc me ad forum, ut

conueniam Pamphilum, ne de hac re pater imprudentem opprimat.

ACTVS I. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Narrat Mysus quãobrem à Glycerio exierit: & hinc docet Terentius immoderatum vini usum fugiendum esse ijs, qui serijs praesunt negotijs. Nihil est enim quod recte agi ab ebrio possit.

Trochaici octonarij catalectici.

MYSUS.

M. Audiui Archylis, iam dudum Lesbiam adduci iubes.

Sanè

Sanè polilla temulenta est mulier, & temeraria: Nec satis digna, cui committas primo partu mulierem.

Tamen eam adducam. importunitatem spectate aniculae,

Quia compotrix eius est. Dii date facultatem obscuro

Huic pariundi, atque illi in alijs potius peccandi locum.

Sed quidnam Pamphilum exanimatum video? vereor quid fiet:

Opperiatur, ut sciam, nunquidnam haec turba tristitia adferat.

ACTVS PRIMI SCENA V.

ARGVMENTVM.

Habet haec scena Pamphili dolorem de nuptijs: fidem Glycerio seruaturum pollicetur, vel inuito, si res ita exigat, patre.

Iambici, & Trochaici octonarij, variè misti, monometer vnus, & dimetri quatuor.

PAMPHILVS, MYSUS.

P. Hoccine est humanum factum, aut inceptum? hoccine officium patris?

M. Quid illud est?

P. Pro Deum, atque hominum fidem: quid est, si non haec contumelia est?

Vxorem decreuit dare sese mihi hodie: nonne oportuit

praescisse me antè? nonne prius communicare oportuit?

M. Miseram me, quod verbum audio?

P. Quid?

P. Quid? Chremes, qui denegarat se commissurum
mibi

Gnatam suam uxorem: id mutavit, quia me immu-
tatum videt.

Itane obstinate operam dat, ut me à Glycerio mi-
serum abstrahat?

Quod si fit, pereosunditus.

Adeon' hominem esse inuenustum, aut infelice-
quenquam, ut ego

Sum? pro Deum, atq; hominum fidem.

Nullon' ego Chremetis pacto affinitatem effugere
potero?

Quot modis contemptus, spretus? facta, transacta
omnia. hem,

Repudiatus repeto. quamobrem? nisi si id est,
quod suspicor:

Aliquid monstri alunt, ea quoniam nemini obtru-
di potest,

Itur ad me. M. oratio hac me miseram exanima-
uit metu.

P. Nam quid ego dicam de patre? ah,

Tantanne rem tam negligenter agere? praeteriem
modo

Mibi apud forum, uxor tibi ducenda est Pamphile
hodie, inquit: para,

Abi domum. id mihi visu' est dicere, abi cito, & su-
spende te. (loquitur)

Obstipui. censent' ullum me verbum potuisse pro-
ferre. Aut ullam causam, ineptam saltem, falsam, iniquam

obmutui.

Quod si ego rescissem id prius, quid facerem? si
quis nunc me roget:

Aliquid

Aliquid facerem, ut hoc ne facerem. sed nunc quid
primum exsequar?

Tot me impediunt curae, quae meum animum di-
uorsè trahunt:

Amor, misericordia huius, nuptiarum sollicitatio:

Tum patris pudor, qui me tam leni passus est ani-
mo usque adhuc,

Qua meo cunque animo lubitum' est, facere. ei ne
ego ut aduerser' hec mihi,

Incertum' est quid agam. M. misera timeo, hoc incer-
tum quorsum accidat.

Sed nunc per opus est, aut hunc cum ipsa, aut me ali-
quid de illa aduersum hunc loqui,

Dum in dubio est animus, paullo momento huc, illuc
impellitur.

P. Quis heic loquitur? Mysis salue. M. o salue Pam-
phile. P. quid agit? M. rogas?

Laborat è dolore, atq; ex hoc misera sollicita' est, diè
Quia olim in hunc sunt constituta nuptia: tum au-
tem hoc timet,

Ne deserat se. P. hem, egone istuc conari queam?
Ego propter me illam decipi miseram sinam?

Qua mihi suum animum, atq; omnè vitā credidit:
Quam ego animo egregiè caram pro uxore ha-
buerim:

Bene, & pudicè eius doctum, atq; eductum, sinam,
Coactum egestate ingenium immutauerit?

Non faciam. M. haud vereor, si in te solo sit situm:
Sed vim ut queas ferre. P. adeon' me ingrati-
putas?

Adeon' porro ingrati, aut inhumani, aut ferum,
Ut neq; me consuetudo, neq; amor, neq; pudor

B Com-

Commoneat, neq; commoneat, ut seruem fidem?
M. Vnum hoc scio, hanc meritam esse, ut memor es
ses sui.

P. Memor essem? o Mysis, Mysis, etiam nunc mihi
Scripta illa dicta sunt in animo Chrysilis
De Glycerio, iam ferme moriens me vocat:
Accepsi, vos semote, nos soli. incipit:

Mi l' amphile, huius formam, atq; et aetatem vides:
Nec clam te est, quam illi vtraq; res nunc utiles
Et ad pudicitiam, & ad tutandam rem sient.

Quod ego per hanc te dextram oro, & Genium
tuum,

Per tuam fidem, perq; huius solitudinem
Te obtestor, ne abs te hanc segreges, neu desoras,
Si te in germani fratris dilexi loco,
Siue hac te solum semper fecit maxumi,
Seu tibi morigerata fuit in rebus omnibus.

Te isti virum do. amicum, tutorem, patrem:
Bona nostra hac tibi committo, tue mando fidei.
Hanc mihi in manum dat: mors continuo ipsam oc-
cupat.

Accepi: acceptam seruabo. M. ita spero quidem.

P. Sed cur tu abis ab illa? M. obstetricem accerso. P.
propera: atq; audin'?

Verbum vnum caue de nuptijs, ne ad morbum hoc
etiam. M. teneo.

ACTVS II. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Charinus intelligit Pamphilo nupturam Phi-
lumenam. Idem rogat Pamphilum, ne ducat.
Haec Charinus & Byrrhia fabulae adijciun-
tur, ne sprete relinquatur Philumena.

Iam-

Iambici senarij & octonarij, & vnus dimeter.
Item Trochaici iambicis permisti.

CHARINVS, BYRRHIA, PAMPHILVS.
C. Quid ais Byrrhia? datirne illa hodie Pam-
philo

Nuptum? B. sic est. C. qui scis? B. apud fori modo
De Dauo audiui. C. Vae misero mihi: ut animus in
spe, atq; in timore vsq; antehac attentus fuit,
Ita, postquam adempta spes est, lassus, cura conse-
ctus stupet.

B. Quae so ad eam Charine, quando non potest id fieri,
Quod vis, id velis, quod possit. C. nihil aliud volo,
nisi

Philumenam. B. ah, quanto satius est,
Te id dare operam, qui istum amorem ex animo
dimoueas tuo,
Quam id loqui, quod magis lubido frustra incenda-
tur tua.

C. Facile omnes, cum valemus, recta consilia agro-
tis damus:

Tu si hic sis, aliter sentias. B. age age, ut lubet. C.
sed Pamphilum

Video. omnia experiri certum est prius, quam pereo,
B. quid hic agit?

C. Ipsum hunc orabo, huic supplicabo, amorem
huic narrabo meum:

Credo impetrabo, ut aliquot saltem nuptijs pro-
dat dies.

Interea fiet aliquid spero. B. id aliquid nihil est. C.
Byrrhia,

Quid tibi videtur? ad eum? B. quid nisi ni-
hil impetres,

B. L. Vt

Vt te arbitretur sibi paratum moechum, si illam duxerit.

C. Abi hinc in malam rem cum suspitione istae, scelus.

P. Charinum video. salve. C. o salve Pamphile.

Ad te aduenio, spem, salutem, auxilium, consilium expetens.

P. Neque pol consilij locum habeo, neque auxiliij copiam.

Sed istuc quidnam est? C. hodie uxorem ducis? P. aiunt. C. Pamphile,

Si id facis, hodie postremum me vides. P. quid ita? C. hei mihi,

Vereor dicere: huic dic quae se Byrrhia. B. ego dicam. P. quid est?

B. Sponsam hic tuam amat. P. na iste haud mecum sentit. e. hodie dic mihi,

Nunquidnam amplius tibi cum illa fuit Charine? C. ab Pamphile,

Nihil. P. quam vellem. C. nunc te per amicitiam, & per amorem obsecro,

Principio vt ne ducas. P. dabo equidem operam. C. sed si id non potes,

Aut tibi nuptiae haec sunt cordi. P. cordi? C. saltem aliquot dies

Profer, dum proficiscor aliquò, ne videam. P. audi nunc iam:

Ego, Charine, neutiquam officium esse liberi puto,

Cum is nihil promereat, postulare id gratiae apponi sibi.

Nuptias effugere ego istas malo, quam tu adipiscier.

C. Red-

C. Reddidisti animum. P. nunc si quid potes aut tu, aut hic Byrrhia,

Facite, fugite, inuenite, efficite, qui detur tibi:

Ego id agam, mihi qui ne detur. C. sat habeo. P. Datum optumè

Video, cuius consilio fretus sum. C. at tu hercle haud quidquam mihi,

Nisi ea, quae nihil opus sunt scire, fugin' hinc? B. ego verò ac libens.

ACTVS II. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Davus cum ex varijs coniecturis, & signis cõperisset nuptias non coherere, Pamphilum toto quærens oppido, exultat insolentius.

Trochaici Tetrametri catalectici.

DAVVS, CHARINVS, PAMPHILVS.

D. Dij boni, boni quid porto? sed vbi inueniam Pamphilum,

Vt metum, in quo nunc est, adimam, atq; expleam animum gaudio?

C. Letus est, nescio quid. P. nihil est, nondum haec rescivit mala.

D. Quem ego nunc credo, si iam audierit sibi paratas nuptias.

C. Audin' tu illum? D. toto me oppido exanimatum querere.

Sed vbi quæram? aut quò nunc primum intendam? C. cessas alloqui?

D. Ab eo. P. Dæne ades, resiste. D. quis homo est qui meo Pamphile,

Te ipsum quero. euge o Charine: ambo oportune: vos volo.

B 3

P. Da-

P. Daue, perij. D. quin tu hoc audi. P. interij. D. quid timeas, scio.

C. Mea quidem hercle certè in dubio vitâ st. D. & quid tu, scio.

P. Nuptiæ mihi. D. & id scio. P. hodie. D. obiundis, tamen si intellego.

Id paues, ne ducas tu illam: tu autem, ut ducas. C. rem tenes.

P. Istuc ipsum. D. atq; istuc ipsum, nihil pericli st: me vide.

P. Obsecro te, quàm primùm hoc me libera miserâ metu. D. hem,

Liberò: uxorem tibi tam non dat Chremes. P. quâ scis? D. scio.

Tuus pater modò me prehèdit: ait tibi uxorem dare se

Hodie: item alia multa, quæ nunc non est narrandâ locus.

Continuò ad te properans percurro ad forum, ut dicam tibi hæc.

Vbi te nò inuenio, ibi adscendo in quendam excelsum locum:

Circumspicio: nusquàm. fortè ibi huius video Byrrhiam:

Rogo: negat vidisse. mihi molestum: quid agam cogito.

Redeanti intereà ex ipsa re mihi incidit suspicio: hem,

Paullulum obsoni, ipsus tristis, de improviso, nuptiæ?

C. Non coherent. P. quorsumnam istuc? D. ego met continuò ad Chremem.

Cum

Cum illo aduenio, solitudo ante ostium: iam id gaudeo.

C. Rectè dicis. P. perge. D. maneo: intereà introire nemi nem

Video, exire neminem, matronam nullam. in adibus

Nihil ornati, nihil tumulti. accessi intro adspexi. P. scio.

Magnum signum. D. num videntur conuenire hæc nuptiis?

P. Non, opinor Daue. D. opinor, narras? non rectè accipis.

Certa res est. etiam puerum inde abiens conueni Chremis,

Olera, & pisciculos minutos ferre obulo in cenam seni.

C. Liberatus sum Daue hodie tua opera. D. ac nullus quidem.

C. Quid ita? nempe huic prorsus illam non dat. D. ridiculum caput:

Quasi necesse sit, si huic non dat, te illam uxorem ducere.

Nisi vides, nisi senis amicos oras, ambis. C. bene mones

Ibo, et si hercle sepè iam me spes hæc frustrata st. vale.

ACTVS II. SCENA III.

ARGUMENTVM.

Suadet Pamphilo, atq; etiam persuadet Dauius, ut patri dicat, uxorem se ducturum.

Trochaici tetrametri catalectici, Iambici senarij, & octonarij acatalectici.

B 4

Pam-

PAMPHILVS, DAVVS.

D. Quid igitur sibi volt pater? cur simulat? D. ego dicam tibi.

Si id succenseat nunc, quia non det tibi uxorem Chremes,

Ipsus sibi esse iniurius videatur: neq; id iniuria, Prius, quam tuum, ut sese habeat, animum ad nuptias perspexerit.

Sed si tu negaris ducere, ibi culpam in te trāsferet: Tum ille turbæ sient. P. quid? vis, patiar? D. pater est Pamphile.

Difficile est. tum hæc sola est mulier. dictum ac factum inuenerit

Aliquam causam, quam obrem eijciat oppido. P. eijciat, D. citò.

P. Cedo igitur, quid faciã, Daue? D. dic te ducturũ. P. hem. D. quid est?

P. Ego ñe dicam? D. cur non? P. nunquam faciam. D. ne nega.

P. Suadere noli. D. ex ea re quid fiat, vide.

P. Ut ab illa excludar, huc concludar. D. non ita est:

Nempe hoc sic esse opinor dicturum patrem.

Ducas volo hodie uxorem. tu, ducam, inquires.

Cedo, quid iurgabit tecum? heic reddes omnia,

Que nunc sunt certa ei consilia, incerta ut sient,

Sine omni periculo: nam hocce haud dubium est, quin Chremes

Tibi non det gnatam: nec tu ea causa minueris

Hæc, que facis, ne is suam mutet sententiam.

Patri dic velle: ut, cum velit, tibi iure irasci non queat.

Nam

Nam quod tu speras, propulsabo facile. uxorem his moribus

Dabit nemo. inueniet inopem potius, te corrumpti suat.

Sed si te equo animo ferre accipiet, negligentem feceris.

Alia otiosus quæret: interea aliquid acciderit boni. P. Atãu' credis? D. haud dubium id quidem si. P.

vide, quò inducas. D. quin taces?

P. Dicam. puerum autem ne resciscat mihi esse ex illa, cautio est.

Nam pollicitus sum suscepturum. D. ó facinus audax. P. hanc fidem

Sibi, me obsecrauit, qui se sciret non deserturum, vs darem.

D. Curabitur. sed pater adest. caue, te esse tristens sentiat.

ACTVS II. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Hæc scena consiliorum executionem habet. Monet Pamphilum Dauus, apud patrem ne titubet, sed animo præsentis loquetur.

Iambici trimetri.

SIMO, DAVVS, PAMPHILVS.

S. Reviso quid agant, aut quid capient consilij.

D. Hic nunc non dubitat, quin te ducturum neges.

Venit meditatus alicundè ex solo loco,

Orationem sperat inuenisse se,

Qua differat te: proin' tu face, apud te ut sies.

P. Modò ut possim. D. crede mihi hoc inquã Pamphile,

Nunquam hodie tecum commutaturum patrem

B 5

Vnum

Vnum esse verbum, si te dices ducere.

ACTVS II. SCENA V.

ARGVMENTVM.

Pamphilum Byrrhia obseruat: idem Pamphilus patri respondet. se facturum quæ vollet ille omnia. Charino eadē renūtiat Byrrhia. Iambici senarij.

BYRRHIA, SIMO, DAVVS,
PAMPHILVS.

D. Herus me, relictis rebus, iussit Pamphilum
Hodie obseruare: ut, quid ageret de nuptijs,
Scirem. id propterea nunc hunc venientem sequor.
Ipsam adeo praesto video cum Dauo. hoc agam.

S. Vtrunque adesse video. D. hem serua. S. Pamphile.

D. Quasi de improviso respice ad eum. P. ehens pater.

D. Probè. S. hodie uxorem ducas, ut dixi, volo.

B. Nunc nostra parti timeo, quid hic respondeat.

P. Neque istuc, neque alibi tibi vsquam erit in me mora. B. hem.

D. Obmutuit. B. quid dixit? S. facis, ut te decet,
Cum istuc, quod postulo, impetro cum gratia.

D. Sum verus? B. herus, quantum audio, uxore excidit.

S. I iam nunc intro, ne in mora, cum opus sit, sies.

P. Eo. B. nullane in re esse homini cuiquam fidem?

Verum illud verbum est, vulgò quod dici solet,

OMNES SIBI malle melius esse, quam alteri.

Ego illam vidi virginem. forma bona

Memini videre: quo equior sum Pamphilo,

Si

si se illam in somnis, quam illum, amplecti maluit.
Renuntiabo, ut pro hoc malo mihi det malum.

ACTVS II. SCENA VI.

ARGVMENTVM.

In hac scena Dauus Simonem, & Dauum Simo fallit: quæ res non iniucunda est.

Eiusdem metri.

DAVVS, SIMO.

D. Hic nunc me credit aliquam sibi fallaciam
Portare, & ea me heic restituisse gratia.

S. Quid Dauos narrat? D. aequè quidquam nunc quidem.

S. Nihilne? hem. D. nihil profusus. S. at qui expectabam quidem.

D. Præter spem euenit, sentio: hoc malè habet viri.

S. Potin' es mihi verum dicere? D. nihil facilius.

S. Num illi molestæ quidpiam hæ sunt nuptiæ,
Propter hospitæ huiusce consuetudinem?

D. Nihil herclè: aut, si adeo, bidui, aut tridui est.

Hæc sollicitudo: nostin' deinde desinet:

Etenim eam secum rem recta reputauit via.

S. Laudo. D. dum licitum est ei, dumq; atas tulit,

Amavit: tum id clam: cauit, ne vnquam infamæ

Ea res sibi esset, ut virum fortem decet:

Nunc uxore opus est, animum ad uxorem appulit:

S. Subtristis visus est esse aliquantulum mihi.

D. Nihil propter hanc rem: sed est, quod succenset tibi.

S. Quidnam est? D. puerile est. S. quid est? D. nihil. S. I. quin dic, quid est.

D. At nimum parcè facere sumtum. S. mène?

D. te.

B 6

Vix.

Vix, inquit, drachmis obsonatus est decem:
 Num filio videtur uxorem dare?
 Quem, inquit, vocabo ad cenam meorum equalium
 Potissimum nunc? & quod dicendum heic fiet,
 Tu quoque perpari è nimium, non laudo. s. tace.
 D. Communi. s. ego, istac rectè ut fiant, videro.
 Quidnam hoc rei st? quidnam hic vult veterator
 sibi?
 Nam si heic mali st quidquam, hem illic est huic rei
 caput.

ACTVS III. SCENÁ I.

ARGVMENTVM.

Simo. præ nimia sagacitate mirum in mo-
 dum fallitur, partum simulari credens, qui
 verus erat.

Eiusdem generis.

MYSIS, SIMO, DAVVS, LESBIA,
 GLYCERIVM.

M. Ita pol quidem res est, ut dixi Lesbia:
 Fidelem hand fermè multeri inuenias virum.
 s. Ab Andria st ancilla hæc, quid narrat? D. ita st.
 M. Sed hic Pamphilus. s. quid dicit? M. firmant si-
 dem. s. hem.
 D. Vinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit.
 M. Nam quod peperisset, iussit tolli. s. ó iupiter,
 Quid ego audio? actum st, si quidem hæc vera præ-
 dicat.
 L. Bonum ingenium narras adolescentis. M. op-
 tumum.
 Sed sequere me intrò, ne in mora illi sis. L. sequor.
 D. Quod remedium nunc huic malo inueniam? s.
 amid hoc?

Adeón'

Adeón' est demens? ex peregrina? iam scio: ab.
 Vix tandem sensi stolidus. D. quid hic sensisse ait?
 s. Hæc primum adfertur iam mihi ab hoc fallacia.
 Hanc simulant parere, quo Chremetem abster-
 reant.
 G. Anno Lucina fer opem: serua me obsecro.
 s. Hui, tam cito? ridiculum. postquam ante ostium
 Me auduit stare, approperat. non sat commodè
 Diuisa sunt temporibus tibi Daue hæc. D. mihim' ?
 s. Num inmemor es discipuli? D. ego, quid narres,
 nescio.

s. Hic me si imparatum in veris nuptijs
 Adortus esset, quos mihi ludos redderet?
 Nunc huius periculo fit: ego in portu nauigo.

ACTVS III. SCENÁ II.

ARGVMENTVM.

Lesbia egrediens, narrat, quo in statu sit
 Glycerium puerpera, simul agit de danda illi
 potione, imitata medicos, qui præscribere so-
 lent ægrotis omnia ad esum potumque per-
 tinentia. Deinde Simo & Davus de puero na-
 to callidè altercantur.

Trochaici Iambici misti senarij & octona-
 rij, acatalectici & catalectici, quibus interpo-
 siti suis locis dimetri duo.

LESBIA, SIMO, DAVVS.

L. Adhuc Archylus, quæ assolent, quæq; oportet
 Signa ad salutem esse, omnia huic esse video.
 Nunc primum fac, istac ut lauet: post deinde
 Quod iussi ei dare biber', & quantum imperavi,
 Date: mox ego huc reuertar.

Per, ecce stor. scilus puer natus est Pamphilo.

B 7

Deos

Deos quaeso, ut sit superstes: quando quidem ipse est
ingento bono,
Cumq; huic veritus est optumæ adolescenti facere
iniuriam,
s. Vel hoc quis non credat, qui norit te, abs te esse
ortum? D. quidnam id est?
s. Non imperabat coram, quid opus factu esset
puerperæ:
Sed postquam egressa est, illis, quæ sunt intus, clā-
mat de via.
O Daue, utinam contemnor abs te? aut itane tandem
idoneus
Tibi videor, quæ tã apertè fallere incipias do-
Saltē accuratè, ut metui videar. ceri è, si rescuerim.
D. Certè hercle nunc hic se ipsus fallit, haud ego.
s. edixim tibi?
Interminatus sum, ne faceres? num veritus? quid
retulit?
Credon tibi hoc nunc, peperisse hanc è Pamphilo?
D. Teneo, quid erret: quid ego agam, habeo. s. quid
taces?
D. Quid credas? quasi non tibi renuntiata sint hæc
sic fore.
s. Mihi ne quisquam? D. elid, an tute intellexti hoc
asimulari? s. irrideor.
D. Renūtiatum est: nã quæ istac tibi incidit suspicio?
s. Qui? quia te noram. D. quasi tu dicas, factum id
consilio meo.
s. Certè enim scio. D. non satis me pernostris etiam,
qualis sim sumo.
s. Egone te? D. sed, si quid narrare occæpi, continuo
dari

Tibi

Tibi verba censes. s. falso. D. itaq; hercle nihil iã
mutire gaudeo.
s. Hoc ego scio vnum, neminem peperisse heic. D.
intellexim?
Sed nihilo secius mox deferent puerum heic ante
ostium.
Id ego iam nunc tibi, here, renuntio futurum, ut
sis sciens:
Ne tu hoc posterius mihi, Dant factum consilio, aus-
dolis.
Profus à me opinionem hanc tuam ego esse amo-
tam volo.
s. Unde id scis? D. audini, & credo, multa concur-
runt simul,
Quæ coniecturam hanc nunc facio: iam primùm
hæc se è Pamphilo
Grauidam dixit esse. inuentum est falsum. nunc,
postquam videt
Nuptias domi apparari, missa est ancilla illico
Obstetricem accersitum ad eam, & puerum ut ad-
ferret simul.
Hoc nisi sit, puerum ut tu videas, nihil mouentur
nuptie.
s. Quid ais? cum intellexeras
Id consilij capere, cur non dixti extemplo Pam-
philo?
D. Quis igitur eum ab illa abstraxit, nisi ego? nam
omnes nos quidem
Scimus, quam miserè hanc amavit. nunc sibi vxo-
rem expetit.
Postremò ut mihi da negoti. tu tamen idem has
nuptias

Perge

Perge facere ita, ut facis: & id spero adiuturo
Deos.

s. Immo abi intrò, ibi me opperire, & quod paratò
opus est, para.

Non impulit me. hac nunc omnino ut crederem:

Atque haud scio, an, quae dixit, sint vera omnia.

Sed paruiendo: illud mihi multò maximum est,

Quod mihi pollicitus est ipse gnatus. nunc Chremè

Conueniam: orabo gnato uxorem. si impetro,

Quid aliàs malim, quàm hodie has fieri nuptias?

Nā gnatus quod pollicitus est, haud dubiū est mihi,

Si nolit, quin eum merito possim cogere.

Atque adeo in ipso tempore eccum ipsum obuiam.

ACTVS III. SCENA III.

ARGVMENTVM.

In hac scena cōgressu duorum senū ex fal-
sis verae fiunt nuptiae.

Iambici octonarij & senarij acatalectici,
vnus dimeter, ad finem octonarij catalectici.

SIMO, CHREMES.

s. Iubeo Chremetem. c. ob, te ipsum querebā. s.
& ego te. c. optato aduenis.

Aliquot me adiere, ex te auditum qui aiebant, ho-
die filiam

Meam nubere tuo gnato: id viso, tūne, an illi in-
sariant.

s. Ausculta pauca: & quid ego te velim, & tu quod
queris, scies.

c. Ausculto: loquere quid velis.

s. Per ego te Deos oro, & nostram amicitiam
Chreme,

Quae incepta à paruis cum etate accreuit simul,

Perq;

Perq; vnicam gnatam tuam, & gnatum meum,

Cuius tibi potestas: summa seruandi datur,

Ut me adiuues in hac re; atq; ita, uti nuptiae

Fuerant futurae, fiant. c. ah, ne me obsecra:

Quasi hoc te orando à me impetrare oporteat.

Aliam esse censes nunc me, atq; olim, cum dabam?

Si in rem est utrique, ut fiant, accersi iube.

Sed si ex ea re plus mali est, quàm commodi

Utrique: id oro te, in commune ut consulas,

Quasi illa tua sit, Pamphiliq; ego sim pater.

s. Immo ita volo, itaq; postulo ut fiat, Chreme:

Neq; postulē abs te, nisi ipsa res moneat. c. quid est?

s. Ira sunt inter Glycerium, & gnatum. c. audio.

s. Ita magna, ut sperem posse auelli. c. fabulae.

s. Profectò sic est. c. sic hercle ut dicam tibi:

AMANTIVM IRAE, amoris integratio est.

s. Item, id te oro, ut antè eam, dis tempus datur,

Dumq; eius libido occlusa est contumelios,

Prius quàm harum scelera, & lacruma conficta

dolis

Reducant animum egrotum ad misericordiam.

Uxorem demus. spero consuetudine,

Et coniugio liberali denintum Chreme,

Dehinc facile ex illis esse emerfurum malis.

c. Tibi ita hoc videtur: at ego non posse arbitror

Neq; illū hanc perpetuò habere, neque me perpetuò

s. Quis scis ergo istuc, nisi periculum feceris?

c. At istuc periculum in filia fieri, graue est.

s. Nempe incommoditas denique huc omnis redit,

Si euentat, quod Dii prohibeant, discessio.

At si corrigitur, quod commoditates, vide:

Principio amico filium restitueris:

Tibi

Tibi generum firmum, & filia inuenies virum.

C. Quid istuc? si ita istuc animū induxti esse vtile,
Nolo tibi vllum commodum in me claudier.

S. Merito te semper maxum feci Chreme.

C. Sed quid ais? s. quid? C. qui scis eos nunc discon-
dare inter se?

S. Ipfus mihi Dauus, qui intumus est eorum confi-
lijs, dixit:

Et is mihi suadet, nuptias, quantum queam, vt ma-
turem.

Num censes faceret, filium nisi sciret eadem has
velie?

Tute adeo iam eius audies verba. heus euocate
huc Dauom.

Sed eccum, video ipsum foras exire.

ACTVS III. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Dauus sem insultans, hortatur eum ad fa-
ciendas nuptias: non enim putabat fore, vt sic
ageretur. Quum igitur videt herum serio de
tradenda filia colloqui cū Chremete, anxius,
& exanimatus redditur.

Iambici octonarij & dimeter vnus.

DAVVS, SIMO, CHREMES.

D. Ad te ibam. s. quidnam est?

D. Cur non accersitur? iam aduesperascit. s. audin'
tu illam?

Ego dudum non nihil veritus sum Daue abs te, ne
faceres idem,

Quod volvus seruorū solet, dolis vt me deluderet,
Propterea quod amat filius. D. egon' istuc facerem?
s. credidi:

Idq;

Idq; adeo metuens vos calami, quod nunc dicam.
D. quid? s. scies.

Nam propemodum habeo iam tibi fidem. S. tan-
dem cognosti, qui siem.

S. Non fuerant nuptia futura. D. quid non? s. sed
ea gratia

Simulani, vos vt pertentarem. D. quid ais! s. sic est
res. D. vide,

Nunquam istuc quisi ego intellegere. vah confi-
lium callidum.

S. Hoc audi vt hinc te introire iussi, oportune hic
fit mihi obuiam.

D. Hem, nummō perimus? s. narro huic, que tu du-
dum narraſti mihi.

D. Quidnam audio? s. gnatum vt det oro, vixq; id
exoro. D. occidi.

S. Hem, quid dixi? D. optumē inquam factum. s.
nunc per hunc nullā ſt mora.

C. Domum modo ibo: vt apparentur, dicam: atque
huc renuntio.

S. Nunc te oro, Daue, quoniam solus mihi effectū
has nuptias.

D. Ego vero solus. s. corrigere mihi gnatum porrō
entere.

D. Faciam hercle sedulo. s. potes nunc, dum animus
irritatus est.

D. Quiescas. s. age igitur. vbi nunc est ipſus? D. mi-
rum, in domi est.

S. Ibo ad eum, atque eadem hec, que tibi dixi, dicā
itidem illi. D. nullū ſum.

Quid cauſſa ſt, quin hinc in piſtrinum recta pro-
ficiſcar via?

Nihil

Nihil est preci loci relictū: iam perturbauit omnia
Herum sefelli: in nuptias conieci herilem filium:
Feci, hodie ut fierent, insterante hoc, atque inuoluit
Pamphilo.

Hē astutias, quod si quiessem, nihil euenisset ma-
Sed eccum ipsum video, occidi.
Utinam mihi esset aliquid heic, quod nunc me pra-
cipitem darem.

ACTVS III. SCENA V.

ARGUMENTVM.

Stomachatur Pamphilus, quod dolosum
Davi consilium secutus, responderit patri, se
ducturum uxorem.

Iambici Terrametri permistis Trochaicis:
PAMPHILVS, DAVVS.

P. Vbi illic scelus est, qui me perdidit? D. perij. P.
atque hoc consteor

Iure obtigisse: quando quidem tam iners, tam nulli
consili

Suum seruum fortunam meam commississe futuri?

Ergo pretium ob stultitiam fero: sed multum id
nunquam auferet.

D. Posthac incolumem sat scio fore me, hoc nunc
si denito malum.

P. Sed quid ego nunc dicam patri? negabon
velle

Qui sum pollicitus ducere? qua fiducia id facere
audeam?

Nec, quid me nunc faciam, scio. D. nec quidem me,
atque id ego sedulo.

Dicam aliquid iam inuenturum, ut huic malo ali-
quam producam moram. P. ob.

D. Vi.

D. Visus sum. P. e hodie bone vir, quid ais? viden
me tuis consilijs

Miserum impeditum esse? D. at iam expediam. P.
expedies? D. certè Pamphile.

P. Nempe ut modò. D. immo melius spero. P. ob, ti-
bi ego ut credam furcifer?

Turam impeditam, & perditam restituas? hem,
quo fretus siem,

Qui me hodie ex tranquillissima re coniecisti in
nuptias.

Annon dixi hoc esse futurum? D. dixti. P. quid me-
ritus? D. crucem.

Sed sine paullulum ad me redeam: iam aliquid di-
spiciam. P. hei mihi,

Cum non habeo spatium, ut de te sumam suppli-
cium, ut volo:

Namque hocce tempus praecauere mihi me, haud te
ulcisci, sunt.

ACTVS IIII. SCENA I.

ARGUMENTVM.

Hæc scena potissimum continet iurgium
Charini in Pamphilum.

Initio cretici, postea octonarij Trochaici &
Iambici, demum Iambici senarij & rursus octonarij.

CHARINVS, PAMPHILVS, DAVVS:
C. Hocce credibile est, aut memorabile,

Tanta recordia innata cuiquam ut fiet,
Ut malis gaudeant, atque ex incommodis

Alterius sua comparent ut commoda? ah,
Idne est verū? immo id genus hominū est pessimū,

In denegando modò queis pudor est paullulum:
Post ubi tempus promissa est iam perfici,

Tum

Tam necessario se aperiunt, & timene,
 Et tamen res cogit denegare. ibi
 Tum impudentissima eorum oratio est:
 Quis tu es? quis mihi es? cur meam tibi? heus,
 Proximus sum. egomet mihi. attamen, ubi fides,
 Si roges, nihil pudet. heic, ubi opus est,
 Non verentur: illic ubi nihil opus est, ibi verentur.
 Sed quid agam? ad eamne ad eum, & cum eo immu-
 riam hanc expostulem?
 Ingeram mala multa, at que aliquis dicat, nihil pro-
 moueris.
 Multum. molestus certe ei fuero, atq; animo mo-
 rem gesserō.
 P. Charme, & me, & te imprudens, nisi quid Di
 respiciunt, perdisi.
 C. Itane imprudens? tandem inuenta est causa. sol-
 uisti fidem.
 P. Qui tandem? C. etiam nunc me subducere istis
 dictis postulas?
 P. Quid istuc est? C. postquam me amare dixi, com-
 placita est tibi.
 Heu me miserum, cum tuum animi ex animo spe-
 etavi meo.
 P. Falsus es. C. nonne tibi satis esse hoc visum soli-
 dum est gaudium,
 Nisi me lactasses amantem, & falsa spe produceres?
 Habeas. P. habeam? ah, nescit quāvis in malis ver-
 ser miser.
 Quantasq; hic suis consilijs mihi confecit sollicitu-
 dines
 Meus carnifex. C. quid istuc tam mirum est, de te si
 exemplum capit?

P. Haec d

P. Haec istuc dicas, si cognoris vel me, vel amorem
 meum.
 C. Scio, cū patre altercasti dudum, & is nunc pro-
 ptereā tibi
 succenset: nec te quiuit hodie cogere, illam ut du-
 ceres.
 A. Immo etiam, quō tu minus scis erumnas meas,
 Haec nuptiae non apparabantur mihi,
 Nec postulabat nunc quisquam uxorem dare.
 C. Scio: tu coactus tua voluntate es. P. mane,
 Nondum etiam scis. C. scio equidem illam ductu-
 rum esse te.
 P. Cur me enicas? hoc audi. nunquam desistit
 Instare, ut dicerem me esse ducturum patri:
 Suadere, orare, vsque adeo, donec perpulit.
 C. Quis homo istuc? P. Dauos. C. Dauos! P. inter-
 turbat. C. quamobrem? P. nescio:
 Nisi mihi Deos satis scio fuisse iratos, qui ausculta-
 uerim.
 C. Factum est hoc Daue? D. factū. C. hem, quid ais
 scelus?
 At tibi Di dignum factus exitium dunt.
 Eho, dic mihi, si omnes hunc coniectum in nuptias
 Inimici vellent, quod, nisi hoc, consilium darent?
 D. Deceptus sum, at non defatigatus. C. scio.
 D. Hac non successit, alia adgrediemur via:
 Nisi ut putas, quia primo processit parum,
 Non posse iam ad salutem conuerti hoc malum.
 P. Immo etiam: nam satis credo, si aduigilaueris,
 Ex vni geminas mihi conficies nuptias.
 D. Ego, Pamphile, hoc tibi pro seruitio debeo,
 Conari manibus, pedibus, nocteisque, & dies

Ca

Capitis periculum adite, dum profum tibi.
 Tuum' st siquid prater spem euēnit, ignoscere:
 Parum successit, quod ago, at facio sedulo:
 Vel melius tu aliud reperi, me missum face.
 P. Cupio: restitue in quem me accepisti locum.
 D. Faciam. P. at iam hoc opu' st. D. hem, st, mane
 concrepuit à Glycerio ostium.
 P. Nihil ad te. D. quæro. P. hem, nunc cine demum:
 D. at iam hoc tibi inuentum dabo.

ACTVS III. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Pollicetur heic Pamphilus Myfidi, nunquā
 se deserturum Glycerium: etiam si omnes
 homines sibi ob id infestos sit habiturus.

Iambici tetrametri catalectici.

MYSIS, PAMPHILVS, CHARINVS, DAVVS.
 M. Iam, ubi ubi erit, inuentum tibi curabo, & me-
 cum adductum.

Tuum Pamphilum: tu modo, anime mi, noli te
 macerare.

P. Mysis. M. quid est? hem Pāphile, optumē mihi
 te offers.

P. Quid est? M. orare iussit, si se ames, hera, iam ad
 sese venias:

Videre ait te cupere. P. Vah, perij: hoc malum inte-
 grasit.

Siccine me, atq; illam opera tua nunc miseris sol-
 luitari?

Nam iccirco accersor, nuptias quod mihi appara-
 ri sensit.

C. Quibus quidem quā facile poterat quiesci, si
 hic quiesset.

D. Agē,

D. Agē, si hic non insanit satis sua sponte, instiga.
 M. atque adepol

Eares est, proptereaq; nunc misera in merore st.
 P. Mysis, (turū.

Per omnes tibi adiuro Deos, nūquā eam me deser-
 Non, si capiundos mihi sciam esse inimicos omnes
 homines.

Hanc mihi expetui, contigit: conueniunt mores:
 valeant,

Qui inter nos dissidium volūt: hanc, nisi mors, mihi
 adimet nemo.

C. Resipisco. P. non Apollinis magis verum, atque
 hoc, responsum st.

Si poterit fieri, vt ne pater per me stetisse credat,
 Quò minus hæ fierent nuptiæ, volo. sed si id non
 poterit,

Id faciam, in procliui quod est, per me stetisse vt
 credat.

Quis videor? C. miser equè, atque ego. D. cōsiliū
 quero. C. fortis.

Scio, quid conere. D. hoc ego tibi profecto effectū
 reddam.

P. Iam hoc opus est, D. quin iā habeo. C. quid est?
 D. huic, non tibi, habeo, ne erres.

C. Sat habeo. P. quid facies? cedo. D. dies hic mihi
 vt sit satis, vereor,

Ad agendum: ne vacuum esse me nunc ad narra-
 dum credas:

Promde hinc vos amolimini: nam mihi impedi-
 mento estis.

P. Ego hanc visam. D. quid tu? quò hinc te agis?
 C. verum vis dicam? D. immo etiam

C

Nar-

Narrationis incipit mihi initium. C. quid me fiet?

D. Ehd tu impudens, non satis habes, quod tibi diculam addo,

Quantum huic promoneo nuptias? C. Daue, attamen. D. quid ergo?

C. Ut ducam. D. ridiculum. C. huc face ad me venias, si quid poteris.

D. Quid veniam? nihil habeo. C. attamen si quid. D. age, veniam. C. si quid,

Domi ero. D. tu Mysis, dum exeo, parumper obperite me heic.

M. Quapropter? D. ita factu opus est. M. matura. D. iam, inquam, heic adero.

ACTVS IIII. SCENA III.

ARGVMENTVM.

In hac scena Dauus puerum defert ante ostium Simonis, vt ita Chremes deterreatur a nuptijs. Et consistit haec scena in gestu magis, quam in oratione.

Iambici senarij.

MYSIS, DAVVS.

M. Nihilne esse proprium cuiquam? Dij vestram fidem.

Summum bonum esse herae putabam hunc Pamphilum,

Amicum, amatorem, virum, in quouis loco.

Paratum. verum ex eo nunc misera quem capit

Dolorem! facile heic plus mali est, quam illic boni.

Sed Dauos exit. mi homo, quid istuc obsecro est?

Quo portas puerum? D. Mysis, nunc opus est tua

Mihi ad hanc rem exprompta memoria, atq; astutia.

M. Quid

M. Quidna incepturus? D. accipe a me hunc ocyus, atque ante nostram ianuam appone. M. obsecro,

Humine? D. ex ara hinc sume verbenas tibi, atq; eas substerne. M. quobrem id tute non facis?

D. Quia si forte opus sit ad herum iurandum mihi non apposuisse, vt liquidò possim. M. intellego.

Novam nunc religio interstet incestit, cedo?

D. Moue ocyus te, vt, quid agam, porro intellegas.

Pro Iupiter. M. quid? D. sponsa pater interuenit:

Repudio consilium, quod primum intenderam.

M. Nescio, quid narres. D. ego quoq; hinc ab dextra

Venire me assimulabo: tu, vt subservias

Orationi, vt cunque opus sit verbis, vide.

M. Ego, quid agas, nihil intellego: sed si quid est,

Quod mea opera opus sit vobis, aut tu plus vides,

Manebo: ne quod vestrum remorer commodum.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

In hac scena Chremes puerum ex Glycerio natum audit: & illam ciuem esse Atticam, vt sic a nuptijs deterreatur.

Iambici senarij, quibus admitti videntur bini septenarij.

CHREMES, MYSIS, DAVVS.

C. Reuertor, postquam, quae opus fuere ad nuptias Gnatae paravi, vt iubeam accersi. sed quid hoc?

Puer hercle est. mulier, tu apposuisi hunc? M. vbi illic est? C. non mihi respondes? M. hem, nusquam est. va misera mihi.

Reliquit me homo, atque abiit. D. Duj vestra fide,

Quid turba est apud forum? quid illic hominum

litigant?

C 2

Tum

Tum annona cara est, quid dicam aliud, nescio.

M. Cur tu, obsecro, heic me solam? D. hem, qua haec est fabula?

Ehò Mysis, puer hic unde est? quisue huc attulit?

M. Satin' sanus es, qui me id rogitas? D. quem ego igitur rogem,

Qui heic neminem aliū video? C. miror, unde sit.
D. Dicitur ane quod rogo? M. au, D. concede ad dexteram.

M. Deliras. non tute ipse? D. verbum si mihi
Unum prater, quam quod te rogo, faxis, caue.

M. Maledicis. D. unde est, dic clarè. M. à vobis. D. ha ha ha.

Mirum verò, impudenter mulier si facit meretrix.
C. Ab Andria est ancilla haec, quantum intellego.

D. Adeon' videmur vobis esse idonei,
In quibus sic illudatis? C. veni in tempore.

D. Propera adeò puerum tollere hinc ab ianua
Mane: caue quòquam ex istoc excessis loco.

M. Dū te eradicent: ita me miseram territas.

D. Tibi ego dico, an nō? M. quid vis? D. at etiā rogas
Cedo, cuium puerum heic apposuisti? dic mihi.

M. Tu nescis? D. mitte id, quod scio: dic, quod rogas
M. Vestri. D. cuius? nostris? M. Pamphili. D. hem
quid? Pamphili?

M. Ehò, an non est? C. rectè ego semper fugi hinc
nuptias.

D. O facinus animaduertendum. M. quid clamitas?

D. Quémne ego heri vidi ad vos adferri vesperi?

M. O hominem audacem. D. verum vidi Canthacum
Suffarcinatam. M. Dīs pol. habeo gratias,
Cum in pariundo aliquot adfuerunt libera.

D. N.

D. Ne illa illū haud nouit, cuius caussa haec incipit,
Chremes, si positum puerum ante adeis viderit,
Suam gnatum non dabit. tātò hercle magis dabit.

C. Non hercle faciet. D. nunc adeò, vt tu sis sciens,
Nī puerum tollis, iam ego hunc in mediam viam
Prouoluam, teq; ibidem peruoluam in luto.

M. Tu pol homo non es sobrius. D. fallacia
Alia aliam trudit. iam susurrari audio,
Cuiem Atticā esse hanc. C. hem. D. coactus legibus

Eam uxorem ducet. M. au, obsecro, an nō cuius est?
C. Ioculariū in malū insciens pene incidi.

D. Quis heic loquitur? ô Chreme, per tē p' aduenis:
Ausculata. C. audiui omnia. D. an haec tu omnia?

C. Audiui inquam à principio. D. Audistin' obse-
cro? hem

Scelera: hanc iam oportet in cruciatum hinc abripi.
Hic ille est: non te credas Dauom ludere.

M. Me miseram: nihil pol. falsi dixi, mi senex.
C. Noui rē. sed est Simo intus? D. est. M. ne me atti-

Sceleste, si pol. Glycerio non omnia haec. (gas)

D. Ehò inepta, nescis quid sit actum. M. quī sciam?

D. Hic socer est: alio pacto haud poterat fieri,
Vt sciret haec, quae volumus. M. hem, praediceres.

D. Paullum interesse censes, ex animo omnia,
Vt fert natura, facias, an de industria?

ACTVS IIII. SCENA V.

ARGUMENTVM.

Crito veniens ex Andro Athenas de Gly-
cerio percūctatur, an parentes repererit suos:
audiens nondum reperisse, dolet: quòd videat
hoc sibi obfuturum in adeunda hereditate.

Iambici senarij.

C. In hac habitasse platea dictum est Chrysidem:

Quae sese inhonestè optavit parere heic diuitias

Potius, quam in patria honestè pauper viuere.

Eius morte ea ad me lege redierunt bona.

Sed quos percuncter video. saluete. M. obsecro.

Quem video? estne hic Crito sobrinus Chrysidis?

Is est. C. à Mysis salue. M. saluos sis Crito.

C. Itam Chrysis? hem. M. nos quidem pol miseram
perdidit.

C. Quid vos? quo pacto heic? satisne rectè? M. nòs
ne? sic

Vt quisquis aiunt, quādo, vt volumus, non licet.

C. Quid Glyceri? iam heic suos parentes repperit?

M. Vtinam. C. an nondum etiam? haud auspiciatò
huc me attuli.

Nā pol, si id scissem, nūquā huc retulissē pedem.

Sēper enim eius dicta est haec, atq; habita est soror.

Quae illius fuere, possidet. nunc me hospitem

Lites sequi, quā huc mihi sit facile, atq; vtile,

Aliorum exempla commonent. simul arbitror,

Iam esse aliquem amicū, & defensorem ei: nā ferè

Grandiuscula iam profecta est illinc. clamitent,

Me sycophantam, hereditatem persequi,

Mendicum: tum ipsam despoliare non licet.

M. O optimè hospes pol Crito, antiquum obtines.

CR. Duc me ad eam, quando huc veni, vt videam.

M. maxumè.

D. Sequar hos: nolo, me in tēpore hoc videat senex.

ACTVS V. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Simo cupit fieri nuptias: generum recusat

Chre.

Chremes, ob natum ex Glycerio puerum.

Trochaici tetrametri catalectici.

CHREMES, SIMO.

C. Satis iam, satis Simo spectata erga te amicitia
est mea:

Satis periculi coepi adire. orandi iam finem face.

Dum studeo obsequi tibi, pane illusi vitam filiae.

s. Immo enim quā maxumè abs te postulo, atque

oro Chreme,

Vt beneficium verbis inquitum dudum, nunc te corri-
probes.

C. Vide, quā iniquus sis praestudio, dum efficias
id, quod cupis.

Neq; modum benignitatis, neque, quid me ores, co-
gitas:

Nam si cogites, remittas iam me onerare iniurijs.

s. Quibus? C. ah, rogitas? perpulisti me, vt hominē
adolescentulo,

In alio occupato amore, abhorrenti ab re vxoria,

Filiā darem in seditionem, atque incertas nuptias:

Eius labore, atque eius dolore gnato vt medicarer
tuo.

Impetrasti: incepti, dum res tetulit: nunc non fert,
feras.

Illam hinc ciuem esse aiunt: puer est natus: nos mis-
sos face.

s. Per ego te Deos oro, vt ne illis animum inducas
credere,

Quibus id maxumè vtile est, illum esse quā deter-
minum.

Nuptiarum gratia haec sunt efficta, atque incepta
omnia.

Vbi ea causa, quamobrem hac faciunt, erit adempta
his, desinent.

C. Erras. cum Dauo egomet vidi iurgantem ancil-
lam. s. scio. C. at

Vero voltu, cum, ibi me adesse, neuter tum presen-
serat.

s. Credo, & id facturas Dauos dudum praedixit
mihi.

Et nescio quid tibi sum oblitus hodie, ac volui, di-
cere.

ACTVS V. SCENA II.

ARGVMENTVM.

In hac scena Simo quum audit venisse, qui
Glyceriū dicat ciuem esse Atticam: ira accen-
sus, Dauum intrò raptum conijcit in vincula:
& miro hic artificio patris, ac domini offensi
consuetudinem exprimit Terentius.

Trochaici octonarij catalectici, & ad
finem Iambici & senarij.

DAVVS, CHREMES, SIMO,
DROMO.

DA. Animo iā nunc otioso esse, impero. C. hem Da-
uom tibi.

s. Vnde egreditur? D. meo praesidio, atque hospitij.
s. quid illud mali sit?

D. Ego commodiorem hominem, aduentum, tem-
pus non vidi. s. scelus,

Quem nā hic laudat? D. omnis res est iam in vado.
s. cesso alloqui?

D. Herus est: quid agā? s. o salue bone vir. D. hem
Simo, o noster Chreme,

Omnia apparatus iam sunt intus. s. curasti probè.

D. Vbi

D. Vbi voles, arcesse. s. benè sanè. id enim uero
hinc nunc abest.

Etiā tu hoc respondes? quid istic tibi negotiū est?
D. mihin' ? s. ita.

D. Mihinē? s. tibi ergo. D. modò introij. s. quāsi
ego, quān dudum, rogem.

D. Cum tuo gnato vnā. s. aūne est intus Pamphi-
lus? crucior miser.

Ehò, nō tu dixisti esse inter eos inimicitias, carnufex?
D. Sunt. s. cur igitur heic est? C. quid illum censes?

D. Immo verò indignum Chreme iam facinus faxo
ex me audias.

Nescio qui senex modò venit: illum, cōfidens, catus:
Cum faciem videas videtur esse quantuis preti:

Tristis seueritas inest in voltu, atq; in verbis fides.
s. Quidnam apportas? D. nihil equidem, nisi quod
illum audiui dicere.

s. Quid ait tandem? D. Glyceriū se scire ciuem esse
Atticam.

s. Hem Dromo, Dromo. DR. quid est? s. Dromo.
D. audi. s. verbum si addideris Dromo.

D. Audi obsecro. DR. quid vis? s. sublimem intrò
hōc rape, quantum potes.

DR. Quem? s. Dauom. D. quāobrem? s. quia lubet.
rape, inquam. D. quid feci? s. rape.

D. Si quidquam mentitum inuenies, occidito. s. ni-
hil audio.

Ego iam te commotum reddam. D. tametsi hoc ve-
rum sit. s. tu tamen

Cura asseruandum vinculum: atq; audin' ? quadru-
pedem constringito.

C 5

Agè,

Agè, nunc iam ego polhodie, si viuo, tibi
 Ostendam, herum quid sit pericli fallere, &
 Illi patrem: C. ah, ne seui tantopere. s. Chreme,
 Pietatem gnati. nōme te miseret mei?
 Tantum laborem capere ob talem filium?
 Age Pamphile: exi Pamphile: ecquid te pudet?

ACTVS V. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Simo acriter obiurgat filium: cōfessus cri-
 men filius. veniam petit, ac se totum pater-
 nae subiicit voluntati. Nimis commotum
 Simonem placare nititur Chremes.

Iambici senarij & ad finem Trochaici
 tetrametri.

PAMPHILEVS, SIMO, CHREMES.

P. Quis me volt? perij: pater est. s. quid ais om-
 nium. C. ah,

Rem potius ipsam dic, ac mitte malè loqui.

s. Quasi quidquam in hunc iā grauius dici possiet.

Ain' tandem, cuius Glycerium st? P. ita praedicant.

s. Ita praedicant? o ingentem confidentiam.

Num cogitat, quid dicat? num facti piget?

Vide, num eius color pudoris signū vsquā indicat?

Adeò impotenti esse animo, vt praeter ciuum

Morem, atque legem, & sui voluntatem patris,

Tamen hanc habere studeat cum summo probro?

P. Me miserū. s. modōne id demū sensi Pamphile?

Olim istuc, olim, cum ita animum induxti tuum,

Quod cuperes, aliquo pacto efficiendum tibi.

Eodem die istuc verbum verè in te accidit.

Sed quid ego? cur me excrucio? cur me macero?

Cur meam senectutem huius sollicito amentia? an

Vt

Vt pro huius peccatis ego supplicium sufferam?

Immo habeat, valeat, viuat cum illa. P. mi pater.

S. Quid mi pater? quasi tu huius indigeas patris.

Domus, vxor, liberi inuenti inuito patre:

Adducti, qui illam ciuem hinc dicant. viccris.

P. Pater, licetne pauca? s. quid dices mihi?

CH. Attamen, Simo audi. s. ego audiam? quid ego
 audiam,

Chreme? CH. attamen dicat sine. s. agè, dicat
 sino.

P. Ego me amare hanc, fateor: si id peccare est, fa-
 teor id quoque.

Tibi pater me dedo. quiduis oneris impone, im-
 pera.

Vis me vxorem ducere? hanc vis amittere? vt po-
 tero, feram.

Hoc modo te obsecro, vt ne credas à me allegatum
 hunc senem:

Sine me expurgem, atque illum huc coram addu-
 cam. s. adducas? P. sine pater.

C. Aequum postulat: da veniam. P. sine te hoc exo-
 rem. s. sino.

Quiduis cupio, dum ne ab hoc me falli comperiar
 Chreme.

CH. Pro peccato magno paullulum supplicij satis
 est patri.

ACTVS V. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Hæc scena continet Andrij Critonis cum
 Simone & Chremete congressum, in quo er-
 ror omnis fabulae aperitur: nam Glycerium
 ostenditur hæc filia esse Chremetis.

C 6

Tro-

Trochaici & Iambici quadrati, hi acatalectici, illi catalectici, Iambicus dimeter unus.

CRITO, CHREMES, SIMO,
PAMPHILVS.

CR. Mitte orare. una harum quavis causa me, ut faciam, monet, Vel tu, vel quod verum est, vel quod ipsi cupio Glycerio.

CH. Andrium ego Critonem video? certe is est. saluos sis Crito:

Quid tu Athenas insolens? CR. euēnit. sed hiccinēst Simo?

CH. Hic est. s. mēn' quavis? eho, tu Glycerium hinc ciuem esse au?

CR. Tu negas? s. Itāne huc paratus aduenis? CR. quare? s. rogas?

Tūne impunē hoc facias? tūne hic homines adolescentulos,

Imperitos rerum, eductos liberē, in fraudem illicis?

Solicitando, & pollicitando eorum animos laetas? CR. sanisne es?

S. Ac meretricios amores nuptijs conglutinas?

P. Perij: metuo, ut substet hospes. CH. si Simo hunc noris satis,

Non ita arbitrere. bonus hic est vir. s. hic vir sit bonus.

Itāne adtemperatē venit hodie in ipsis nuptijs, Ut veniret antehac nūquam? est verò huic credendum Chreme?

P. Ni metuam patrem, habeo pro illa re, illum quod moneam probē.

s. Sy-

s. Sycophanta. CR. hem. CH. sic Crito est hic: mitte. CR. videat, qui fiet.

si mihi pergit, quae volt, dicere: ea, quae non volt, audiet.

Ego istaec moueo, aut curro? non tu tuum malum equo animo feres?

Nam, ego quae dixi, vera, an falsa audieris, iam sciri potest.

Atticus quidam olim, nauis fracta apud Andriū cietus est,

Et istaec una parua virgo, tū ille egēs, fortē applicat Primum ad Chrysidis patrem se. s. fabulam inceptat. CH. sine.

CR. Itāne verò obturbat? CH. perge. CR. tum is mihi cognatus fuit,

Qui eum recepit. ibi ego audiri ex illo, sese esse Atticum:

Is tibi mortuus est. CH. eius nomen? C. nomen tantū tibi?

Phania. CH. hem, perij. CR. verūm hercle, opinor fuisse Phantiam?

Hoc certò scio, Rhamnusium se aiebat esse. CH. ô Iupiter.

CR. Eadem haec Chreme multi alij in Andro tum audiēre. CH. utinam id fiet,

Quod spero. eho dic mihi, quid eam tum, suamne esse aiebat? CR. non.

CH. Cuiam igitur? CR. fratris filiam.

CH. Certē mea est. CR. quid ais? SI. quid tu ais? P. arrige aureis Pamphile.

s. Qui credis. CH. Phania ille, frater meus fuit. s. noram, & scio.

C 7

CH. Is

CH. Is hinc bellum fugiens, meq; in Asia persequens
proficiscitur.
Tum illam heic relinquere est veritus. post illa nunc
primum audio,
Quid illo sit factum. P. vix sum apud me, ita ani-
mus commotus est metu,
Spe, gaudio, mirando hoc tanto, tam repentino
bono.
S. Ne istam multimodis tua inueniri gaudeo. P.
credo pater.
CH. At mihi vnus scrupulus etiam restat, qui me
male habet. P. dignus es.
Cum tua religione, ~~odiam~~ nodum in scirpo queris.
CR. quid istuc est?
CH. Nomen non conuenit. CR. fuit hercle aliud huic
parua. CH. quod Crito?
Nunquid meministi? CR. id quero. P. egone huius
memoriam patiar mee
Voluptati obstare, cum ego possim in hac re medi-
cari mihi?
Non patiar, heus Chreme: quod queris, Pasibu-
la est. CR. ipsa est. CH. ea est.
P. Ex ipsa milles audiuisti. S. omnes nos gaudere hoc
Chreme,
Te credo credere. CH. ita me Diu ament, credo. P.
quid restat pater?
S. iam dudum res reduxit me ipsa in gratiam. P. o
lepidum patrem.
De vxore ita, ut possedi, nihil mutat Chremes. CH.
caussa optuma est:
Nisi quid pater aliud ait. P. uenpe. S. id scilicet.
CH. des est Pamphile,

Decem

Decem talenta. P. accipio. CH. propero ad filiam.
ehò mecum Crito:
Nam illam me haud nosse credo. S. cur non illam
huc transferri iubes?
P. Rectè admones. Dauo istuc dedam iam negoti.
S. non potest.
P. Qui? S. quia habet aliud magis ex sese, & ma-
ius. P. quidnam? S. vincit est.
P. Pater, non rectè vincit est. S. haud ita iussi. P.
iube solui obsecro.
S. Agè fiat. P. at matura. S. eo intro. P. o faustum,
& felicem hunc diem.

ACTVS V. SCENA V.

ARGVMENTVM.

Dauo narrat Pamphilus Glycerium inuen-
tam esse ciuem Atticam, seque illam ducturum
vxorem: Charinus ostendit per Pamphilum
facile se impetraturum à Chremete Philume-
nam. Hac scena alterum generum Chreme-
ti comparat, ne aut Charinus tristis abeat, aut
non prouisum Philumenæ sit.

Iambici & Trochaici octonarij permisti.

CHARINVS, PAMPHILVS,

DAVVS.

C. Prouiso, quid agat Pamphilus: atque eccum. P.
aliquis forsitan me putet
Non putare hoc verum: at mihi nunc sic esse hoc
verum lubet.
Ego vitam Deorum propterea sempiternam esse
arbitror,
Quod voluptates eorum proprie sunt. nam mihi
immortalitas

Parta

Parta est, si nulla aegritudo huic gaudio interces-
serit.

Sed quem ego potissimum exoptem nunc mihi, cui
haec narrem dari?

C. Quid illud gaudi est. P. Dauidem video, nemo est,
quem mallem omnium:

Namque hunc scio mea solidè solum gauisurum
gaudia.

D. Pamphilus ubinam hic est? P. Daue. D. quisnā
homo est? P. ego sum. D. ô Pamphile.

P. Nescis quid mihi obtigerit? D. Certè: sed, quid
mihi obtigerit, scio.

P. Et quidem ego. D. more hominum euēnit, ut,
quod sim nactus mali,

Prius rescisceres tu, quam ego, quod tibi euenit
boni.

P. Mea Glycerium suos parentes reperit. D. ô fa-
ctum bene. C. hem.

P. Pater amicus summus nobis. D. quis? P. Chre-
mes. D. narras probè.

P. Nec mora vlla est, quin iam uxorem ducam. C.
num ille somniat

Ea, quae vigilans voluit? P. tum de puero, Daue? D.
ab, desine:

Solus est, quem diligunt Dii. C. saluos sum, si haec
aera sunt.

Colloquar. P. quis homo est? Charine, in tempore
ipso mihi aduenis.

C. Benefactum. P. hem, audistim? C. omnia. agè,
me in tuis secundis rebus respice.

Tuus est nūc Chremes: facturum, quae voles, scio
esse omnia.

P. Memi.

P. Memini: atque adeò longum est, nos illum ex-
spectare, dum exeat.

Sequere hāc me. intus apud Glycerium est nunc.
tu Daue abi domum:

Properè accerse, hinc qui auferant eam. quid stas?
quid cessas? D. eo.

Ne expectetis, dum exeat huc: intus desponde-
bitur:

Intus transigetur, si quid est, quod restet. plau-
dite.

FINIS ANDRIAE:

ARGUMENTVM
EVNVCHI.

Comœdiæ, vt hominum vitam, casus, cōsilia imitentur, pericula continent: quod & consilijs, & fortunæ in periculis maximè locus est. Itaque cum discutere periculum ratione contendant personæ, varia finguntur cōsilia, in quibus alia fallunt, alia felicia sunt. Sæpè plus casus potest quam ratio. Dominatur ferè in rebus fortuna.

Superiori fabula proposuit modesti adolescentis exemplum. Is de officio suo honestè consultat. Heic nulla sunt honesta exempla, nullum honestum consilium. Nam meretricij amores describuntur: vt in hoc exemplo cernant iuuenes tanquam in speculo, amentiam huiusmodi amatorum. Est autem duplex propemodùm fabula, propterea geminum argumentum recenseo.

Primas Thraso in hac fabula tenet. Ei cum pollicita esset Thais, facturam se sui copiam dies aliquot, fallitur is tamen. Ea que protasis fabulæ est.

Cum Thrasone confertur Phædria: nisi enim riualem haberet Thraso, nihil periclitaretur in amore.

Epitasis fabulæ est, cum minatur ille se oppugnaturum vi ædeis Thaidis.

Catastrophe ridicula est. Nam Thraso iam fractus precibus, impetrat, vt aliqua saltem in parte apud Thaidem hareat.

Por-

34
Porro quia hæc fabula varia est, multumq; habet turbarum, casu exoritur alius tumultus: vitatur virgo, quam Thaidi miles donat. Sed est læta eius quoque periculi catastrophe: nam vxor datur hæc adolescenti, qui eam compresserat. Vt Thrasonem ridiculum amatorem fingeret, addit Gnathonem, qui eius mores mirificè depingit, vt ardelionem agnoscas.

In superiori fabula plurimæ sunt consultationes, & tota ferè consistit in genere deliberatio. Heic plus est ex postulationum, & accusatorio, seu iudiciali generi similior est. Nullum autem vitæ genus est, vbi non plurimum Thrasonum reperias: neque vlli ferè rebus humanis perniciosiores sunt, quam id genus, si contingat imperare. In templis, in aulis, in rebus publicis omnibus omnia miscent, vt emereantur vulgi plausum. Quare diligenter est intuenda, contemplandaque Thrasonis imago in hac fabula, vt discas, quam sint inepti, quam nihili ardeliones isti. Somnia veriùs hominum, quam homines dicas. Refert autem conferre cum hac simileis alicubi descriptiones: qualis est apud Martialem Attali, apud Catullum Suffeni: nec piget adscribere, vt ediscant pueri.

AD

AD VARV M.

Suffenus iste, Vare, quem probe nosti,
 Homo est venustus, & dicax, & urbanus:
 Idemq; longè plurimos facit versus:
 Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura
 Perscripta, nec sic, vt sit in palimpsesto:
 Relata: chartæ regie, noui libri,
 Noui umbilici, lora rubra, membrana
 Directa plumbo, & pumice omnia equata.
 Hæc cum legas, tum bellus ille, & urbanus
 Suffenus, vnus caprimulgus, aut fossor
 Rursus videtur: tantum abhorret, ac nutat.
 Hoc quid putemus esse? qui modò scurra,
 Aut si quid hac re tristius, videbatur:
 Idem in faceto est in facetior rure.
 Simul poëmata attingit, neque idem vnquam
 Aequè est beatus, ac poëma cum scribit:
 Tam gaudet in se, tamq; se ipse miratur.
 Nimirum idem omnes fallimur: neque est quisquã
 Quem non in aliqua re videre Suffenum
 Possis. suus cuique attributus est error.
 Sed non videmus mantica, quod in tergo est.

IN

IN ATTALV M.

Declamas bellè, causas agis Attale bellè,
 Historias bellas, carmina bella facis.
 Componis bellè, mimos, epigrammata bellè:
 Bellus grammaticus, bellus es astrologus.
 Et bellè cantas, & saltas Attale bellè.
 Bellus es arte lyrae, bellus es arte pile.
 Nil benè cum facias, facis attamen omnia bellè.
 Vis dicam quid sis? magnus es ardelio.

EVNVCHI PERSONAE.

PHAEDRIA, adolescens.
 PARMENO, seruus.
 THAIS, meretrix.
 GNATHO, parasitus.
 CHAEREA, adolescens.
 THRASO, miles.
 PYTHIAS, ancilla.
 CHREMES, senex.
 ANTIPHO, adolescens.
 DORIAS, ancilla.
 DORVS, eunuchus.
 SANGA, seruus.
 SOPHRONA, nutrix.
 LACHES, senex.

C. SVL:

Iambici trimetri.

Sororem falso dictitatum Thaidis,
Idipsum ignorans, miles aduenit Thraso,
Ipse quod donat. erat haec ciuis Attica.
Eidem Eunuchum, quem emerat, tradi iubet
Thaidis amator Phadria, ac rus ipse abit,
Thrasoni oratus biduum concederet.
Ephesus frater Phaedriae, puellulam
Cum deperiret dono missam Thaidi,
Ornatu Eunuchi induitur: suadet Parmeno:
Introit: vitiat virginem: sed Atticus
Ciuis repertus frater eius, collocat
Vitiatam ephebo. Phaedriam exorat Thraso.

Αδελφον, & ἀμειτρον.

Meretrix adolescentem, cuius mutuo amore tenebatur, exclusit: eique reuocato exclusionis causas reddidit. Eius frater minor natu, virginem, quam miles meretrici dono miserat, amare coepit: deductusque in domum meretricis pro Eunucho, vitiat. Re itaque cognita, cum illam se meretrix doleret, ab eodem adolescente placatur: interuentuque fratris eius ciuem cognitam Atheniensem, duxit uxorem. Miles quoque in partem meretricij amoris receptus, illuditur,

T.E.

E V N V C H V S

ACTA LVDIS MEGALENSIB.

L. POSTVMIO ALBINO L. CORNELIO Merula Aedilib. curulib. egere L. Ambuius Turpio, L. Atilius Praenestinus. tibijs duabus dextris. Graeca Menadru. Acta secunda. modos fecit Flaccus Claudi, M. Valerio, C. Fannio Cofs. Anno ab vrbe condita D. XCIII.

PROLOGVS.

Iambici trimetri.

Quisquam est, qui placere se studeat bonis
Quam plurimis, & minimè multos ledere: (sui.)

In his poeta hic nomen profitetur

Tum si quis est, qui dictum in se inclementius
Existumavit esse, sic existumet:

Responsum, non dictum esse, quale sit. prius
Qui bene vertendo, & eas describendo male,

Ex Graecis bonis Latinas fecit non bonas:

Idem Menandri Phasma nunc nuper dedit.

Atque in Thesauris, scripsit causam dicere

Prius, unde petitur, aurum quare sit suum,

Quam illic, qui petit, unde is sit Thesaurus sibi,

Aut unde in patrium monumentum peruenit.

Dehinc ne frustretur ipse se, aut sic cogitet

Defunctus iam sum, nihil est quod dicat mihi:

Is ne erret, moneo, & desinat laceffere:

Habeo alia multa, quae nunc condonabitur,

Quae

Quae proferentur post, si perget ladere
 Ita, ut facere instituit. nunc quam acturi sumus
 Menandri Eunuchum, postquam Aediles emerunt,
 Perfecit, sibi ut inspiciundi esset copia.
 Magistratus cum ibi adesset, octepta est agi.
 Exclamat, furem, non poetam: fabulam
 Dedisse, & nihil dedisse verborum tamen:
 Colacem esse Naui, & Plauti veterem fabulam,
 Parasiti personam inde ablatam, & militis.
 Si id est peccatum, peccatum imprudentia est
 Poetae, non qui furtum facere studuerit.
 Id ita esse, vos iam iudicare poteritis.
 Colax Menandri est: in ea est parasitis Colax,
 Et miles gloriosus: eas se non negat
 Personas transtulisse in Eunuchum suam
 Ex Graeca: sed eas fabulas factas prius
 Latinas scisse sese, id vero pernegat.
 Quod si personis iisdem uti alijs non licet:
 Qui magis licet currentes seruos scribere,
 Bonas matronas facere, meretrices malas,
 Parasitum edacem, gloriosum militem,
 Puerum supponi, falli per seruum senem,
 Amare, odisse, suspicari: denique
 Nullum est iam dictum, quod non dictum sit prius.
 Quare equum est vos cognoscere, atque igno-
 scere,
 Quae veteres factitarunt, si faciunt noui.
 Date operam, & cum silentio animaduortite,
 Ut pernoscat, quid sibi Eunuchus velit.

ACTVS I. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Phaedria exclusus cōsultat, an redire debeat

ad

ad Thaidem. Huic Parmeno suadet ut animo
 a quo amoris molestias ferat.

Iambici trimetri.

PHAEDRIA, PARMENO.

PH. Quid igitur faciam? nō eam, ne nunc quidem,
 Cum accersor. vltro? an potius ita me comparem,
 Non perpeti meretricum contumelias?
 Excludit, reuocat. redeam? non, si me obsecret.
 P. Si quidem hercle possis, nihil prius, neq; fortius:
 Verum si incipies, neq; pertendes grauius,
 Atque vbi pati non poteris, cum nemo expetet,
 Infecta pace, vltro ad eam venies, indicans
 Te amare, & ferre non posse: actum est, ilicet,
 Peristi: eludet, vbi te euictum senserit.
 PH. Proin tu, dū est tempus, etiā atq; etiā cogita.
 P. Here, quae res in se neque consiliū, neque modū
 Habet vllum, eam consilio regere non potes.
 In amore haec omnia insunt vitia, iniuria,
 Suspiciones, inimicitia, inducia,
 Bellum, pax rursus: incerta haec si tu postules
 Ratione certā facere, nihilo plus agas,
 Quam si des operam, ut cum ratione insanias.
 Et quod nunc tute tecum iratus cogitas.
 Egone illā? quae illū? quae me? quae nō? sine modū.
 Mori me malim: sentiat qui vir siem.
 Haec verba vna me hercle falsa lacrumula,
 Quam, oculos terendo misere, vix vi expresserit,
 Restingnet, & te vltro accusabit, & dabis ei
 Vltro supplicium. PH. o indignum facinus: nūc ego
 Et illam scelestam esse, & me miserum sentio:
 Et tædet: & amore ardeo: & prudens, sciens,
 Vinus, vidensq; pereor: nec, quid agam scia.

D

P. Quid

P. Quid agas? nisi ut te redimas captū, quam queas
 Minimo: si nequeas paullulo, at quanti queas:
 Et ne te afflictes. PH. itane suades? P. si sapias,
 Neque, prater quam quas ipse amor molestias
 Habet, addas: & illas, quas habet, recte feras.
 Sed ~~ecce~~ ipsa egreditur nostri fundi calamitas:
 Nam quod nos capere oportet, hac intercipit.

ACTVS I. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Thaidis blando sermone victus Phædria,
 pollicetur se biduū rus concessurum, ut Thra-
 ioni interim locus sit apud illam,
 Iambici trimetri.

THAIS, PHAEDRIA, PARMENO,

T. Miseram me, vereor ne illud grauius Phædria
 Tulerit: neue aliorsum, atque ego feci, acceperit,
 Quod heri intronissus non est. PH. totus Parmeno
 Tremo, horreoq; postquam adspexi hanc. P. bono
 animo es:

Accede ad ignem hunc, iam calesces plus satis.

T. Quis heic loquitur? ehem, tūc, eras heic mi Phæ-
 dria?

Quid heic stabas? cur nō recta introibas? P. ceterū
 De excisione verbum nullum. T. quid taces?

P. Sanē, quia verō hæ mihi patent semper fores,
 Aut quia sum apud te primus. T. missa istæc face.

PH. Quid missa? ò Thais, Thais, utinam esset mihi
 Pars æqua amoris tecum, ac pariter fieret,

Vt aut hoc tibi doleret itidem, ut mihi dolet,
 Aut ego istuc abs te factum mihi penderem.

T. Ne crucia te obsecro, anime mi, Phædria.

Non pol, quò quenquā plus amem, aut plus diligā,
 Eò

Eò feci sed ita erat res: faciundum fuit.

PA. Credo, ut sit, misera præ amore exclusisti hunc
 foras.

T. Siccine ais Parmeno? agè. sed, huc qua gratia
 Te accersi iussi, ausculta. P. fiat. TH. dic mihi

Hoc primū, potin est hic tacere? P. egone? optumè:
 Verūm heus tu, lege hac tibi meā adstringo fidem:

Quæ vera audiui, taceo, & contineo optumè:
 Sin falsum, aut vanum, aut fictum est, continuo pa-

lam est:

Plenus rimarum sum, hæc atque illac perfluo.

Proin tu, taceri si vis, vera dicito.

TH. Saniã mihi mater fuit: ea habitabat Rhodi.

PA. Potest taceri hoc. TH. ibi tum matris par-
 uolam

Puellam dono quidam mercator dedit,

Ex Attica hinc abreptam. PH. cuiemne? TH. ar-
 bitror:

Certum non scimus: matris nomen, & patris

Dicebat ipsa: patriam, & signa cetera

Neque scibat, neque per atatem etiam potuerat.

Mercator hoc addebat: è pradonibus,

Vnde emerat, se audisse abreptam è Sunio.

Mater ubi accepit, cæpit studiosè omnia

Docere, educere, ita uti si esset filia.

Sororem plerique esse credebant meam.

Ego cum illo, quo cum vno rem habebam, tum ho-
 spite,

Abij huc: qui mihi reliquit hæc, quæ habeo, omnia.

PA. Vtrumque hoc falsum est: effluet. T. qui istuc?
 P. quia

Neque tu vno eras contenta, neque solus dedit:

Nam hic quoque bonam, magnamque partem ad te attulit.

TH. Ita est: sed sine me peruenire, quò volo.

Interea miles, qui me amare coeperat,

In Cariam est profectus: te interea loci

Cognoui. tute sis, postilla quam intumum

Habeam te, & mea consilia ut tibi credam omnia.

PH. Ne hoc quidem tacebit Parmeno. PA. oh, dum
hincne id est?

TH. Hoc agite amabo. mater mea illic mortua est

Nuper: eius frater aliquantum ad rem est avidior.

Is ubi hancce forma videt honesta virginem,

Et fidibus scire, pretium sperans, illico

Producit, vendit. forte fortuna adfuit

Hic meus amicus: emit eam dono mihi,

Imprudens harum rerum, ignarusque omnium:

Is venit: postquam sensit me tecum quoque

Rem habere, fingit causas, ne det, sedulo:

Ait, si fidem habeat, se iri prepositum tibi

Apud me, ac non id metuat, ne, ubi adceperim,

Sese relinquam, velle se illam mihi dare,

Verum id vereri: sed, ego quantum suspicor,

Ad virginem animu adiecit. P. etiamne amplius?

TH. Nihil: nam quasi nunc ego eam, mi Phadria,

Multa sunt causae, quamobrem cupio abducere.

Primum, quod soror est dicta: prater ea, ut suis

Restituam, ac reddam. sola sum: habeo heic neminem,

Neque amicum, neque cognatum. quamobrem Phadria

Cupio aliquos parere amicos beneficio meo.

Id amabo adiuta me, quò id fiat facilius.

Sine illum priores parte eis hosce aliquot dies

Apud me habere. nihil respondes? PH. pessima,

Egon?

Egon? quid quam cum istis factis tibi respondeam?

PA. Heu noſter, laudo: tandem perdo huius: vir es.

PH. At ego nesciebam quorsum tu iras. paruola

Hinc est abrepta: eduxit mater pro sua:

Soror est dicta: cupio abducere, ut reddam suis.

Nempe omnia haec nunc verba huc redeunt denique,

Ego excludor, ille recipitur. qua gratia?

Nisi si illum plus amas, quam me: & istam nunc times,

Quae aduectae est, ne illum talem praeipiat tibi.

TH. Egon id timeo? PH. quid te ergo sollicitat scello.

Num solus ille dona datur nuncubi meam

Benignitatem sensisti te caluer? ~~claudere~~

Noune, ubi mihi dixi cupere te ex Aethiopia

Ancillulam, relictis rebus omnibus,

Quasiui? Eunuchum porro dixi velle te,

Quia sole utuntur huius regina: repperi.

Heri minas viginti pro ambobus dedi.

Tamen contemptus abs te, haec habui in memoria:

Ob haec facta abs te spernor. TH. quid istuc Phadria?

Quamquam illam cupio abducere, atque hac re arbitror

Id fieri posse maxumè: veruntamen (seris.

Potius, quam te inimicum habeam, faciam, ut ius-

PH. Utinam istuc verbum ex animo, ac verè diceres,

Potius, quam te inimicum habeam: si istuc crederem

Sincerè dici, quiduis possem perpeti.

P. Labasit, videtur vno verbo, quam cito.

TH. Ego non ex animo misera dico? quam ioco

Rem voluisti à me tandem, quin perfeceris?

Ego impetrare nequeo hoc abs te, biduum

Saltem ut concedas solum. PH. siquidem biduum:

D 3

Verum

Verum ne fiant isti viginti dies.

T. Profecto non plus biduum, aut. PH. aut? nihil moror.

T. Non fiet: hoc modo sine te exorem. PH. scilicet faciendum est, quod vis. T. benefacis: merito te amo.

PH. Rus ibo: ibi hoc me macerabo biduum:

Ita facere certum est: mos gerunda est Thaidi.

Tu Parmeno huc fac illi adducantur. P. maxime.

PH. In hoc biduum Thais vale. T. mi Phadria,

Et tu: nunquid vis aliud? PH. ego ne quid velim?

Cum milite isto praesens, absens ut fies:

Dies, noctesque me ames: me desideres:

Me somnies: me expectes: de me cogites:

Me speres: me te oblectes: mecum tota sis:

Meus fac sis postremo animus, quando ego sum tuus.

T. Me miseram, forsitan hic mihi parum habeas fidem,

Atque ex aliarum ingenijs nunc me iudicet.

Ego pol, quae mihi sum conscia, hoc certo scio,

Neque me sinxisse falsi quidquam: neque meo

Cordi esse quatenus carior hoc Phadria.

Et quidquid huius feci, causa virginis

Teci: nam me eius fratrem spero propemodum

Iam reperisse, adulescentem adeo nobilem: et

Is hodie venturum ad me constituit domum.

Concedam hinc intro, atque expectabo, dum venit.

ACTVS II. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Phadria rus concedit, id quod Thaidi se facturum dixerat. Illius ex amore immutationem

nem miratur Parmeno: & militis donum ita laudat, ut heri sui Eunucho praeferat.

Trochaici Iambici permisti, cum octonarij tum senarij, vnus etiam dimeter.

PH A E D R I A, P A R M E N O.

PH. Fac, ita ut iussi, deducantur isti. PA. faciam.

PH. at diligenter.

PA. Fiet. PH. at mature. PA. fiet. PH. satini hoc mandatum est tibi?

PA. Ah, rogitare? quasi difficile sit:

Utina tam aliquid inuentre facile possis, Phadria,

Quam hoc peribit. PH. ego quoque vna pereo, quod mihi est carius.

Ne istuc tam iniquo patiari animo. PA. minime. quin

Effectum dabo. sed nunquid aliud imperas?

PH. Munus nostrum ornatu verbis, quod poteris: et

Istum. amulum, quod poteris, ab ea pellito. PA. at,

Memini, tametsi nullus moneas. PH. ego rus ibo, atque ibi manebo.

P. Censeo. PH. sed heus tu. PA. quid tu vis? PH. censen posse me obfirmare, et

Perpeti, ne redeam interea? P. tene? non hercle arbitror:

Nam aut iam reuertere, aut mox noctu te adigent horsum insomnia.

PH. Opus faciam, ut defatiger, usque ingratis ut dormiam.

P. Vigilabis lassus: hoc plus facies. PH. ah, nihil dicis Parmeno.

Ejcienda hercle hac mollities animi: nimis me indulgeo.

Tandem ego non illa caream, si sit opus, vel totum
triduum? P. hui,

Vniuersum triduum? vide, quid agas. P. H. stat sen-
tentia.

P. Dii boni, quid hoc morbi est? adeo n' homines im-
mutarier

Ex amore, ut non cognoscas eundem esse? hoc ne-
mo fuit

Minus ineptus, magis seuerus quisquam, nec ma-
gis continens.

Sed quis hic est, qui huc pergit? at at, hic quidem
est parasitus Gnatho

Militis. ducit secum vnâ virginē dono huic: pape,

Facie honesta. mirum, ni ego me turpiter hodie
heic dabo

Cum meo decrepito hoc Eunucho. haec superat ip-
sam Thaidem.

ACTVS II. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Quasi ambulantiem Gnathonis personam
inducit, sub cuius verbis corrupti hominum
mores ostenduntur: maximè assentatorū, qui
patellam sequuntur, & ad prādia praesto sunt.

Trochaici & Iambici tetrametri catalecti-
ci, additis aliquot Iambicis acatalectis.

GNATHO, PARMENO.

P. Dū immortales, homini homo quid praestat! stul-
to intellegens

Quid interest! hoc adeo ex hac re venit in mens-
tem mihi:

Conueni hodie adueniens quendam mei loci hinc,
atque ordinis.

He-

Hominem, haud impurum, in idem patria qui abli-
gurrierat bona:

Video sentum, squalidum, egrum, pannis, annisq;
obstitutum.

Quid istuc, inquā, ornati est? quoniam miser, quod
habui, perdidit. hem,

Quo redactus sum! omnes noti me, atque amici
deserunt.

Hic ego illum contemsi pra me: quid homo, in-
quam, ignauissime?

Itāne parasti te, ut spes nulla reliqua in te fiet tibi?
Simul consilium cum re amisti? vidē me ex eo-
dem ortum loco?

Qui color, nitor, vestitus, quae est habitudo cor-
poris?

Omnia habeo, neque quidquam habeo: nihil cūms
est, nihil desit tamen.

At ego infelix neque ridiculus esse, neque plagas
pati

Possū. quid tu his reb' credis fieri: tota erras via.
Olim isti fuit generi quondam questus apud se-
clum prius.

Hoc nouum est aucupium: ego adeo hanc primus
inueni viam.

Est genus hominum, qui esse primos se omnium
rerum volunt,

Nec sunt: hos confector: hisce ego non paro me, ut
videant,

Sed his vltro arrideo, & eorum ingenia admireor
simul:

Quid quid dicunt, laudo: id sursum si negant, laudo
id quoque.

D S

Ne-

Negat quis, nego: ait, aio. postremo imperavi ego-
met mihi.

Omnia assentari: is questus nunc est multo vber-
rimus.

P. Scitam hercle hominem: hic homines prorsum ex
stultis insanos facit.

G. Dum hac loquimur, interea loci ad macellum ubi
aduenimus,

Concurrunt lati mi obuiam cupedinarum omnes,

Cetari, lani, coqui, sartores, piscatores, aucupes,

Quibus & res salua, & perditia profueram, & pro-
sum saepe:

Salutant, ad cenam vocant, aduentum gratulantur:

Ille ubi miser, famelicus, videt me esse in tantum
honorem,

Et tam facile victum querere: ibi homo caput me
obsecrare,

Vt sibi liceret discere id de me, sectari iussi,

Si pote, tanquam philosophorum habent discipli-
nae, ex ipsis

Vocabula, parasiti itidem ut Gnathonici vocentur.

P. Viden' ossum, & cibus quid faciat alienus? G. sed
ego cesso

Ad Thaidem hanc deducere, & rogare ad cenam
ut veniat?

Sed Parmenonem ante ostium Thaidis tristem
video,

Rivalis seruum: salua res est: nimirum heic homi-
nes frigent.

Nebulonem hunc certum est ludere. P. hinc hoc
munere arbitrantur.

Suam Thaidem esse. G. plurima salute Parmenonem

Sum-

Summum suum imperit Gnatho. quid agitur? P.
statur. G. video.

Nanquidnam heic, quod nolis, vides? P. te. G. cre-
do. at nunquid aliud?

P. Qui dum? G. quia tristis es. P. nihil equidem. G.
ne sis, sed quid videtur

Hoc tibi mancipium? P. non malum hercle. G. pro
hominem. P. ut falsus animi.

G. Quam hoc munus gratum Thaidi arbitrare es-
se? P. hoc nunc dices,

Eiectos hinc nos: OMNIUM RERVM heus
vicissitudo est.

G. Sex ego te totos Parmeno hos menseis quietum
reddam,

Ne sursum, deorsum cursites, neue vsque ad lucem
vigiles.

Ecquid beo te? P. men' papa. G. sic soleo amicos.
P. laudo.

G. Detineo: fortasse tu profectus alio fueras.

P. Nusquam. G. tum tu igitur paullulum da mihi
opera: fac ut admittar

Ad illam. P. age, modo nunc tibi patent fores he,
quia istam ducis.

G. Num quem euocari hinc vis foras? P. sine biduo
hoc pratereat:

Qui mihi nunc vno digitulo fores aperis fortuna-
tus,

Na tu istas saxo calcibus saepe insultabis frustra.

G. Etiam tu heic stas Parmeno? ehò, nimmam te
heic relictus custos,

Ne quis forte internuntius clam a milite ad istam
cursitet?

P. Facetè dictum: mira verò militi quæ placeant
Sed video herilem filium minorem huc advenire.
Miror, quid ex Peiræo abierit: nam ibi custos publi-
cè est nunc.

Non temerè est: & properans venit: nescio quid
circumspicit.

ACTVS II. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Chærea laudat fortè conspectum virginem:
queritur subductam: Parmeno ostendit, qui
fieri possit, vt illa potiatur.

Iambici octonarij & senarij, item Trochaici
octonarij, & vnus Iambicus dimeter.

CHÆREA, PARMENO.

E. OCCIDI.

Neq; virgo est vsquam: neque ego qui illam è con-
spectu amisi meo.

Vbi quaram? vbi inuestigem? quem percunctor?
quam insistant viam?

Incertus sum: vna hæc spes est, vbi vbi est, diu cela-
ri non potest.

O faciem pulcram: deleo omnes dehinc ex animo
mulieres.

Tadet harum quotidianarum formarum. P. ecce
autem alterum,

Nescio quid de amore loquitur. ó infortunatum
senem.

Hic verò est, qui si amare occeperit, ludū, iocumq;
Dices fuisse illum alterum, prout huius rabies quæ
dabit.

C. Vt illum Dū, Deæq; senium perdant, qui me ho-
die remoratus est,

Meq;

Meq; adeò, qui restiterim, tum autem qui illū foc-
ci fecerim.

Sed eccum Parmenonem. salve. P. quid tu es tri-
stis? quidue es alacris?

Vnde is? C. ego nescio hercle, neque vnde eam, neq;
quorsum eam.

Ita prorsum oblitus sum mei.

P. Qui quæso? C. amo. P. hem. C. nunc te Parmeno
ostendes, qui vir sis.

Scis te mihi sæpè pollicitum esse: Chærea, aliquid
inueni

Modò, quod ames: in ea re vtilitatem ego faciam
vt cognoscas meam:

Cum in cellulam ad te patris penum omnem coge-
rebam clanculum.

P. Agè ineptè. C. hoc hercle factum est. fac sis nunc
promissa appareant,

Sive adeò digna res est, vbi tu nervos intendas
tuos.

Haud similis virgo est virginum nostrarum: quas
matres student

Demissis humeris esse, vincto pectore, vt gracile
sient.

Si qua est habitior paullo, pugilem esse aiunt: dedu-
cunt cibum:

Tametsi bona est natura, reddūt curatura iuceas.
Itaq; ergo amantur. P. quæ tua istæ? C. noua figura
oris. P. papæ!

C. Color verus, corpus solidum, & succi plenum.
P. anni? C. anni? sedecim.

P. Flos ipse. C. hanc tu mihi vi, clam, precario
Fac tradas: mea nihil refert, dum potiar modò.

D 7

P. Quid,

P. Quid, virgo cuius est? C. nescio hercle. P. unde est?
 C. tantundem. P. ubi habitat?
 C. Ne id quidem, P. ubi vidisti? C. in via. P. quara-
 trone amisti? C. id equidem
 Aduentens mecum stomachabar modo: neque
 Quenquam esse ego hominem arbitror, cui magis
 bone
 Felicitates omnes aduorsa sient.
 Quid hoc est sceleris? perij. P. quid factum est? CH.
 rogas?
 Patris cognatum, atque equalem Archidemidem
 Nostin? P. quid n? C. is, dum sequor hanc, fit mihi
 obuiam.
 P. Incommodè hercle. C. immo enim uero infelicitè:
 Nam incommoda alia sunt dicenda Parmeno.
 Illum liquet mihi deierare his mensibus
 Sex, septem prorsum non vidisse proxumis,
 Nisi nunc, cum minime vellem, minimeque opus fuit.
 Eho nonne hoc monstri simile est? quid ais? P. ma-
 xime.
 C. Continuo accurrit ad me, quam longè quidem,
 Incuruus, tremulus, talis deus demissus, gemens:
 Heus heus, tibi dico Cherea, inquit, restiti.
 Scin? quid ego te volebam? dic, cras est mihi
 Iudicium. quid tum? ut diligenter nunties
 Patri, aduocatus mane mihi esse ut meminerit.
 Dum hac dicit, abiit hora. rogo, num quid velit.
 Rectè, inquit. ab eo. cum huc respicio ad virginem,
 Illa sese interea commodum huc aduorterat,
 In hanc nostram plateam. P. Mirum, si hac dicit, modo
 Huc quæ data est dono. C. huc cum aduenio, nulla
 erat.

P. Co.

P. Comites secuti scilicet sunt virginem?
 C. Verum, parasitus cum ancilla. P. ipsa est, ilicet.
 Desine: iam conclamatum est. C. alias res agis.
 P. Istuc ago quidem. C. nostin? quæ sit? dic mihi: aut
 Vidistin? P. vidi, noui, scio quod abducta sit.
 C. Eho Parmeno mi, nostin? P. noui. C. et scis ubi
 fiet?
 P. Huc deducta est ad Thaidem meretricem: ei do-
 no data est.
 C. Quis is est tam potens cum tanto munere hoc?
 P. miles Thraso,
 Phedria rivalis. C. duras fratris partem eis predicat.
 P. Immo enim, si scias quod donum huic dono con-
 trã comparet,
 Tum magis id dicas. C. quodnam queso hercle? P.
 Eunuchum. C. illum me obsecro
 Inhonestum hominem quem mercatus est herè, se-
 nem, mulierem?
 P. Istunc ipsum. C. homo quatiatur certè cum do-
 no foras.
 Sed istam Thaidem nõ sciui nobis vicinã. P. haud
 diu est.
 C. Perij, nunquamne etiam me illam vidisse? ého-
 dum, dic mihi:
 Estne, ut fertur, forma? P. sanè. C. at nihil ad no-
 stram hanc. P. alia res est.
 C. Obsecro hercle Parmeno, fac ut potiar. P. faciam
 sedulo, ac
 Dabo operam: adiuuabo. nunquid me aliud vis?
 C. quò nunc is? P. domum,
 Ut mancipia hæc, ita ut in sit frater, deducam ad
 Thaidem.

C. O

C. O fortunatum istum Eunuchum, qui quidem in hanc detur domum.
 P. Quid ita? C. rogitas? Summa forma semper conseruam domi
 Videbit, colloquetur, aderit vnà in vnis edibus,
 Cibum non nunquam capiet cum ea, interdum propter dormiet.
 P. Quid, si nunc tute fortunatus fias? C. qua re Parmeno?
 Responde. P. capias tu illius vestem. C. vestem? quid tum postea?
 P. Pro illo te ducam. C. audio. P. te esse illum dicam. C. intellego.
 P. Tu illis fruare commodis, quibus tu illum dicebas modo:
 Cibum vnà capias, adsis, tangas, ludas, propter dormias:
 Quandoquidem illarum neque quisquam te nouit, neque scit qui sis.
 Pretereà forma, etas ipsa est, facile vt pro Eunuchò probes.
 C. Dixti pulchrè: nunquã vidi melius cõsiliu dari.
 Agè, eamus intrò nunc iam: orna me, abduc, duc, quantum potes.
 P. Quid agis? iocabar equidem. C. garris. P. perij, quid ego egi miser?
 Quò trudis? perculeris iam tu me? tibi equidem dico, mane.
 C. Eamus. P. Pergis? C. certum est. P. vide, ne nimis calidum hoc sit modò.
 C. Non est profectò: sine. P. at enim istac in me cadetur faba. ah,

Fla-

flagitium, facinus. C. an id flagitium est, si in domum meretriciam
 Deducar, et illis crucibus, quæ nos, nostramq; adolescentiam
 Habent desficatam, et quæ nos semper omnibus cruciant modis,
 Nunc referam gratiam, atque eas itidem fallam, vt ab illis fallimur?
 An potius hæc pati? ah, equom est fieri, vt à me ludantur dolis.
 Quod qui rescierint, culpent: illud merito factum omnes putent.
 P. Quid istuc? si certum est facere, facias: verum ne post conseras.
 Culpam in me. C. non faciam. P. iubésne? C. iubeo, cogo, atque impero.
 Nunquam defugiam auctoritatem. P. sequere. Dij portant bene.

ACTVS III. SCENA I.

ARGUMENTVM.

Assentatur Gnatho, assentanti credit Thraso, seque, & facta sua immodicè iactat. Consultit item Gnatho, ne miles purget se Thaidi de amore Pamphilæ, immo potius augeat suspicionem, ita par pari relaturus.

Iambici senarij.

THRASO, GNATHO, PARMENO.
 T. Magnas verò agere gratias Thais mihi?
 C. Ingentis. T. an tu, letus est? C. non tam ipso quidem
 Dono, quam abs te datum esse: id verò serio
 Triumphat. P. huc prouiso, vt, vbi tempus fiet,
 Dedit-

Deducam . sed eccum militem . T. est istuc datum
 Profecto , ut grata sint mihi que facio omnia .
 G. Aduorti hercle animum . T. vel Rex semper ma-
 ximas
 Mihi agebat , quidquid feceram , alijs non item .
 G. Labore alieno magna partem gloriam
 Verbis saepe in se transmouet , qui habet salem .
 Quod in te est . T. habes . G. Rex te ergo in oculis .
 T. scilicet .
 G. Gestare . T. verum , credere omnem exercitum ,
 Consilia . G. mirum . tum sicubi eum satietas
 Hominum , aut negoti si quando odium ceperat ,
 Requiescere vbi volebat , quasi , nostin ? G. scio .
 Quasi vbi illam exspueret miseriam ex animo . TH.
 tenes .
 Tum me conuiuiam solum abducebat sibi . G. hui .
 Regem elegantem narras . T. immo sic homo se
 Per paucorum hominum . G. immo nullorum arbi-
 tray ,
 Si tecum viuit . T. inuidere omnes mihi ,
 Mordere clanculum : ego flocci pendere .
 Illi inuidere miserè . verum vnus tamen
 Impense , elephantis quem Indicis profecerat ,
 Is vbi molestus magis est , quæso , inquam , Strato
 Eone es ferox , quia habes imperium in belluas ?
 G. Pulcre me hercle dictum , et sapienter . papa !
 Iugularas hominem . quid ille ? T. mutus illico .
 G. Quid ni esset ? P. Dijs vestram fidem , hominè per-
 ditum ,
 Miserumque , et illum sacrilegum . T. quid illud
 Gnatho ,
 Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio

Num.

Numquid tibi dixi ? G. nunquam : sed narra obsecro .
 Plus millies iam audiui . T. vna in conuiuiis ,
 Erat hic , quem dico , Rhodius adolescentulus :
 Fortè habui scortum : cepit ad id alludere ,
 Et me irridere . quid ais , inquam , homo impudens ?
 Lepus tute es , et pulpamentis quæris . G. ha ha ha .
 T. Quid est ? G. facetè , lepidè , lautè , nihil superi .
 Tuum obsecrone hoc dictum erat ? verus credidi .
 T. Audieras ? G. saepe , et fertur in primis . T. meum st .
 G. Dolet dictum imprudenti adolescenti , et libero .
 P. At te Dijs perdant . G. quid ille quæso ? T. per-
 ditus .
 Risu omnes , qui aderant , emoviri . denique
 Metuebant omnes iam me . G. non iniuria .
 T. Sed heus tu , purgòni ego me de istac Thaidi ,
 Quod eam me amare suspicatur ? G. nihil minus ,
 Immo auge magis suspicionem . T. cur ? G. rogas ?
 Scin , si quando illa mentionem Phædriae
 Facit , aut si laudat , te vt malè vrat ? T. sentio .
 G. Id vt ne fiat , hæc res sola st remedio .
 Vbi nominabit Phædriam , tu Pamphilam
 Continuo . si quando illa dicet Phædriam
 Intromittamus commissatum : tu , Pamphilam
 Cantatum prouocemus . si laudabit hæc
 Illius formam , tu huius contrà . denique
 Par pro pari referto , quod eam mordeat .
 TH. Si quidem me amaret , tum istuc predesset Gna-
 tho .
 G. Quando illud , quod tu das , exspectat , atq; amat .
 Iam dudum amat te : iam dudum illi facile fit ,
 Quod doleat : metuet semper , quem ipsa nunc capit
 Fructum , ne quando iratus tu alio conferas .
 T. Bene

P. Bene dixti: at mihi istuc non in mentē venerat,
G. Ridiculum. non enim cogit aras. ceterum
Idem hoc tute melius quam o inuenisses Thraso!

ACTVS III. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Parmeno Eunuchum & Aethiopiſſam,
Phædriæ munera, tradit Thaidi; & ut iuſſus
erat, verbis ornat. Eidem Thraſo & paraſitus
inſultant.

Iambici ſenarij.

THAIS, THRASO, PARMENO,
GNATHO, PYTHIAS.

TH. Audire vocem viſa ſum modo militis:
Atq; eccum. ſalue mi Thraſo. THR. o Thais mea,
Meum ſuauium, quid agitur? ecquid nos amas
De ſidicina iſta? P. quam venuſtè! quod dedit
Principium adueniens? TH. plurimum merito tuo.
G. Eamus ergo ad cenam: quid ſtas? P. hem, alterū,
Ex homine hunc natum dicas. TH. ubi viſ, nō mo-
ror.

P. Adibo, atque aſſimulabo, quaſi nunc exeam.
Iturā Thais quopiam es? TH. hem Parmeno,
Bene feciſti: hodie itura. P. quò? TH. quid? hunc
vides?

P. Video, & me tædet. ubi viſ, dona adſunt tibi
A Phædria. THR. quid ſtamus? cur non imus hinc?

P. Queſo hercle vt liceat, pace quod fiat tua,
Dare huic quæ volumus, conuenire, & colloqui.

THR. Perpulcra credo dona, haud noſtris ſimilia,

P. Res indicabit. heus iubete iſtos foras

Exire, quos inſi. ocyus procede tu huc.

Ex Aethiopia eſt uſq; hæc. THR. heic ſunt tres mi-

G. Vix

G. Vix. P. ubi tu es Dore? accede huc. hem Eunuchum tibi

Quam liberali facie, quam atate integra!

THA. Ita me Dii ament, honeſtus eſt. P. quid tu ais
Gnatho?

Nunquid habes, quod contemnas? quid tu autem
Thraſo?

Tacent: ſatis laudant. ſac periculum in litteris,

Fac in palæſtra, in musicis: quæ liberum

ſcire equum eſt adoleſcentem, ſollertem dabo.

THR. Ego illum Eunuchum, ſi fiet opus, vel ſo-
brius.

P. Atque hæc qui miſit, non ſibi ſoli poſtulat

Te viuere, & ſua cauſſa excludi ceteros:

Neque pugnas narrat, neque cicatrices ſuas

Oſtentat, neque tibi obſtat, quod quidam facit:

Verum, ubi moleſtum non erit, ubi tu voles,

Ubi tempus tibi erit, ſat habet, ſi tum recipitur.

THR. Apparet ſeruum hunc eſſe domini pauperis,

Miferiq; G. nam hercle nemo poſſet, ſat ſcio,

Qui haberet, qui pararet alium, hunc perpeti.

P. Tace tu, quem ego eſſe infra inſimos omnes putō

Homines: nam, qui huic animum aſſentari indu-

xeris,

Eſt fama te petere cibum poſſe arbitror.

THR. Lammne imus? THA. hos prius introducam, &

quæ volo,

ſimul imperabo: poſtea continuo exeo.

THR. Ego hinc abeo, tu iſtanc opperire. P. haud

conuenit

Vnā tre cum amica imperatorem in via.

THR. Quid tibi ego multa dicam? domini ſimilis es.

C. Ha,

C. Ha, ha, ha. P. quid rides? G. istuc, quod dixi mo.
 Et illud de Rhodio dictū in mentem venit. (do.
 Sed Thais exit. THR. abi, praecurre, ut sint domi
 Parata. G. fiat. THA. diligenter Pythias
 Fac cures, si Chremes huc fortè aduenerit,
 Ut ores, primum ut maneat: si id nō cōmodum est,
 Ut redeat: si id non poterit, ad me adducito.
 PY. Ita faciam. THA. quid? quid aliud volui dicere?
 Hem, curate istam diligenter virginem:
 Domi adfitis facite. THR. eamus. THA. vos me se-
 quimini.

ACTVS III. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Chremes probatus adolescens amari se à
 Thaide suspicatur, quem amorem effugere
 studet.

Iambici senarij.

CHREMES, PYTHIAS.

C. Profectò quantò magis magisq; cogito,
 Nimirum dabit haec Thais mihi magnum malum:
 Itame vide ab ea astute labefactarer.
 Iam tum, cum primum iussit me ad se accersier
 (Roget quis, quid tibi cum illa: ne noram quidem)
 Vbi veni, causam, ut ibi manerem, repperit:
 Ait rem diuinam fecisse, & rem seriam
 Velle agere mecum. iam tum erat suspicio,
 Dolo malo haec fieri omnia. ipsa accumbere
 Mecum mihi sese dare, sermonem querere.
 Vbi friget, huc euasit, quam pridem pater
 Mihi & mater mortui essent. dico, iam diu.
 Rus sunij ecquod habeam, & quam longè à mari.
 Credo ei placere hoc: sperat se à me auellere.

Postre-

Postremò, ecqua inde parua perisset soror,
 Ecquis cum ea vnà, quid habuisset, cum perit,
 Ecquis eam posset noscere. haec cur querit et?
 Nisi illa fortè, quae olim perijt paruola
 Soror, hanc se intendit esse, ut est audacia.
 Verum ea si viuit, annos nata est sedecim,
 Non maior: Thais, ego quam sum, maiuscia est.
 Misit porro orare, ut venirem serio.
 Aut dicat quid vult, aut molesta ne fiet:
 Non hercle veniam tertio. heus heus. P. hic quis
 est?

C. Ego sum Chremes. P. o capitulum lepidissimum.

C. Dico ego mihi insidias fieri? P. Thais maximo

Te orabat opere, ut cras redires. C. rus eo.

P. Fac amabo. C. non possum, inquam. P. at apud
 nos heic mane,

Dū redeat ipsa. C. nihil minus. P. cur mi Chremes?

C. Malam rem hinc ibis. P. si istuc ita certum est tibi,
 Amabo, ut illuc transeas, vbi illa est. C. eo.

P. Abi Dorias, citò hunc deduce ad militem

ACTVS III. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Inducit personam, cui narraturus est Cha-
 rea, quae intus patrarit. Hoc ideo fit, ut popu-
 lus percipiat auribus, quod honestis oculis
 subijci nequit.

Iambici tetrametri catalectici.

ANTIPHON.

A. Heri aliquot a dolescentuli coimus in Peiræo,
 In hunc diem ut de symbolis essemus. Chereans
 ei rei
 Praefecimus: dati anuli: locus, tēpus cōstitutum est.

Pra-

Præterit tempus: quo in loco dictum est, parati nihil est.

Homo ipse nusquam est: neque scio, quid dicam, aut quid coniectem.

Nunc mihi hoc negotium ceteri dedere, illum ut queram:

Ibo ad eum, visam, si domi est. quisnam hinc à Thaide exit?

Is est, an non est? ipse est. quid hoc homini? qui hic ornatus est?

Quid illud mali est? nequeo satis mirari, neque coniectere:

Nisi quidquid est, procul hinc libet prius, quid sit, sciscitari.

ACTVS III. SCENA V.

ARGVMENTVM.

Chærea foras profiliens, exultat, quod virgine potitus sit. Quid intus patrarit, narrat fortè obuius Antiphoni.

Trochaici, & Iambici retrametri acatalecti & catalectici.

CHÆREA. ANTIPHON.

C. Num quis heic est: nemo est. nunquis hinc me sequitur? nemo homo est.

Iamne erumpere hoc licet mihi gaudium? pro Iupiter,

Nunc est profectò interfici, cum perpeti me possum,

Ne hoc gaudium contaminet vita aegritudine aliqua.

Sed neminemne curiosum interuenire nunc mihi,

Qui me sequatur, quoque eam rogitando obtundat, enicet,

Quid

Quid gestiam, aut quid letus sim, quò pergam, vnde emergam, vbi siem

Vestitum hunc nactus, quid mihi queram, sanus sim, an ne insaniam?

A. Adibo, atque ab eo gratiam hanc, quam video velle, inibo.

Chærea, quid est, quòd sic gestis? quidue sibi hic restitus querit?

Quid est, quòd letus sis? quid tibi vis? sati ne sanus? quid me

Adspicias? quid taces? C. ó festus dies hominis: amice salue: nemo est omnium, quem ego magis nunc cuperem, quam te.

A. Narras istuc, quæso, quid fiet. C. immo ego te obsecro hercle, ut audias.

Nostin' hanc, quam amat frater? A. noui, nempe opinor Thaidem.

C. Istam ipsam. A. sic commemoreram. CH. hodie quedam est ei dono data.

Virgo. quid ego eius tibi nunc faciem prædicem, aut laudem Antipho,

Cum ipsum me noris, quam elegans formarum spectator siem?

In hac commotus sum. A. ain' tu? C. primam dices, scio, si videris.

Quid multa verba? amare cœpi, fortè fortuna domi erat quidam Eunuchus, quem mercatus fuerat frater Thaidi:

Neque is deductus etiam tum ad eam, summonuit me Parmeno

Ibi seruos, quod ego arripui. A. quid id est? C. tace, citius audies.

E

Vt

Vt vestem cum eo mutem, & pro illo iubeam me
illuducier.

A. Pro Eunuchon? C. sic est. A. quid ex ea re tan-
dem ut caperes commodi?

C. Rogas? viderem, audirem, essem una, qua cum
cupiebam Antipho.

Num parua causa, aut parua ratio est? traditus
sum mulieri.

Illa illico ubi me accepit, lata verò ad se abducit
domum,

Commendat virginem. A. cui tibi ne? C. mihi. A. sa-
tis tunc tamen.

C. Edicit, ne vir quisquam ad eam adeat: & mihi,
ne abscedam, imperat,

In interiore parte ut maneam solus cum sola an-
nuo,

Terram intuens modestè. A. miser. C. ego, inquit, ad
cenam hinc eo.

Abducit secum ancillas: paucae, quae circum illam es-
sent, manent

Novitiae puellae. continuo haec adornant, ut lauet.

Ahortor, properent. dum apparatus, virgo in cõ-
clavi sedet,

Suspectans tabulam quandam pictam, ubi inerat
pictura haec, Iovem

Quo picto Danaë misisse aiunt quondam in gre-
mium imbrem aureum.

Ego met quoque id spectare ceppi: & quia consimi-
lem luserat

Iam olim ille ludū, impendio magis animus gaude-
bat mihi,

Deū sese in hominē conuertisse, atq; per alienas fe-
Venisse

Venisse clanculum per impluuium, fucum factum
mulieri.

At quem Deum? qui templa caeli summa sonitu con-
cutit.

Ego homuncio hoc non facerem? ego illud verò ita
feci, ac lubens.

Dum haec mecum reputo, accersitur lauatam inte-
reà virgo.

Ut lauit, redit: deinde illam in lecto illa collocant.

Sto expectans, si quid mihi imperent. venit una,
heus tu, inquit, Dore

Cape hoc flabellum, & ventulum huic sic facito,
dum lauamur:

Vbi nos lauerimus, si voles, lauato. accipio tristis.

A. Tum equidem istuc os tuum impudens videre ni-
mum vellem,

Qui esset status, flabellum tenere te asinum tan-
tum.

C. Vix elocuta est hoc, foras simul omnes pro-
ruunt se,

Abeunt lauatam, per strepunt, ita ut sit, domini ubi
absunt.

Interea somnus virginem opprimit: ego limis ad-
specto,

Sic per flabellum clanculum, & simul alia circum-
specto,

Satin' explorata sint. video esse: pessulum ostio
obdo.

A. Quid tum? C. quid tum? fatue. A. fateor. C. an ego
occasionem

Mibi ostentam tantam, tam breuem, tam optatam,
tam insperatam

Amitterem? tum pol ego is essem verè, qui aſſimulabar.

A. Sanè hercle vt dicis. ſed interim de ſymbolis quid actum' ſt?

C. Paratum' ſt. A. frugi es. vbi? domin'? C. immo apud libertum Diſcum.

A. Perlongè eſt. ſed tantò ocuus properemus. muta veſtem.

C. Vbi mutem? perij: nam domo exſulo: nunc me- tuo fratrem,

Ne intus ſit: porrò autem, pater ne rure redierit iã.

A. Famus ad me, ibi proximum' ſt vbi mutes. C. re- Etè dicis.

Famus: & de iſta ſimul quo pacto porrò poſſim

Potri, conſilium volo capere vnà tecum. A. fiat.

ACTVS IIII. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Dorias ancilla heic narrat, quid in cõuiuio militis actum ſit. Eiuſdem rationis.

DORIAS.

D. Ita me Dũ bene ament, quantum ego illum vi- di non nihil timeo miſera,

Ne quam ille hodie inſanus turbam faciat, aut vim Thaidi.

Nam poſtquàm iſte aduenit Chremes adoleſcens frater virginis

Militem rogat, vt eum admitti iubeat: ille continuo irasci.

Neque negare audere: Thais porrò inſtare, vt homi- nem inuitet.

Id faciebat retinendi illius cauſſa: quia, illa que cu- piebat

De

De ſorore eius indicare, ad eam rem tempus non erat.

Inuitat triftis. manſit ibi. illa cum illo ſermonem illico,

Miles verò ſibi putare adductum ante oculos amu- lum,

Voluit facere contrà huic agrè. heus, inquit, puer, Pamphilam

Accerſe, vt delectet heic nos. illa exclamat, mini- me gentium.

In conuiuium illam? miles tendere: inde ad iur- gium.

Intereà aurum ſibi clàm mulier demit: dat mihi, vt auferam.

Hoc eſt ſigni, vbi primùm poterit, ſe illinc ſubdu- cet, ſcio.

ACTVS IIII. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Secum cogitans Phædria, quæ ſit interce- pti amoris paſſurus incommoda, ſi totum bi- duum ruri manſerit, vincente amore in urbẽ redit.

Iambici ſenarij.

PHÆDRIA.

F. Dum rus eo, cepti egomet mecum inter vias,

Ita vt ſit, vbi quid in animo eſt moleſtiæ,

Aliam rem ex alia cogitare, & ea omnia in

Peiorẽ partem. quid opu' ſt verbis? dum hæc puto,

Præterij imprudens villam. longè iam abieram,

Cum ſenſi. redeo ruruſum, malè verò me habens.

Vbi ad ipſum veni diuorticulum, conſtiti:

Occupi mecum cogitare. hem, biduum heic

E 3

Ma-

Manendum est soli, sine illa? quid tum postea?
 Nihil est, quid? nihil? si non tangendi copia est,
 Eho, ne videndi quidem erit? si illud non licet,
 Saltem hoc licebit. certè extrema linea,
 Amare, haud nihil est. villam pratero sciens.
 Sed quid hoc est, quod timida subito egreditur Py-
 thias?

ACTVS III. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Pamphilam ab Eunucho vitiatam magnopere
 queritur Pythias, miratur Phædria: atque
 ita ex illius querela, & huius errore, inultum
 delectationis spectator capit.

Iambici tetrametri misti Trochaicis,
 Iambicus senarius vnus,
 dimetri duo.

PYTHIAS, DORIAS, PHAEDRIA.

PY. Vbi ego illum scelerosum misera, atque impiū
 inueniam? aut vbi quæram?

Hocine tam audax facinus facere esse ausum? pe-
 ri. PH. hoc quid sit, vereor.

PY. Quinetiam insuper scelus, postquam ludifica-
 tus est virginem,

Vestem omnem miserè discidit: tum ipsam capillo
 confidit.

PH. Hem. PY. qui nunc si detur mihi,
 Ut ego unguibus facilè illi in oculos inuolem ve-
 nefico!

PH. Nescio quid profectò absente nobis turbatū est
 domi.

Adibo. quid istuc? quid festinas? aut quem quæris
 Pythias?

P. Hem

PY. Hem Phædria, egon' quem quæram? i hinc, quò
 dignus es cum donis tuis

Tam lepidis. PH. quid istuc est rei?

PY. Rogas me? Eunuchum quem didisti nobis, quas
 turbas dedit?

Virginem, quam herè dono dederat miles, vitiauit.

PH. quid au?

PY. Perij. P. temulenta es. PY. vtinam sic sint, qui
 mihi malè volunt.

D. Au, obsecro mea Pythias, quid istucnam mon-
 stri fuit?

PH. Insanis. quid istuc facere Eunuchus potuit? PY.
 ego illum nescio

Qui fuerit: hoc quod fecit, res ipsa indicat.

Virgo ipsa lacrimat: neque cum rogit es quid sit,
 audeat dicere.

Ille autem bonus vir nusquam apparet. etiam hoc
 misera suspicor,

Aliquid domo abeuntem abstulisse. PH. nequeo
 mirari satis,

Quò ille abire ignauds possit longius, nisi si do-
 mum

Fortè ad nos redijt. PY. vise, amabo, num sit. PH.
 iam faxo scies.

D. Perij, obsecro tam insandum facinus me tu, ne
 audiri quidem.

PY. At pol ego amatores audieram esse mulierum
 eos maximos,

Sed nihil potesse: verum misera non in mentem
 venerat:

Nam illum aliquò conclussem, neque illi commis-
 sem virginem.

E 4 AC-

EUNUCHI
ACTVS IIII. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Heic ridiculo quodam, & periucundo errore spectatores oblectantur. Phædria enim credit Eunuchum quæri, quem dono Thaidi dederat, & hunc iratus adoritur, vt virginis stupratorem: signis tandem, & argumentis, cõperit à Chærea fratre perpetratum scelus.

Iambici fenarij, & trochaici tetrametri.

PHÆDRIA, DORVS, PYTHIAS, DORIAS.

PH. Exi foras scelestè . at etiam restitas
Fugitiue? prodi malè conciliate. DO. obsecro,

PH. oh,

Illud vide, os vt sibi distorsit carnufex.

Quid huc reditio? st? quid vestis mutatio? st?

Quid narras? paullulum si cessassem Pythias,
Domi non offendissem, ita iam adornabat fugam.

PY. Habesne hominem amabo? PH. quidni habeã?

PY. ô factum bene.

D. Istuc pol verò bene. PY. vbi est? PH. rogitas?
non vides?

PY. Videam obsecro, quem? PH. hunc scilicet. PY.
quis hic est homo?

PH. Qui ad vos deductus hodie st, PH. hunc oculis suis

leias

no. f.

Nostrarum nunquam quisquam vidit Phædria.

PH. Nõ vidit? PY. an tu huc credidisti esse, obsecro.

Ad nos deductum? PH. nanque alium habui neminem. PY. au,

Ne comparandus hic quidem ad illum est. ille erat
Honestæ facie, & liberali. PH. ita visus est

Dudum

ACTVS IIII.

53

Dudum, quia varia veste exornatus fuit:

Nunc eò tibi videtur fixus, quia illam non habet.

PY. Tace obsecro, quasi verò paullum intersiet.

Ad nos deductus hodie est adolescentulus,

Quem tu verò videre velles Phædria.

Hic est vetus, viétus, veterosus, senex,

Colore mustellino. PH. hem, quæ hæc est fabula?

Eò redigis me, vt, quid egerim, egomet nesciam.

Ehò tu, emin ego te? DO. emisisti. PY. iube mihi
denuo

Respondeat. PH. roga. PY. venisti hodie ad nos?
negat.

At ille alter venit annos natos sedecim,

Quem secum adduxit Parmeno. PH. agedum, hoc
mihi expedi

Primum. istam, quam habes, vnde habes, vestem?
taces?

Monstrum hominis, non dicturus? DO. venit
Chærea.

PH. Fratérne? DO. ita PH. quando? DO. hodie.

PH. quam dudum? DO. modò.

PH. Quicum? DO. cum Parmenone. PH. norasne
eum prius?

DO. Non: nec, quis esset, vnquam audieram dicier.

PH. Vnde igitur fratrem meum esse sciebas? DO.
Parmeno

Dicebat, eum esse: is dedit hanc mihi vestem. PH.
occidi.

DO. Meam ipse induit: post vnà ambo abierunt fo-
ras.

PY. iam satis credit sobriam esse me, & nihil men-
titam tibi?

E 5

Ians

Tam satis certum est, virginem vitiatam esse? PH.
 age nunc bellua,
 Credis huic, quod dicat? PY. quid isti credam? res
 ipsa indicat.
 P. Concede istuc paullulum. audin? etiam nunc paul-
 lulum. sat est.
 Dicendum hoc rursus, Charean? tuam vestem de-
 traxit tibi?
 D. Factum. PH. & ea est indutus? D. factum. P.
 & pro te huc deductus est? DO. ita.
 PH. Iupiter magne, o scelestum, atque audacem ho-
 minem. PY. va mihi,
 Etiam nunc non credis indignis nos esse irrisas
 modis?
 PH. Mirum, ni tu credis, quod iste dicat. quid agam,
 nescio.
 Hec tu negato rursus. possimne ego hodie ex te
 exculperere
 Verum? vidistin? fratrem Chaream? DO. non. P.
 non potest
 Sine malo fateri, video: sequere hac: modo ait, mo-
 do negat.
 Ora me. DO. obsecro te vero Phadria. PH. i intro.
 DO. hei, hei.
 PH. Alio pacto honeste quomodo hinc abeam,
 nescio
 Actum est siquidem. tu me hic etiam nebulo ludi-
 ficabere?
 PY. Parmenonis iam scio esse hanc teclnam, quam
 me viuere.
 DOR. Sic est. PY. inueniam pol hodie, parem ubi re-
 feram gratiam.

Sed

Sed nunc quid faciendum censes Dorias? DOR. de
 istac rogas
 Virgine? PY. ita, vtrum taceamus, an predicem?
 DOR. tu pol, si sapis,
 Quod scis, nescis: neque de Eunucho, neque de vi-
 tio virginis.
 Hac re & te omni turba euolues, & illi gratum fe-
 ceris.
 Id modo dic, abisse Dorum. PY. ita faciam. DOR.
 sed videm Chremem?
 Thais iam adierit. PY. quid ita? DOR. quia, cum in-
 de abeo, iam tum inceperat
 Turba inter eos. PY. tu aufer aurum hoc: ego scibo
 ex hoc, quid fiet.

ACTVS IIII. SCENA V.

ARGVMENTVM.

A cena militis vino semigrauis egreditur
 Chremes adolescens: in cuius persona Teren-
 tius exprimit egregie temulentorum con-
 suetudinem, qui priorum memores, in pra-
 sentibus titubant.

Iambici octonarij.

CHREMES, PYTHIAS.

C. At at, data hercle verba mihi sunt, vicit vinum
 quod bibi.
 Ac dum accubabam, quam videbar mihi esse pulchrum
 sobrius!
 Postquam surrexi, neque pes, neque mens suum sa-
 tis officium facit.
 Chreme. D. quis est? ehem Pythias, vah, quamdo nunc
 formosior

E 6

Vi-

Videre mihi, quam dudum! P. certe tu quidem pot multo hilarior.

C. Verbum hercle hoc verum est: SINE CERERE ET LIBERO FRIGIT VENUS.

Sed Thais multo ante venit? P. an abijt iam a milite?

C. Iam dudum etatem. lites sunt inter eos factae maxumae.

P. Nihil dixit tum, ut sequerere sese? C. nihil, nisi abiens mihi innuit.

P. Eho. nonne id sat erat? C. at nesciebam id dicere illam, nisi quia

Correxit miles, quod intellexi minus: nam me extrusit foras.

Sed eccae ipsam: miror, vbi ego huic anteuorterim.

ACTVS III. SCENA VI.

ARGVMENTVM.

Colloquuntur Thais & Chremes: contra militem se muniunt, quem venturum putant, ut virginem eripiat. Timidior heic Chremes inducitur, quam Thais.

Trochaici & Iambici octonarij, Trochaicus dimeter & Iambicus dimeter.

THAIS, CREMES, PYTHIAS.

T. Credo equidem illum iam adfuturum esse, ut illam a me eripiat: sine,

Veniat: qui si illam digito attigerit vno, oculi illico

Effodientur, vsque adeo ego illius ferre possum ineptias,

Et magnifica verba, verba dum sint: verum enim si ad rem,

Conferentur, vapulabit.

C. Thais,

C. Thais, ego iam dudum heic sum. T. o mi Chreme, te ipsum exspecto.

Scin tu turbam hanc propter te esse factam? & adeo ad te attinere hanc.

Omnem rem? C. ad me? qui? quasi istuc. T. quia dno tibi sororem studeo

Reddere, & restituere, hac atque huiusmodi sum multa passa.

C. Vbi est? T. domi apud me. C. hem. T. quid est?

Educta ita, vti teq; illaq; dignum est. C. quid ais? T. id quod res est.

Hanc tibi dono do, neque repeto pro illa quidquam abs te pretij.

C. Et habetur, & refertur a me Thais tibi, ita vti merita es gratia.

T. At enim caue, ne prius, quam hanc a me accipias, amittas Chreme:

Nam hac ea est, quam miles a me vi nunc ereptum venit.

Abi tu, cistellam Pythias domo effer cum monumentis.

C. Videm tu illum Thais? P. vbi sita est? T. inrisco. odiosa cessas?

C. Militem secum ad te quantas copias adducere?

At at. T. num formidolosus obsecro es mi homo? C. apagesis,

Ego formidolosus? nemo est hominum, qui viuat, minus.

T. Atque ita opus est. C. au, metuo, qualem tu me esse hominem existumes.

T. Immo hoc cogitato: qui cum res tibi est, peregrinus est.

Minus potens, quam tu, minus notus, amicorum
heic habens minus.

C. Scio istuc. SED TU QVOD cauere possis, stul-
tum admittere est.

Malo ego nos prospicere, quam hunc vlisci ac-
pta iniuria.

Tu abi, atque ostium obsera intus, ego dum hinc
transcurro ad forum.

Volo ego adesse heic aduocatos in turba hac. T.
mane, mane.

C. Melius est. T. mane. C. omitte, iam adero. T. nihil
opus est istis Chreme: -

Hoc modo dic. sororem esse illam tuam, & te par-
uam virginem

Amisisse nunc cognosse: signa ostende. P. adsunt.
T. cape.

Si vim faciet, in ius ducito hominem. intellexit?
C. probè.

T. Fac animo hæc presenti dicas. C. faciam. T. at-
tolle pallium.

Perij, hunc ipsi est opus patrono, quem defensorem
paro.

ACTVS IIII. SCENA VII.

ARGVMENTVM.

Inepti militi vanitatem optimè heic expri-
mit Terentius, cum furenti similis ad amicã,
tanquam ad hostilem pergat exercitum.

Iambici & Trochaici octonarij.

THRASO, GNATHO, SANGA,
CHREMES, THAIS.

THR. Hancine ego ut contumeliam tam insignem
in me accipiam Gnatho?

Mori

Mori me satius est. Simalio, Donax, Syrisce, sequi-
mini.

Primum adeis expugnabo. G. rectè. THR. virginem
eripiam. G. probè.

THR. Malè mulcabo ipsam. G. pulcrè. THR. in me-
dium huc agmen cum vecli Donax,

Tu Simalio in sinistrum cornu, tu Syrisce in de-
xtrum.

Cedo alios. vbi Centurio est Sanga, & manipulus
furum? s. ecum adest.

TH. Quid ignaue? peniculon' pugnare, qui istunc
huc portes, cogitas?

s. Egone? imperatoris virtutem noueram, & vim
militum:

Sine sanguine hoc fieri non posse, qui abstergèrem
vulnera.

THR. Vbi alij? s. qui, malum, alij? solus Sannio ser-
uat domi.

THR. Tu hosce instrue: heic ego ero post principias
inde omnibus signum dabo.

G. Illuc est sapere: ut hosce instruxit, ipsius sibi ca-
uit loco.

THR. Diem hoc iam Pyrrhus facit auit. C. viden?
tu Thais, quam hic rem agit?

Nimiram? consilium illud rectum est de occluden-
dis adibus.

THA. Sanè, quòd tibi nunc vir videatur esse, hic
nebulo magnus est,

Ne metuas. THR. quid videtur? G. fundam tibi nūc
nimis vellem dari,

Vt tu illos procul hinc ex occulto caderes: face-
rent fugam.

T. Sed

THR. Sed eccam Thaidem ipsam video. C. quam
mox irruimus? THR. mane.

OMNIA PRIUS EXPERIRI, quam ar-
mis sapientem decet.

Qui scis, an qua iubeam, sine vi faciat? G. Dij vo-
stram fidem,

Quanti est sapere? nunquam accedo, quin abs te
abeam doctior.

THR. Thais, primum hoc mihi responde: cum tibi
do istam virginem,

Dixtin' mihi hos dies soli dare te? THA. quid tum
postea? THR. rogitas?

Que mihi ante oculos amatorem coram adduxti
tuum?

THA. Quid cum illo agas? THR. & cum eo clam te
subduxti mihi?

THA. Libuit. THR. Pamphilam ergo huc redde,
nisi si manus eripi.

C. Tibi illam reddat? aut tu eam tangas? omnium.
G. ah, quid ais? tace.

C. Quid tu tibi vis? THR. ego non tangam meam?
C. tuam autem furcifer?

G. Caue sis: nescis, cui maledicas nunc viro. C. non
tu hinc abis?

Scin tu, ut tibi res sese habeat? si quidquam hodie
heic turbae coeperis,

Faciam, ut huius loci, dieiq; mei; semper memi-
neris.

G. Miseret tui me, qui hunc tantum hominem facias
inimicum tibi.

C. Diminuam ego caput tuum hodie, nisi abis. G.
ain' vero canis?

Siccine

Siccine agis? THR. quis tu homo es? quid tibi vis?
quid cum illa rei tibi est?

C. Scibis: principio eam esse dico liberam. TH. hem.
C. ciuem Atticam. THR. hui.

C. Meam sororem. THR. os durum. C. miles, nunc
adeo edico tibi,

Ne vim facias ullam in illa. Thais, ego ad sophro-
nam eo.

Nutricem, ut eam adducam, & signa ostenda haec.
THR. tum' me prohibeas,

Meam ne tangam? C. prohibeo inquam. G. audin'
tu? hic furti se alligat.

C. Satin' hoc est tibi? THR. idem hoc tu ais Thais?
TH. quare, qui respondeat.

THR. Quid nunc agimus? G. quin redeamus: iam
haec tibi aderit, supplicans

Utrò. TH. credin'? G. immo certe noui ingenium
mulierum:

Nolunt, ubi velis: ubi nolis, cupiunt utrò. THR.
bene putas.

G. Iam dimitto exercitum? THR. ubi vis. G. Sanga,
ita uti forteis decet

Milites, domiq;, fociq; fac vicissim ut memineris.
s. Iam dudum animus est in patinis. G. frugies. THR.

vos me hac sequimini.

ACTVS V. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Ex Pythia ancilla Thais à Charea vitiata
cognoscit Pamphilam.

Iambici senarij.

THAIS, PYTHIAS.

T. Pergin' scelestam tecum perplexè loqui?

Scio,

Scio, nescio: abiit: audiui: ego non adfui.
 Non tu istuc mihi dictura aperta es, quidquid est?
 Virgo conscissa veste lacrumans obtinet:
 Eunuchus abiit. quã obrem? quid factũ est? taces?
 P. Quid tibi ego dicam misera? illum Eunuchum
 negant
 Fuisse. T. quis fuit igitur? P. iste Chærea.
 T. Qui Chærea? P. iste ephæbus frater Phædræ.
 T. Quid ais venefica? P. at qui certò comperi.
 T. Quid is obsecro ad nos? aut quam obrem addu-
 ctus est? P. nescio,
 Nisi amasse credo Pamphilam. T. hẽ, misera occidi,
 Infelix, si quidem tu istuc vera prædicas.
 Num id lacrumat virgo? P. id opinor. T. quid ais sa-
 crilega?
 Istucine interminata sum hinc abiens tibi?
 P. Quid facerem? ita ut tu iusti, soli credita est.
 T. Scelestã, LVPO ouem commisisti. dispuat
 Sic mihi data esse verba. quid illic hominis est?
 P. Hera mea tace, tace obsecro, salua sumus:
 Habemus hominem ipsum. T. vbi is est? P. hem ad
 sinistram, vides
 Ne? T. video. P. comprehendi iube, quãtũ potest.
 T. Quid illo faciemus stulta? P. quid faciam, rogas?
 Vide amãbo, si non, cum adspicias, os impudens
 Videtur. T. non est. P. tum quã eius confidentia est.

ACTVS V. SCENA -II.

ARGVMENTVM.

Thais cum Chærea contendit ob vitiatam
 Pamphilam: deinde condonat noxam peten-
 ti vxorem, quam vitiauerat.
 Iambici senarij.

CHAE-

CHÆREA, THAIS, PYTHIAS.
 C. Apud Antiphonem vterq; mater, & pater,
 Quasi dedita opera, domi erant, vt nullo modo
 Introire possem, quin viderent me. interim
 Dum ante ostium sto, notum mihi quidam obuiam ~~notu~~
 Venit. vbi vidi, ego me in pedes, quantum queo,
 In angiportum quoddam desertum, inde item
 In aliud, inde in aliud: ita miserrimus
 Fui fugitando, ne quis me cognoscere.
 Sed estne hæc Thais, quam video: ipsa est. hæreo.
 Ah, quid faciam? quid mea autẽ? quid faciet mihi?
 T. Adeamus. bone vir Dore, salue. dic mihi,
 Aufugisti? C. herã, factum. T. satin id tibi placet?
 C. Non. T. credin te impunẽ habiturum? C. vnã
 hanc noxiam
 Mitte: si aliam vnquam admisero vllam, occidito.
 T. Num meam seuitiam veritus es? C. non. T. quid
 igitur?
 C. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.
 T. Quid feceras? C. paullulum quiddam. P. ehõ.
 paullulum impudens?
 An paullulum hoc esse tibi videtur, virginem
 Vitare ciuem? C. conseruam esse credidi.
 P. Conseruam? vix me contineo, quum inuolem in
 Capillũ. monstrũ, etiam vltro derisum aduenit.
 T. Abi hinc insana. P. quid ita verò? debeam,
 Credo, isti quidquam furcifero, si id fecerim,
 Præsertim cum se seruom fateatur tuum?
 T. Missa hæc faciamus. non te dignum Chærea
 Fecisti: nam si ego digna hac contumelia
 Sum maxumẽ, at tu indignus, qui faceres tamen.
 Neq; ad epol, quid nunc consiliũ capiam, scio,

De

De virgine istac: ita conturbasti mihi
 Rationes omnes, ut eam non possem suis,
 Ita ut equom fuerat, atque ut studium, tradere,
 Ut solidum parerem hoc mihi beneficium Charea.
 C. At nunc dehinc spero eternam inter nos gratiam
 Fore Thais. Sape ex eiusmodi re quapiam,
 MALO EX PRINCIPIO magna familiaritas
 Conflata est. quid, si hoc quispiam voluit Deus?
 T. Equidem pol in eam partem accipio q̄, & volo
 C. Immo ita quaeso. vnum hoc scito, contumelia
 Non me fecisse caussa, sed amoris. T. scio,
 Et pol propterea magis nunc ignosco tibi.
 Non adeo inhumano ingenio sum Charea.
 Neq; tam imperita, ut, quid amor valeat, nesciam.
 C. Te quoque iam Thais, ita me Dii bene ament,
 amo.
 P. Tum pol tibi ab isto hera cauendum intellego.
 C. Nō ausim. P. nihil tibi quidquam credo. T. desinas.
 C. Ego me tuae commendo, & committo fidei.
 Nunc ego te in hac re mihi oro ut adiutrix fies:
 Te mihi patronam cupio Thais: te obsecro:
 Emoriar, si non hanc uxorem duxero.
 T. Tamen si pater. C. ah, quid? volet, certo scio,
 Cuius modo hac sit. T. paullulum operirier
 Si vis iam frater ipse heic adierit virginis:
 Nutricem accersitum ijt, quae illam aluit parvulam:
 In cognoscendo tute ipse heic aderis Charea.
 C. Ego vero maneo. T. visne interea, dum is venit,
 Domi operiamur potius, quam heic ante ostium?
 C. Immo percipio. P. quā tu rem actura obsecro es?
 T. Nam quid ita? P. rogitas? hunc tu in adeis co-
 gitas

Reci.

Recipere posthac? T. cur non? P. crede hoc mea
 fidei,
 Dabit hic pugnam aliquam denuo. T. au, tace ob-
 secro.
 P. Parum perspexisse eius videre audaciam.
 C. Non faciam Pythias. P. non pol credo Charea,
 Nisi si commissum non erit. C. quin Pythias
 Tu me seruato. P. neque pol seruandum tibi
 Quidquam dare ausim, neq; te seruare. apage te.
 T. Adest optumè ipse frater. C. perij hercle: obsecro
 Abeamus intrò Thais: nolo, me in via
 Cum hac veste videat. T. quamobrem tandem?
 an quia pudet?
 C. Id ipsum. P. id ipsum: virgo verò? T. i pra, sequor.
 Tu istic mane, ut Chremem introducas Pythias.

ACTVS V. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Pythias secum cogitat quo dolo Parmeno-
 nem vlcisci possit.

Iambici senarij.

PYTHIAS, CHREMES, SO-
 PHRONA.

P. Quid, quid venire in mentem nūc possit mihi,
 Quid nam? qui referam illi sacrilego gratiam,
 Qui hunc supposuit nobis? C. moue verò ocyus
 Te nutrix. S. moueo. C. video, sed nihil promoues
 P. Iamne ostendisti signa nutrici? C. omnia.
 P. Amabo, quid ait? cognoscitne? C. ac memoriter.
 P. Bene ad pol narras: nam illi faueo virgini.
 Ite intrò: iam dudum hera vos exspectat domi.
 Virum bonum eccum Parmenonem incedere
 Video: vide, ut otiosus sit, si Dūs placet.

Spero

Spero me habere, qui hunc meo excruciem modo.
Ibo intrò, de cognitione ut certum sciam:
Post exibo, atq; hunc perterrebo sacrilegum.

ACTVS V. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Gloriatur Parmeno, quòd Cheream pro eo eunucho ad Thaidem deduxerat: meretricù sordes commemorat, quam rem iniquo fert animo Pythias.

Iambici senarij.

P A R M E N O, P Y T H I A S.

P. Reuiso, quidnam Cherea heic rerum gerat.
Quòd si astu rem tractauit, Dū vostram fidem,
Quantam, & quam verā laudem capiet Parmeno!
Nam ut omittam, quòd ei amorem difficillimū, &
Carissimum ab meretrice auara: virginem
Quam amabat, eam confeci sine molestia,
Sine sumtu, sine dispendio tum hoc alterum,
Id verò est, quod ego mihi puto palmarium,
Me repperisse, quomodo adolescentulus
Meretricum ingenia, & mores posset noscere,
Maturè ut cum cognòrit, perpetuò oderit.
Quæ, dum foris sunt, nihil videtur mundius,
Nec magis compositum quidquam, nec magis ele-
gans:

Quæ, cum amatore suo cum cenant, ligurriunt,
Harum videre ingluuiem, sordes, inopiam,
Quàm inhonestæ solæ sint domi, atque auide cibi,
Quo pacto ex iure hesternò panem atrum vorent:
Nosse omnia hæc, salus est adolescentulis.
P Y. Ego te pol pro istis dictis & factis, scelus,
Vlciscar, ut ne impunè in nos illuseris.

A C.

ACTVS V. SCENA V.

ARGVMENTVM.

Parmenonem terret Pythias, confingens intus colligatum à Chremete Cheream, propter oblatum Pamphilæ vitium.

Trochaici tetrametri catalectici.

P Y T H I A S, P A R M E N O.

P Y. Prò fidem Deum, facinus facium: ó infelicem adolescentulum,

O scelestum Parmenonem, qui istum huc adduxit.

P A. quid est?

P. Miseret me: itaque, ut ne viderem, misera huc effugi foras.

Quæ futura exempla dicant in eum indigna? P A.

ó Iupiter,

Quæ illæ turba est? nūmnã ego perij? adibo. quid istuc Pythias?

Quid ais? in quem exempla fient? P. rogitas audacissime?

Perdidisti istum, quem adduxti pro Eunucho, adolescentulum,

Dū studes dare verba nobis. P A. quid ais? aut quid factum est? cedo.

P. Dicam. virginem istam, Thaidi hodie quæ dono data est,

Scin' eam hunc ciuem esse? & eius fratrem apprimè nobilem?

P A. Nescio. P. at qui sic inuenta est: eam iste vitiauit miser.

Ille ubi id rescivit factum frater violentissimus.

P A. Quidnam fecit? P. colligauit primum eum miseris modis. P A. hem,

Col.

Colligauit? P. atque equidem orante, ut ne id faceret, Thaide.

P. A. Quid ais? P. nunc minatur porrò sese id, quod mœchis solet:

Quod ego nunquam vidi fieri, neque velim. P. A. qua audacia

Tantum facinus audet? P. quid ita tantum? P. A. an non hoc maximum est?

Quis homo pro mœcho vnquam vidit in domo meretricia

Deprehendi quenquam? P. nescio. P. A. at ne hoc nesciatis Pythias,

Dico, edico vobis, nostrum esse illum herilem filiū. P. hem,

Obsecro an is est? P. A. nequam in illum Thais vim fieri sinat.

Atq; adeò autem cur non egomet intrò eo? P. Vide Parmeno

Quid agas, ne neque illi profis: & tu pereas: nam hoc putant,

Quidquid factum est, ex te esse ortum. P. A. quid igitur faciam miser?

Quidue incipiam? ecce autem video rure redeuntem senem.

Dicam huic, an non? dicam hercle, etsi mihi magnū malum

Scio paratū: sed necesse est, huic ut subueniat. P. sa-

Ego abeo intrò: tu isti narrato omnem ordinem, ut factum fiet.

ACTVS V. SCENA VI.

ARGVMENTVM.

A villa otioso & quieto redit ad urbem animo

animo hic senex: neque enim mores suorum clamitat, neque mali quippiam suspicatur: sed rufculo suo gratias agit, cuius beneficio ignorat, quid in vrbe agant filij, quorum amores & facta nunc demū cognoscit ex Parmenone. Iambici senarij.

LACHES, PARMENO.

L. Ex meo propinquo rure hoc capio commodi: Neq; agri, neque vrbis odium me vnquam percipit. Vbi satias cœpit fieri, commuto locum. sed estne ille noster Parmeno? & certè ipse est.

Quem præstolare Parmeno hec ante ostium? P. Quis homo est? ehem, saluom te aduenire here gaudeo.

L. Quem præstolare? P. perij: lingua heret metu. L. hem,

Quid est? quid trepidas? satisne saluè, dic mihi.

P. Here, primūm te arbitrari id, quod res est, velim: Quidquid huius factū est, culpa nō factū est mea.

L. Quid? P. rectè sanè interrogasti. oportuit Rem prænarasse me. emit quendam Phœdria Eunuchum, quem dono huic daret. L. cui? P. Thaidi.

L. Emit? perij hercle, quanti? P. viginti minis.

L. Actum est. v. tum quandam fidicinam amat hic Cherea.

L. Hē, quid? amat? an scit iā ille, quid meretricis fiet? An in Astu venit? aliud ex alio malum.

P. Here, ne me spectes: me impulsore hæc non facit.

L. Omitte de te dicere. ego te furcifer, Si vino. sed istuc quidquid est, primūm expedi.

P. Is pro illo Euncho ad Thaidē hęc deductus est.

L. Pro Euncho nō? P. sic est. hęc pro mœcho postea

Comprehendere intus, & constrinxere. L. occidi,
P. Audaciam meretricum specta. L. nunquid est
Aliud malum, damniue, quod non dixeris,
Reliquom? P. tantum est. L. cesso huc intrò irrum-
pere?

PA. Non dubium est, quin mihi magnum ex hac
re sit malum,

Nisi quia necesse fuit hoc facere, id gaudeo,

Propter me hisce aliquid esse euenturum mali:

Nam iam diu aliquam causam querebat senex,

Quamobrem insigne aliquid faceret: ijs nunc rep-
perit.

ACTVS V. SCENA VII.

ARGVMENTVM.

Pythias egrediens irridet Parmenonem
plus satis credulum: simul populum docet,
quid intus egerit senex.

Iambici octonarij catalectici.

PYTHIAS, PARMENO:

PY. Nunquam adepol quidquam iã diu, quod ma-
gis vellem euenire,

Mihi euenit, quàm quòd modo senex intrò ad nos
venit errans.

Mihi sole ridiculo fuit, quæ, quid timeret, sciebam.

PAR. Quid hoc autem est? PY. nunc id prodeo, ut
conueniam Parmenonem.

Sed ubi obsecro est? PAR. mèn' querit hæc? P. atq;
eccum video: adibo.

PAR. Quid est inepta? quid tibi vis? quid rides? per-
gín? PY. perij.

Defessa iam sum misera, te ridendo. PAR. quid ita?
PY. rogitas?

Nun-

Nunquam adepol hominem stultioremi vidi, nec
videbo. ah,

Non possum satis narrare, quos ludos præbueris
intus.

At etiam primò callidum, & disertum credidi ho-
minem.

Quid? illic óne credere ea, quæ dixi, oportuit te?

An poenitibat flagitij, te auctore quod fecisset

Adolescens, in miseris insuper etiã patri indicares?

Nam quid illi credis animi tum fuisse, ubi vestera
vidit

Illã esse eum indutum pater? quid? iã scis te perisse.

PAR. Hem, quid dixti pessuma? an mentita es? etiã
rides?

Itãne lepidum tibi visum est, scelus, nos irridere?
PY. nimum.

PAR. Si quidem istuc impunè habueris. PY. verũ?

PAR. reddam hercle. PY. credo:

Sed in diem istuc Parmeno est fortasse quod mi-
nitare:

Tu iam pendebris, qui stultum adolescentulum no-
bilitas

Flagitij, & eundem indicas: vterque exempla in-
te edent.

PAR. Nullus sum. PY. hic pro illo munere tibi honores
est habitus: abeo.

PAR. Egomet meo indicio, miser, quasi sorex, ho-
die perij.

ACTVS V. SCENA VIII.

ARGVMENTVM.

Statuit heic miles vltro se dedere Thaidi,
Herculis exemplo, qui Omphale seruit, in
F 2 lani-

lanificio, pro clava & leonis tegmine, acceptis ab ea calatho & colo.

Trochaici octonarij catalectici.

GNATHO, THRASO,

G. Quid nunc? qua spe, aut quo consilio huc imus? quid ceptas Thraso?

T. Egone? ut Thaidi me dedam, & faciam, quod iubeat. G. quid est?

T. Qui minus quam Hercules seruiuit Omphale? G. exemplum placet.

Vtinam tibi committigari videam sandalio caput. Sed fores crepuere ab ea. T. perij. quid autem hoc est mali?

Hunc ego nunquam videram: & iam quidnam hinc properans profilit?

ACTVS V. SCENA IX.

ARGVMENTVM.

Qui alias gaudebat à se vitiatam puellam Chærea, tandem quòd permissu sit parentis habiturus uxorem, nunc exultat. Et in partem amoris recipitur à Thaide miles Thraso.

Iambici & Trochaici tetrametri.

CHÆREA, PARMENO, PHÆDRIA,
GNATHO, THRASO.

G. O populares, ecquis me viuit hodie fortunatior?

Nemo hercle quisquam: nam in me planè Dii potestatem suam

Omni ostendère, cui tam subito tot congruerint comoda.

PA. Quid hic letus est? C. ò Parmeno mi, ò mearum voluptatum omnium

Inuentor, inceptor, perfector, scis me, in quibus sim gaudijs?

PA. Scis Pamphilam meam inuentam ciuem? PA. audiui. C. scis sponsam mihi?

PA. Bene ita me Dii ament, factum. G. audis tu, hic quid ait? C. tum autem Phædria

Meo fratri gaudeo amorem esse omnem in tranquillo: una est domus.

Thais patri se comendauit in clientelam & fidem, Nobis dedit se. PA. fratris igitur Thais tota est? G. scilicet.

PA. Iam hoc aliud est, quod gaudeamus: miles pelitur foras.

C. Tum tu, frater, ubi ubi est, fac quàm primum hæc audiat. P. visam domum.

T. Nunquid Gnatho dubitas, quin ego nunc perpetuo perierim?

G. Sine dubio, opinor. C. quid commemorem primum, aut quem laudem maxumè?

Illum, qui mihi dedit consilium, ut facerem, an me, qui id ausu sim

Incipere? an fortunam collaudem, quæ gubernatrix fuit,

Quæ tot res, tantas, tam opportunè in unum conclusit diem? an

Mei patris festiuitatem, & facilitatem? ò Iupiter, Serua obsecro hæc nobis bona. PH. Dii vestram fidem, incredibilia

Parmeno modo quæ narrauit. sed ubi est frater? C. præsto adest.

PH. Gaudeo. C. satis credo. nihil est Thaide hæc frater tua dignius,

Quod ametur ita nostra est omni fauorix familia.
 H. hui, mihi
 Illam laudas? T. perij, quanto minus spei est, tanto
 magis amo.
 Obsecro Gnatho, in te spes est. G. quid vis faciam?
 T. perfice hoc
 Precibus, pretio, ut baream in parte aliqua tandem
 apud Thaidem.
 G. Difficile est. T. si quid collibuit, noui te. hoc si
 effeceris,
 Quoduis donum, premium a me optato, id optatum
 feres.
 G. Itane? T. sic erit. G. si efficio hoc, postulo ut tua
 mihi domus,
 Te presente, absente pateat, invocato ut sit locus
 Semper. T. do fidem ita futurum. G. accingar. PH.
 quem ego haec audio?
 O Thraso. T. saluete. PH. tu fortasse qua facta haec
 sient,
 Nescis. T. scio. PH. cur te ergo in his ego conspicio
 regionibus?
 T. Vobis fretus. PH. scis quam fretus miles edico tibi,
 Si in platea hac te offendero post unquam, nihil
 quod dicas mihi,
 Alium quarebam, iter hac habui: peristi. G. eia,
 haud sic decet.
 PH. Dictum est. G. non cognosco vestrum tam su-
 perbum. PH. sic erit.
 G. Prius audite paucis: quod cum dixerò, si pla-
 cuerit,
 Facitote. PH. audiamus. G. tu concede paullulum
 istuc Thraso.

Prin-

Principio ego vos ambo credere hoc mihi vehe-
 menter velim,
 Me, huius quidquid facio, id facere maxumè caus-
 sa mea:
 Verum idem si vobis prodest, vos non facere in-
 scitia est.
 PH. Quid id est? G. militem ego rivalem recipiun-
 dum censeo. PH. hem,
 Recipiendum? G. cogita modo, tu hercle cum illa
 Phaedria.
 Et libenter vivis, etenim libenter victitas,
 Et quod des paullulum, & necesse est multum ac-
 cipere Thaidem,
 Ut tuo amori suppeditare possit sine sumtu tuo.
 Ad omnia haec magis opportunus, nec magis ex-
 usu tuo
 Nemo est. principio & habet quod det, & dat ne-
 mo largius:
 Fatuus est, insulsus, tardus, stertit noctesq; &
 dies.
 Neque istum vietuas ne amet mulier: facile pellas,
 ubi velis.
 PH. Quid agimus? G. praeterea hoc etiam, quod ego
 vel primum puto,
 Accipit hominem nemo melius prorsum, neque
 prolixius.
 PH. Mirum, ni illoc homine quoquo pacto opus est.
 C. idem ego arbitror.
 G. Rectè facitis. unum etiam vos oro, ut me in vo-
 strum gregem
 Recipiatis. satis diu hoc iam saxum volo. PH. re-
 cipimus.

F 4

C. AC

C. Ac lubenter. *G.* at ego pro istoc, Phadria, & tu
Charea,

Hunc comedendum, & deridendum vobis propi-
no. *C.* placet.

P. Dignus est. *G.* Thraso, ubi vis, accede. *T.* obsecro
te, quid agimus?

C. Quid? isti te ignorabant. postquam eis mores
ostendi tuos,

Et collaudavi secundum facta. & virtutes tuas,
Impetraui. *THR.* bene fecisti. gratiam habeo ma-
ximam.

Nunquam etiam fui usquam, quin me omnes ama-
rent plurimum.

C. Dixim' ego in hoc esse vobis Atticam eloquen-
tiam?

PH. Nihil præter promissum sit. ite hæc. vos valet,
& plaudite.

FINIS EUNUCHI.

ARGV.

67
A R G V M E N T V M

H E A V T O N T I M O =

R V M E N O N .

Anta huius fabulæ elegãtia est, ut plerique a Latio, quo illis temporibus Romæ nemo fuit eloquentior, scriptam existima- rint: & poeta ipse testatur in hac puram esse orationem: qua laude nulla potest amplior excogitari. Quid est enim admirabi- lius, quàm sermo elegans & venustus? Neque prædicaturus hoc palam fuerat Comicus, nisi nouam, insignem, & penè diuinam sermonis elegantiam esse iudicasset.

Depingit autem parentum vitia. Nam Me- nedemus liberaliter amantem Clipiam, iusto inclementiùs tractat, adolescentem modestũ & frugi. Quem, postquam domo eiecit vitũ iurgijs & contumelijs, multò impotentiùs desiderat. Adeò multifariam heic peccat.

Huic seni proponit Chremetem monito- rem, sed quem postea videas multò plura, quàm Menedemum peccare. Primùm is nũ- quàm olfecit perditè amare filium, & compi- lari se à scorto sumtuoso. Post, ubi resciscit, multò fert impotentiùs id mali, quàm illa so- lebat. Menedemus ut agnoscas ferè ita acci- dere, ut foris, non domi, sapiamus.

E P I T A S I S .

Porrò quia fingebat poeta velut oculis ca- ptum Chremetem, qui insignia filij vitia non

F 5

cer.

cernat, adducit patri ob oculos filij amicam: idque heic periculi est, ne resciscat Chremes, Bacchidem filij amicam esse. Huc omnia cōsilia, omneis dolos seruuli referemus. Et à Chremete prius argentum emungitur Bacchidi numerandum, quàm comperit filij rem agi. Fallitur autem, cum fingitur Bacchis esse Clinia.

In prima fabulæ parte, vbi Menedemum confirmat Chremes, oratio est deliberatiui, seu suasiuorij generis, qua hic consolatur, erigit, monet animi ægrum vicinum.

In reliqua fabulæ parte, quæ periculum continet, res omnis translatione rhetorica agitur: quia quæ ad Chremetis filium pertinent, omnia imputantur Menedemi gnato.

In primis admirabilis est hic seruulus, cuius callidissimis consilijs neutiquam respondent euentus. Nec vulgariter de suo consilio sibi ipse placet, cum ait. Hic me magnificè efferro, &c. Est ea mirifica omnino imago humanorum & consiliorum & euentuum. Fallunt enim ferè astutissima consilia mortaleis. Sicut Ciceronem fefellit euentus belli aduersus Antonium suscepti. exstant exempla in historijs innumerabilia.

HEAV-

CHREMES, senex.
 MENEDEMVS, senex.
 CLITIPHO, adolescens.
 CLINIA, adolescens.
 SYRVS, seruus.
 DROMO, seruus.
 BACCHIS, meretrix.
 ANTIPHILA, amasia.
 SOSTRATA, matrona.
 NVTRIX.
 PHRYGIA, ancilla.

C. SVLPICII APOLLINARIS
 PERIOCHA.

Iambici trimetri.

IN militiam proficisci gnatum Cliniam,
 Amantem Antiphilam, compulit durus pater:
 Animiq; sese angebat facti penitens.
 Mox vt reuersus est, clam patre diuertitur
 Ad Clitiphonem. is amabat scortum Bacchidem.
 Cum accerseret cupitam Antiphilam Clinia,
 Et eius Bacchis venit amica, ac seruola
 Habitum gerens Antiphila. factum id, quò patrem
 suum calaret Clitipho. hic technis Syri
 Decem minas meretricula aufert à sene.
 Antiphila Clitiphonis reperitur soror.
 Hanc Clinia, aliam Clitipho vxorem accipit.

TERENTII
HEAUTONTIMO-
RVMENOS.

ACTA LVDIS MEGALENSIB. L.
CORNELIO LENTVLO, L. VALE-
RIO Flacco Aedilib⁹ Curulib. Egit Ambiuus
Turpio. Modos fecit Flaccus Claudi. Græca
Menandru. Acta primū tibijs imparib. deinde
duabus dextris. Acta etiam tertio, T. Scmpro-
nio, M'. Iuencio Cofs. Anno ab vrbe con-
dita D. XCI.

PROLOGVS.

Iambici trimetri.

NE cui sit vōstrū mirum, cur par-
teis sem
Poeta dederit, quæ sunt adolescen-
tium: (eloquar.
Id primū dicam: deinde, quid veni

Ex integra Græca integram Comœdiam
Hodie sum acturus Heautontimorumenon,
Duplex quæ ex argumento facta est simplici.
Novā esse ostendi, & quæ esset, nūc qui scripserit,
Et cui Græca sit, ni partem maximam
Existimarem scire vōstrum, id dicerem.
Nunc quamobrem has parteis didicerim, paucis
dabo.

Oratorem voluit esse me non Prologum?
Vōstrum iudicium fecit: me actorem dedit.
Sed hic actor tantum poterit à facundia,

Quan-

Quantū ille potuit cogitare commodē,
Qui orationem hanc scripsit, quam dicturū sum.
Nam quōd rumores distulerunt maleuoli,
Multas contaminasse Græcas dum facit
Pauca Latinas: esse id factum hic non negat,
Neque se id pigere: & deinde facturum autumat:
Habet bonorum exemplum. quo exemplo sibi
Licere id facere, quod illi fecerunt, putat.
Tum quod maleuolus vetus poëta dicitat,
Repentē ad studium hunc se applicasse iussum,
Amicū ingenio fretum haud natura sua:
Arbitrium vōstrum, vōstra existimatio
Valebit. quam ob rem omnes vos oratos volo,
Ne plus iniquū possit, quā equum oratio,
Facite, æqui sitis: date crescendi copiam
Novarum, qui spectandi faciunt copiam
Sine vitijs: ne ille pro se dictum existimet,
Qui nuper fecit seruo currenti, via
Deesse populum. cur insano seruiat?
De illius peccatis plura dicet, cum dabit
Alias novas, nisi finem maledictis facit.
Adeste equo animo: date potestatem mihi,
Statariam agere vt liceat per silentium:
Ne semper seruos currens, iratus senex,
Edax parasitus, sycophanta aut em impudens,
Avarus leno, assidue agendi sint mihi
Clamore summo, cum labore maximo.
Mea causa causam hanc iustā esse animū inducite,
Vt aliqua pars laboris minuatur mihi.
Nam nunc novas qui scribunt, nihil parcunt seni:
Si qua laboriosa est, ad me curritur:
Sin lenis est, ad alium defertur gregem.

In hac est pura oratio, experimini,
 In utranque partem ingenium quid possit meum.
 Si nunquam avarè pretium statui arti mea,
 Et eum esse quæstum in animum induxi maximū.
 Quam maximè seruire vobis commodis:
 Exemplum statuite in me, ut adolescentulū
 Vobis placere studeant potius, quam sibi.

ACTVS I. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Menedemum excruciantem sese in agro laboribus Chremes alloquitur, sedulo causam inquirens cur præter ætatem ille suam id faciat. Respondens Menedemus, sui mæroris causam dicit esse filij abitionem, quæ iurgijs & cõrumelijs domo eiectū impotentius desiderat.

Iambici trimetri.

CHREMES, MENEDEMVS.

C. Quamquam hæc inter nos nuper notitia admodum est,
 Inde ad eò, quòd agrū in proximo heic mercat⁹ es,
 Nec rei ferè sanè amplius quidquam fuit:
 Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas
 (Quod ego in propinqua parte amicitia puto)
 Facit, ut te audacter moneam, & familiariter,
 Quòd mihi videre præter ætatem tuam
 Facere, & præterquam res te adhortatur tua.
 Nã pro Deū, atq; hominū fidem, quid vis tibi? aut
 Quid queris? annos sexaginta natus es,
 Aut plus eò, ut conijcio. agrum in his regionibus
 Meliorem, neque pretij maioris nemo habet:
 Seruos compluris: proinde quasi nemo fiet,
 Ita tute attentè illorum officia fungere.

Nunc

Nunquam tam mane egredior, neque tam vesperè
 Domum reuortor, quin te in fundo conspicer
 Fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique,
 Nullum remittis tempus, neque te respicis.
 Hæc non voluptati esse, satis certò scio.

At enim, me, heic quantum operis fiat, pœnitet.
 Quod in opere faciundo opera consumis tua,
 Si sumas in illis exercendis, plus agas.

M. Chreme, tantūmne est ab re tua otij tibi,
 Aliena ut cures, eaq; nihil quæ ad te attinent?

C. Homo sum: humani à me nihil alienum puto.
 Vel me monere hoc, vel percunctari puta:

Rectum est, ego ut faciam, non ut deterream.

M. Mihi sic est usus? tibi ut opus est facto, face.

C. An cuiquam est usus homini, se ut cruciet? M.
 mihi est.

C. Si quid laboris est, nollem. sed quid istuc mali est?

Quæso, quid de te tantūm meruisti? M. eheu.

C. Ne lacruma, atque istuc quidquid est, fac me ut sciam.

Ne retice: ne verere: crede inquam mihi,
 Aut consolando, aut consilio, aut re iuvero.

M. Scire hoc vis? C. hac quidem causa, qua dixi tibi.

M. Dicetur. C. at istos rastos interea tamen

Appone, ne labora. M. minimè. C. quam rem agis?

M. Sine, sine, vacuum tempus ne quod dem mihi

Laboris. C. nō sinam inquā. M. ah, non equom facis.

C. Hui, tam graueis hos quæso? M. sic meritum est meum.

C. Nunc loquere. M. filium vnicum adolescentulum habeo. at quid dixi habere me? imo habui Chreme.

Nunc

Nunc habeam, necne, incertum est. C. quid ita istuc
M. scies.

Est è Corintho heic aduena pauperula.

Eius filiam ille amare cepit perditè,

Propè iam ut pro vxore haberet: hæc clam me
omnia:

Vbi rem rescivi, cæpi non humanitus,

Neq; ut animum decuit egrotum adolescentuli

Tractare: sed vi, & via peruolgata patrum.

Quotidie accusabam. hem, tibi hæc diutius

Licere speras facere me viuo patre,

Amicam ut habeas propè iam vxoris in loco?

Erras, si id credis, & me ignoras Clinia.

Ego te meum esse dici tantisper volo,

Dum, quod te dignum est, facies: sed si id non facis,

Ego, quod me in te sit facere dignum, inuenero.

Nulla adeò ex re istuc fit, nisi ex nimio otio.

Ego istuc atatis non amori operam dabam:

Sed in Asiam hinc abij propter pauperiem, atq; ibi

Simul rem, & gloriam armis belli repperi.

Postremò adeò res redijt: adolescentulus

Sepè eadem, & grauitè audiendo, victus est:

Putauit me & atate, & beneuolentia

Plus scire, & prouidere, quàm seipsum sibi:

In Asiam ad Regem militatum abijt Chreme.

C. Quid ais? M. clam me profectus, menseis treis
abeit.

C. Ambo accusandi: & si illud inceptum tamen

Anni est prudentis signum, & non instrenui.

M. Vbi comperi ex us, qui ei fuere conscij,

Domum reuortor mæstus, atque animo ferè

Perturbato, atque incerto præ ægritudine.

Asi-

Asido: accurrunt serui: saccos detrahunt:

Video alios festinare, lectos sternere,

Cenam apparare: pro se quisque sedulo

Faciebat, quò illam mihi lenirent miseriam.

Vbi video hæc, cæpi cogitare. hem, tot mea

Solus solliciti sunt caussa, ut me unum expleant?

Ancille tot me vestiant? sumus domi

Tantos ego solus faciam: sed gnatum unicum,

Quem pariter uti his decuit, aut etiam amplius,

Quòd illa atas magis ad hæc vtenda idonea est,

Eum ego eieci hinc miserum iniustitia mea.

Malo quidem me dignum quouis deputem,

Si id faciam: nam vsque dum ille vitam illam colet

Inopem, carens patria ob meas iniurias,

Interea vsque illi de me supplicium dabo,

Laborans, querens, parcens, illi seruiens.

Ita facio profusus: nihil relinquo in adibus,

Nec vas, nec vestimentum: corras omnia:

Ancillas, seruos, nisi eos, qui opere rustico

Facundo facile sumtum exerceant suum,

Omneis produxi, ac vendidi: inscripsi illico

Aedeis mercede: quasi talenta ad quindecim

Coegi: agrum hunc mercatus sum: heic me exerceo.

Decreni, tantisper me minus iniuria

Chreme meo gnato facere, dum fiam miser:

Nec fas esse vlla me voluptate hæc frui,

Nisi vbi ille huc saluos redierit meus particeps.

C. Ingenio te esse in liberos leni puto, &

illum obsequentem, si quis rectè aut commodè

Tractaret: verum neque tu illum satis noueras,

Nec te ille: hoc vbi fit, ibi non verè viuitur.

Tu illum, nunquam ostendisti, quanti penderes,

Nec

Nec tibi ille st credere ausus, quæ est æquom patri:
Quod si esset factum, hæc nunquã euenissent tibi.

M. Itares est, fateor: peccatum à me maxumũ est.

C. Menedeme, at porrò rectè spero illum tibi
Saluom adfuturum esse heic, confido propediem.

M. Utinam Dũ ita faxint. C. facient. nunc, si com-
modum est,

Dionysia heic sunt, hodie apud me sis volo.

M. Non possum. C. cur non? queso tandem aliquan-
tulum

Tibi parce: idem absens facere te hoc volt filius.

M. Non conuenit, qui illũ ad laborem impullerim,

Nunc me ipsum fugere. C. siccine est sententia?

M. Sic. C. bene vale. M. Et tu. C. lacrimas excusit
mibi,

Miseretq; me eius. sed vt diei tempus est,

Monere oportet me hunc vicinum Phaniam,

Ad cenam vt veniat: ibo, visam si domi est.

Nihil opus fuit monit ore: iam dudum domi,

Atunt, præstò apud me esse: egomet cõuiuas moror.

Ibo ad eò hinc intrò. sed quid crepuerunt fores?

Hinc à me quinam egreditur? huc concessero.

ACTVS I. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Clinia domum ex Asia reuersus, mirum in
modum sollicitus est de amica, quam abiens
Athenis reliquerat. De Clinie in patriam re-
ditu magna cum animi voluptate Clitipho
nuntiat patri suo Chremeti: Chremes filio
ex Clinie vita & moribus viuendi modum
præscribit.

Iambici octonarij, Trochaiciq; inter se misti.

CLI-

CLITIPHO, CHREMES.

CL. Nihil adhuc est, quod vereare Clinia: haudqua-
quam etiam cessant:

Et illam simul cũ nuntio tibi heic ego adfuturam
Hodie scio: proin tu sollicitudinem istam falsam,

Quæ te excruciat, omittas. CH. qui cũ loquitur fili?

CL. Pater adest, quem volui: adibo. pater oportu-
nè aduenis.

CH. Quid id est? CL. hunc Menedemum nostin? no-
strum vicinum? CH. probè.

CL. Huic filium scis esse? CH. audiui esse in Asia.

CL. non est pater:

Apud nos est. CH. quid ais? CL. aduenientem, è nauis
egredientem illico

Abduxi ad cenã: nam mihi magna cũ eo iã inde vs-
que à pueritia

Semper fuit familiaritas. CH. voluptatè magnã nũ-
quam vellem Menedemum inuitatum, vt nobiscũ

esset hodie amplius,

Vt hæc letitiã nec opinãti primus ei obijcerẽ domi:

Atque etiam nunc tempus est. CL. caue faxis, non
est opus pater.

CH. Quapropter? CL. quia enim incertum est etiam,
quid se faciat. modo venit:

Timet omnia, patris iram, & animum amica, se
erga vt sit, suæ.

Eam miserè amat: propter eam hæc turba, atque
abitio euēnit. CH. scio.

CL. Nunc seruolum ad eam in urbem misit, & ego
nostrum vnã Syrum.

CH. Quid narrat? CL. quid ille? se miserum esse. CH.
miserum? quem minus credere est?

Quid

Quid relliqui est, quin habeat, quæ quidem in ho-
mine dicuntur bona?

Parenteis, patriam incolumem, amicos, genus, co-
gnatos diuitias:

Atque hæc perinde sunt, ut illius animus, qui ea
possidet:

Qui uti scit, et bona: illi, qui non utitur rectè,
mala.

CL. Immo ille senex fuit importunus semper: et nūc
nihil magis

Vereor, quam ne quid in illum iratus plus satis fa-
cit pater.

CH. illéne? sed reprimam me: nam in metu esse hūc,
illi est utile.

CL. Quid tute tecum? CH. dicam. ut ut erat man-
sum tamen oportuit.

Fortasse aliquanto iniquior erat præter eius lubi-
dinem:

Pateretur. nam quem ferret, si parentem non fer-
ret suum?

Hunc cine erat æquom ex illius more. an illum ex
huius viuere?

Quòd illum insimulat durum, id non est: nam pa-
rentum iniuria

Vniusmodi sunt. fermè. paullo qui est homo tole-
rabilis,

Scortari crebrò nolunt: nolunt crebrò conuina-
rier.

Præbent exiguè sumtum: & ea sunt tamen ad vir-
tute in omnia.

Verùm ubi animus semel se cupiditate deuinxit
mala.

Neces-

Necesse est Clitipho cõsilia consequi cõsimilia. hoc
Scitum est, PERICVLVM EX ALIIS FA-

CERE, tibi quod vsu fiet.

CL. Ita credo. CH. ego ibo hinc intrò, ut videã no-
bis cenæ quid fiet.

Tu, ut tempus est diei, vide sis; ne quò hinc abeas
longius.

ACTVS II. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Clitipho adolescens solus loquens de pa-
tre queritur, ut mos est iuuenū, paterna mo-
nita molestè ferentium.

Iambici octonarij.

CLITIPHVS.

CL. Quam iniqui sunt patres in omneis adolescen-
teis iudices.

Qui æquom esse censent, nos iam à pueris illico na-
sci senes,

Neque illarum affineis esse rerum, quas fert ado-
lescentia.

Ex sua lubricitate moderantur, quæ nunc est, non qua
olim fuit.

Mihi si vnquam filius erit, ne ille facillimè utetur
patre:

Nam & cognoscendi, & ignoscendi dabitur pecca-
ti locus:

Non ut meus, qui mihi per alium ostendit suam sen-
tentiam.

Perij: is mihi, ubi adhibet, plus paullo, sua quæ nar-
rat facinora?

Nunc ait. periculum ex alijs facito, tibi quod ex vsu
fiet.

Asta

*Astutus: ne ille haud scit, quam mihi nunc SVR-
DONARRET fabulam.*

*Magis nunc me amica dicta stimulant: da mihi, at-
que adfer mihi:*

*Cui quid respondeam, nihil habeo: neque me quis-
quam est miserior.*

*Nam hic Clinia, etsi is quoque suarum rerum sa-
tagit: attamen*

*Habet bene, ac pudicè eductam, ignaram artis me-
retricae.*

*Mea est potens, procax, magnifica, sumtuosa, no-
bilis.*

*Tum, quod dem ei, rectè st: nã nihil esse mihi, relli-
gio est dicere.*

*Hoc ego mali non pridem inueni: neque etiam dũ
scit pater.*

ACTVS II. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Clinia cessatione & mora Antiphilæ amice
nimum torquetur: solet enim amãtis animus
omnis moræ, quantumuis brevis, impatien-
tior esse.

Iambici octonarij.

CLINIA, CLITIPHO.

CL. *Si mihi secundæ res de amore meo essent, iam
dudum scio*

*Venissent: sed vereor, ne mulier me absente heic
corrupta sit.*

*Concurrunt multæ opiniones, quæ mi animum
exaugeant:*

*Occasio, locus, ætas, mater, sub imperio cuius est,
mala:*

Cui

*Cui nihil iam præter pretium dulce est. CL. Clí-
nia. CLIN. heu misero mihi.*

CL. *Etiã caues, ne videat fortè hinc te, à patre
aliquis exiens?*

CLIN. *Faciam: sed nescio quid profectò mihi ani-
mus præfagit mali.*

CL. *Pergin istuc prius dijudicare, quàm scis, quid
veri fiet?*

CLIN. *Si nihil mali esset, iam heic adesset. CL. iam
aderunt. CLIN. quando istuc erit?*

CL. *Non cogitas hinc longius abesse? & nosti mo-
res mulierum:*

*Dum moluntur, dum comantur, annus est. CLIN.
ô Clitipho,*

*Timeo. CL. respira: eccum Dromonem cum Syro,
vnà adsunt tibi.*

ACTVS II. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Clinia ex Syro intelligit se absente pudicè
admodum vixisse Antiphilam, qua ex re in-
genti gaudio perfunditur. Bacchis Clitipho-
nis amica ad cenam adducitur: quæ tamen in-
terim fingitur esse amica Clinie.

Trochaici & Iambici tetrametri,
quibus immisti Iambici se-
narij, & binarius vnus.

SYRVS, DROMO, CLINIA,
CLITIPHO.

*s. Ain' tu? D. sic est. s. verum interea dum sermo-
nes cadimus,*

*Ille sunt relicte. CLIT. mulier tibi adest, audin'
Clinia?*

CL. Ego

CLIN. Ego verò audio nunc demum, & video, & valeo Clitipho.

s. Minimè mirum adeò impedita sunt: ancillarum gregem

Ducunt secum. CLIN. perij. vnde illi sunt ancillae? CLIT. mèn rogas?

s. Non oportuit relictas portant quid rerum. CLI. hec mihi.

s. Aurum, vestem: & vesperascit, & non nouerūt viam.

Factum à nobis stultè est. abi dum tu Dromo illis obuiam

Properè. quid stas? CLIN. vae misero mihi, quanta de spe cecidi!

CLI. Quid istuc? quæ res te sollicitat autem? CLIN. rogitas quid fiet?

Viden' tu ancillas, aurum, vestem? quam ego cum vna ancillula

Heic reliqui. vnde esse censes? CLI. vah, nunc demum intellego.

s. Dii boni, quid turba est? ades nostræ vix capient scio.

Quid comedent? quid ebibent? quid sene erit nostro miserius?

Sed video eccos, quos volebam. CLIN. ó Iupiter, ubinam est fides?

Dum ego propter te errans patria careo demens, tu intèrea loci

Collocupletasti te Antiphila, & me in his deseruisti malis,

Propter quam in summa infamia sum, & meo patri minus obsequens:

Cuius

Cuius nunc pudet me, & miseret, quia harum mores cantabat mihi,

Monuisse frustra, neque potuisse eum vnquam ab hac me expellere:

Quod tamen nunc faciam: tum, cum gratum mihi esse potuit, nolui.

Nemo est miserior me. SY. hic de nostris verbis errat videlicet,

Quæ heic sumus locuti. Clinia aliter tuum amorem, atque est, accipis:

Nam & vitæ st eadem, & animus te erga idem, ac fuit,

Quantum ex ipsa re coniecturam fecimus.

CLIN. Quid est obsecro? nam mihi nunc nihil rerum omnium st,

Quod malim, quam me hoc falso suspicariet.

s. Hoc primum, vt ne quid huius rerum ignores. anus Quæ est dicta mater esse ei antehac, non fuit:

Ea obiit mortem: hoc ipsa in itinere altera

Dum narrat, fortè audiui. CLIT. quæ nã est altera?

s. Mane: hoc, quod capi, primum enarrè Clitipho:

Pòst istuc veniam. CLIT. propera. s. iam primum omnium,

Vbi ventum ad ades est, Dromo pultat fores:

Anus quadam prodit: hæc vbi aperuit ostium,

Continuò hic se comecit intrò, ego consequor.

Anus foribus obdit pessulum, ad lanam redit.

Hinc sciri potuit, haud nusquam alibi Clinia,

Quo studio vitam suam te absente exegerit.

Vbi de improviso est interuentum mulieri,

(Nam ea res dedit tum existumandi copiam

Quotidianæ vitæ consuetudinem,

G

Quæ,

Que, cuiusque ingenium ut sit, declarat maxumē)
 Texentem telam studiose ipsam offendimus,
 Mediocriter vestram veste lugubri,
 Eius anvis causa opinor, quæ erat mortua,
 Sine auro tum ornatam, ita uti quæ ornentur sibi,
 Nulla malam re esse expositam muliebri:
 Capillus passus, prolixus, circum caput
 Reiectus negligenter, pax. CL. Syre mi obsecro
 Ne me in latitum frustra conuicias. s. anvis
 Subtemen nebat, præterea vna ancillula
 Erat, ea texebat vna pannis obsita,
 Neglecta, immunda illuue. CLIT. si hæc sunt Clinia
 Vera, ita uti credo, quis te est fortunatior?
 Scin' tu hanc, quam dicit sordidatam, & sordidam?
 Magnum hoc quoque signum est dominam esse ex-
 tra noxiam,
 Cum eius tam negliguntur internuntij:
 Nam disciplina est eisdem, munerarier
 Ancillus primum, ad dominas qui affectant viam.
 CL. Perge obsecro te, & caue, ne falsam gratiam
 Studeas inire. quid ait, vbi me nominas?
 s. Vbi dicimus redisse te, & rogare uti
 Veniret ad te, mulier telam deserit
 Continuo, & lacrumis opplet os totum sibi,
 Ut facile scires desiderio id fieri tuo.
 CL. Præ gaudio, ita me Dii ament, vbi sim, nescio,
 Ita timui. CLIT. at ego nihil esse scibam Clinia.
 Agedum vicissim Syre, dic quæ illa est altera?
 s. Adducimus tuam Bacchidem. CLIT. hem, quid
 Bacchidem?
 Eho, scelestæ, quò illam adducis? s. quò ego illam?
 ad nos scilicet.

CLIT.

CLIT. Ad patremne? s. ad eum ipsum. CLIT. o ho-
 minis impudentem audaciam.
 s. Heus tu, non sit sine periculo facinus magnum, &
 memorabile.
 CLIT. Hoc vide: in mea vita tu tibi laudem is qua-
 situm scelus:
 Vbi si paullulum modò quid te fugerit, ego perie-
 rim.
 Quid illo facias? s. at enim. CLIT. quid enim? s. si
 sinas, dicam. CLIN. sine.
 CLIT. Sino. s. ita res est, hæc nunc, quasi, cum. CLIT.
 quas, malum, ambages mihi
 Narrare occipit? CLIN. Syre, verum hic dicit: mitte:
 ad rem redi.
 s. Enimvero reticere nequeo: multi modis iniurius
 Clitipho est, neque ferri potis est. CLIN. audiendū
 hercle est: tace.
 CLIT. Quid id est? s. quid est?
 Vis amare: vis potiri: vis, quod des illi, effici:
 Tuum esse in potuendo periculū non vni: haud stul-
 tē sapias:
 Si quidem id sapere est, velle te id, quod non potest
 contingere.
 Aut hæc cum illis sunt habenda, aut illa cum his
 amittenda sunt.
 Harum duarū conditionū nunc vtram malis, vide.
 Etsi hoc consilium, quod cepi, rectum esse, & tu-
 tum scio.
 Nam, apud patrem tua amica tecum sine metu ut
 sit, copia est:
 Tum, quod illi argentum es pollicitus, eadem hæc
 inueniam via:

G 2

Quod

Quod ut efficerem, orando surdas iam aureis reddideras mihi.

Quid aliud tibi vis? CLIT. siquidem hoc fit. s. siquidem experiundo scies.

CLIT. Agè agè, cedo istuc tuum consilium, quid id est? s. aſſimulabimus

Tuam amicam, huius esse amicam. CLIT. pulcrè. cedo quid hic faciet sua?

An ea quoque dicetur huius, si una hac dedecori est parum?

s. Immo ad tuam matrem deducetur. CLIT. quid eò: s. longum est Clitipho,

Si tibi narrem: quamobrem id faciam, vera caussa est. CLIT. fabula.

Nihil satis firmi video, quamobrem accipere hunc mihi expediat metum.

s. Mane: habeo aliud, si istuc metuis, quod ambo confiteamini

Sine periculo esse. CLIT. huiusmodi, obsecro, aliquid reperi. s. maxumè.

Ibo obuiam hinc: dicam, ut reuertantur domum. CLIT. hem,

Quid dixti? s. ademtum tibi iam faxo omnem metum,

In aurem utramuis otiosè ut dormias.

CLIT. Quid ago nunc? CLIN. tunc? quod boni st. CL. syre, dic modò

Verum. s. agè, modò hodie, serò, ac ne quidquam voles.

CLIN. Datur modò, fruerè dum licet. nam nescias Eius sit potestas posthàc an nunquam, tibi.

CLIT. Syre inquam. s. perge porrò, tamè istuc ago. CLIT.

CLIT. Verum hercle istuc est, Syre, Syre, inquam, heus heus Syre.

s. Concaluit. quid vis? CLIT. redi, redi. s. adsum. dic quid est?

Ià hoc quoq; negabis tibi placere. CLIT. immo Syre Et me, & meum amorem, & famam permitto tibi.

Tu es index: ne quid accusandus sis, vide.

s. Ridiculum est te istuc me admonere Clitipho,

Quasi istuc minor mea res agatur, quàm tua.

Heic si quid nobis fortè aduorsi euenerit,

Tibi erunt parata verba, huic homini verbera:

Quapropter neutiquàm hæc res neglectui est mihi.

Sed istunc exora, ut suam esse aſſimulet. CLIN. scilicet,

Facturum me esse, in eum iam res redijt locum,

Ut sit necesse. CLIT. meritò te amo Clinia.

CLIN. Verum illa ne quid titubet. s. perdocta est probè.

CLIT. At hoc demiror, qui tam facile potueris Persuadere illi, quæ solet quos spernere.

s. IN TEMPORE AD EAM VENI, quod rerum omnium est

Primum. nam miserū quendā offendi ibi militem,

Eius noctem orantem: hæc arte tractabat virum,

Ut illius animum cupidum inopia incenderet,

Eademq; ut esset apud te quàm gratissima.

Sed heus tu vide sis, ne quid imprudens ruas.

Patrem nouisti, ad has res quàm sit perspicax:

Ego te autem noui, quàm esse soleas impotens.

Inuersa verba, euersas ceruices tuas,

Gemitus, screatus, tussis, risus abstine.

CLIT. Laudabis. s. vide sis. CLIT. tutemet mirabere.

B. Sed quàm citò sunt consecuta mulieres!

CLIT. Vbi sunt? cur retines? s. iã nũc hæc nõ est tua.

CLIT. Scio, apud patrem. at nunc interim. s. nihilo magis.

CLIT. Sine, s. non sinam inquam. CLIT. queso paulisper. s. veto.

CLIT. Saltem salutare. s. abeas, si sapi. CLIT. eo.

Quid istic? s. manebit. CLIT. ó hominem felicem, s. ambula.

ACTVS II. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Meretricia conditio per eam exprimitur, quæ meretrix est. Habet deinde hæc scena iucundũ Clinia & Antiphila congressum.

Trochaici & Iambici tetrametri, quibus immisti Iambici senarij.

BACCHIS, ANTIPHILA, CLINIA, SYRVS,

B. Acdepol te mea Antiphila laudo, & fortunatam iudico,

Id cum studuisti, isti forma mores vt consimiles forent:

Minimeq; ita me Diu ament, miror, si te sibi quisque expetit.

Nam mihi, quale ingenium haberes, fuit indicio oratio.

Et cum egomet nunc mecum in animo vitam tuam considero,

Omniũq; adedõ vostrarum, volgas, quæ ab se segregant,

Et vos esse istiusmodi, & nos non esse, haud mirabile est.

Nam

Nam expedit bonas esse vobis: nos, quibus cum est res, non simant:

Quippe forma impulsu nostra nos amatores colit: Hæc vbi immutata est, illi suũ animũ aliõ cõferunt: Nisi prospectum interea aliquid nobis est, uersuta viuimus.

Vobis cum vno simul vbi atatem agere decretum est vtro,

Cuius mos maxumẽ est consimilis vostrum, hi se ad vos applicant.

Hoc beneficio vtrique ab vtrisque verò deuincimini, Vt nunquam vlla amori vestro incidere possit calamitas.

A. Nescio alias: me scio quidem semper fecisse sedulo, vt

Ex illius commodo meum compararem commodum. CL. val,

Ergo mea Antiphila, tu nunc sola reducem me in patriam facis.

Nam, dum abs te absum, omnes mihi labores fuerunt, quos cepi, leues,

Præterquam tui carendum quòd erat. s. credo. C. Syre, vix suffero.

Hocine me miserum non licere meo modo ingenio frui?

s. Immo, vt patrem tuum vidi esse habitum diu, etiam duras dabit.

A. Quisnam hic adolescens est, qui intuitur nos? A. ah, retine me, obsecro.

B. Amabo, quid tibi est? A. differij. B. perij misera. quid stupes

Antiphila? A. videon Clinia, an nõ? B. quem vides?

G 4

C. Salue

C. *Salve anime mi. A. ò mi Clinia, salve. C. ut valet?*
 A. *Saluom venisse gaudeo. C. tene òne te,*
Antiphila, maxumè animo exoptata meo?
 S. *Itè intro: nam vos iam dudum exspectat senex.*

ACTVS III. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Chremes Menedemo nuntiat ex Asia rediisse filium: ex qua re Menedemus incredibili gaudio perfunditur, & filio post hac indulgere magis instituit, quod ei magnopere disuadet Chremes.

Iambici trimetri.

CHREMES, MENEDEMVS.

C. *Luciscit hoc iam. cesso pultare ostium*
Vicini? primùm ex me ut sciat sibi filium
Redisse, etsi adolescentem hoc nolle intellego.
Verùm, cùm videam miserũ hunc tam excruciarier
Eius abitu, calem tam insperatum gaudium,
Cùm illi pericli nihil ex indicio fiet?
Haud faciã: nam, quod potero, adiutabo senem,
Ita ut filium meum amico, atque æquali suo
Video inseruire, & socium esse in negotijs:
Nos quoque senes est æquom senibus obsequi.
 M. *Aut ego profectò ingenio egregiè ad miseriam*
Natus sum, aut illud falsum est, quod volgo audio
 Dici. DIEM ADIMERE ægritudinem homi-
nibus.

Nam mihi quidem quotidie augetur magis
De filio ægritudo: & quantò diutius
Abeſt, magis cupio tantò, & magis desidero.
 C. *Sed ipsum foras egressum video: ibo alloquar.*
 Menedeme salve. nuntium apporto tibi,

Cuius

Cuius maxumè te fieri participem cupis.
 M. *Nunquidnam de gnato meo audisti Chreme?*
 C. *Valet atque viuit. M. vbinam est quaſo? C. apud*
me domi.
 M. *Meus gnatus? C. sic est. M. venit? C. certè, M.*
Clinia,
Meus venit? C. dixi. M. eamus, duc me ad eum
obsecro.
 C. *Non volt te scire se redisse: etiam tuum*
Conſpectum fugitat propter peccatum: tum hoc
timet,
Ne tua duritia illa antiqua etiam adaueta fiet.
 M. *Non tu ei dixisti, ut essem? C. non. M. quam ob*
rem Chreme?
 C. *Quia pessumè istuc in te, atque in illum consulis,*
Si te tam leni, & victo esse animo ostenderis.
 M. *Non possum: satis iã, satis pater durus fui. C. ah,*
Vehemens in vtrãque partem Menedeme es nimis,
Aut largitate nimia, aut parsimonia.
In eandem fraudem ex hac re, atque ex illa incides.
Primùm olim potius quàm paterere filium
Commeare ad mulierculam, qua paullulo
Tum erat contenta, cuiq; erant grata omnia,
Proterruisti hinc Teã coacta ingratis
Post illà cepit victum volgò querere.
 Nunc, *cùm sine magno intertrimento non potest*
Haberi, quiduis dare cupis. nam, ut tu scias,
Quàm ea nunc instructa pulcrè ad perniciem fiet,
Primùm, iam ancillas secum adduxit plus decem,
Oneratas veste, atque auro: satrapes si fiet
Amator, nunquam sufferre eius sumtus queat,
 Nedum tu possis. M. *estne ea intus? C. sit rogas?*

G 5

S en si:

Sensi. nam unam ei cenam, atque eius comitibus
 Dedit: quod si iterum mihi sit danda, actum fiet.
 Nam, ut alia omittam, pitissando modo mihi
 Quid vini absumpsit! sic hoc dicens, asperum
 Pater hoc est, aliud lenius, sodes vide:
 Releui dolia omnia, omnes serias,
 Omnes sollicitos habui: atque haec una nox.
 Quid te futurum censes, quem assidue exedent?
 Ita me Diu amabunt, ut tuarum miseritum sit
 Menedeme fortunarum. M. faciat, quod lubet:
 Sumat, consumat, perdat: decretum sit pati,
 Dum illu modo habeam mecu. C. si certum est tibi
 Sic facere, illud permagni referre arbitror,
 Ut nescientem sentiat te id sibi dare.
 M. Quid faciam? C. quiduis potius, quam quod
 cogitas.
 Per alium quemuis ut des, falli te sinas
 Technis per seruolum: et si subsensi id quoque,
 Illos ibi esse, et id agere inter se clanculum.
 Syrus cum illo vostro consusurrat: conferunt
 Consilia adolescentes: et tibi perdere
 Talentum hoc pacto satius est, quam illo minam.
 Non nunc pecunia agitur: sed illud, quo modo
 Minimo periculo id demus adolescentulo.
 Nam si semel tuum animum is intellexerit,
 Prius perditurum te tuam vitam, et prius
 Pecuniam omnem, quam abs te amittas filiu hui,
 Quantam fenestram ad nequitiam patefeceris!
 Tibi autem porro ut non sit suaue viuere.
 NAM DETERIORES omnes sumus licentia:
 Quodcunque inciderit in mentem, volet: neque id
 Putabit, prauom, an rectum, quod petet, fiet.

TH,

Tu, rem perire, et ipsum, non poteris pati.
 Dare denegaris: tibi ad illud illico,
 Quo maxime apud te se valere sentiet,
 Arbitrum se abs te esse illico minabitur.
 M. Videre verum, atque ita, ut res est, dicere.
 C. Somnum hercle ego hac nocte, oculis non vidi
 meus,
 Dum id quaro, tibi qui filium restituerem.
 M. Cedo dexteram: porro te idem oro ut facias
 Chreme.
 C. Paratus sum. M. scin' quid nunc te facere volo?
 C. Dic. M. quod sensisti illos me incipere fallere,
 Id ut maturent facere. cupio illi dare
 Quod volt: cupio ipsum iam videre. C. operam
 dabo.
 Syrus est prehendendus, atque adhortandus mihi
 A me nescio quis exit: concede hinc domum,
 Ne nos inter nos congruere sentiant.
 Paullulum negoti mihi obstat: Simus, et Crito
 Vicini nostri heic ambigunt de fimbis:
 Me cepere arbitrum: ibo, ac dicam, ut dixeram,
 Operam daturum me, hodie non posse ijs dare.
 Continuò heic adero. M. ita quaeso. Diu vestram
 fidem,
 ITAN COMPARATAM ESSE hominum
 naturam omnium.
 Aliena melius ut videant, et iudicent,
 Quam sua: an eo fit, quia in re nostra aut gaudio
 Sumus praepediti nimio, aut aegritudine?
 Hic mihi nunc quanto plus sapit, quam ego me
 mihi?
 C. Dissolui me otiosus operam ut tibi darem.

G 6

AC-

HEAVTONTIM.
ACTVS III. SCENA II.
ARGVMENTVM.

Seruus herum Chremetem decipit, creden-
tem Menedemo fallaciam intendi, & ita sua
ipsius coniectura & solertia fallitur.

Iambici senarij.

SYRVS, CHREMES.

S. Hâc illâc circumcurſa, inueniendum eſt tamen
Argentum, intendenda in ſenem fallacia.

C. Num me ſeſellit hoſce id ſtruere? videlicet
Eſt ille Clinia ſeruus tardiuſculus:

Idcirco huic noſtro tradita eſt prouincia.

S. Quis hic loquitur? perij. nûmmam hæc audiuit? C.
Syre. s. hem.

C. Quid tu iſtic? s. rectè. equidè te demiror Chreme
Tam mâne, qui herè tantum biberis. C. nihil nimis.

S. Nihil narras? viſa vero eſt, quod dici ſolet,
Aquila ſeneſtus. C. eia. s. mulier eſt commoda, &
Faceta hæc meretrix. C. ſanè idem viſa eſt mihi.

S. Et quidem hercle forma luculenta. C. ſic ſatis.

S. Ita non vt olim, ſed vti nunc, ſanè bona:

Minimeq; miror, Clinia hanc ſi deperit:

Sed habet patrem quendam auidum, miſerum, at-
que aridum.

Vicinum hunc noſtin? at quaſi is non diuitis

Abundet, gnatus eius profugit inopia.

Scin? eſſe factum, vt dico? C. quid? ego neſciam?

Hominem piſtrino dignum, s. quem? C. iſtum ſer-
uolum

Dico adoleſcentis. s. Syre, tibi timui malè

C. Qui paſſus eſt id fieri? s. quid faceret? C. rogas?

Aliquid reperiret, fingeret fallacias,

Vnde

Vnde eſſet adoleſcenti amica quod daret,

Atque hunc difficilem inuitum ſeruaret ſenem.

S. Garris. C. hæc facta ab illo oportebant Syre.

S. Ehò quaſo, laudas qui heros fallunt? C. in loco,

Ego verò laudo. s. rectè ſanè. C. quippe quia

Magnarum ſepè id remedium agritudinum eſt:

Iam huic manſiſſet vnicus gnatus domi.

S. locôn', an ſerio illæc dicat, neſcio:

Niſi mihi quidè addit animum, quo lubeat magis.

C. At nunc quid exſpectat Syre? an, dū hinc denuo

Abeat, cūm tolerare huius ſumtus non queat?

Nōne ad ſenem aliquam fabricam fingit? s. ſtoli-
dus eſt.

C. At te adiutare oportet adoleſcentulè

Cauſſa. s. facile equidem facere poſſum, ſi iubes:

Etenim quo pacto id fieri ſoleat, calleo.

C. Tanto hercle melior. s. non eſt mentiri meum.

C. Fac ergo. s. at heus tu, facito dum eadem hæc
memineris,

Si quid huius ſimile fortè aliquando euenerit,

Vt ſunt humana, tuus vt faciat filius.

C. Non vſus veniet, ſpero. s. ſpero hercle ego quo-
que:

Neque eò nunc dico, quò quidquam illum ſenſe-
rim:

Sed ſi quid, ne quid. qua ſit eius ætas, vides:

Et na ego te, ſi vſus veniat, magnificè Chreme

Tractare poſſum. C. de iſtoc, cūm vſus venerit,

Videbimus quid opus fiet: nunc iſtuc age.

S. Nunquã commodiùs vnquã herū audiui loqui,

Nec, cūm malefacerem, crederem mihi impuniùs

Licere. quisnam à nobis egreditur foras?

HEAVTONTIM.
ACTVS III. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Chremes filium obiurgat, & immodestia
arguit, quem cū Bacchide ludentem viderat.
Syrus hero id suadet, quod maximè ad extor-
quendum facit argentum,

Iambici & Trochaici tetrametri catalectici
& acatalectici, trimeter vnus, & dimetri duo.

CHREMES, CLITIPHO. SYRVS.

CH. Quid istuc? quæso, qui istuc mos est Clitipho?
itane fieri

Oportet? CL. quid ego feci? CH. vidin' ego te modo
manum in sinum huic

Meretrici inferere? s. acta hac res est, perij. CL. mē-
ne? CH. hisce oculus, ne nega.

Facis adeò indignè iniuriam illi, qui non abstineas
manum.

Nam istac quidem contumelia est,
Hominem amicum recipere ad te, atque eius ami-
cam subigatere.

Vel heri in vino quàm immodestus fuisti? s. factū.
CH. quàm molestus?

Vt equidem, ita me Dij ament, metui quid futurū
denique esset.

Noui ego amantium animum: aduortunt grauitèr,
que non censeas.

CL. At mihi fides apud hunc est, nihil me istius fa-
cturum pater.

CH. Esto: at certè concedas aliquò ab eorum ore
aliquantissèr.

Multa fert libido: ea prohibet facere tua presentia.
ego de me

Facio

ACTVS III.

80

Facio coniecturam. nemo est meorum amicorum
hodie, apud

Quem expromere omnia mea occulta Clitipho
audeam.

Apud alium prohibet dignitas: apud alium ipsius
facti piget,

Ne ineptus, ne proteruos videar: quod illum facere
credo.

Sed nostrum est intellegere, utcunque, atque ubi-
cunque opus sit, obsequi.

s. Quid istuc narrat? CL. perij. s. Clitipho, hac ego
precipio tibi,

Hominis frugi, & temperatis functus officium. CL.
tace sodes.

s. Rectè sanè. CH. Syre, pudet me. s. credo, neque id
iniuria.

Quis mihi molestum est? CL. pergin' s. verum her-
cle dico, quod videtur.

CL. Nōnne accedam ad illos? CH. ehò quæso, vna
accedundi via est?

s. Actum est. hic prius se indicarit, quàm ego argen-
tum effero. Chreme,

Vin' tu homini stulto mihi auscultare? CH. quid fa-
ciam? s. iube hunc

Abire hinc aliquò. CL. quò ego hinc abeam? s. quò
lubet: da illis locum:

Abi deambulatum. CL. deambulatum, quò? s. valè,
quasi desit locus.

Abi sanè istac, istorsum, quòuis. CH. rectè dicit:
censeo.

CL. Dū te eradicent Syre, qui me istinc extrudas. s.
at tu tibi istas

Post.

Posthac comprimito manus.

Censen' vero? quid illum porro credis facturum
Chreme,

Nisi eum, quantum Dii dant tibi opis, seruas, casti-
gas, mones?

CH. Ego istud curabo. s. atqui nunc here hic tibi
asseruandus est.

CH. Fiet. s. si sapias: nam mihi iam minus minusq;
obtemperat.

CH. Quid tu? ecquid de illo, quod dudum tecum
egi, egisti Syre? aut

Reperisti tibi quod placeat, an nondum etiam? s. de
fallacia

Dicis? st, inueni nuper quandam. CH. frugi es. cedo
quid id est?

s. Dicam: verum, ut aliud ex alio incidit. CH. quid-
nam Syre? s. pessima haec

Est meretrix. CH. ita videtur. s. immo si scias.

Hoc vide, quod inceptet facinus. fuit quaedam anus
Corinthia

Heic: huic drachmarum argenti haec mille dederat
mutuum.

CH. Quid tum? s. ea mortua st: reliquit filiam ado-
lescentulam:

Ea relicta huic arraboni est, pro illo argento. CH.
intellego.

s. Hanc secum huc adduxit, eaq; est nunc ad vxo-
rem tuam.

CH. Quid tum? s. Clinia orat, sibi uti nunc det il-
lam: illi tamen

Post daturum mille nummum, poscit. CH. & poscit
quidem? s. hui,

Dii-

Dubiūme id est? CH. ego sic putavi. quid nunc
facere cogitas?

s. Egone? ad Menedemum ibo: dicam hanc esse ca-
ptam ex Caria,

Ditem, & nobilem: si redimat, magnum inesse in ea
lucrum.

CH. Erras. s. quid ita? CH. pro Menedemo nunc tibi
ego respondeo:

Non emo. quid ais? s. optata loquere. c. atqui non
opus est.

s. Non opus est? c. nō hercle verò. s. quid istuc, mi-
ror. c. iam scies.

Mane mane. quid est, quod tam à nobis grauiter
crepuerunt fores?

ACTVS IIII. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Hæc scena Antiphilæ continet agnitio-
nem: vnde iurgium inter virum & vxorem
oritur. Chremes enim iusserat exponi par-
tum, si puellam peperisset ipsa, quod factum
non est.

Iambici & Trochaici octonarij.

SOSTRATA, CHREMES, NV-
TRIX, SYRVS.

SO. Nisi me animus fallit, hic profecto est anulus,
quem ego suspicor,

Is, qui cum exposita est gnata. c. quid vult sibi Sy-
re hæc oratio?

SO. Quid est? isne tibi videtur? N. dixi quidem, vbi
mihi ostendisti, illico

Eum esse. s. at vt satis modo contemplata sis mea
nutrix. N. satis

so. Abi

SO. Abi nunc iam intrò , atque , illa si iam laueris
 mihi nuntia:
 Heic ego virum intereà opperibor. s. te volt: vi-
 deas, quid velit.
 Nescio quid tristis est: non temere est: metuo quid
 sit. c. quid fiet?
 Na ista hercle magno iam conatu magnas nugae
 dixerit.
 SO. Ehem mi vir. c. ehem mea vxor. SO. te ipsum
 quero. c. loquere, quid velis.
 SO. Primum hoc te oro, ne quid credas me aduersus
 edictum tuum
 Facere esse ausam. c. vni me istuc tibi, etsi incredi-
 bile est, credere?
 Credo. s. nescio, quid peccati portat haec purgatio.
 SO. Meministi me esse grauidam, & mihi te ma-
 ximo opere interminatam,
 Si puellam parerem, nolle tolli? c. scio quid feceris:
 Sustulisti. s. sic est factum domina? ergo herus
 damno auctus est.
 SO. Minimè: sed erat heic anus Corinthia haud im-
 pura: ei dedi
 Exponendam. c. ó Iupiter, tantam esse in animo
 insciam!
 SO. Perij, quid ego feci? c. at rogitas? SO. si peccavi
 mi Chreme,
 Insciens feci. c. id quidem ego, etsi tu neges, cer-
 to scio,
 Te inscientem, atque imprudentem dicere, ac face-
 re omnia:
 Tot peccata in hac re ostendis, nam iam primum si
 meum

Im-

Imperium exsequi voluisses, interemtam oportuit,
 Non simulare mortis verbis, re ipsa spem vitæ dare.
 Ad id omitto: misericordia, animus maternus: sino.
 Quam bene verò abs te prospectum est. quid vo-
 luisti? cogita:
 Nempe anni illi prodita abs te filia est planissimè,
 Per te vel uti questum faceret, vel uti veniret palam.
 Credo id cogitasti. quid vis? satis est, dum viuat
 modo.
 Quid cum illis agas, qui neque ius, neque bonum,
 atque equum sciunt?
 Melius, peius: prosit, obsit: nihil vident, nisi quod
 lubet
 SO. Mi Chreme, peccavi, fateor: vincor. nunc hoc te
 obsecro,
 Quatò tuus est animus natu grauior, ignoscentior,
 Ut mea stultitia iustitia tua sit aliquod presidium.
 c. Scilicet, equidem istuc factum ignoscam: verum
 Sostrata.
 Malè docet te mea facilitas multa. sed istuc, quid-
 quid est,
 Qua hoc acceptum? st causa? loquere. SO. vt stultè,
 & miserè omnes sumus
 Religiosa! cum exponendam do illi, de digito anu-
 lum
 Detraho, & eum dico, vt vnà cum puella expo-
 neret,
 Si moreretur, ne expers partis esset de nostris bonis.
 c. Istuc rectè: conseruasti te, atque illam. s. is hic
 est anulus.
 c. Vnde habes? s. quam Bacchis secum adduxit ado-
 lescentulam. s. hem.

c. Quid

- C. Quid ea narrat? s. ea lauatum dum it, seruandum mihi dedit.
 Animum non aduerti primò : sed postquam adspexi, illico
 Cognoui: ad te exsilui. C. quid nunc suspicare, aut inuenis
 De illa? so. nescio, nisi ut ex ipsa queras, vnde hinc habuerit,
 Si potis est reperiri. sy. interij: plus spei video, quam volo:
 Nostra est, si ita est. C. viuitne illa, cui tu dederas? so. nescio.
 C. Quid renuntiavit olim fecisse? so. id, quod iusseram.
 C. Nomen mulieris cedo quod sit, ut quæratur. so. Philtre.
 s. ipsa est. mirum ni illa salua est, & ego perij. cli. Sostrata.
 Sequere me intrò hâc. so. ut præter spem euenit, quam timui malè,
 Ne nunc animo ita esses duro, ut olim in tollenda, Chreme.
 C. Non licet hominem esse sepè ita uti volt, si res non finit.
 Nunc ita tempus est mihi, ut cupiam filiam: olim nihil minus.

ACTVS IIII. SCENA II.

ARGUMENTVM.

Post agnitam Antiphilam Syro nouum quæratur de inuenienda pecunia consilium.
 Iambici octonarij.

SY-

SYRVS.

- s. Nisi me animus fallit, haud multum à me aberit infortunium:
 Ita hercle in angustum oppidò nunc mea coguntur copia:
 Nisi aliquid video, ne esse amicam hanc gnati resciscat senex.
 Nam quod sperem de argento, aut posse postulem me fallere,
 Nihil est: triūpho, si licet me latere tectò, abscedere.
 Crucior, bolum tantum mihi ereptum tam subitò è faucibus.
 Quid agam? aut quid comminiscar? ratio de integro meunda? si mihi.

Nil tum difficile, quin quærendo inuestigari possiet.

Quid, si hoc sic incipiam nunc? nihil est. quid si sic? tantundem egero.

At sic opinor. non potest. immo optumè. enge optumam habeo.

Retraham hercle, opinor, ad me idem illud fugituum argentum tamen.

ACTVS IIII. SCENA III.

ARGUMENTVM.

Clinia heic testatur quàm gaudeat de agnita Antiphila: & à Syro admonetur, ut amici etiam Clitiphonis rem curet in seruanda Bacchide,

Iambici quadrati catalectici, vnus senarius acatalecticus, reliqui Trochaici octonarij.

CLINIA, SYRVS.

- C. Nulla mihi res posthâc potest iam interuenire tanta,

Qua

Quae mihi egritudinem adferat: tanta haec latitia
oborta est.

Dedo patri me nunc iam, ut frugalior sim, quam
volt.

s. Nihil me fefellit: cognita est, quantum audio hu-
ius verba.

Ut tibi ex sententia tua obtigisse letor.

c. O mi Syre, audisti in obsecro? s. quid ni? qui usque
vna adfuerim.

c. Cui equè audisti commodius quidquam euenis-
se? s. nulli.

c. Atque ita me Dū ament, ut ego nunc non tam
meapte caussa.

Letor, quam illius: quā ego scio esse honore quo-
us dignam.

s. Ita credo. sed nūc Clinia agē, da te mihi vicissim:

Nam amici quoque res est videnda, in tuto ut col-
locetur,

Ne quid de amica nūc senex. c. o. Iupiter. s. quiesce.

c. Antiphila mea nubet mihi. siccine me interlo-
quere?

c. Quid faciam Syre mi? gaudeo: ferme. s. fero her-
cle verò.

c. Deorum vitam adepti sumus. s. frustra operam
opinor sumo.

c. Loquere, audio. s. at iam hoc non ages. c. agam.
s. videndum est, inquam,

Amici quoque res Clinia tui in tuto ut collocetur.

Nam si nunc à nobis abis, & Bacchidem heic re-
linquis,

Noster resciscet illico esse amicā hanc Clitiphonis:
Si abduxeris, calabitur itidem, ut celata adhuc est.

c. At

c. At enim istoc nihil est magis Syre meis nuptiis
aduorsum.

Nam quo ore appellabo patrem? tenes, quid dicam?
s. quid ni?

c. Quid dicam? quam caussam adferam? s. quin
nolo mentiare:

Apertè, ita ut res sese habet, narrato. c. quid ais?
s. iubeo

Illam te amare, & velle uxorem: hanc esse Cliti-
phonis.

c. Bonam, atque iustam rem oppido imperas, &
factu facilem.

Et scilicet iam me hoc voles patrē exorare, ut celet
Senem vōstrum. s. immo ut recta via rem narres
ordine omnem. c. hem,

Satin' sanus es, & sobrius? tu quidem illum planè
prodis.

Nam qui ille poterit esse in tuto? dic mihi.

s. Huc equidem consilio palmam do: heic me ma-
gnificè efero,

Qui vim tantam in me, & potestatem habeam tā-
ta astutia,

Vera dicendo ut eos ambos fallam: ut cum narres
senex

Voster vōstro, istam esse amicam gnati, non credat
tamen.

c. At enim spem istoc pacto rursus nuptiarum om-
nem eripis.

Nam dum amicam hanc meam esse credet, non cō-
mittet filiam.

Tu fortasse, quid me fiat, parui pendis, dum illi
consulas.

s. Quid

S. Quid, malum, me atatem censes velle id assimularier?

Vnus est dies, dum argentum eripio, pax, nihil amplius.

C. Tantum sat habes? quid tum queso, si hoc pater resciverit?

S. Quid, si redeo ad illos, qui aiunt, QUID SI NVNC CAEIVM RVAT?

C. Metuo, quid agam. s. metuis? quasi non ea potestas sit tua,

Quo velis in tempore, ut te exsolvas, re facias palam.

C. Age, age, traducatur Bacchis. s. optumè ipsa exit foras.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Bacchis irata ob decem minas nondum tradita, abituram se assimulat. Cum Syro expostulat. Tandem placata suasu eiusdem, cum omni strepitu ac turba transit ad Menedemum, tantisper dum Chremes fallatur.

Iambici quadrati catalectici.

BACCHIS, CLINIA, SYRVS,
DROMO, PHRYGIA.

B. Satis pol proternè me Syri promissa huc induxerunt,

Decem minas, quas mihi dare pollicitus est. quod si is nunc me

Deceperit, sepè obsecrans me, ut veniam, frustra veniet:

Aut, cum venturam dixerò, & constituero, cum is certè

Renuntiavit, Clitipho cum spe pendeat animi,

Deci-

Decipiam, ac non veniam, Syrus mihi tergo poenas pendet.

B. Satis scitè promittit tibi. s. atqui tu hanc iocari credis?

Faciet, nisi caueo. B. dormiunt: ego pol istos commovebo.

Mea Phrygia audisti? homo iste modo quam villem demonstravit

Charini? P. audiui. B. proxumam esse huic fundo ad dextram? P. memini.

B. Curriculo percurre: apud eum miles Dionysia agit.

S. Quid hæc inceptat? B. dic me heic oppido esse inuitam, atque asservari:

Verum aliquo pacto verba me huic daturam esse, et venturam.

S. Perij hercle. Bacchis mane, mane. quò mittis istam queso?

Iube, maneat. B. abi. s. quin est paratum argentum. B. quin ego maneo.

S. Atqui iam dabitur. B. ut lubet. num ego in isto? at scin' quid sodes?

B. Quid? s. transeundum nunc tibi ad Menedemum est. & tua pompa

Eò traducenda est. B. quam rem agis? scelus. s. ego ne? argentum cudo.

Quod tibi dem. v. dignam me putas, quam illudas? s. non est temere.

B. Etiamne tecum heic res mihi est? s. minimè: tuum tibi reddo.

B. Eatur. s. sequere hæc. heus Dromo. D. quis me volt? s. Syrus. s. quid est rei?

H

An-

S. Ancillas omnes Bacchidis traduce huc ad vos propere.
 D. Quam ob rem? s. ne queras: & ferant, quae secum huc attulerunt.
 Sperabit sumtum sibi senex leuatum esse harum abitu.
 Ne ille haud scit, hoc paulum lucri, quantum ei damni apportet.
 Tu nescias, quod scis Dromo, si sapias. D. mutum dices.

ACTVS IIII. SCENA V.

ARGVMENTVM.

Per fallaciam Syrus ab hero Chremete argentum accipit. Menedemi Chremes rursus miseretur ob traductam ad illum cum omni pompa sumtuosam Bacchidem, quam Cliniae non sui filij amicam putat.

Iambici senarij.

CHREMES, SYRVS.

C. Ita me Di amabunt, ut nunc Menedemi vicem miseret me, tantum deuenisse ad eum mali. Illam cecine mulierem alere cum illa familia? Etsi scio, hosce aliquot dies non sentiet. Ita magno desiderio fuit ei filius. Verum ubi videbit tantos sibi sumtus domi quotidianos fieri, nec fieri modum, Optabit rursus, ut abeat abs se filius. Syrum optime eccum. s. cesso hunc adoriri? C. Syre. s. hem.
 CH. Quid est? s. te mihi ipsum dudum exoptabam dari.
 C. Videre egisse iam nescio quid cum sene.

s. De

S. De illo, quod dudum dictum, ac factum reddidi.
 C. Bonam fide? s. bona hercle. C. non possum pati, Quin tibi caput demulceam. accede huc Syre: Faciam boni tibi aliquid pro ista re, ac lubens.
 S. At si scias, quam scit in mentem venerit.
 C. Vah, gloriare euenisse ex sententia?
 S. Non hercle verò: verum dico. C. dic quid est?
 S. Tui Clitiphonis esse amicam hanc Bacchidem Menedemo dixit Clinia, & ea gratia Secum adduxisse, ne tu id persentisceres.
 C. Probè. s. dic sodes. C. nimum inquam. s. immo sic satis.
 Sed porrò ausculta quod superest fallaciae. Sese ipse dicet tuam vidisse filiam: Eius sibi complacitam formam, postquam adspexerit: Hanc se cupere uxorem. C. modo quae inuenta est? s. eam:
 Et quidem iubebit posci. C. quae ob rem istuc Syre? Nam prorsus nihil intellego. s. vah, tardus es: C. Fortasse. s. argentum dabitur ei ad nuptias, Aurum, atque vestem, qui tenesne? C. comparet? s. Id ipsum. C. at illi ego neque do, nec despondeo s. Non? quam ob rem? C. quam ob rem? me rogas? homini? s. ut lubet.
 Non ego perpetuum dicebam illam illi ut dares, Verum ut simulares. C. non mea est simulatio. Ita tu istaec tua misceto, ne me admiscias. Egon, cui daturus non sum, ut et despondeam? s. Credebam. C. minime s. scit in poterat fieri: Et ego hoc, quia dudum tu tantoperè iusseras, Eo capere. C. credo. s. ceterum equidem istuc Chreme, Aequi, bonique facio. C. at qui tum maxime

H 2

Vo-

Volo te dare operam vt fiat, verum alia via.
 s. Fiat: queratur aliud. sed illud quod tibi
 Dixi de argento, quod ista debet Bacchidi,
 Id nunc reddendum est illi: neque tu scilicet
 Eo nunc cofugies. quid mea? num mihi datum est?
 Num iussi? num illa oppignerare filiam
 Meam, me inuito, potuit? verum illud Chreme
 Dicunt. IVS SYMMVM, sepe summa ma-
 litia est.

c. Haud faciam. s. immo alijs si licet, tibi non licet.
 Omnes te in laeta, & bene aucta parte putant.
 CH. Quin egomet iam ad eam deferam. s. immo filium
 Iube potius. c. quam ob rem? s. quia enim in hunc
 suspicio est

Translata amoris. c. quid tum? s. quia videbitur
 Magis verisimile id esse: cum hic illi dabit:
 Et simul conficiam facilius ego, quod volo.
 Ipse adeo adest: abi. effer argentum. c. effero.

ACTVS IIII. SCENA VI.

ARGVMENTVM.

Irafcitur Clitipho, a Syro placatur, eidem
 praescribente, quibus vti mox debeat verbis,
 & oratione apud patrem, pro amica ab illo ar-
 gentum accepturus.

Iambici trimetri.

CLITIPHO, SYRVS.

c. Nulla est tam facilis res, quin difficilis fiet,
 Quam inuitus facias. vel me haec deambulatio,
 Quam non laboriosa, ad languorem dedit:
 Nec quidquam magis nunc metuo, quam ne denuo
 Miser aliquo extrudat hinc, ne accedam ad Bacchi-
 dem.

Vt

Vt te omnes quidem Dij, Deaq; quantum est Sy-
 re cum

Tuo istoc inuento, cumq; incepto perduint.

Huiusmodi res semper comminiscere.

Vbi me excarnufices. s. i tu hinc, quod dignus es.

Quam pane tua me perdidit proteruitas!

c. Vellem hercle factum: ita meritis. s. meritis?
 quomodo:

Na me istuc ex te prius audisse gaudeo,

Quam argentum haberes, quod daturus iam fui.

CL. Quid igitur dicam tibi vis: abijisti, mihi

Amicam adduxti, quam non liceat tangere.

s. iam non sum iratus: sed scin vbi nunc sit tibi

Tua Bacc' is: CL. apud nos. s. non. CL. vbi igitur? s.
 apud Cliniam.

c. Perij. s. bono animo es, iam argentum ad eam
 deferes,

Quod ei pollicitus. c. garris. vnde id? s. a tuo patre.

c. Ludis fortasse me. s. ipsa re experibere.

c. Ne ego fortunatus homo sum. de amo te Syre.

s. Qua causa id fiat, caue quidquam admiratus sis.

Sed pater egreditur: obsecundato in loco:

Quod imperabit. factio: loquitor paucula.

ACTVS IIII. SCENA VII.

ARGVMENTVM.

Chremes argentum adfert, quod det Cli-
 tiphoni. Ad postremum queritur de sumitu
 faciendo filiae causa.

Iambici trimetri.

CHREMES, CLITIPHO, SYRVS.

CH. Vbi Clitipho nunc est? s. eccum me, inque. CL.
 eccum heic tibi.

H 3

c. Qui d

C. Quid rei esset, dixisti huic? s. dixi pleraque omnia.
 CH. Cape hoc argentum, ac defer. s. i. quid stas lapsus?
 Quin accipis? CL. cedo sanè. SY. sequere hanc me
 ocyus.

Tu heic nos, dum eximus, interea opperibere.
 Nam nihil est illic, quod moremur diutius.

CH. Minas quidem iam decem habet à me filia:

Quas pro alimentis esse nunc duco datas.

Hæc ornamentis consequentur alteræ.

Porrò hæc talenta dotis apposcent duo.

Quàm multa iusta iniusta fiunt moribus!

Mihi nunc, relictis rebus, inueniendus est

Aliquis, labore inuenta mea cui dem bona.

ACTVS IIII. SCENA VIII.

ARGVMENTVM.

Iucundum habet errorem Chremetis: qui
 Menedemum falli putat, dum ipse fallitur.

Iambici trimetri.

MENEDEMVS, CHREMES.

M. Multo omnium nunc me fortunatissimum

Factum puto esse gnate, cum te intellego

Resipisse. C. ut errat! M. te ipsum querebam Chre-
 me:

Serua, quod in te est, filium, & me, & familiam.

C. Cedo, quid vis faciam? M. inuenisti hodie filiam.

C. Quid tu? M. hanc sibi uxorem dari vult Clinia.

C. Queeso, quid tu hominis es? M. quid? C. iamne
 oblitus es,

Inter nos quid sit dictum de fallacia,

Vt ea via abs te argentum auferretur? M. scio.

C. Ea res nunc agitur ipsa. M. quid dixisti Chreme?

Erravi: res acta est. quanta spe decidi!

C. Immo

E. Immo hæc, quæ apud te est, Clitiphonis est
 Amica. M. ita aiunt, C. & tu credis? M. omnia.

C. Et illum aiunt velle uxorem, ut, cum desponde-
 rim,

Des qui aurum, ac vestem, atque alia, quæ opus
 sunt, comparet.

M. Id est profecto: id amica dabitur. C. scilicet

Daturum. M. val, frustra igitur gausus miser.

Quidvis tamen iam malo, quam hunc amittere.

Quid nunc renuntiem abs te responsum Chreme,

Ne sentiat me sensisse, atque egrè ferat?

C. A egrè? nimium illi Menedeme indulges. M. sine:

Inceptum est: perfice hoc mihi perpetuo Chreme.

C. Dic conuenisse, egisse te de nuptijs.

M. Dicam. quid deinde? C. me facturum esse omnia.

Generum placere: postremo etiam, si voles,

Desponsam quoque esse dicito. M. hem, istuc vo-
 lueram.

C. Tantò ocyus te ut poscat, & tu id, quod cupis.

Quàm ocyus ut des. M. cupio. C. nã tu propediẽ,

Vt istam rem video, istius obsaturabere.

Sed hæc. ut ut sunt, cautim, & paullatim dabis,

Si sapias. M. faciam. C. abi intro. vide, quid postulet:

Ego domi ero, si qui. l. me voles. M. sanè volo:

Nam te sciente faciam, quid quid egero.

ACTVS V. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Ad exitum iam properante Comœdia, Syri
 fallacia detegitur, ut Clinia nubat Antiphi-
 la. Bacchidem Clitiphonis esse amicam Me-
 nedemus ostendit.

Trochaici retrametri & Iambici senarij.

H 4

ME-

M. Ego, me non tam astutum, neque ita perspicacem esse, id scio:

Sed hic adiutor meus, & monitor, & pramonstrator Chremes

Hoc mihi prestat, in me quiduis harum rerum conuenit,

Quae sunt dicta in stultum, caudex, stipex, asinus, plumbeus:

In illum nil potest: nam exsuperat eius stultitia haec omnia.

C. Ohè, iam desine Deos vxor gratulando obtudere, Tuam esse inuentam gnatum, nisi illos ex tuo ingenio iudicas,

Vt nihil credas intellegere, nisi si idem dictum sit centies.

Sed quid interim illic iam dudum gnatus cessat cum Syro?

M. Quos ais homines Chreme cessare? C. ehem, Menedeme aduenit:

Dic mihi Cliniae, quae dixi, nuntiasti? M. omnia.

C. Quid ait? M. gaudere adedoccepit, quasi qui cupiunt nuptias.

C. Ha, ha, ha, M. quid risisti? C. H. serui uenere in mentem Syri

Calliditates, itane? C. vultus quoque hominum fingit scelus.

M. Gnatus quod se assimulat letum, id dicis? C. id, M. idem istuc mihi

Venit in mentem. C. veterator. M. magis, si magis noris, putes

Ita rem esse. C. ain' tu? M. quin tu ausculta. C. mane hoc prius scire expeto,

Quid

Quid perdidideris: nam ubi desponsam nuntiasti filio, Continuo iniecisse verba tibi Dromonem, scilicet Sponse vestem, aurum, atque ancillas opus esse, argentum ut dares.

M. Non. C. quid non? M. non inquam. C. neque ipse gnatus? M. nihil prorsus Chreme.

Magis vnum etiam instare, ut hodie conficerentur nuptiae.

C. Mira narras. quid Syrus meus? ne is quidem quidquam? M. nihil.

C. Quamobrem? M. nescio equidem. miror, qui aliam tam planè scias.

Sed ille tuum quoque Syrus idem mirè finxit filium, ut

Ne paullum quidem suboluisse amicam hanc Cliniae.

C. Quid ais? M. mitto iam osculari, atque amplexari: id nihil puto.

C. Quid est, quod amplius simuletur? M. val. C. quid est? M. auli modo.

Est mihi vltimis conclauae in aedibus quoddam retro:

Huc est intro latus lectus, vestimentis stratus est.

C. Quid, postquam hoc est factum? M. dictum factum, huc abiit Clitipho.

C. Solus? M. solus. C. timeo. M. Bacchis consecrata est illico.

C. Sola? M. sola. C. perij. M. ubi abiere intro, operuere ostium. C. hem,

Cliniae haec fieri videbat? M. quid nisi mecum vna simul.

C. Filij est amica Bacchis Menedeme: occidi.

M. Quamobrem? C. decem dierum vix mihi est familia.

M. Quid? istuc times, quod ille operam amico dat suo?

C. Immo quod amica. M. si dat. C. an dubium id tibi est?

Quenquam animo tam communi esse, aut leni putas, qui se vidente amicam patiatur suam? M. ha, Quid ni? quod verba facilius dentur mihi.

C. Derides? merito mihi nunc ego succenseo.

Quot res dedere, ubi possem perferentem, Nisi essem lapis? quae vidi? vae misero mihi.

At ne illud haud multum, si vino, ferent:

Nam iam, M. non tu te cohibes? non te respicis?

Non tibi ego exempli satis sum? C. praeracundia,

Menedeme, non sum apud me. M. tene istuc loqui?

Nonne id flagitium est, te alijs consilium dare,

Foris sapere, tibi non posse te auxiliari?

C. Quid faciam? M. id, quod me fecisse aiebas parum:

Fac, te esse patrem sentiat: fac, audeat

Tibi credere omnia, abs te petere, et poscere,

Ne quam aliam querat copiam, ac te deserat.

C. Immo abeat potius malo quovis gentium,

Quam heic per flagitium ad inopiam redigat patrem.

Nam si illi pergami suppeditare sumtibus,

Menedeme, mihi illae verè ad rastros res redit.

M. Quot incommoda tibi in hac re capies, nisi caues!

Difficilem ostendis te esse, et ignoscas tamen

Post, et id ingratum. C. ah, nescis, quam doleam. ut lubet.

Quid

Quid hoc, quod rogo, ut illi nubat nostro? nisi quid est,

Quod maior, C. immo et gener, et affines placent.

M. Quid dotis dicam te dixisse filio?

Quid obtinisti? C. dotis? M. ita dico. C. ah. M. Chreme,

Ne quid vereare: si minus, nihil dos nos mouet.

C. Duo talenta pro re nostra ego esse decreui satis:

Sed ita dictu opus est, si me vis saluum esse, et rem, et filium,

Me mea omnia bona doti dixisse illi. M. quam rem agis?

C. Id mirari te simulato, et illum rogato simul,

Quamobrem id faciam. M. quin ego verò, quam ob rem id facias, nescio.

C. Egone? ut eius animum, qui nunc luxuria, et lasciuia

Diffuit, retundam, redigam, ut, quod se vortat, nesciat.

M. Quid agis? C. mitte, ac sine me in hac re gerere mihi morem. M. sino.

Itane vis? C. ita. M. fiat. C. age iam, uxorem ut accersat, pareat.

Hic ita, ut liberos est equom, dictis consutabitur. Sed Syrum. M. quid eum? C. egone? si vivo, adeo exornatum dabo.

Adeo depexum, ut, dum vivat, meminerit semper mei:

Qui sibi me pro deridiculo, ac delectamento putat. Non ita me Diva ment) auderet haec facere viduae

mulieri,

Quae in me fecit. =

HEAVTONTIM.
ACTVS V. SCENA II.
ARGVMENTVM.

Clitiphonem filium obiurgat propter amicam pater: idque adeo fit, ut sic admonitus redeat in viam, & Bacchide relicta uxorem ducat. Continet hæc scena & callidum Syri consilium, quo catastrophem, id est, exitum euentumque negotij machinatur.

Trochaici & Iambici tetrametri.

CLITIPHON, MENEDEMVS,
CHREMES, SYRVS.

CL. Itane tandem quaeso Menedeme, ut pater
Tam in breui spatio omnem de me eiecerit animum
patris?

Quodnam ob facinus? quid ego tantum sceleris
admisi miser?

Volgo faciunt. M. scio tibi esse hoc grauius mul-
to, ac durius,

Cui sit: verum ego haud minus agra patior id, qui
nescio:

Nec rationem capio, nisi quod tibi bene ex animo
volo.

CL. Hec patrem ad stare aiebas? M. eccum. CH. quid
me incusas Clitipho?

Quidquid ego huius feci, tibi prospexi, & stulti-
tia tua.

Vbi te vidi esse animo omisso, & suauia in pre-
sentia

Quae essent, prima habere, neque consulere in lon-
gitudinem.

Cepi rationem, ut neque tu egeres, neque ut haec
posses perdere.

Vbi,

ACTVS V.

91

Vbi, cui decuit primo, tibi non licuit per te mihi
dare,

Abij ad proximos, tibi qui erant: eis commisi, &
credidi.

Ibi tua stultitia semper erit praesidium Clitipho,
Victus, vestitus, quo in tectum te receptes. CL. hei
mihi.

CH. Satius est, quam te ipso herede haec possidere
Bacchidem.

S. Disperij. scelestus quantas turbas conciu in-
sciens!

CL. Emori cupio. CH. prius quaeso disce, quid sit
vivere.

Vbi scies. si displicebit vita, tum istoc vitior.

S. Here, licetne? CH. loquere. S. at tutum. CH. loquere.
S. quae ista prauitas,

Quae amentia est, quod peccaui ego, id obesse
huic? CH. illicet,

Ne te admisce: nemo accusat Syre te: nec tu aram tibi,
Neque precatorem pararis. S. quid agis? C. nihil
subcenseo,

Nec tibi, nec huic: nec vos est equum, quod facio,
mihi.

S. Abijt, ac rogasse vellem. CL. quid? S. vnde mihi pe-
terem cibum.

Ita nos ab alienauit. tibi iam esse ad sororem intellego.
CL. Adeon rem redijisse, ut periculum etiam fame
mihi sit Syre?

S. Modo liceat vivere, est spes. CL. quae? S. nos esu-
rituros satis.

CL. Irrides in re tanta, neque me quidquam consi-
lio adiuuas?

H 7

S. Im-

S. Immo & ibi nunc sum, & vsque dudum id egi,
dum loquitur pater:

Et, quantum ego intellegere possum. CL. quid? s. nō
aberit longius.

CL. Quid id ergo? s. sic est, non esse horum te arbi-
tror. CL. qui istuc Syre?

Satin' sanus es? s. ego dicam, quod mihi in men-
tem: tu diiudica.

Dum istis fuisti solus, dum nulla alta delectatio,
Quae propior esset, te indulgebant, tibi dabant:
nunc, filia

Postquam est inuenta vera, inuenta est caussa, qua
te expellerent.

CL. Est verisimile. s. an tu ob peccatum hoc esse illis
iratum putas?

CL. Non arbitror, s. nunc aliud specta: MATRES
omnes filijs

In peccato adiutrices, auxilio in paterna iniuria
Solent esse: id non fit. CL. verum dicis, quid ergo
nunc faciam (palam.

Syre? s. suspitionē istanc ex illis quere: rem profer
Si non est verum, ad misericordiam ambos addu-
ces citō, aut

Scibu cuius sis. CL. rectē suades, faciam. s. sat re-
ctē mihi in

Mentem venit: nanque adolescens quā minima
in spe situs erit,

Tam facillimē patris pacem in leges conficiet suas.
Etiam haud scio, an ne uxorem ducat, ac Syro nil
gratia.

Quid autem hoc? senex exit foras: ego fugio. ad-
huc quod factum est,

Miror

Miror non iussisse illic arripi me. ad Menedemū
hinc pergam:

Eam precatorem mihi paro: seni nostro fidei nihil
habeo.

ACTVS V. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Chremes filij occasione uxorem obiurgat:
& mordacibus dictis impetit, salibusque non
illegendis, & maternum animum in hac scena
ob oculos ponit Terentius.

Iambici & Trochaici octonarij, Iambicus
dimeter vnus.

SOSTRATA, CHREMES.

s. Profecto, nisi caues tu homo, aliquid gnato con-
ficies mali:

Idq; adeo miror, cum tam ineptum quidquam po-
tuerit tibi

Venire in mentem, mi vir. c. oh, pergit mulier esse?
vllāme ego

Rem vnquam volui, quin tu in ea re mihi fueris
aduorsatrix Sostrata?

At si rogitem iā, quid est quod peccem, aut quam-
obrem hoc faciam, nescias.

In qua re nunc tam confidenter restas stulta? s.
ego nescio.

Immo scis potius, quā quidem redeat ad integrū
eadem oratio.

s. Oh, mi quos es, qui me tacere de re tāta postules.

c. Non postuls: iam loquere: nihilo minus ego hoc
faciam tamen.

s. Facies? c. verum. s. non vides, quantum mali ex
ea re excites?

sub-

Subditum se suspicatur. C. subditum ain' tu? s. cer-
tè, inquam, mi vir.

C. Confitere tuum non esse. s. au, obsecro, istuc ini-
micis fiet.

Egón' confitear meum non esse filiū, qui sit meus?

C. Quid? metuis ne non, cum velis, conuincas esse
illum tuum?

S. Quod filia est inuenta? C. non, sed quod magis
credendum fiet,

Id, quod est consimilis moribus,

Convinces facile ex te natum: nam tui similis est
probè:

Nam illi nihil vitij est relictu, quin id itidè sit tibi.

Tum prætereà talem, nisi tu, nulla pareret filium.

Sed ipse egreditur, quàm seuerus! rem cum videas,
censeas.

ACTVS V. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Clitipho cum matre colloquens, suos sibi
parentes comonstrari cupit: qua oratione
hanc admodum reddit sollicitam. Chremes
contumeliose filium obiurgat.

Trochaici tetrametri.

CLITIPHO, SOSTRATA,

CHREMES.

CL. Si vnquam vllum fuit tempus mater, cum ego
voluptati tibi

Fuerim, dictus filius tuus tua voluntate, obsecro,

Eius vt meminervis, atque inopis nunc te miserescas
mei:

Quod peto, & volo, parentis meos vt commou-
stres mihi

s. Ob.

3. Obsecro mi gnate, ne istuc in animum inducas
tuum,

Alienum esse te. CL. sum. s. miseram me. hoccine
quesisti obsecro?

Ita mihi, atque huic sis superstes, vt ex me, atque ex
hoc natus es:

Et caue posthac, si me amas, vnquam istuc verbum
ex te audiam.

CH. At ego, si me metuis, mores caue in te esse istos
sentiam.

CL. Quos? CH. si scire vis, ego dicam. gerro, iners,
fraus, heluo,

Ganeo, damnosus, crede, & nostrum te esse credito

CL. Non sunt iam hac parentis dicta. CH. non, si ex
capite sis meo

Natus, item vt aiunt Mineruã esse ex Ioue, ea caus-
sa magis

Patiar Clitipho fugitijs tuis me infamem fieri.

s. Dij istac prohibeant. CH. Deos nescio: ego, quod
potero, enitar sedulo.

Quæris id, quod habes, parentis: quod abest, non
quæris, patri

Quomodo obsequare, & vt serues, quod labore
inuenerit.

Non mihi per fallacias adducere ante oculos? pu-
det

Dicere hac presente verbum turpe: at te id nullo
modo

Facere piguit. CL. eheu, quàm ego nunc totus di-
spliceo mihi,

Quàm pudet: neque, quod principium incipiam ad
placandum, scio.

AC-

HEAVTONTIM.
ACTVS V. SCENA V.
ARGVMENTVM.

Menedemi interuentu post turbationes
tranquilla fiunt omnia: volenti datur Cliti-
phoni vxor Archonidis filia: Syro à Chre-
mete ignoscitur:

Iambici & Trochaici tetrametri.

MENEDEMVS, CHREMES, CLI-
TIPHO, SOSTRATA.

M. Enimvero Chremes nimis grauiter cruciat ado-
lescentulum,

Nimisq; inhumanè, ex eo ergo, vt pacem cõciliem.
optumè

Ipsos video. CH. ehè, Menedeme cur nõ accerfi iubes
Filiam, & quod ilotis dixi firmas? s. mi vir, te ob-
secro,

Ne facias. CL. pater, obsecro mihi ignoscas. M. da
uentiam Chreme:

Sine te exorent. CH. egone mea bona vt dem Bac-
chidi dono? sciens

Non faciam. M. at id nos non sinemus. CL. si me vi-
uom vis pater,

Ignosce. s. agè, Chreme mi. M. agè queso, ne tam
obsirma te Chremes.

CH. Quid istuc? video non licere, vt cõperam, hoc
pertendere.

M. Facis, vt te decet. CH. ea lege hoc adeò faciam,
si id faciat,

Quod ego hunc equom censeo. CL. pater, omnia
faciam: impera.

CH. Vxorem vt ducas. CL. pater. CH. nihil audio.
M. ad me recipio,

FA.

ACTVS V.

94

Faciet. CH. nihil etiam audio ipsum. CL. perij. so.
an dubitas Clitipho?

CH. Immo vtrum vult. M. faciet omnia. s. hac, dum
incipias, graua sunt,

Dumq; ignores: vbi cognoris, facilia. CL. faciam
pater.

s. Gnate mi, ego pol tibi dabo ellam lepidam, quam
tu facile ames,

Filiam Phanocrate nostræ. CL. rusanne illam vir-
ginem,

Cesiam, sparso ore, adunco naso? non possum pa-
ter

CH. Eia, vt elegans est, credas animum ibi esse. s.
aliam dabo.

CL. Quid istuc? quãdo quidem ducenda est, ego met
habeo propemodum,

Quam volo. s. nunc laudo gnate. CL. Archonidæ
filiam.

s. Perplacet. CL. pater hoc nunc restat. CH. quid?
CL. Syro ignoscas volo,

Quæ mea caussa fecit. CH. fiat. vos valetè, & plau-
dite.

FINIS HEAVTONTIM.

ARGV-

ARGUMENTVM
ADELPHORVM.

PROTASIS.

Ripuerat Aeschinus lenoni mulierulam, fratri gratificatus, qui illam amabat. Id postquam rescivit Demea, aspero & incommodo ingenio pater, de eo peccato cum Mitione, cui Aeschinum dederat adoptandum, expostulat, queriturque eius indulgentia corrumpi. Periclitantur itaque Aeschinus & seruuli, quomodo lenoni satisfiat: quomodo celetur, Demea ne Ctesiphonis peccatum resciscat. Neque enim tam ipse sibi quam frater curae est.

Prætereà amabat ingenuam quandam Aeschinus, cui fidem dederat, uxorem se ducturum esse: quæ postquam raptam audiuit psaltriam, grauiter perturbata est, metuens ne desereretur. Habet hæc pars mira consilia, miras technas serui, quibus fallitur Demea.

EPI T A S I S.

Resciscit Demea vitium oblatum esse ingenuæ ab Aeschino, ea verò de re miram Tragediam excitat. Magis commouetur, postquam deprehendit Ctesiphoni cum psaltria rem esse. Miserè etiam angitur Aeschinus, cum in discrimen venit, ne uxore excidar.

C A T A S T R O P H E.

Hæ turbæ omnes prudentia & mansuetudine Mitionis sedantur. Primas itaque in hac fabula

ARGUMENTVM.

95

fabula senes habent. Confertur enim cum aspero & inclementi patre, urbanus & comis pater: & huc omnia spectant, ut appareat in re domestica, publica, commercijs hominum, ubique nullam esse neque utiliore, neque gratiorem virtutem comitate. Constat autem hæc Comœdia magna ex parte accusationibus, & excusationibus: crebras habet querelas & pæne tragica pathe. Quare in primis conducit eius lectio ad locupletandam facundiam.

ADELPHORVM
PERSONAE.

MITIO, senex.
SYRVS, seruus.
GETA, seruus.
DEMEA, senex.
CTESIPHO, adolescens.
HEGIO, senex.
SANNIO, leno.
SOSTRATA, matrona.
DROMO, seruus.
AESCHINVS, adolescens.
CANTHARA, nutrix.
PAMPHILA, puerpera.

C. SVL-

C. SVLPICII APOLLINARIS
PERIOCHA.

Iambici senarij.

Duos cum haberet Demea adolescentulos,
Dat Mitroni fratri adoptandum Aeschinum,
Sed Ctesiphonem retinet. hunc citharistria
Lepore captum, sub duro, ac tristi patre
Frater celabat Aeschinus: famam rei
Amoris, in se transferebat: denique
Fiduciam lenoni eripit. vitiauerat
Idem Aeschinus ciuem Atticam pauperculam,
Fidemque dederat, hanc sibi uxorem fore.
Demea iurgare, et grauitur ferre. mox tamen,
Ut veritas patefacta est, ducit Aeschinus
Vittatam. potitur Ctesiphonem citharistriam
Exorato suo patre duro Demea.

ADEL-

ADELPHI

95

TERENTII.

ACTA LVDIS FVNEBRIB, L.
AEMILII PAVLLI, Q. FAB. MA-
ximo P. Corne. Africano Aedil. Curulib. ege-
re L. Atilius Prænestinus Minucius Proti-
mus. Modos fecit Flaccus Claudus, tibijs Sar-
rhanis. Facta Græca Menandru, L. Anicio,
M. Cornelio Cofs. Anno ab vrbe condita
D. XCIIII.

PROLOGVS.

Iambici trimetri.

Ost quam poëta sensit scripturã suã
Ab iniquis obseruari, et aduersa-
rios

Rapere in peiorem partem, quam
acturi sumus:

Indicio de se ipse erit: vos eritis iudices,
Laudin', an vitto duci factum oporteat.
Synapothnescontes Diphila Comædia st:
Eam commorientes Plautus fecit fabulam.
In Græca adolescens est, qui lenoni eripit
Meretricem, in prima fabula cum Plautus locum
Reliquit integrum. eum hic locum surripit sibi
In Adelfhos. verbum de verbo expressum extulit,
Eam nos acturi sumus nouam. pernoscite,
Furtiũne factum existimetis, an locum

Repre-

Reprehensum, qui prateritus negligentia st.
 Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles
 Eum adiutare, assidueq; vna scribere:
 Quod illi maledictum vehemens existumant,
 Eam laudem hic ducit maximam, cum illis placet,
 Qui vobis vniuersis, & populo placent:
 Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
 Suo quisque tempore vsus est sine superbia.
 Dehinc ne expectetis argumentum fabulae:
 Senes qui primi venient, hi partem aperient,
 In agendo partem ostendent. facite, equanimitas.
 Poeta ad scribendum augeat vt industriam.

ACTVS I. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Admodum est sollicitus Mitio, quod nondum
 a cena redierit filius Aeschinus. Ostendit in
 liberis educandis lenitate plus quam asperi-
 tate parentes proficere.

Iambici senarij.

MITIO.

M. Storas, non redijt hac nocte a cena Aeschinus?
 Neque seruolorum quisquam, qui aduersum ierant?
 Profecto hoc vere dicunt: si absis vsquam,
 Aut vbi si cesses, euenire ea satius est,
 Quae in te vxor dicit, & quae in animo cogitas
 Irata, quam illa, quae parentes propitij.
 Vxor, si cesses, aut te amare cogitat,
 Aut tete amari, aut potare, aut animo obsequi,
 Tibi bene esse soli, cum sibi sit male.
 Ego, quia non redijt filius, quae cogito!
 Quibus nunc sollicitor rebus! ne aut ille alserit,
 Aut vsquam ceciderit, aut perfregerit

AÜ.

Aliquid. vah, quoniam ne hominem in animo in-
 stituere, aut
 Parare, quod sit carius, quam ipse est sibi?
 Atqui ex me hic non natus est, sed ex fratre: is
 adeo
 Dissimili studio est, iam inde ab adolescentia.
 Ego hanc clementem vitam urbanam, atque otium
 Secutus sum: & quod fortunatum isti putant,
 Vxorem nunquam habui. ille contra haec omnia.
 Ruri agere vitam, semper parca, ac duriter
 Se habere: vxorem duxit, nati filij
 Duo: inde ego hunc maiorem adoptaui mihi,
 Eduxi a paruolo, habui, amavi pro meo:
 In eo me oblecto: solum id est carum mihi.
 Ille vt item contra me habeat, facio sedulo.
 Do, praetermitto, non necesse habeo omnia
 Pro meo iure agere: postremo, alij clinculum
 Patres quae faciunt, quae fert adolescentia,
 Ea ne me calet, consuefeci filium.
 Nam qui mentiri, aut fallere insuerit patrem, aut
 Audebit, tanto magis audebit ceteros.
 PYDORE, ET LIBERALITATE liberos
 Retinere satius esse credo, quam metu.
 Hec fratri mecum non conueniunt, neque placent.
 Venit ad me saepe clamitans. quid agis Mitio?
 Cur perdis adolescentem nobis? cur amat?
 Cur potat, cur tu his rebus sumtus suggeris?
 Vestitu nimio indulges. nimium ineptus es.
 Nimium ipse durus est, praeter aequomq; & bo-
 num:

ET ERRAT LONGE, mea quidem sententia,
 Qui imperium credat grauius esse, aut stabilius,

I

Vi

Vi quòd fit, quàm illud, quod amicitia adiungitur.
 Mea est sic ratio, & sic animum induco meum.
 Malo coactus qui suum officium facit,
 Dum id rescutum iri credit, tantisper cauet:
 Si sperat fore clam, rursus ad ingenium redit.
 Ille, quem beneficio adiungas, ex animo facit,
 Studet par referre, praesens, absensq; idem erit.
 Hoc patrium est, potius consuefacere filium,
 Sua sponte rectè facere, quàm alieno metu.
 Hoc pater, dominus interest. hoc qui nequit,
 Fateatur nescire imperare liberis.
 Sed éstne hic ipse de quo agebam? & certè n̄ est.
 Nescio quid tristem video. credo iam, vt solet,
 Iurgabit. saluom te aduenire, Demea,
 Gaudemus. =

ACTVS I. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Demea Aeschinum absentem petulantiae
 grauiter accusat: excusat eundem Mitio, plus
 nimio indulgens pater. Heic attende lenem
 Mitionem, asperū Demeā induci à Terentio.
 Iambici senarij.

DEMEA, MITIO.

D. - Hem, opportunè: te ipsum querito.

M. Quid tristis es? D, rogitas me? vbi nobis Aeschi-
 nus

siet? quid tristis ego sum? M. dixit' hoc fore?

Quid is fecit? D. quid ille fecerit? quem neq; pudet

Quidquam, neque metuit quēquam, neque legem
 putat

Tenere se vllam. nam illa, qua antehac facta sunt,

Omitto. modò quid designauit? M. quidnā id est?

D. Fo-

D. Fores effregit, atque in aedeis irruit

Alienas: ipsum dominum, atque omnem familiam

Mulcauit vsque ad mortem: eripuit mulierem,

Quam amabat. clamant omnes indignissimè

Factum esse. hęc aduenienti quot mihi Mitio

Dixere? in ore est omni populo. denique

Si conferendum exemplum est, nō fratrem vides

Rei dare operam, ruri esse parcum, ac sobrium?

Nullum huius simile factum hęc cum illi Mitio

Dico, tibi dico: tu illum corrumpi sinis.

M. HOMINE IMPERITO nunquam quid-
 quàm iniustius,

Qui, nisi quod ipse facit, nihil rectum putat.

D. Quorsum istuc? M. quia tu Demea hęc malè iu-
 dicas.

Non est flagitium, mihi crede, adolescentulum

Scortari, neque potare, non est, neque fores

Effringere: hęc si neque ego, neque tu fecimus,

Non sinit egestas facere nos. tu nunc tibi

Id laudi dūcis, quod tum fecisti inopia.

Iniurium? st: nam si esset vnde id fieret,

Faceremus: & tu illum tuum, si esses homo,

Sineres nunc facere, dum per atatem licet,

Potius, quàm, vbi te expectatum eiecisset foras,

Alienore atate, pōdēt faceret tamen.

D. Prò Iupiter, tu homo adiges me ad insaniam.

Non est flagitium facere hęc adolescentulū? M. ah,

Ausculata, ne me obtundes de hac re sapius.

Tuum filium dedisti adoptandum mihi:

Is meus est factus: si quid peccat Demea,

Mihi peccat: ego illi maximam partem feram.

Opsonat, potat, olet vnguentat de meo.

I 2

Amat?

Amat? dabitur à me argentum, dum erit commo-
dum:

Vbi non erit fortasse excludetur foras.

Foras effregit? restituentur. discidit

Vestem: resarciatur. est, Dñs gratia,

Et vnde hæc fiant, & adhuc non molestæ sunt.

Postremò, aut desine, aut cedo quemuis arbitrum.

Te pluram hac re peccare ostendam. D. hei mihi,

Pater esse disce ab alijs qui verè sciunt.

M. Natura tu illi pater es, consilijs ego.

D. Tum cõsulis quidquam? M. ah, si pergis, abiero.

D. Siccine agis? M. an ego toties de eadem re audiã?

D. Cura est mihi. M. cura est. verum Demea

Curemus equam vterque partem, tu alterum,

Ego item alterum: nam ambos curare propemodum

Reposcere illum est, quem dediisti. D. ah Mitio.

M. Mihi sic videtur. D. quid istuc? tibi si istuc
placet

Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.

Iam si verbum vnum posthac. M. rursus Demea

Irafcere? D. an non credis? repetõn quem dedi?

Aegrè est: alienus non sum. si obsto. hem desino.

Vnum vis curem. curo: & est Dñs gratia,

Cum ita, vt volo, est, iste tuus, ipse sentiet.

Posteriùs nolo in illum grauius dicere.

M. Nec nihil, neque omnia hæc sunt, quæ dicit: ta-
men

Non nihil molestæ hæc sunt mihi: sed ostendere,

Me egrè pati, illi nolui: nam ita est homo:

Cum placo, aduorsor sedulo, & deterreo,

Tamen vix humanè patitur: verum si augeam,

Aut etiam adiuor sim eius iracundiæ,

Insa-

Insaniam profecto cum illo. etsi Aeschinus

Non nullam in hac re nobis facit iniuriam.

Quam hic non amant meretricè? aut cui nõ dedit

Aliquid? postremò, nuper (credo iam omnium

Tædebat) dixit velle uxorem ducere.

Sperabam iam deseruisse adolescentiam:

Gaudebã, ecce autem de integro: nisi quidquid est,

Volo scire, atq; hominè cõuenire, si apud forum st.

ACTVS II. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Senibus omittis describitur Aeschini fa-
ctum, iurgantis cum lenone. Nec error est
poëtæ, quod heic fiant, quæ facta esse Demea
dixit, qui fortasse rumore nuneio acceperat
fecisse Aeschinum, quod facturum ille se mi-
natus fuerat.

Trochaici & Iâbici tetrametri, & vn^o dimeter.

SANNIO, AESCHINVS.

s. Obsecro, populares ferte misero, atque innocen-
ti auxilium:

Subuenite inopi. AES. otiosè, nunc iam illico heic
consiste.

Quid respicias? nihil periculi st, nunquam, dum ego
adero, hic te tanget.

s. Ego istam inuitis omnibus,

AES. Quanquam est scelestus, non committet ho-
die vnquam iterum vt vapulet.

s. Aeschine audi, ne te ignarum fuisse dicas meo-
rum morum,

Leno ego sum. AES. scio. s. at ita, vt vsquam fuit
fide quisquam optima.

Tu quòd te posteriùs purges, hanc iniuriam mihi

1 3

Nolle

Nolle factam, huius non faciam. crede hoc, ego
meum ius persequar:
Neque tu verbis solues unquam, quod mihi re ma-
leseceris.
Noui ego vestra haec. nollem factum: iusiurandum
dabitur, te esse
Indignum iniuria hac, indignus quom ego met sim
acceptus modis.
AE. Abi praestrenue, ac fores aperi. s. ceterum hoc
nihil facis.
AE. Intro nunc iam tu, s. at enim non sinā. AE. ac-
cede illuc Parmeno.
Nimum istoc abisti: heic propter hunc assiste: hem,
sic volo.
Caue nunc iam oculos a meis oculis quoquam di-
moueas tuos,
Ne mora sit, si inuenerim, quin pugna contiuud in
mala hereat.
S. Istuc volo ergo ipsum experiri. AE. hem, serua:
omite mulierem.
S. O facinus indignum. AE. geminabit, nisi caues.
s. hei miseriam.
AE. Non inueram: verum in istam partem potius
peccato tamen.
Inunc iam. s. quid hoc rei est? regnumne Aeschi-
ne hic tu possides?
AE. Si possiderem, ornatus esses ex tuis virtutibus.
S. Quid tibi rei mecum est? AE. nihil. s. quid? nostin,
qui sim? AE. non desidero.
S. Tetigin' tui quidquam? AE. si attigisses. ferres
infortunium. (gentū dedi?)
S. Qui tibi magis licet meā habere, pro qua ego ar-

Re-

Responde. AE. ante adeis non fecisse erit melius
heic conuicium.
Nam si molestus pergis esse, iam intro abripiere,
atque ibi
Vsq; ad necē operiere loris. s. loris liber? AE. sic erit.
S. O hominem impurum. hecine libertatem aiunt
equam esse omnibus?
AE. Si satis iam debacchatus es leno, audi si vis nunc
iam.
S. Ego debacchatus sum autem, an tu in me? AE. mit-
te ista, atque ad rem redi.
S. Quam rem? quò redeam? AE. iamne me vis dice-
re, quod ad te attinet?
S. Cupio, modò equi aliquid. AE. vah, leno iniqua
me non volt loqui.
S. Leno sum, fateor, pernicies communis adolescen-
tium,
Periur⁹, pestis: tamē tibi a me nulla est orta iniuria.
AE. Nam hercle etiam id restat. s. illuc queso redi,
quò cepisti Aeschine.
AE. Minis viginti tu illam emisti, quae res tibi vor-
tat malè:
Argenti tantum dabitur. s. quid? si ego tibi illam
nolo vendere,
Coges me? AE. minimè. s. nanque id metui. AE. ne-
que vendundam censeo,
Quae libera est: nam ego illam liberali assero caus-
sa manu.
Nunc vide vtrum vis, argentū accipere, an causam
meditari tuam.
Delibera hoc, dum ego redeo leno. s. prò supreme
Iupiter.

I 4

Mi-

Minimè miror, qui insanire occipiunt ex iniuria.

Domo me eripuit, verberavit, me inuito abduxit meam:

Ob malefacta hæc tantidem emtam postulat sibi tradier.

Homini misero plus quingentos colaphos infregit mihi.

Verum enim, quando bene promeruit, fiat: summus postulat.

Agè iam cupio, si modò argentum reddat. sed ego hoc hariolor.

Vbi me dixerò dare tanti, testis faciet illico

Vendidisse me: de argento somnium: mox cras redi.

Id quoque possum ferre, si modò reddat: quanquàm iniuriam est.

Verùm cogito id, quod res est. quando eum questum occiperis,

Accipiunda, & missitanda iniuria adolescentiū est.

Sed nemo dabit: frustra egomet mecum has rationes deputo.

ACTVS II. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Sannio queritur de iniuria sibi facta ab Aeschino: & Syri consilij eluditur.

Iambici tetrametri & senarij.

SYRVS, SANNIO.

SY. Tace, egomet conueniam ipsum: cupidè accipiat faxo, atque etiam

Bene dicat secum esse actum. quid istuc Sannio est, quod te audio

Nescio quid concertasse cum herò? SA. nunquàm vidi inquitus

Cer-

Certationem comparatam, quam hæc hodie inter nos fuit:

Ego vapulando, illè verberando vsque, ambo defessi sumus.

SY. Tua culpa. SA. quid agerem? s. adolescenti morem gestum oportuit.

SA. Quì potui melius, qui hodie vsque os præbui? s. agè, scis quid loquar?

PECVNIAM IN LOCO negligere, maximum interdum est lucrum. SA. hui.

SY. Metuisti, si nunc de tuo iure concessisses paululum, atque

Adolescenti esses morigeratus, hominum homo stultissime,

Ne non tibi istuc feneraret. SA. EGO SPEM pretio non emo.

SY. Nunquam rem facies: abi, nescis inescare homines Sannio.

SA. Credo istuc melius esse: verùm ego nunquàm adeò astutus fui,

Quin, quidquid possem, mallet auferre potius in presentia.

SY. Agè, noui tuum animum: quasi iam vsquã tibi sint viginti minæ,

Dum huic obsequare: prætereà autem te aiunt proficisci Cyprium. SA. hem.

SY. Coëmisse, hinc quæ illuc veheres, multa: nauem conductam, hoc scio.

Animus tibi pendet: vbi illinc spero redieris, tamen hoc ages.

SA. Nusquam pedem. perij hercle, hac illi spe hoc inceperunt. SY. timet.

I 5

Inie-

Inieci scrupulum homini. SA. ó scelera. illuc vide,
 Vt in ipso articulo oppressit. emittunt mulieres
 Complures, & item hinc alia, qua porto Cyprum.
 Nisi eò ad mercatū veniam, damnum maximum est.
 Nunc si hoc omittam, actum agā: ubi illinc rediero,
 Nihil est, refrixerit res. nunc demum venis?
 Cur passus? ubi eras? ut sit satius perdere,
 Quam aut heic nunc manere tam diu, aut tum per-
 sequi.

SY. Amne enumerasti, quod ad te rediturū putes?

SA. Hoccine illo dignum est? hoccine incipere Aeschinum?

Per oppressionem ut hanc mihi eripere postulet?

SY. Labascit. unum hoc habeo: vide si satis placet,

Potius, quam venias in periculum Sannio,

Seruésne, an perdas totum, diuiduum face.

Minas decem corradet alicundē. SA. heic mihi,

Etiam de sorte nunc venio in dubium miser,

Pudet nihil. omneis dentes labefecit mihi:

Præterea colaphis tuber est totum caput.

Etiam insuper defrudet nusquā abeo. SY. ut lubet.

Nunquid vis, quin abeā? SA. immo hercle hoc qua-
 so Syre,

Ut ut hæc sunt facta, potius, quam liteis sequar,

Meum mihi reddat, saltem quanti emittit Syre.

Scio non te usum antehac amicitia mea:

Memorem me dices esse, & gratum. SY. sedulo

Faciam. sed Ctesiphonem video. latus est

De amica. SA. quid, quod te oro? s. paulisper mane.

ACTVS II. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Ctesipho fratrem laudat, & commendat,
 agitq;

agitq; gratias absenti pro accepto beneficio.
 Iambici tetrametri, & monome-
 ter vnus.

CTESIPHO, SYRVS.

CT. Abs quibus homine, cum est opus, beneficium ac-
 cipere gaudeas.

Verum enimvero id demū iuuat, si, quem a quom'st
 benefacere, is facit.

O frater frater, quid ego te nunc laudem? satis cer-
 tō scio:

Nunquam ita magnificè quidquam dicam, id vir-
 tus quin superet tua:

Itaque vnā hanc rem me habere præter alios præ-
 cipuam arbitror,

Fratrem, hominem neminem esse primarum artium
 magis principem.

SY. O Ctesipho. CT. ó Syre. Aeschinus ubi est? SY.
 ellum, te exspectat domi. c. hem.

SY. Quid est? CT. quid sit? illius opera Syre nūc vi-
 uo festiuum caput,

Qui omnia sibi post putarit esse præ meo com-
 modo:

Maledicta, famam, meum laborem, & peccatum in
 se transluit.

Nihil pote supra. sed quidnam? fores crepuit. s.
 mane, mane.

Ipsus exit foras.

ACTVS II. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Colloquuntur fratres: agitur de pecunia red-
 denda lenoni, & paranda cena.

Iambici tetrametri.

ÆSCHINVS, SANNIO, CTESTI-
PHO, SYRVS,

Æ. Vbi ille est sacrilegus? SA. mēn' querit? num-
quidnam effert? occidi.

Nihil video. Æ. ehem, oportune, te ipsum querito.
quid sit Ctesipho?

In tuto est omnis res: omitte verò tristitiam tuam.

CT. Ego illam hercle verò omitto, qui quidem te ha-
beam fratrem, ô mi Aeschine,

O mi germane, ab vereor coram in os te laudare
amplius,

Ne id assentandi magis, quàm quòd habeam gra-
tum, facere existumes.

Æ. Agè inepte, quasi nunc norimus nos inter nos
Ctesipho,

Sed hoc mihi dolet, nos pene serò scisse, & pene in-
cum locum

Redisse, vt, si omnes cuperent, nihil tibi possent au-
xiliarier.

CT. Pudebat. Æ. ah, stultitia est istæc, non pudor,
tam ob paruolam

Rem, pene ex patria. turpe dictu. Deos quaeso vt
istæc prohibeant.

CT. Peccavi. Æ. quid ait tandem nobis Sannio? s.
iam mitis est.

Æ. Ego ad forum ibo, vt hunc absoluam: tu intrò
ad illam Ctesipho.

SA. Syre in stæ. s. eamus: nanque hic properat in Cy-
prum. SA. ne tam quidem, (time.

Quamuis etiã maneo otiosus heic. SY. reddetur, ne

SA. At vt omne reddat. s. omne reddet, tace modò,
ac sequere hæc. SA. sequor.

CT. Heus

CT. Heus heus Syre. sy. hem, quid est? CT. obsecro
hercle te, hominem istum impurissimum

Quàm primū absoluitote, ne, si magis iritatus fiet,
Aliquā ad patrem hoc permanet, atque ego tunc
perpetuo perierim.

SY. Non fiet: bono animo esto. tu cum illa te intus
oblecta interim,

Et lectulos iube sterni nobis, & parari cetera.

Ego iam, transacta re, conuortam me domum cum
opsonio.

CT. Ita quaeso: quando hoc bene successit, hilarem
hunc sumamus diem.

ACTVS III. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Solicitam inducit Sofstratam, ob filia, quæ
ex Aeschino grauida est, vicinum partum.

Iambici & Trochaici tetrametri.

SOSTRATA, CANTHARA.

S. Obsecro te mea nutrix, quid fiet? C. quid fiet,
rogas?

Rectè ad epol spero. s. modò dolores, mea tu, occi-
piunt primulum.

C. iam nunc times, quasi nunquam adfueris, num-
quàm tute pepereris?

S. Miseram me, neminem habeo, sola sumus: Geta
antem heic non adest.

Nec quem ad obstetricem mittam, nec qui accersat
Aeschinum.

C. Pol, is quidem iam heic aderit: nam nunquàm
vnum intermittit diem,

Quin semper veniat. s. solus mearum est miseria-
rum remedium.

C. Ere nata melius fieri haud potuit, quam factum est hera:

Quando vitium oblatum est, quod ad illum attinet potissimum,

Talem, tali genere, atque animo natum ex tanta familia.

S. Ita pol est, ut dicis: saluos nobis, Deos quaeso, ut fiet.

ACTVS III. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Geta Sostratae seruulus commotior, heræ nuntiat Aeschinum alio captum amore, puellam eripuisse lenoni.

Iambici & Trochaici tetrametri, dimeter vnus.

GETA, SOSTRATA, CANTHARA.

G. Nunc illud est, quod si omnes omnia sua consilia conferant,

Atque huic malo salutem querant, auxilij nihil afferant,

Quod mihiq; heraq; filiaq; herili est. va misero mihi,

Tot res repente circumuallant, vnde emergi non potest,

Vis, egestas, iniustitia, solitudo, infamia.

Hocine seclum? o scelera, o genera sacrilega, o hominem impurum.

S. Me miseram, quidnam est quod sic video timidum, & properantem Getam?

G. Quem neque fides, neque iusurandum, neque illum misericordia

Repressit, neque reflexit, neque quod partus instabat propè,

Cui

Cui misera indignè per vim vitium obtulerat. so. non intellego

Satis, quæ loquatur. C. propius obsecro accedamus Sostrata. G. ah,

Me miserum, vix sum compos animi, ita arcundia.

Nihil est, quod malim, quam totam familiam dare mihi obuiam,

Ut tram hanc in eos euomam omnem, dum aegritudo hæc est recens.

Satis mihi id habet supplicij, dū illos vlciscar modo. Seni animam primum exstinguerem ipsi, qui illud produxit scelus:

Tum autem Syrum impulsorem. vah, quibus illum lacerarem modis!

Sublimem medium arriperem, & capite primò in terram statuerem,

Ut cerebro dispergat viam:

Adolescenti ipsi eriperem oculos, post hæc precipitem darem.

Ceteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, & prosternerem.

Sed cesso heram hoc malo impertire properè. s. reuocemus. Geta.

G. Hem, quisquis es, sine me. s. ego sum Sostrata. G. vbi ea st? te ipsam quaerito,

Te expecto: oppidò oportune te obtulisti mihi obuiam

Hera. s. quid est? quid trepidas? G. hei mihi. s. quid festinas mi Geta?

Animum recipe. G. prorsus. s. quid istuc prorsus ergo st? G. perijimus:

Actum

Actum st. s. eloquere obsecro, quid fiet. G. iam. s.
 quid iam Getæ?
 G. Aeschinus. s. quid ergo is? G. alienus est ab nostra
 familia. s. hem,
 Perij. quare? G. amare cepit aliam. s. vae misera
 mihi.
 G. Neque id occultè fert: à lenone ipse eripuit
 palam.
 S. Satin' hoc certò? G. certè, hisce oculis egomet vi-
 di Sostrata. s. ah,
 Me miseram. quid credas iam? aut cui credas? no-
 strumne Aeschinum,
 Nostram vitam omnium, in quo nostræ spes, opesq;
 omnes sitæ
 Erant, qui sine hac iurabat se vnum nunquam vi-
 cturum diem,
 Qui se in sui gremio positurum puerum dicebat,
 patrem
 Ita obsecraturū, vt liceret sibi hanc uxorem ducere.
 G. Hæra, lacrimas mitte, ac potius, quod ad hanc
 rem opus est, porrò consule.
 Patiamur ne, an narremus cuiquam? c. au, au mi ho-
 mo, sanisne es?
 An proferendum hoc tibi videtur vsquam esse? G.
 mihi quidem non placet.
 Iam primū illum alieno animo à nobis esse, res ip-
 sa indicat.
 Nunc si hoc palam proferemus, ille infitias ibit,
 sat, scio.
 Tua fama, & gnata vita in dubium veniet. tum si
 maxumè
 Fateatur cum amet aliã, nõ est. vtile hanc illi dari.
 Qua-

Quapropter quoquo pacto calato est opus. s. ah,
 minime gentium:
 Non faciam. G. quid agis? s. proferam. c. hem, mea
 Sostrata vide quam rem agas.
 s. Peiore res loco esse non potest, quàm in hoc, quo
 nunc sita est.
 Primum indotata est: tum præterea, quæ secunda ei
 dos erat,
 Perijt: pro virgine dari nuptum non potest: hoc rel-
 liquom' st,
 Si infitias ibit, testis mecum est anulus, quem ami-
 serat.
 Postremo, quando ego conscia mihi sum, à me cul-
 pam esse hanc procul,
 Neque pretium, neque rem vllam intercessisse, illam
 aut me indignam, Getæ
 Experi ar. G. quid istuc? accedo, vt melius dicas. s.
 tu, quantum potes,
 Abi, atque Hegioni cognato huius rem narrato
 omnem ordine.
 Nam in nostro Simulo fuit summus, & nos coluit
 maxumè.
 G. Nam hercle alius nemo respicit nos. s. propera
 tu mea Canthara,
 Curre, obstetricem arcesse, vt, cum opus sit, ne in
 mora nobis fiet.

ACTVS III. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Malè est Demæ, quòd filium Ctesipho-
 nem audiverit vnà adfuisse, cum eriperet mu-
 lierem Aeschinus.

Iambici senarij.

D. Disperij: Ctesiphonem audiui filium
 Vnà adfuisse in raptione cum Aeschmo.
 Id misero restat mihi mali, si illum potest,
 Qui alicui rei est, etiam eū ad nequitiam abducere.
 Vbi ergo illum queram? credo abductum in ganeū
 Aliquo: persuasit ille impurus, sat scio.
 Sed eccum Syrum ire videro: hinc scibo iam, vbi fiet.
 Atq; hercle hic de grege illo est: si me senserit
 Eum queritare, nunquam dicet carnis fex.
 Non ostendam me id velle. -

ACTVS III. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Commendatur Ctesipho, vituperatur Mi-
 tio & Aeschinus: callidè vtrumque Syrus fa-
 cit. Demea autem narratione virtutum Ctesi-
 phonis plurimum gaudet.

Iambici senarij.

SYRVS, DEMA.

s. = Omnem rem modò seni,
 Quo pacto haberet, enarramus ordine.
 Nihil quidquam vidi latius. D. prò Iupiter,
 Hominis stultitiam. s. collaudauit filium:
 Mihi, qui id dedissem consilium, egit gratias
 D. Distrumpor. s. argentum annumerauit illico:
 Dedit prætereà in sumtum demidium minæ:
 Id distributum sanè est ex sententia. D. hem,
 Huic mandes, si quid rectè curatum velis.
 s. Ehem Demea, haud adspexeram te. quid agitur?
 D. Quid agatur? vestram nequeo mirari satis
 Rationem. s. hercle inepta, ne dicam dolo, atque
 Absurda pisceis ceteros purga Dromo:

Con.

Congruum istum maximum in aqua finito ludere
 Paullisper: vbi ego venero, exossabitur:
 Prius nolo. D. haccine flagitia? s. mihi quidem non
 placent:

Et clamo sepè. salsamenta hæc Stephanio
 Fac macerentur pulchrè. D. Dij vestram fidem,
 Vtrum studio id sibi habet, an laudi putat
 Fore, si perdidit gnatum? vñ nusero mihi,
 Videre videor iam diem illum, cum hinc egens
 Profugiet aliquò militatum. s. ô Demea,
 ISTVC EST sapere, non quod ante pedes modò est
 Videre, sed etiam illa, quæ futura sunt,
 Prospicere. D. quid? istæc iam penes vos psaltria est?
 s. Ellam intus. D. ehò, an domi est habiturus? s. cre-
 do vt est

Dementia. D. haccine fieri? s. inepta lenitas
 Patris, & facit as praua. D. fratris me quidem
 Pudet, pigetq; s. nimium inter vos Demea,
 Ac non, quia ades præsens, dico hoc, pernimum in-
 tereft.

Tu, quantus quantus, nihil nisi sapientia es:
 Ille futilis, somnium. sineres verò tu illum tuum
 Facere hæc? D. sinerè illū: an nò sex totis mensibus
 Prius olfecissem, quàm ille quidquam cœperet?
 s. Vigilantiam tuam tu mihi narras? D. sic fiet
 Modò vt nunc est, quæso. s. vt quisque suum volè
 esse, ita est.

D. quid eum? vidisti in hodie? s. tuumne filium?
 Abigam hunc rus. iam dudum aliquid ruri agere
 arbitror.

D. Satin scis ibi esse? s. oh, qui egomet produxi. D.
 optumè est.

Me-

Metui, ne haberet heic, s. atque iratum admodum.

D. Quid autem? s. ad ortus iurgio fratrem apud forum

De psalteria istac. D. ain' verò? s. vah, nihil reticuit.

Nam, ut numerabatur fortè argentum, interuenit

Homo de improvisò, cepit clamare Aeschine

Heccine flagitia facere te? hec te admittere

Indigna genere nostro? D. oh, lacrumo gaudio.

s. Non tu hoc argentum perdis: sed vitam tuam:

D. Saluos sit: spero, est similis maiorù suùm. s. hui.

D. Syre, praeceptorum plenus istorum ille. s. phy,

Domi habuit, vnde disceret. D. fit sedulo:

Nihil pratermitto: consuefacio: denique

Inspicere, tanquam in speculum, in vitas omnium

Iubeo, ATQVE ex alijs sumere exemplum sibi.

Hoc facito, s. recte sanè. D. hoc fugito, s. callide.

D. Hoc laudi est, s. istec res est. D. hoc vitio datur.

s. Probissumè. D. porrò autè. s. nò hercle otium est

Nunc mihi auscultandi. pisceis ex sententia

Nanctus sum: hi mihi ne corrumpatur, cautio est.

Nam id nobis tam flagitium' st, quàm illa Demea

Non facere vobis, quæ modò dixi: & quod queo,

Conseruis ad eundem istunc præcipio modum.

Hoc falsum' st, hoc adustum' st, hoc lautum' st parè.

Illud rectè, iterum sic mementote: sedulo

Moneo, quæ possum pro mea sapientia:

Postremò, tanquàm in speculum, in patinas Demea

Inspicere iubeo, & moneo, quid factò vsus fiet,

Inepta hæc esse, nos quæ facimus, sentio.

Verùm quid facias? vt homo' st, ita morem geras.

Nunquid vis? D. mentem vobis meliorem dari.

s. Tu rus hinc ibis? D. rectè. s. nã quid tu heic agas,

Vbi,

Vbi, si quid bene præcipias, nemo obtemperat?

D. Ego verò hinc abeo, quãdo is, quam ob rem huc veneram,

Rus abijt: illum curo vnum, ille ad me attinet.

Quando ita volt frater, de istoc ipse viderit.

Sed quis illic est, procul quem video? estne Hegio

Tribulis noster? si satis cerno, is hercle' st, vah,

Homo amicus nobis iam inde à puero. Dij boni,

Ne illiusmodi iam nobis magna ciuium

Penuria' st. homo antiqua virtute, ac fide.

Haud citò mali quid ortum ex hoc sit publicè.

Quàm gaudeo, vbi etiã huius generis reliquias

Restare video. vah, viuere etiam nunc lubet.

Opperiar hominem heic, vt salutem, & colloquar.

ACTVS III. SCENA V.

ARGVMENTVM.

Hegio docet Solstrate filiã iniquè ab Aeschino tractatam, ac tandem vitiatam esse. id factum nunc Demæ narrat.

Iambici senarij.

HEGIO, GETA, DEMA, PAMPHILA.

H. Pro Dy immortales, facinus indignum. Geta

Quid narras. G. sic est factum. H. ex illã familia

Tam illiberale facinus esse ortum? ò Aeschine,

Pol haud paterium istuc dedisti. D. videlicet

De psalteria hac audivit: id illi nunc dolet

Alieno: pater is nihili pendit: hei mihi,

Vtinã heic propè adesset alicubi, atq; audiret hæc.

H. Ni facient; quæ illos æquom' st, haud sic aufe-

rent.

G. An te spes omnis Hegio nobis sita est:

Te solum habemus: tu es patronus, tu parens:

Ille

Ille tibi moriens nos commendavit senex.

Si deseris tu, perijmus. H. caue dixeris.

Neque faciam, neque me satis pie posse arbitror.

D. Adibo. saluere Hegionem plurimum

lubeo. H. oh, te quarebam ipsum, salue Demea.

D. Quid autem? H. maior filius tuus Aeschinus,

quem fratri adoptandum dedisti, neque boni,

Neque liberalis functus officium est viri.

D. Quid istuc? H. nostrum amicum noras Simulum,

Atque equalem? D. quid nunc? H. filiam eius virginem

Vitauit. D. hem. H. mane, nondum audisti Demea

Quod est grauissimum. D. an quidquam est etiam
amplius?

H. Verò amplius: nam hoc quidem ferendum ali-
quo modo est:

Persuasit nox, amor, vinum, adolescentia:

Humanum est, ubi scit factum, ad matrem virginis

Venit ipse ultro, lacrumans, orans, obsecrans,

Fidem dans, iurans se illam ducturum domum.

Ignotum est, tacitum est, creditum est. virgo ex eo

Copressu grauida facta est: mensis hic decimus est.

Ille bonus vir nobis psaltriam, si Dii placet,

Parauit, quicum viuat, illam deserat.

D. Pro certò tu istac dicis? H. mater virginis

In medio est, ipsa virgo, res ipsa: hic Geta

Praterea, ut captus est seruolorum, non malus.

Neque iners, alit illas, solus omnem familiam

Substantat: hunc abduce, vinci, quare rem.

G. Immo hercle extorque, nisi ita factum est Demea:

Postremo non negabit, coram ipso cedo.

D. Pudet: nec, quid agam, neque quid huic respon-
deam,

Scio.

Scio. P. miseram me, differor doloribus.

Iuno Lucina fer opem, serua me obsecro. H. hem,

Nunquam illa quæso parturit? G. certè Hegio. H.
hem,

Ille fidem nunc vestram implorat Demea.

Quod vos ius cogit, id voluntate impetret.

Hæc primum vt fiant, Deos quæso, vt vobis decet:

Sin aliter animus voster est, ego Demea

Summa vi defendam hanc, atque illum mortuum.

Cognatus mihi erat: vnà à pueris paruoli

Sumus educti: vnà semper militia, & domi

Fuimus: paupertatem vnà pertulimus grauem.

Quapropter nitam, faciam, experiar, denique

Animam relinquam potius, quàm illas deseram.

Quid mihi respondes? D. fratrem conueniã Hegio:

Is quod mihi de hac re dederit consiliũ, id sequar.

H. Sed Demea hoc tu facito dum animo cogites,

Quàm vos facillimè agitis, quàm estis maxumè

Potentes, dites, fortunati, nobiles,

Tam maxumè vos equo animo equa noscere

Oportet, si vos vultis perhiberi probos.

D. Redito: sient, quæ fieri equos est, omnia.

H. Decet te facere: Geta duc me intrò ad Sostratã.

D. Non me indicente hæc sunt: vtinam hoc sit
modo

Defunctum. verum nimia ille licentia

Profecto euadet in aliquod magnum malum.

Ibo, requiram fratrem, vt in eum hæc euomam.

H. Bono animo fac sis Sostrata, & istã, quod pates,

Fac consolere. ego Mitionem, si apud forum est,

Conueniam, atque, vt res gesta est, narrabo ordine.

Si est, facturus vt sit officium suum,

Pa-

Faciat: sin aliter de hac re est eius sententia,
 Respondeat mihi, vt, quid agam, quàm primùm
 sciam.

ACTVS III. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Probi adolescentis ingenium, moresque
 hac scena exprimuntur. Syrus Ctesiphonem
 instituit, quemadmodum respondere debeat
 patri. Initio scenæ ostendit non raro con-
 tingere, vt filij optent parentum absentiam,
 si quando solutiùs viuere, ac genio indulge-
 re statuerint.

Iambici tetrametri, & dimeter vnus.

CTESIPHO, SYRVS.

CT. Ain' patrem hinc abisse rus? s. iam dudum. CT.
 dic sodes. s. apud

Villam st. nunc cum maxumè operis aliquid facere
 credo. CT. vtinam quidem.

Quod cum salute eius fiat, ita se defatigarit velim,
 Vt triduo hoc perpetuo prorsum è lecto nequeat
 surgere.

s. Ita fiat, & istoc si quid potis est rectius. CT. ita:
 nam hunc diem

Miserè nimis cupio, vt cæpi, perpetuum in latitia
 degere:

Et illud rus nulla alia causa tã malè odi, nisi quia
 Propè st: quod si abesset longius,

Prius nox oppressisset illic, quam huc reuerti posset
 iterum.

Nunc, vbi me illic non videbit, iam huc recurret,
 sat scio: (di die)

Rogabit me, vbi fuerim: què ego hodie toto nõ vi-
 Quid

Quid dicam? s. nihilne in mente est? C. nunquam
 quidquam. s. tantò nequior.

Clens, amicus, hospes nemo est vobis? C. sunt. quid
 potè eà?

C. Hisce opera vt data sit. C. quæ non data sit? non
 potè fieri. s. potè.

C. Interdum. sed si heic pernocto, causse quid dicam
 Syre?

s. Val, quàm vellem etiam noctu amicis operam
 mos esset dari.

Quin tu otiosus es: ego illius sensum pulcrè calleo.

Cum feruit maxumè, tam placidum, quàm ouem
 reddo. C. quo modo?

s. Laudatier te audit lubèter: facio te apud illū Deū:
 Virtutes narro. C. meas. s. tuas: homini illico lacru-
 mæ cadunt,

Quasi puero gaudio. hem tibi autem. C. quidnam
 est? s. LVPVS IN FABVLA.

C. Pater adest? s. ipsu st. C. Syre quid agimus? s. fu-
 ge modò intrò, ego videro.

C. Si quid rogabit, nusquam tu me audistin? s. po-
 tin' vt desinas?

ACTVS IIII. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Queritur Demea, quòd fratri non repe-
 rerit. idem à Syro deluditur, locū in quo sit
 frater bifariam describente.

Trochaici tetrametri.

DEMEA, CTESIPHO,

SYRVS.

D. Ne ego homo sum infelix. primùm fratrem nus-
 quam inuenio gentium:

K

Pre-

Præterea autem, dum illum quæro, à villa mercenarium

Vidi: is filium negat esse ruri: nec, quid agam, scio.
C. Syre. s. quid ais? mèn' quærit? s. verum. C. perij.
s. quin tu animo bono es.

D. Quid hoc, malum, infelicitatis? nequeo satis discernere:

Nisi me credo huic esse natum rei, ferendis miseris.

Primus sentio mala nostra: primus rescisco omnia:

Primus porro obnuntio: agrè solus, si quid sit, fero.

s. Rideo hunc: primum ait se scire: is solus nescit omnia.

D. Nunc redeo: si fortè frater redierit, viso. C. Syre

Obsecro, vide ne ille huc prorsus se irruat. s. etiam taces?

Ego cauebo. C. nunquam hercle ego hodie istuc committam tibi:

Nam me iam in cellam aliquam cum illa concludam: id tutissimum est.

s. Agè, tamen ego hunc amovebo. D. sed eccum sceleratum Syrum.

s. Non hercle heic quidem durare quisquam, si sit fit, potest.

Scire equidem volo, quot mihi sint domini. quæ hæc est miseria?

D. Quid ille gannit? quid volt? quid ais bone vir? est frater domi?

s. Quid, malum, bone vir mihi narras? equidem perij. D. quid tibi est?

s. Ro-

s. Rogitas? Ctesipho me pugnis miserum, & istam psaltriam

Usque occidit. D. hem, quid narras? s. hem, vide re discidit labrum.

D. Quam ob rem? s. me impulsore hanc entam esse ait. D. non tu eum rus hinc modo!

Produce aiebas? s. factum: verum venit post insaniens:

Nihil pepercit. non puduisse verberare hominem senem,

Quem ego modo puerum tantillum in manibus gestavi meis?

D. Laudo Ctesipho patrifas: abi, virum te iudico.

s. Laudas? ne ille continebit posthæc, si sapiet, manus.

D. Fortiter. s. per quam, quia miseram mulierem, & me seruolum,

Qui referire non audebam, vicit, hui, per fortiter.

D. Non potuit melius: idem quod ego, sensit, te esse huic rei caput.

Sed estne frater intus? s. non est. D. vbi illum quæram cogito.

s. Scio vbi sit, verum hodie nunquam monstrabo.

D. hem quid ais? s. ita.

D. Deminuetur tibi quidem iam cerebrum. s. at nomen nescio

Illius hominis, sed locum noui vbi sit. D. dic ergo locum.

s. Nostrin' porticum apud macellum hanc deorsum?

D. quid ni non erim?

s. Præterito hæc recta platea sursum: vbi eò veneris.

Cliuos deorsum vorsum est: hac te precipitato: po-
stea

Est ad hanc manum sacellum: ibi angiportum pro-
pter est.

D. Quonam? s. illic, vbi etiam caprificus magna est.
D. noui, s. hac pergito.

D. Ad quidem angiportum non est peruium. s. verum
hercle. vah,

Censeri hominem me esse? erravi, in port: cum rur-
sum redi.

Sanè hac multò propius ibis, & minor est erratio.
Scin' Cratini huius ditus adeis? D. scio, s. vbi ea
praterieris,

Ad sinistram hac recta platea: vbi ad Dianæ vene-
ris,

Itò ad dextram: prius, quàm ad portam venias, a-
pud ipsum lacum

Est pistilla, & ex aduersum fabrica: ibi est. D. quid
ibi facit?

s. Lectulos in Sole iligneis pedibus faciundos de-
dit,

Vbi potetis vos. D. sanè bene. sed cesso ad eū per-
gere?

s. I. sanè ego te exercebo hodie, vt dignus es, silicet
nium.

Aeschinus odiosè cessat: prandium corrumpitur:

Ctesiphon autem in amore est totus. ego iam pro-
spiciam mihi:

Nam iam adibo, atque vnumquodque, quod qui-
dem erit bellissimum,

Carpam, & cyathos sorbillas paulatim hunc pro-
ducam diem.

AC

ACTVS IIII. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Rogat Mitionem Hegio, vt Sofratā adeat,
narraturus illi suspicionem alienati à Pamphi-
la Aeschini, ortam esse propter ereptam Cte-
siphoni psalteriam.

Iambici tetrametri:

MITIO, HEGIO,

M. Ego in hac re nihil reperio, quam obrem lauder
tantoperè Hegio.

Meum officium facio: quod peccatum à nobis or-
tum est corrigo:

Nisi si me in illo credidisti esse hominum numero,
qui ita putant,

Sibi fieri iniuriam, vltro si quam fecere ipsi expo-
stulant,

Et vltro accusant: id quia non est à me factum,
agis gratias.

H. Ah, minimè: nunquam te aliter, atque es, in ani-
mum induxi meum.

Sed queso, vt vnà mecum ad matrem virginis eas
Mitio,

Atque istaec eadem, quæ mihi dixti, tute dicas mu-
lieri.

Suspicionem hanc propter fratrem eius esse, & il-
lam psalteriam.

M. Si ita æquom censes. aut si ita opus est factum,
eamus. H. bene facis:

Nam & illi animum iam relleuabis, quæ dolore, ac
miseria

Tabescit, & tu officio fueris functus. sed si aliter
putas,

K 3

Ego-

Egomet narrabo, quæ mihi dixti. M. immo ego ibo.
H. bene facis.

OMNES quibus res sunt minus secunda, magis
sunt nescio quomodo

Suspiciosi: ad contumeliam omnia accipiunt magis
Propter suam impotentiam: se semper credunt ne-
glegi:

Quapropter te ipsum purgare ipsis coram, placabi-
bilis est,

M. Et rectè, & verum dicis. H. sequere me ergo hæc
intro. M. maxumè.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Dolet vehementer Aeschinus in suspicio-
nem venisse se apud Sostratam & Pamphilã,
quod amare psaltriã cœperit, quã nõ sibi, sed
fratri vt gratũ faceret, ab lenone eripuerat.

Trochaici & Iambici quadrati, Trochaicus
vnus dimeter, abundans syllaba.

AESCHINVS.

AE. Discrutior animi. hocine de improvisò mali
mihi obÿci

Tantum, vt neque quid me faciam, neque quid
agam, certum stet?

Membra metu debilia sunt: animus timore obsti-
puit:

Pectore consistere nihil cõsiliÿ quit. vah, quomodo
Me ex hac expediam turba? tanta? nunc de me su-
spicio

Incidit, neque ea immeritò. Sostrata credit, mihi me
psaltriã hanc

Emisse: id anus mihi indicium fecit.

Nam

Nam vt hinc fortè ea ad obstetricem erat missa, vbi
eam vidi, illico

Accedo, rogito, Pamphila quid agat, iamne partus
adsit,

Eõne obstetricem accersat. illa exclamat. abi, abi
iam Aeschine,

Satis diu verba dedisti nobis, satis adhuc tua fru-
strata est fides.

Hem, quid istuc obsecro inquam? st? valeas, habeas
illam, quæ placet.

Sensi illico id illas suspicari: sed me repressi tamen,
Ne quid de fratre garrula illi dicerem, ac fieret pa-
lãm.

Nunc quid faciam? dicam fratris esse hanc? quod
minimè est opus

Vsqvam efferrè. agè, mitto: fieri potis est, vt ne quã
exeat,

Ipsam id metuo vt credant: tot concurrunt verisi-
milia.

Egomet rapui: ipse egomet solui argentum, ad me
abducta est domum. (tri,

Hæc adeò mea culpa fateor fieri, non me hæc rē pa-
vt vt erat gesta, indicasse: exorasse, vt eã ducerẽ.

Cessatum vsque huc est: nunc porrò Aeschine ex-
pergiscere,

Nunc hoc primum est: ad illas ibo, vt purgem me:
accedam ad fores:

Perÿ, horresco semper, vbi pultare hasce occipio
fores.

Heus, heus: Aeschinus ego sum, aperite aliquis actus
tum ostium.

Prodit nescio quis, concedam huc. —

ADELPHORVM
ACTVS IIII. SCENA V.
ARGVMENTVM.

Mirè faceto cōmento nouū incutit Aeschi
no merum pater, ostendens alij viro nupturā
Pamphilam. Tandem amoto ludo agere seriō
incipiens, filij animū gaudio explet, futurum
promittens, vt illam ipse ducat vxorem.

Trochaici tetrametri, Iambici trime-
tri, & quadrati.

MITIO, AESCHINVS.

M. — Ita vt dixi Sostrata

Facite: ego Aeschinum conueniam, vt, quomodo
acta haec sint sciat.

Sed quis ostium hoc pultauit? AE. pater hercle est:
perij. M. Aeschine.

AE. Quid huic heic negoti' st? M. tūne has pepulisti
fores?

Tacet. cur non ludo hūc aliquantisper? melius est:
Quando quidem hoc nunquam mihi ipse voluit cre-
dere.

Nihil mihi respondes? AE. non equidem istas, quod
sciam.

M. Itā? nam mirabar quid heic negoti' esset tibi.

Erubuit: salua res est. AE. dic sodes pater,

Tibi verò quid istic est rei? M. nihil mihi quidem.

Amicus quidam me à foro abduxit modo

Huc aduocatum sibi. AE. quid? M. ego dicam tibi.

Habitant heic quaedam mulieres pauperculae:

Vt opinor, has non nosse te, & certò scio:

Neque enim diu huc commigrarunt. AE. quid tum
postea? (ba st pater:

M. Virgo est cū matre. AE. perge. M. haec virgo or-
Hic

Hic meus amicus illi genere est proximus:

Huic leges cogunt nubere hanc. AE. perij. M. quid
est?

AE. Nihil, rectè: perge. M. is venit, vt secum auerat:
Nam habitat Miletu. AE. hem virginem: vt secum
auerat?

M. Sic est. AE. Miletum vsque obsecro? M. ita. AE.
animo male st.

Quid ipsa? quid aiunt? M. quid istas censes? nihil
erim.

Commenta mater est, esse ex alio viro

Nescio quo puerum natum, neque eum nominat:

Priorem esse illum, non oportere huic dari.

AE. Eho, nonne haec ista tibi videntur postea?

M. Non. AE. obsecro non? an illam hinc abducat pa-
ter?

M. Quid ni illam abducat? AE. factum à vobis du-
riter,

Immisericorditerq; atque etiam, si est pater

Dicendum magis aperiè, illiberaliter.

M. Quamobrem? AE. rogas me? quid illi tandem
creditis

Fore animi misero, qui illi consuevit prius,

(Qui infelix, haud scio, an illam miserè nūc amat)

Cum hanc sibi videbit praesens praesenti eripi,

Abduci ab oculis? facinus indignum pater.

M. Qua ratione istuc? quis despondit? quis dedit?

Cui quando nupsit? auclor haec rebus qui est?

Cur duxit alienam? AE. an sedere oportuit

Domi virginem tam grandem, dum cognatus hinc

Illinc veniret, expectantem? haec mi pater

Te dicere equom fuit, & id defendere.

M. Ridiculè, aduersùmne illum causam dicerem,
 Cui veneram aduocatus? sed quid ista Aeschine
 Nostra? aut quid nobis cū illis? abeamus. quid est?
 Quid lacrumas? AE. pater obsecro, ausculta. M. Ae-
 schine, audiui omnia,
 Et scio: nam te amo: quò magis, quæ agis, curæ sunt
 mihi.
 AE. Ita velim me promerentem ames, dum viuas
 mi pater,
 Ut me hoc delictum admisisse in me, id mihi vehe-
 menter dolet,
 Et me tui pudet. M. credo hercle: nam ingenium
 noui tuum.
 Liberale: sed vereor ne indiligens nimium sis.
 In qua ciuitate tandem te arbitrare vivere?
 Virginem vitiaſti, quam te ius non fuerat tangere.
 Iam id peccatum primum magnum, at humanum
 tamen.
 Fecere alijs sepè, item boni, at postquam id euēnit,
 cedo,
 Nunquid circumspexisti? aut nunquid tute prospexisti
 tibi
 Quid fieret? quæ fieret? si te mihi ipsum puduit di-
 cere,
 Quæ resciscerem? hæc dum dubitas, menses abie-
 runt decem.
 Prodidisti te, atque illam miseram, & gnatū, quod
 quidem in te fuit.
 Quid? credebas dormienti hæc tibi confecturos
 Deos?
 Et illam sine tua opera in cubiculum iri deductum
 domum?

Nolim

Nolim ceterarum rerū te socordem eodem modo.
 Bono animo es, duces uxorem hanc. AE. hem. M.
 bono animo es, inquam. AE. pater,
 Obsecro num ludis tu nunc me? M. ego te? quam ob-
 rem? AE. nescio:
 Nisi, quia tam miserè hoc esse cupio verum, eò ve-
 reor magis.
 M. Abi domum, ac Deos comprecare, vt uxorem
 arcessas: abi.
 AE. Quid? iamne uxorem? M. iam. AE. iam? M. iam
 quantum potes. AE. Dū me pater
 Omnes oderint, ni magis te, quam oculos nunc ego
 amo meos.
 M. Quid? quam illam? AE. equè. M. perbenignè. AE.
 quid? ille ubi est Milesius?
 M. Abiit, perijt, nauem adscendit. sed cur cessas? AE.
 abi pater,
 Tu potius Deos cōprecare: nā tibi eos certè scio,
 Quò vir melior multò es, quam ego, obtempera-
 turos magis.
 M. Ego eo intrò, vt, quæ opus sunt, parentur: tu fac
 uti dixi, si sapiſ.
 AE. Quid hoc est negoti? hoc est patrem esse, aut
 hoc est filium esse?
 Si frater, aut sodalis esset, què magis morem ge-
 reret?
 Hic non amandus? hiccine non gestandus in si-
 nu? hem,
 Itaque adeò magnam mihi iniecit sua commodita-
 te curam,
 Ne fortè imprudens faciam, quod nolit, sciens ca-
 uebo,

K 6

Sed

Sed cesso ire merò, ne mora meis nuptijs egomet
sunt.

ACTVS IIII. SCENA VI.

ARGVMENTVM.

Demca ambulando fatigatus, de Syro queritur, quò non apertè satis commonstrauerit locum, vbi frater esset Mitio.

Iambici senarij.

D E M E A.

D. Defessus sum ambulando: vt Syre te cum tua
Monstratione magnus perdat Iupiter.
Perreptavi vsque omne oppidum ad portam, ad
lacum.

Quò non? neque fabrica illic vlla erat, neque fratrem homo

Vidisse se acbat quisquam. nunc verò domi
Cerium obsidere est, vsque donec redierit.

ACTVS IIII. SCENA VII.

ARGVMENTVM.

Demca de vitio virgini oblato, & nuptijs resciscit: is fingitur iam tumultuari, sed postea placatur.

Eiusdem numeri.

M I T I O, D E M E A.

M. Ibo, illis dicam, nullam esse in nobis moram.

D. Sed eccum ipsum. te iam dudum quero Mitio.

M. Quidnam? D. fero alia flagitia ad te ingentia

Boni illius adolescentis. M. ecce autem. D. noua,

Capitalia. M. ohè, iā. D. ah nescis, qui vir siet. M. scio.

D. Ab stulte, tu de psaltria me somnias agere?

Hoc peccatum est in virginem ciuem. M. scio,

D. Ehò, scis, & patere? M. quidni patiar? D. dic mihi,

Non

Non clamas: non insanis? M. non. malim quidem.

D. Puer natus? M. Dū bene vortant. D. virgo nihil
habet.

M. Audiui. D. & ducenda indotata est? M. scilicet.

D. Quid nunc futurum? M. id enim quod res ipsa
fert:

Illinc huc transferetur virgo. D. ó Iupiter,

istocine pacto oportet? M. quid faciam amplius?

D. Quid facias? si non ipsa re tibi istuc dolet,

Simulare certe est hominis. M. quin iam virginem

Despondi: res composita est. sunt nuptiae:

Demsi metum omnem: haec magis sunt hominis. D.
ceterum

Placet tibi factum Mitio? M. non. si queam

Mutare: nunc, cum non queo, equo animo fero.

ITA VITA est hominum, quasi, cum ludas, tes-
seris,

Si illud, quod maxumè opus est, iactu non cadit,

Illud, quod cecidit forte, id arte vt corrigas.

D. Corrector: nempe tua arte viginti minae

Pro psaltria periere: quae quantum potest,

Aliquò abijciunda est si non pretio, at gratis.

M. Neque est, neque illam sanè studeo vendere,

D. Quid igitur facies? M. domi erit. D. pro Diuum
fidem,

Meretrix, mater familias erit vnà in domo?

M. Cur non? D. sanūmne te credis esse? M. equidem
arbitror.

D. Ita me Dū ament, vt video ego tuam ineptiam:

Facturum credo, vt habeas quicum cantites.

M. Cur non? D. & noua nupta eadem hac dascet. M.
scilicet.

ADELPHORVM

D. Tu inter eas vestim ductans saltabis. M. probè:
Et tu nobiscum vnà, si opus sit. D. hei mihi.
Non te hæc pudent? M. iam verò omitte Demea
Tuam istanc iracundiam, atque ita uti decet,
Hilarum, ac lubentem fac te in gnati nuptijs.
Ego hos conueniam, post huc redeo. D. o Iupiter,
Hancine vitam? hoscine mores? hanc dementiam?
Vxor sine dote veniet. intus psaltria est:
Domus sumtuosa: adolescens luxu perditus:
Senex delirans: ipsa, si cupiat, Salus
Seruare prorsus non potest hanc familiam.

ACTVS V. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Seruulorum licentiã in hac scena Terentijs
ostendit. Exit egregiè potus Syrus multum
exultans, lautè se, ac oppiparè cenatū esse. hūc
Demea ob temulentiam impetit, & obiurgat.
Iambici senarij.

SYRVS, DEMA.

S. Aedepol Syrisce te curasti molliter,
Lautèq; munus administrasti tuum:
Abi. sed postquam intus sum omnium rerum satur,
Prodeambulare huc lubitum est. D. illud sis vide
Exemplum disciplinae. S. ecce autè heic adest senex
Nostrer. quid fit? quid tu es tristis? D. ohè scelus.
S. Ehò iam tu verba fundes heic sapientia!
D. Tūm si meus esses? S. dis quidem esses Demea,
Actuam rem constabilisses. D. exemplū omnibus,
Curarem, vt esses. S. quam ob rē? quid feci? D. rogast
In ipsa turba, atque in peccato maximo,
Quod vix sedatum satis est, potastis scelus,
Quasi re bene gesta. S. sanè nollem hūc exitum.

AC.

ACTVS V.

116

ACTVS V. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Exitu parafiti cuiuspiam Ctesiphon Demea
proditur. Iambici senarij.

DROMO, SYRVS, DEMA.

DR. Heus Syre, rogat te Ctesiphon vt redeas. S. abi:
D. Quid Ctesiphonem hic narrat? S. nihil. D. ehò
carnifex,
Est Ctesiphon intus? S. non est. D. cur hic nominat?
S. Est alius quidam parasitaster paruulus.
Nostrin? D. iam scibo. S. quid agis? quo abis? D.
mitte me.

S. Noli inquam. D. non manum abstinēs mastigia?
An tibi manus cerebrum dispergi heic? S. abijt.
Aedepol commissatorem haud sanè commodum,
Præsertim Ctesiphoni. quid ego nunc agam?
Nisi, dum hæc fiescunt turba, interea in angulum
Aliquò abeã, atque edormiscam hoc villi. sic agam.

ACTVS V. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Cognito Ctesiphonis amore Demea exclamat,
& Mitionem iurgio adortur, vt liberorum
corruptelam: per quem placatur tandem
& Aeschino, & Ctesiphoni.

Iambici senarij.

MITIO, DEMA.

M. Parata à nobis sunt, ita vt dixi, Sostrata,
Vbi vis. quisnam à me pepulit tam grauitè fores?
D. Hei mihi, quid faciam? quid agam? quid clamem,
aut querar?
O calum, o terra, o maria Neptuni. M. hem tibi,
Resciuit omnem rem: id nunc clamat. ilicet.

PARA-

Parata lites: succurrendum st. D. eccum adest
 Communis corruptela nostrum liberum.
 M. Tandem reprimere iracundiam, atque ad te redi.
 D. Repressi redij, mitto maledicta omnia.
 Rem ipsam putemus. dictum inter nos hoc fuit,
 Ex te adeo est ortum, ne tu curares meum,
 Néne ego tuum. responde. M. factum st, non nego.
 D. Cur nunc apud te potat? cur recipis meum?
 Cur emis amicam Mitio? nam qui minus
 Mihi idem tuus equom st esse, quod mecum st tibi?
 Quando ego tuum non curo, ne cura meum.
 M. Non equom dicit, non: nam vetus verbum hoc
 quidem st,
 COMMVNIA esse amicorum inter se omnia,
 D. Facet: nunc demum istac nata oratio est.
 M. Ausculta paucis, nisi molestum st, Demea.
 Principio, si id te mordet, sumtum filij
 Quem faciunt, quaso facito hac tecum cogites.
 Tu illos duo olim pro re tollebas tua,
 Quod satis putabas tua bona ambobus fore,
 Et me tum uxorem credidisti scilicet
 Ducturum: eandem illam rationem antiquam obtine:
 Conserua, quare, parce, fac quam plurimum
 Illis relinquant: gloriam tu istanc obtine.
 Mea, qua praeter spem euenerit, ut antur sine.
 De summa nihil decedat: quod hinc accesserit,
 Id de lucro putato esse. omnia hac si voles
 In animo verè cogitare Demea,
 Et mihi, & tibi, & illis demseris molestiam.
 D. Mitto rem: consuetudinem ipsorum. M. mane:
 Scio: istuc ibam. multa in homine Demea
 Signa insunt, ex quibus coniectura facile fit,

Duo

Duo cum idem faciunt sapere, ut possis dicere,
 Hoc licet impune facere huic, illi non licet:
 Non quod dissimilis res sit, sed quod is, qui facit:
 Quae ego esse in vllis video, ut confidam fore ita,
 Ut volumus, video eos sapere, intellegere in loco,
 Vereri, inter se amare: scire est liberum
 Ingenium, atque animum: quouis illos tu die
 Relucas, at enim metuas, ne ab re sint tamen
 Omissiores paullo. ô nos ter Demea,
 Ad omnia alia etate sapimus rectius:
 SOLVM VNVM hoc vitium adfert senectus ho-
 minibus,
 Attentiores sumus ad rem omnes, quam sat est:
 Quod illos sat etas acuet. D. ne nimium modo
 Bene tua iste nos rationes Mitio,
 Et tuus iste animus aequos suborsit. M. tace,
 Non fiet. mitte iam stec: da te hodie mihi:
 Exporge frontem. D. scilicet, ita tempus fert,
 Faciendum st: ceterum rursus eras cum filio
 Cum primo luce. M. immo de nocte censeo:
 Hodie modo hilarum te face. D. & istam psaltriã
 Vnam illuc mecum hinc abstraham. M. pugnaueris,
 Eo pacto prorsum illic alligaris filium.
 Modo facito, ut illam serues. D. ego istuc videro:
 Atque illi familie plena, sumi, ac pollinis
 Coquendo sit faxo, & molendo: praeter haec,
 Meridie ipso, faciam, ut stipulam colligat:
 Tam excoctam reddam, atque atram, quam car-
 bo st. M. placet.
 Nunc mihi videre sapere. atque equidem filium,
 Tum etiam si nolit, cogas, ut cum illa vna cubet.
 D. Derides? fortunatus, qui istoc animo sies,

Ego

Ego sentio. M. ab, pergisne? D. iam iam desino,
M. I ergo intro: & cum rei est, ei rei hunc sumamus
diem.

ACTVS V. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Demea cum videat non probari vulgò seueritatem in liberos, diuersam institutionis viam meditatur. in qua persona Terentius indicat mitioribus se fauere patribus, seculi sui moribus hoc magis concedens, quam quòd ita faciundum esse existimet.

Trochaici tetrametri.

D E M E A.

D. Nunquam ita quisquam bene subducta ratione
ad vitam fuit,

Quin res, atas, vsus semper aliquid apportet noui,
Aliquid moneat, vt illa, quae te scire credas, ne-
scias,

Et, quae tibi putaris prima, in experiundo repudies.

Quod mihi nunc euenit: nam ego vitam duram, quã
vixi vsque adhuc,

Propè iam excursu spatio mitto. id quam ob rem?
re ipsa reppere

FACILITATE nihil homini esse melius, neque
clementia.

Id esse verum, ex me, atque ex fratre cuius facile se
noscere.

Ille suam semper egit vitam in otio, in conuiujs:

Clemens, placidus, nulli ledere os, arridere omni-
bus:

Sibi vixit: sibi sumtum fecit: omnes bene dicunt,
amant.

Ego

Ego ille agrestis, seuus, tristis, parcus, truculentus,
tenax,

Duxi uxorem. quam ibi miseriam vidi! nati filij,

Alia cura: porro autem, dum studeo illis vt quã
plurimum

Facerem, contriui in quærendo vitam, atque eta-
tem meam:

Nunc exacta etate hoc fructi pro labore ab his
fero,

Odiu. ille alter sine labore patria potitur cõmodas:

Illum amant, me fugit at: illi credunt consilia omnia:

Illum diligunt: apud illum sunt ambo, ego desertus
sum:

Illum, vt viuat, optant, meam autem mortem ex-
spectant scilicet:

Ita eos meo labore eductos maximo, hic fecit suos
Paullo sumtu: miseriam omnem ego capio, hic po-
titur gaudia.

Agè agè, nunc experiamur contra hæc quid ego
possem

Blandè dicere, aut benignè facere, quando eò pro-
uocat.

Ego quoque à meis me amari, & magni pendi po-
stulo.

Si id fit dando, atque obsequendo, non postero-
res feram.

Deerit: id mea minimè refert, qui sum natus max-
imus.

ACTVS V SCENA V.

ARGVMENTVM.

Demea absurdè contra ingenium suum
blandus esse conatur.

Iam.

S. Hec Demea, rogat frater, ne abeas longius.

D. Quis homo? ò Syre noster, salve. quid fit? quid agitur?

S. Rectè. D. optumè est. iam nunc hæc tria primum addidi

Præter naturam. ò noster, quid fit, quid agitur.

Servom haud illiberalem præbes te, & tibi

Labens bene facim. s. gratiam habeo. D. atqui Syre

Hoc verum est, & ipsa re experiere propediem.

ACTVS V. SCENA VI.

Iambici trimetri.

GETA, DEMEA.

G. Hera, ego hinc ad hos prouisam, quam mox virginem,

Accersant. sed eccum Demeam. saluos sies.

D. Oh, qui vocare? G. Geta. D. Geta, hominem maximi

Præter esse te hodie, iudicavi animo meo.

Nam is mihi est profecto servos spectatus satis.

Cui dominus curæ est, ita ut tibi sensi Geta:

Et tibi ob eam rem, si quid usus venerit,

Labens bene facim. mediator esse affabilis,

Et bene procedit. G. bonus es, cum hæc existum.

D. Paullatim plebem primulum facio meam.

ACTVS V. SCENA VII.

ARGVMENTVM.

Nuptiarum mora offenditur Aeschinus. Huc

Demea blandè alloquitur: & maceriam dirui

iubet, quâ puerperam traducat.

Iambici trimetri.

AES-

AE. Occidunt me quidem, dum nimis sanctas nuptias

student facere: in apparando consumunt diem.

D. Quid agitur Aeschine? AE. hinc pater mi, tu heic eras?

D. Tuus hercle verò & animo, & natura pater,

Qui te amat plus, quam hosce oculos. sed cur non domum

Vxorem queso accersis? AE. cupio: verum hoc mihi

Mora est, tibia, & Hymeneum qui canat. D. vobis.

Vin' tu huic sem auscultare? AE. quid? D. missa hæc face,

Hymeneum, turbam, lampadas, tibicinas:

Atque hanc in hortu maceriam iube dirui,

Quantum potest, hæc transfer, vnam fac domum:

Transduce & matrem, & familiam omnem ad nos.

AE. placet.

Pater lepidissimè. D. eugè, iam lepidus vocor.

Fratri ades sicut perui, turbam domum

Adducet, & sumtum admittet: multa. quid meæ?

Ego lepidus meo gratiam. iube nunc iam

Enumeret illi Babylone viginti minas.

Syre, cessas ire, ac facere? s. quid ergo? D. dirue

Tu illas: abi, & transduce. G. Duj tibi Demea

Bene faciant, cum te videro nostræ familie

Tam ex animo factum velle. D. dignos arbitror.

Quid tu ais? AE. sic optior. D. multò rectius est,

Quam illam puerperam hæc nunc duci per viam

Aegrotam. AE. nihil enim vidi melius mi pater.

D. Sic soleo. sed eccum Mitio egreditur foras.

A C.

ADELPHORVM
ACTVS V. SCENA VIII.
ARGVMENTVM.

Mitioni suadetur, vt vxorem ducat Sofstram: ac vix tandem persuadetur. Et non sine risu spectantium Demea præter naturam facilis esse studet.

Iambici trimetri & tetrametri.

MITIO, DEMA, AESCHINVS.

M. Iubet frater? ubi is est? tunc iubes hoc Demea?

D. Ego verò iubeo, & in hac re, & alijs omnibus Quam maxumè vnã facere nos hanc familiã, Colere, adiuuare, adiungere. AE. ita quaeso pater.

M. Haud aliter cõseo. D. immo hercle ita nobis decet. Primum huius vxoris est mater. M. quid postea?

D. Proba, & modesta. M. ita aiunt. D. natu grãdior.

M. Scio. D. parere iã diu hac per annos non potest: Nec, qui eam respiciat, quisquam est: sola est. M. quam hic rem agit?

D. Hanc te æquom st ducere, & te operam, vt fiat, dare.

M. Me ducere autem? D. te. M. me? D. te inquam. M. ineptis. D. si tu sis homo,

Hic faciat. AE. mi pater. M. quid? tu autem? huic asine auscultas? D. nihil agis:

Fieri aliter non potest. M. deliras. AE. sine te exorem mi pater.

M. Insanis? aufer. D. agè, da veniam filio. M. satin? sanus es?

Ego nouus maritus anno demum quinto & sexagesimo

Fiam, atque anum decrepitã ducam? id ne estis auctores mihi?

AE. Fac:

AE. Fac: promisi ego illis. M. promisti autem? de te largitor puer.

D. Agè, quid, si quid te maius oret? M. quasi non hoc sit maxumum.

D. Da veniam. AE. ne grauari. D. fac, promitte. M. non omittitis?

AE. Non, nisi te exorem. M. vis est hac quidem. D. agè, prolixè Mitio.

M. Et si hoc mihi paruom, ineptum, absurdum, atque alienum à vita mea

Videtur, si vos tantopere istuc voltis, fiat. AE. bene facis:

Meritò te amo. D. verum quid ego dicam? hoc confit, quod volo.

Quid nunc quod restat? Hegio his est cognatus proximus,

Affinis nobis, pauper: bene nos aliquid facere illi decet.

M. Quid facere? D. agelli est heic sub vrbe paullulum, quod locitas foras:

Huic demus, qui fruatur. M. paullulum id autem? D. si multum fiet,

Faciendum st: pro patre huic est, bonus est, noster est, rectè datur.

Postremò nõ meũ illud verbũ facio, quod tu Mitio. Bene, & sapienter dixti dudum: vitium commune omnium est,

QVOD niriũ ad rem in senectã attenti sumus, hanc maculam nos decet

Effugere. dictum est verè, & re ipsa fieri

Oportet. M. quid istuc? dabitur quidem, quando hic volt. AE. mi pater.

D. Nunc

D. Nunc tu mihi es germanus pariter corpore, & animo. M. gaudeo.

D. Sui sibi hunc gladio iugulo. —

ACTVS V. SCENA IX.

ARGVMENTVM.

Seruis libertas, filijs dantur vxores. Mitioni narrat Demea, cur tam repentè mores mutauerit. In cuius persona Terentius nobis ridicula prodigalitatís exempla proponit.

Trochaici tetrametri.

SYRVS, DEMEA, MITIO, AESCHINVS.
S. — Factum est, quod iusti Demea.

D. Frugi homo es. ego adepol hodie mea quidem sententia

iudico, Syrum fieri esse equom liberum. M. istunc liberum?

Quodnam ob factum? D. multa. S. ò noster Demea, adepol vir bonus es:

Ego istos vobis vsq; à pueris curavi ambos sedulo, Docui, mōnuī, bene praecepi semper, quae potui omnia.

D. Res apparet: & quidem porrò hæc, opsonare cum fide

scortum adducere, apparare, de die conuiuium: Non mediocris hominis hæc sunt officia. S. ò lepīdum caput.

D. Postremò, hodie in psaltria ista emunda, hic adiutor fuit,

Hic curauit: prodesse equom est: a'ij meliores erunt.

Denique hic volt fieri. M. vñ tu hoc fieri? AE. cupio. M. siquidem

Tu vis, Syre, e' hò accede huc ad me, liber esto. S. bene facis:

Omnibus gratiam habeo, & seorsum tibi prater eam Demea.

D. Gaudeo. AE. & ego. S. credo: vtinam hoc perpetuum fiat gaudium,

Phrygiam vt vxorem meam vnà mecum videam liberam.

D. Optumam quidem mulierem. S. & quidem tuo nepoti huius filio

Hodie primam mammam dedit hæc. D. hercle rerò serio,

Si quidem prima dedit, haud dubium, quin enitti equom fiet.

M. Ob eam rem? D. ob eam: postremò à me argentum, quanti est, sumito.

S. Dū tibi Demea omnes semper omnia optata adferant.

M. Syre, processisti hodie pulcrè. D. si quidem porrò Mitio

Tu tuum officium facies, atque huic aliquid paululum præ manu

Dederis, vnde vtatur: reddet tibi citò. M. istoc vilis:

AE. Frugi homo est. S. reddam hercle, da modò. AE. agè pater. M. post consulam.

D. Faciet. S. ò vir optume. AE. ò pater mi festiuissime.

M. Quid istuc? quæ res tam repentè mores mutauit tuos?

Quod proluuium? quæ istac subita est largitas? D. discam tibi:

Vt id ostenderem, quod te isti facilem, & festiuum
putant,

Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex equo, &
bono,

Sed ex assentando, indulgendo, & largiendo Mi-
tio.

Nunc adeo si ob eam rem vobis mea vita iniusta
Aeschine est,

Quia non iusta iniusta prorsus omnia omnino ob-
sequor:

Missa facio, effundite, emite, facite quod vobis lu-
bet.

Sed si id vultis potius, quae vos propter adolescen-
tiam

Minus videtis, magis impense cupitis, consultis pa-
rum,

Hac reprehendere, & corrigere me, & obsecunda-
re in loco:

Ecce me, quid faciam vobis. AE. tibi pater permit-
timus:

Plus scis, quid opus facto est. sed de fratre quid fiet
D. sino

Habeat, in istac finem faciat. AE. istuc recte. plau-
dite.

ARGV.

ARGVMENTVM ¹¹²

HECYRAE.

VXorem duxit Pamphilus, cum Bacchi-
dis meretriculae amore tantoperè tene-
reptur, ut duobus mēibus vxorem ne attrin-
geret quidem. Postea per cōsuetudinem ani-
mus victus est, coepit placere vxor. Porro
cum ipse peregrè abesset, illa domum redit
ad matrem, atque ibi parit, mense septimo,
postquam nupsisset Pamphilo. eam rem ce-
lat & affines, & patrem anus. Vbi Pamphilus
redit, comperit peperisse. Hic grauitè adeo
cominuetur: cum aliunde concepisse existi-
maret. Et cum per sese dolent res Pamphilo,
(amabat enim mulierculam) tum molestū est
ab ea diuelli: neque enim honestum erat re-
ducere. Periclitatur itaque Pamphilus, quo-
modo honestè dimittat vxorem, neue illius
peccatū proderet. Haec fabulae protasis est.

EPITASIS.

Instant pater, & socer inscij quid accidisset,
ut domū reducat: praesertim cum nec socrus,
nec mater, id quod senes falso suspicati fue-
rant obstarent. Quamquam autem permoue-
ri non posset Pamphilus, ut reduceret, ta-
men causam constantissimè dissimulat. Itur-
eò, ut putent Bacchidis amore deuinctū, alic-
no ab vxore animo esse.

CATASTROPHE.

Bacchis accersita, fidem facit nihil sibi cū
Pamphilo rei esse. Hic autem prodendum

L. 2

pec-

ARGUMENTVM.

peccatum vxoris fuit, aut reducenda: verum casu periculum discutitur. Fortè enim Philumenæ anulum socrus in digito Bacchidis conspexit, quem olim Pamphilus stupratæ in tenebris Philumenæ detraxerat. Is anulus testatur ex Pamphilo puerum susceptum esse. Ita redit in gratiam cum vxore Pamphilus. Iucunda est cum vxoribus senum concertatio: quæ monet, sæpè errore & falsis suspicionibus fieri, vt dissentiant coniuges. In primis autem insignis est humanitas & fides Pamphili in hac fabula.

FABVLAE PERSONAE.

PHILOTIS, meretrix.
 PARMENO, seruus.
 PAMPHILVS, adolescens.
 PHIDIPPVS, senex.
 SOSIA, seruus.
 SYRA, anus.
 LACHES, senex.
 SOSTRATA, mulier.
 MYRRHINA, mulier.
 BACCHIS, meretrix.

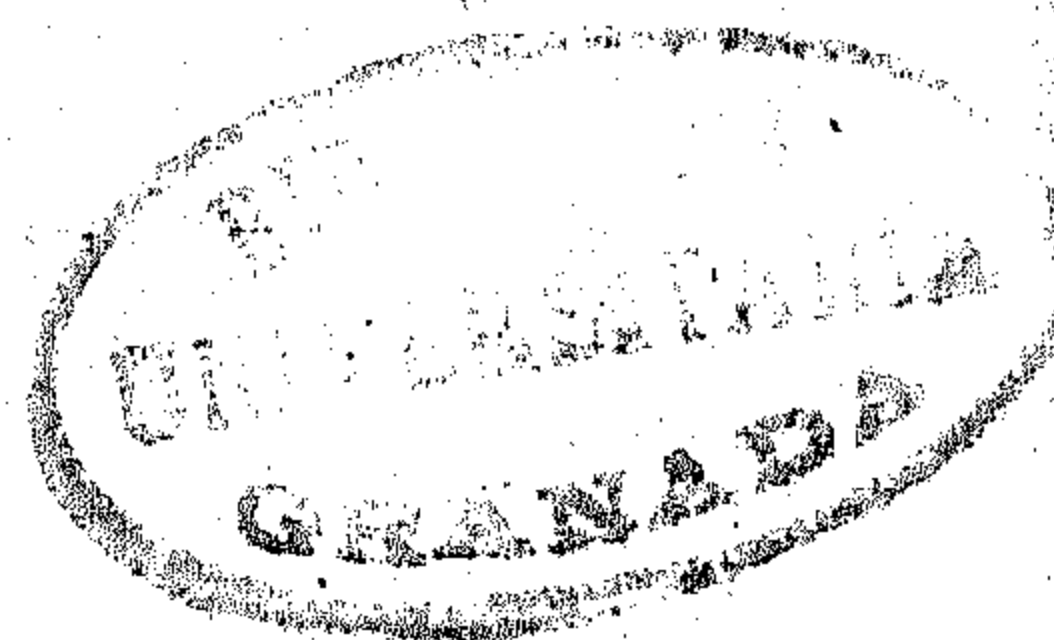
C. SYL

C. SYLPIICII APOLLINARIS
 PERIOCHA.

Iambici senarij.

*Vxorem duxit Pamphilus Philumenam,
 Cui quondam ignorans virgini vitium obtulit:
 Eiusq; per vim quem detraxit anulum
 Dederat amica Bacchidi meretricule:
 Dein profectus in Imbrū est, nuptiam haud attingit.
 Hanc mater utero gravidam, ne id sciat socrus,
 Vt agram ad se transfert: reuertit Pamphilus:
 Deprehendit: partum calat: vxorem tamen
 Recipere non volt. pater incusat Bacchidis
 Amorem. dum se purgat Bacchis, anulum
 Mater vitiate fortè agnoscit Myrrhina:
 Vxorem recipit Pamphilus cum filio.*

L 5 TE

HECYRA

ACTA LVDIS MEGALENSIBVS,
SEX. IVLIO CAESARE, CN. CORNE-
lio Dolabella Aedilib. Curulib. non placuit,
Iterum data, CN. Octauio, T. Manlio Coss.
L. Aemilij Paulli ludis Funebrib. non est pla-
cita. tertio relata, Q. Fulvio, L. Marcio Aedil.
Curul. Egit L. Ambuius Turpio: placuit.

PROLOGVS.

Iambici Senarij.

Hecyra est huic nomen fabula. haec
cum data est

Noua, nouum interuenit vitium,
& calamitas, (tuerit)

Vt neq; spectari, neq; cognosci po-

Ita populus studio stupidus in funambulo
Animum occuparat. nunc haec plane est pro noua.

Et is, qui scripsit hanc ob eam rem noluit

Iterum referre, vt iterum possit vendere.

Alias cognostis eius: quaso hanc nunc noscite.

Orator ad vos venio ornatu prologi.

Sinite exorator sum, eodem vt iure vt i senema

Liceat, quo iure sum vsus adolescentior,

Nouas qui exactas feci vt inueterascerent,

Ne cum poeta scriptura euanesceret.

In hu, quas primum Caecili didici nouas,

Partim sum earum exactus, partim vix steti.

Quia sciebam dubiam fortunam esse scenicam,

Spe

Spe incerta, certum mihi laborem sustuli.

Easdem agere coepi, vt ab eodem alias discerem

Nouas studiosè. ne illum ab studio abducerem.

Perfecti, vt spectarentur. vbi sunt cognita,

Placita sunt. ita poetam restitui in locum,

Propè iam remotum iniuria aduersarium

Ab studio, atque ab labore, atque arte musica.

Quod si scripturam spreuissem in presentia,

Et in deterrendo voluissem operam sumere,

Vt in otio esset, potius quam in negotio:

Deterruissem facile, ne alias scriberet.

Nunc quid petam, mea causa, a quo animo atten-
dite.

Hecyram ad vos refero, quam mihi per silen-
tium

Nunquam agere licitum est, ita eam oppressit ca-
lamitas.

Eam calamitatem vostra intellegentia

Sedabit, si erit adiutrix nostrae industriae.

Cum primum eam agere coepi, pugilum gloria,

Funambuli eodem accessit expectatio:

Comitum conuentus, strepitus, clamor mulierum

Fecere, vt ante tempus exirem foras.

Vetere in noua coepi vt consuetudine,

In experiundo vt essem: refero denuo,

Primo actu placeo: cum interea rumor venit,

Datum iri gladiatores: populus conuolat:

Tumultuantur, clamant, pugnant de loco:

Ego interea mecum non potui tutari locum.

Nunc turba nulla est: otium, & silentium est:

Agendi tempus mihi datum est: vobis datur

Potestas condecorandi ludos scenicos.

Nolite sinere per vos artem musicam
 Recidere ad paucos facite, ut vostra auctoritas
 Meae auctoritati faulrix, adiulrixq; sit.
 Si nunquam auarè statui pretium arti mee,
 Et eum esse quæstum in animum induxi maxumū,
 Quam maxumè seruire voftris commodis:
 Sinite impetrare me, qui in tutelam meam
 Studium suum, & se in voftram commisit fidem,
 Ne eum circumuentum iniquè iniqui irrideant.
 Mea caussa caussam hanc accipite, & date silen-
 tium,
 Ut lubeat scribere alijs, mihiq; ut discere
 Nouas expediat, posthâc pretio emtas meo.

ACTVS I. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Philotis & Syra indignè ferunt Pamphilū
 vxorem duxisse, relicta quam amare videba-
 tur Bacchide. & protaticæ sunt personæ, nam
 extra fabulæ argumentum inducūtur, vt. Par-
 menoni derur occasio commemorandi argu-
 menti,

Iambici senarij.

PHILOTIS, SYRA.

P. Per, pol, quam paucos reperias meretricibus
 Fideleis euenire amatores Syra.
 Vel hic Pamphilus iurabat quoties Bacchidi,
 Quam sanctè, vt quiuis facilè posset credere,
 Nunquam illa vna ducturum vxorem domum:
 En duxit. s. ergo propterea sedulo
 Et moneo, & hortor, ne cuiusquam misereat.
 Quin spolies, mutiles, laceres, quenque nacta sis.
 P. Vtin' eximium neminem habeam? s. neminem:

Nam

Nam nemo illorum quisquam scio, ad te venit,
 Quin ita paret sese, abs te blanditijs suis
 Quam minimo pretio suam voluptatem expleat.
 Hiscine tu amabo non contrà insidiabere?
 P. Tamen pol eandem iniuriam est, esse omnibus.
 s. Iniuriam autem est vlcisci aduersarios?
 Aut qua via captent te illi, eadem ipsos capi?
 Eheu me miseram, cur non aut istæc mihi
 Aetas & forma est, aut tibi hæc sententia?

ACTVS I. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Redeunti peregrè Philoti Parmeno totius
 narrat argumentum fabulæ.

Iambici senarij.

P ARMENO, PHILOTIS, SYRA.

PA. Senex si quæret me, modò esse dicit o
 Ad portum percunctatum aduentum Pamphilū.
 Audin', quid dicam, Scirtz? si quæret me, vti
 Tum dicas, si non quæret, nullus dixeris,
 Alias vt vt possim caussa hac integra.
 Sed videon' ego Philotium? vnde hæc aduenit?
 Philotis, salue multum. PH. ô salue Parmeno.
 s. Salue mecastor Parmeno. PAR. & tu adepol
 Syra.
 Dic vbi Philotis te oblectasti tam diu?
 PH. Minimè equidem me oblectaui, quæ cum mi-
 lite
 Corinthum hinc sum profecta inhumanißimo:
 Biennium ibi perpetuum misera illum tuli.
 PA. Aedepol te desiderium Athenarum arbitror
 Philotium cepisse sæpè, & te tuum
 Consilium contempsisse. PH. non dici potest,

L 5

Quam

Quam cupida erā huc redeundi, abeundi à milite,
 Vosq; hęc videnti, antiqua vt consuetudine
 Agitare inter vos liberè conuiuium.
 Nam illi haud licebat, nisi praesinitò loqui,
 Quae illi placerent. PA. haud opinor commodè
 Finem statuisse orationi militem.

PH. Sed quid hoc negoti est? modò quae narrauit
 mihi

Heic intus Bacchis? quod ego nunquam credidi
 Fore, vt hac ille viua posset animum inducere
 Vxorem habere. PA. habere autem? PH. ehò tu, an
 non habet?

PA. Habet, sed firma haec vereor vt sint nuptiae.

PH. Ita Dii, Deaeq; faxint, si in rem est Bacchidis.
 Sed qui istuc credam ita esse? dic mihi Parmeno.

PA. Non est opus prolato: hoc percunctarier
 Desiste. PH. nempe ea causa, vt ne id fiat palam.

Ita me Dii amabunt, haud propterea te rogo,
 Vt hoc proferam, sed vt tacita mecum gaudeam.

PA. Nunquam tam dices commodè, vt tergum
 meum

Tuam in fidem committam. PHIL. ah, noli Par-
 meno:

Quasi tu non multò malis narrare hoc mihi,
 Quam ego, quae percuncter, scire. PA. vera haec
 praedicat:

Et illud mihi vitium est maximum. si mihi fidem
 Das te taciturnam, dicam. PH. ad ingenuum redis.
 Fidem do, loquere. PA. ausculta. PH. istuc sum. PA.
 hanc Bacchidem

Amabat, vt cum maxumè, tum Pamphilus,
 Cum pater, vxorem vt ducat, orare occipit:

Et haec, communia omnium quae sunt patrum,
 Sese senem esse, dicere, illum autem esse vnicum
 Praesidium velle se senectuti suae.

Ille primo se negare: sed postquam acius
 Pater insistat, fecit animi vt incertus foret,
 Pudori, an ne amor obsequeretur magis.

Tundendo, atque odio denique effecit senex:
 Despondit ei gnatum huius vicini proximi.

Vsq; illud visum est Pamphilo neutiquam graue,
 Donec iam in ipsis nuptiis. postquam videt

Paratas, nec moram ullam, quin ducat, dari:

Ibi demum ita agrè tulit, vt ipsam Bacchidem,
 Si adesset, credo ibi eius commiseresceret.

Vbicunque datum erat spatium solitudinis,

Vt colloqui mecum vnà posset: Parmeno

Perij. quid ego egi: in quod me conieci malum?

Non potero hoc ferre Parmeno: perij miser.

PH. At te Dii, Deaeq; perduint cum istoc odio La-
 ches.

PA. Vt ad pauca redeam, vxorem deducit domum:

Nocte illa prima virginem non attigit:

Quae consecuta est nox, eam nihilo magis.

PH. Quid ais? cum virgine vnà adolescens cu-
 buerit,

Plus potius, se illac abstinere vt potuerit?

Non verisimile dicit: nec verum arbitror.

PA. Credo ita videri tibi: nam nemo ad te venit,

Nisi cupiens tui: ille inuitus illam duxerat,

PH. Quid demde fit? PA. diebus sanè pauculis

Post, Pamphilus me solum seducit foras.

Narratq; vt virgo ab se integra etiam tum stet:

Seq; ante, quam eam vxorem duxisset domum,

Sperasse eas tolerare posse nuptias.
 Sed quam decrerim me non posse diutius
 Habere, eam ludibrio haberi Parmeno,
 Quin integram itidem reddam, ut accepi à suis.
 Neque honestum mihi, neque vtile ipsi virgini est.
 PH. Pium, ac pudicum ingenium narras Pamphili.
 PA. Hoc ego proferre, incommodum esse mihi ar-
 bitror:
 Reddi patri autem, cui tu nihil dicas vitij.
 Superbum est: sed illam spero, ubi hoc cognoverit,
 Non posse se mecum esse, abituram denique.
 PH. Quid interea? ibatne ad Bacchidem? PA. quo-
 tidie.
 Sed, ut fit, postquam hunc alienum ab sese videt,
 Maligna multo, & magis procax facta illico est.
 PH. Non adeo mirum. PA. atqui ea res multo
 maxumè
 Disiunxit illum ab illa, postquam & ipse sese,
 Et illam, & hanc, quæ domi erat, cognouit satis,
 Ad exemplum ambarum mores earum existumans.
 Hæc ita uti liberali esse ingenio decet,
 Pudens, modesta, incommoda, atque iniurias
 Viri omnes ferre, & tegere contumelias.
 Hic animus partim vxoris misericordia
 Deiectus, partim victus huiusce iniurijs,
 Paullatim elapsus Bacchidi, atque huic transtulit
 Amorem, postquam par ingenium nactus est.
 Interea in Imbro moritur cognatus senex
 Horumc. ea ad hos redibat lege hereditas.
 Eò amantem inuitum Pamphilum extrudit pater.
 Reliquit cum matre hæc vxorem: nam senex
 Rus abdidit se: huc raro in urbem comitat.

PH. Quid

PH. Quid adhuc habent infirmitatis nuptiæ?
 PA. Nunc audies, primum dies complusculos
 Bene conueniebat sanè inter eas: interim
 Miris modis odisse coepit Sostratam,
 Neque lites vlla inter eas, postulatio
 Nunquam. PH. quid igitur? PA. si quando ad eam
 accesserat
 Confabulatum, fugere è conspectu illico,
 Videre nolle: denique, ubi non quit pati,
 Simulat se à matre accersi ad rem diuinam, abiit.
 Vbi illic dies est compluris, accersi iubet.
 Dixere causam tunc nescio quam: iterum iubet:
 Nemo remisit. postquam accersunt sæpius,
 Aegram esse simulant mulierem, nostra illico
 It visere ad eam: admisit nemo. hoc ubi senex
 Rescivit, heri ea causa rure huc aduenit,
 Patrem continuo conuenit Philumena:
 Quid egerint inter se, nondum etiam scio:
 Nisi sanè cura est, quorsum euenturum hoc fiet.
 Habes omnem rem: pergam quò cepti hoc iter.
 PH. Et quidem ego: nam constitui cum quodam
 hospite
 Me esse illum conuenturam. PA. Duj vortant bene
 Quod agas. PH. vale. PA. & tu bene vale Philotij.

ACTVS II. SCENA I.

ARGUMENTVM.

Sostratã vxorem accusat Laches, quòd nu-
 rum Philumenam duritie sua & morum in-
 commoditate domo eiecerit. Socrus contra
 nihil tale à se paratum esse contendit.

Iambici octonarij & pauci senarij, admittis
 Trochaicis octonarijs.

L 7

LA.

L. Pro Deum, atque hominum fidem, quod hoc genus est, quæ hæc coniuratio,

Vt omnes mulieres eadem æquè studeant, nolintq; omnia?

Neque declinatam quidquam ab aliarum ingenio ullam reperias:

Itaque adeò vna animo omnes socrus oderunt nurus.

Viris esse aduersas, æquè studium est, similis pertinacia est.

In eodem omnes mihi videntur ludo doctæ admilitiam, &

Ei ludo, si ullus est, magistram hanc esse satis certò scio.

S. Me miseram, quæ nunc quam ob rem accuser, nescio. L. hem,

Tu nescis? s. nò, ita me Dii bene ament mi Laches, Itaque vnà inter nos agere atatem liceat. L. Dii mala prohibeant.

S. Meq; abs te immeritò esse accusatã postmodum rescisces. L. scio.

Te immeritò? an quidquam pro istis factis dignum te dici potest,

Quæ me, & te, & familiam dedecoras, filio luctum paras?

Tum autem, ex amicis inimici vt sunt nobis affines facis:

Qui illum decrerunt dignum, suos cui liberos committerent.

Tu sola exorere, quæ perturbas hæc tua impudentia.

s. Egò.

S. Egòne? L. tu inquam, mulier, quæ me omnino lapidem, haud hominem putas.

An, quia ruri esse crebrò soleo, nescire arbitramini

Quo quisque pacto heic vitam vestrorum exigat?

Multò melius, heic quæ sunt, quàm illic vbi sum assidue, scio:

Ideo quia, vt vos mihi domi eritis, proinde ego ero fama foris.

Iam pridem equidem audiui coepisse odiũ tu Philomenam:

Minimeq; adeò mirum: & ni id fecisset, magis mirum foret.

Sed non credidi adeò, vt etiam totam hanc odisset domum:

Quod si scissem, illa heic maneret potius, tu hinc isses foras.

At vide, quàm immeritò egritudo hæc oritur mihi abs te Sosirata

Rus habitatum abij, concedens vobis, & rei seruiens,

Suntus vestros, otiumque, vt nostra res posset pati,

Meo labori haud parcens, præter æquom, atque atatem meam.

Non te pro his curasse rebus, ne quid egrè esset mihi?

S. Non mea opera, neque pot culpa euenit. L. immo maxumè.

Sola heic fuisti: in te omnis hæret culpa sola Sosirata.

Quæ heic erant, curares, cum ego vos solui curis ceteris.

Cum

Cum puella animum suscepisse inimicitias non pu-
det?

Illius dices culpa factum. s. haud equidem dico mi-
Laches.

L. Gaudeo, ita me Dii ament, gnati causa: nam de
te quidem.

Satis scio, peccando detrimenti nihil fieri potest.

s. Qui scis, an ea causa mihi vir me odisse asimula-
uerit,

Vt cum matre una plus esset? L. quid ais? non signi-
ficat est,

Quod heri nemo voluit visentem ad eam, te intro-
admittere?

s. Enim lassam oppido tum aiebant: eò ad eam non
admissus sum.

L. Tuos esse illi mores morbum magis, quam ullam
aliam rem arbitror:

Et merito adeo: nam vostrarum nulla est, quin gna-
tum velit

Ducere uxorem: & quae vobis placita est, conditio
datur:

Vbi duxere impulsu vostro, vostro impulsu eas-
dem exigunt.

ACTVS II. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Laches remitti cupit nurum suam: pater
Phidippus dicit non posse eam perdurare
apud socrum absente Pamphilo.

Iambici tetrametri catalectici.

PHIDIPPVS, LACHES,

SOSTRATA.

P. Etsi scio Philumena meum ius esse, vt te cogam,

Quae

Quae ego imperem, facere: ego tamen patrio animo
victus, faciam

Vt tibi concedam, neque tuae libidini aduersabor.

L. Atque eccum Phidippum optumè video: hinc iam
scibo, quid fiet.

Phidippe, etsi ego meis in omnibus scio esse appri-
mè obsequentem,

Sed non adeo, vt facilitas mea illorum corrumpat
animos.

Quod si tu idem faceres, magis in rem & nostram,
& vostram id esset:

Nunc video in illarum potestate esse te. P. eia
verò.

L. Adij te heri de filia: vt veni, itidem incertum
amisti.

Haud ita decet, si perpetuam vis esse affinitatem
hanc,

Celare te iras. si quid est peccatum à nobis, profer:
Aut ea, refellendo, aut purgando vobis, corrige-

mus,

Te iudice ipso. sin ea est causa retinendi apud vos,
Quia egra est: te mihi iniuriam facere arbitror Phidippe,

Si metuis, satis vt in ea domi curetur diligenter.

At, ita me Dii ament, haud tibi hoc concedo, etsi
illi pater es,

Vt tu illam saluam magis velis, quam ego. id adeo
gnati causa,

Quem ego intellexi illam haud minus. quam seip-
sum magnificare.

Neque adeo me clam est, quam esse eum grauius
laturum credam,

Hoc

Hoc si resciverit, eò domum, studeo hæc prius, quàm ille huc redeat.

P. Laches, & diligentiam vòstram, & benignitatem

Noui: & quæ dicis, omnia esse vt dicis, animum induco:

Et te hoc mihi cupio credere. illam ad vos redire studeo,

Si facere possim vllò modo. L. quæ res te facere id prohibet?

Ehò, nunquidnam accusat viram? P. minimè: nam postquam attēdit

Magis, & vi cœpi cogere vt rediret, sanctè adiu- rat

Non posse apud vos Pamphilo se absente perdurare.

Aliud fortasse alijs vitij est: ego sum animo leni natus:

Non possum aduorsari meis. L. hem Sostrata. S. hem me miseram.

L. Certumne est istuc? P. nunc quidem vt videtur, sed nunquid vis?

Nam est, quod me ad forum transire iam oportet. L. eo tecum vna.

ACTVS II. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Sostrata queritur genus mulierum nimis esse suspectum viris.

Trochaici octonarij.

SOSTRATA.

S. Aedepolne nos sumus mulieres iniquè aequè iniusta viris,

Pro-

Propter paucas, quæ omnes faciunt dignæ vt videamur malo.

Nam, ita Dii me ament, quòd me accusat nūc vir, sum extra noxiam:

Sed non facilè est expurgatu: ita animum induxerunt socrus

Omneis esse iniquas. haud pol me quidem: nā nunquam secus

Habui illam, ac si ex me esset nata: nec, quòd hoc mihi eveniat scio:

Nisi pol. filium multi modis iam exstetlo vt redeat domum.

ACTVS III. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Pamphilus queritur se absente vxorem ad suos abiisse, relicta socru.

Iambici & Trochaici octonarij, item Iambici senarij.

PAMPHILVS, PARMENO,
MYRRHINA.

PAM. Nemini ego plura acerba esse credo ex amore homini vnquam oblata,

Quàm mihi. heu me infelicem, hancine ego vitam parsi perdere?

Haccine caussa ego eram tantopere cupidus redeundi domum?

Cui quantò fuerat prestabilius, vbiuis gentium agere atatem.

Quàm huc redire? atque hæc ita esse miserum me resciscere?

Nam nos omneis, quibus est alicunde: quis obiectus labos,

Omne

Omne quod est interea tempus, prius quam id rescitum sit, lucro est.

P. At sic, citius qui te expedias his erumnis, reperias.

Si non redisses, haec ira facta essent multo ampliores:

Sed nunc aduentum tuum ambas Pamphile scio reuerituras.

Rem cognosces: iram expedies: rursus in gratiam restitues.

Leuia sunt haec, quae tu pergrauia esse in animum induxisti tuum.

PAM. Quid consolare me? an quisquam usquam gentium est aequè miser?

Prius quam hanc uxorem duxi, habebam alibi animum amori deditum:

Iam in hac re ut taceam, cuius facile scitu, quam fuerim miser.

Tamen nunquam ausus sum recusare eam, quam mihi obtrudit pater.

Vix me illinc abstraxi, atque impeditum in ea expediui animum meum.

Vixque huc contuleram, hem noua res orta est, porro ab hac qua me abstrahat.

Tum matrem ex ea re, me aut uxorem in culpa inuenturum arbitror:

Quod cum ita esse inuenero, quid restat, nisi porro ut fiam miser?

Nam matris ferre iniurias me Parmeno pietas iubet:

Tum vxor. obnoxius sum: ita olim suo me ingenio pertulit,

Tot

Tot meas iniurias, quae nunquam in villo patefecit loco.

Sed magnum nescio quid necesse est euenisse Parmeno,

Vnde ira inter eas intercessit, quae tam permansit diu.

P. Haud quidem hercle parum est: si vis verò veram rationem exsequi,

Non maxumas, quae maxumae sunt interdum irae, iniurias

Faciunt: nam saepe est, quibus in rebus alius ne iratus quidem est,

Cum de eadem causa est iracundus factus inimicissimus.

Pueri inter sese quam pro leuibus noxis iras gerunt!

Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.

Itidem illae mulieres sunt ferme, ut pueri, leui sententia:

Fortasse vnum aliquod verbum inter eas iram hanc conciuerit.

PAM. Abi Parmeno intro, ac me venisse nuntia. P. hem, quid hoc est? PAM. tace.

P. Trepidari sentio, cursari rursus prorsum: agendum ad fores

Accede propius. hem, sensisti ne? PAM. noli fabularier.

Prò Iupiter, clamorem audio. P. tute loqueris, me vetas?

M. Tace obsecro mea gnata. PAM. matris vox visa est Philumena.

Nul-

Nullus sum. P. qui dum? P AM. quia perij. P. quam
ob rem? P AM. nescio quod magnum malum
Profecto Parmeno me calant. P. uxorem Philu-
menam

Pauitare nescio quid, dixerunt: id si forte est, ne-
scio.

P AM. Interij. cur mihi id non dixi? P. quia non po-
teram vnà omnia:

P AM. Quid morbi est? P. nescio. P AM. quid? nemo-
ne medicum adduxit? P. nescio.

P AM. Cesso hinc ire intrò, vt hoc quàm primùm,
quidquid est, certum sciam?

Quonam modo Philumena mea nunc te offendam
affectam?

Nam si periculum vllum in te est, perijisse me vnà
haud dubium est.

P. Non vsus factus est mihi nunc, hunc intrò se-
qui.

Nam inuisos omnes nos esse illis sentio:

Here nemo voluit Sostratam introadmittere.

Si forte morbus amplior factus fiet,

Quod sanè nolim, maxumè heri causa mei:

Seruom illico introisse dicent Sostrata,

Aliquid tulisse comminiscuntur mali,

Capiti, atq; etati illorum, morbus qui auctus fiet:

Hera in crimen veniet, ego verò in magnum ma-
lum.

ACTVS III. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Pamphilus tristior egreditur à Philumena,
deprehenso eius partu, quem modis omnibus
celare conatur, ac tegere.

Ima.

Iambici tetrametri catalectici.

SOSTRATA, PARMENO, PAMPHILVS.

B. Nescio quid iam dudum heic audio tumultuari
misera:

Malè metuo, ne Philumena magis morbus adgra-
uescat: (oro.

Quod te Aesculapi, & te Salus, ne quid sit huius,
Nunc ad eam visam, PAR. heus Sostrata. s. hem.

PAR. iterum istinc excludere.

B. Ehem Parmeno, tunc hic eras? perij. quid faciam
misera?

Non visam uxorem Pamphili, cum in proximo heic
sit agra?

PAR. Non visas, nec mittas quidem visendi causa
quenquam.

NAM qui amat, cui odio ipse est, bis facere stul-
tè duco:

Laborem inanè ipse capit: & illi molestiã adfert:
Tum autem filius tuus introit videre, vt venit,
quid agat.

B. Quid ais? an venit Pamphilus? PAR. venit. s. Djs
gratias habeo.

Hem, istoc verbo animus mihi redijt, & cura ex
corde excessit.

PA. Iã ea te causa maxumè huc nunc introire nolo.

Nam si remittent quidpiam Philumena dolores,

Omnem rem narrabit, scio, continuo sola soli,

Qua inter vos interuenit, vnde ortu est initis ira:

Atque eccum video ipsum egredi. quàm tristis est?
s. omi gnate.

P. Mea mater, salue. s. gaudeo venisse saluom.
saluano

Phi.

Philumena est? P. meliuscula est. s. utinam istuc
ita Dii faxint.

Quid tu igitur lacrimas? aut quid es tam tristis?
P. recte mater.

s. Quid fuit tumulti? dic mihi: an dolor repente in-
uasit?

P. Ita factum est. s. quid morbi est? P. febris, s.
quotidiana? P. ita aiunt.

I sodes intro, consequar iam te mea mater. s. fiat.

P. Tu pueris curre Parmeno obviam, atque his one-
ra adiuta.

PAR. Quid? non sciunt ipsi viam, domum qua re-
deant? P. cessas.

ACTVS III. SCENA III.

ARGUMENTVM.

Deliberat Pamphilus, velit uxorem reci-
pere, an repudiare.

Trochaici tetrametri, & Iambici aliquo-
tenarij.

PAMPHILVS.

P. Nequeo mearum rerum initium vllum inuenire
idoneum,

Vnde exordiar narrare, quae nec opinanti accidunt.

Partim quae perspexi hisce oculis, partim quae acci-
pi auribus:

Qua me propter exanimatum citius eduxi foras.

Nam modo intro me ut corripui timidus, alio su-
spicans

Morbo me visurum affectam, ac sensi esse uxorem
hei mihi.

Postquam me adspexere ancilla aduenisse, illuc
omnes simul.

Lata exclamant, venit: id quod de repente adspe-
xerant.

Sed continuo vultum earum sensi immutari omnium,
Quia tam incommode illis fors obtulerat aduen-
tum meum.

Vna illarum interea properè praecurrit, nun-
tians

Me venisse: ego eius videndi cupidus, rectè con-
sequor.

Postquam introij, extemplo eius morbum cogno-
ui miser.

Nam neque, ut calari posset, tempus spatium vl-
lum dabat:

Neque voce alia, ac res monebat ipsa poterat con-
queri.

Postquam adspexi, o facinus indignum inquam: et
corripui illico

Me inde, lacrumans, incredibili re, atque atroci per-
citus.

Mater cōsequitur: iam ut limen exirem, ad genua
adcidit,

Lacrumans misera: miseritum est: profecto hoc sic
est, ut puto,

OMNIBVS nobis, ut res dant sese, ita magni,
atque humiles sumus.

Hanc habere orationem mecum à principio institit:

O mi Pamphile, abs te quam ob rem haec abierit,
causam vides:

Nam vitium est, oblatum virgini olim, ab nescio
quo improbo:

Nunc huc confugit, te, atque alios partum ut cela-
ret suum.

M

Sed

Sed cum orata eius reminiscor, nequeo quin lacrumam miser.

Quaeq; Fors fortuna est, inquit, nobis quae te hodie obtulit,

Per eam te obsecramus amba, si ius, si fas est, uti Aduorsa eius per te tecta, tacitaque apud omnes sient:

Si unquam te erga animo esse amico sensi eam, mi Pamphile,

Sine labore hanc gratiam, te, uti sibi des pro illa nunc, rogat:

Ceterum de reducenda id facias, quod in rem sit tuam,

Parturire eam, neque gravidam esse ex te, solus conscius.

Nam aiunt tecum post duobus concubuisse eam mensibus:

Tum, postquam ad te venit, mensis agitur hic iam septimus:

Quod te scire, ipsa indicat res. nunc si potis est Pamphile,

Maximè volo, doque operam, ut clam partus: enunciat patrem,

Atque adè omnes. sed si fieri id non potest, quin sentiant,

Dicam abortum esse. scio nemini aliter suspectum fore,

Quin, quod verisimile est, ex te rectè eum natum putent.

Continuò exponetur: heic tibi nihil est quidquam incommodi:

Et illi misera indignè factam iniuriam contexeris.

Poll

Pollicitus sum, & seruare in eo certum est, quod dixi, fidem.

Nam de redducenda, id verò neququam honestum esse arbitror:

Nec faciam: etsi me amor grauius, consuetudoque eius tenet.

Lacrumo, quae posthac futura est vita, cum in mentem venit,

Solitudoque; O FORTUNA, ut nunquam perpetuò es bona.

Sed iam prior amor me ad hanc rem exercitatum reddidit.

Quem ego consilio missum feci, idem nunc huic operam dabo.

Adest Parmeno cum pueris: hanc minimè est opus

In hac re adesse: nam olim soli credidi,

Ea me abstinuisse, in principio, cum data est:

Vereor, si clamorem eius hic crebrò exaudiat,

Ne parturire eam intellegat: aliquò mihi est

Hinc ablegandus dum parit Philumena.

ACTVS III. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Narrat Sofia, quae adierit maris pericla. Seruus Parmeno in arcem mittitur, ne parere Philumenam interim audiat.

Iambici senarij.

PARMENO, SOSIA, PAMPHILVS.

PAR. Ain' tu tibi hoc incommodum euenisse iter?

S. Non hercle verbis Parmeno dici potest

Tantum, quam re ipsa nauigare incommodum est.

PAR. Ut ane est? S. O fortunate, nescis quid mali

Præterieris, qui nunquam es ingressus mare.

M 2

Nam

Nam alias vt omittam miseras, vnā hanc uide:
Dies triginta, aut plus eo, in nauī fui,
Quum intereā semper mortem exspectabam miser:
Ita vsque aduorsa tempestate vsi sumus.

PAR. Odiosum. s. hāud clam me est: denique hercle
aufugierim

Potius, quā redēam, si eō mihi redeundū, sciam.

PAR. Olim quidem te caussa impellebant leues,
Quod nunc minitare facere, vt faceres Sostia.
Sed Pamphilum ipsum video stare ante ostium:
Ite intrō: ego hunc adibo, si quid me velit.

Here, etiam tu heic stas? P. equidem te exspecto.

PAR. quid est?

P. In arcem transcurso opus est. PAR. cui homini?
P. tibi.

PAR. In arcem? quid eō? P. Callidemidem hospitem

Myconium, qui mecum vnā aduectus st, conueni.

PAR. Perij: pouisse hunc dicam, si saluos domum
Redisset vnquā, vt me ambulando rumperet.

P. Quid cessas? PAR. quid vis dicam? an conueniam
modo?

P. Immo, quod constitui me hodie conuenturū eum

Non posse, ne me frustra illic exspectet: vola:

PAR. At non noui hominis faciem. P. at faciam, vt
noueris:

Magnus, rubicundus, crispus, crassus, caesus.

PAR. Caduerosa facies: Diū illum perduint.

Quid, si non ueniet? maneāne vsque ad uesperū?

P. Maneto: curre. PAR. nō queo: ita defessus sum.

P. Ille abūt. quid agam infelix? prorsus nescio

Quo pacto hoc calem, quod me orauit Myrrha.

Su

Sue gnate partum: nam me miseret mulieris?

Quod potero faciam, tamen vt pietatem colam:

Nam me parenti potius, quā amori, obsequi

Oportet, at at eccum Phidippum, & patrem

Video: horsum pergunt. quid dicam hisce, incertū sum.

ACTVS III. SCENA V.

ARGUMENTVM.

De reducenda Philumena inter senes agitur. Pamphilus reducturum se negat: fert eam rem indignē Phidippus.

Trochaici octonarij. Iambici senarij.

LACHES, PHIDIPPVS

PAMPHILVS,

L. Dixtin dudum, dixisse illā se exspectare filium?

PH. Factum. L. uenisse aiūt: redeat. P. quam causam dicam patri,

Quam ob rem nō reducā, nescio. L. quem ego heic audiui loqui?

P. Certum obfirmare est uiam me, quam decreui persequi.

L. Ipse est, de quo hoc agebam tecum. P. salue mi pater:

L. Gnate mi, salue. PH. bene factum te aduenisse Pamphile,

Atque adeo, quod maximū est, saluom, atque validum. P. creditur.

L. Aduenis modo? P. admodum. L. cedo, quid reliquit Phania

Consobrin⁹ noster? P. sanē hercle homo volupta-

Fuit, dum uixit: & qui sic sunt, hāud multūm heredem iuuant.

Sibi verò hanc laudem relinquunt: vixit, dum vixit bene.

L. Tum tu igitur nihil attulisti huc plus vna sententia?

P. Quidquid est id, quod reliquit, profuit. L. immo obsuit:

Nam illum vinom, & saluom vellem. PH. impudè optare istuc licet.

Ille reuiuiscet iam nunquam: & tamè, vtrum malis, scio.

L. Heri Philumenam ad se accersi hic iussit. dic iussisse te.

PH. Noli fodere iussit. L. sed eam iam remittet. PH. scilicet.

P. Omnem rem scio, vt sit gesta: adueniens audiui omnia.

L. At istos inuidos Dii perdant, qui hac lubenter nuntiant.

P. Ego me scio cauisse, ne vlla meritò contumelia fieri à vobis posset: idq; si nunc memorare heu velim,

Quàm fideli animo, & benigno in illam, & clementi sui,

Verè possim, ni te ex ipsa id magis velim resciscere. Nanque eo pacto maxumè apud te meo erit ingenio fides,

Cùm illa, qua nunc in me iniqua est, aqua dem dixerit.

Neque mea culpa hoc disidium euenisse, id testor Deos.

Sed quãdo esse indignam sese deputat matri meae, Cui concedat, cuiusq; mores toleret sua modestia,

Ne

Neque alio pacto componi potest inter eas gratia: Segreganda aut mater à me est Phidippe, aut Philumena.

Nunc me pietas matris potius commodum suadet sequi.

L. Pamphile, ad aureis haud inuito sermo mihi accessit tuus.

Cùm te postputasse omneis res prae parète intellego. Verùm vide, ne impulsus ita, prauè insistas Paphile.

P. Quibus iris impulsus nunc in illam iniquos sum?

Que nunquã quidquã erga me comerita est pater, Quod nollem: & sapè meritam, quod vellem, scio:

Amoq; & laudo, & vehementer desidero:

Nam fuisse erga me miro ingenio, expertus sum:

Illiq; exopto, vt reliquam vitam exigat

Cum eo viro, me qui sit fortunatior:

Quandoquidem illam à me distrahit necessitas.

PH. Tibi id in manu est, ne fiat. L. si sanus sies,

lube illam redire. P. non est consilium pater:

Matris seruibo commodis. L. quò abis? mane,

Mane inquã. quò abis? PH. quæ hæc est pertinacia?

L. Dixine Phidippe hæc rem agrè laturum esse eum?

Quamobrem te orabam, vt filiam remitteres.

PH. Non credidi ad eol adeò inhumanum fore:

Ita nunc is sibi me supplicaturum putat?

Si est, vt velit reducere uxorem, licet:

Sin alio est animo, renumeret dotem huc, eat.

L. Ecce autem, tu quoque proteruè iracundus es.

PH. Percontumax redisti huc vobis Pamphile.

L. Decedet iam ira hæc, etsi meritò iratus est.

~~PH. Quia p. illud vultu accessu pecunia,~~

Sublati antum sunt. L. etiam mecum litigas?

M 4

PH. De.

PH. Deliberet, renuntiet q̄: hodie mihi,
Velitne, an non, vt alij, si huic non sit, fiet.
P. Phidippe, ades, audi, paucis . abūt . quid mea?
Postremo inter se transigant ipsi, vt lubet:
Quando nec gnatus, neque hui mihi quidquam ob-
temperant:

Quae dico parui pendunt . porto hoc iurgium ad
Vxorem. cuius haec fiunt consilio omnia.
Atque in eā hoc omne, quod mihi agrè est, euomā.

ACTVS IIII. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Obiurgat vxorem maritus ob celatum, fi-
lie partum: hoc etiam, quod resciscit de puero
Phidippus ad tumultum augendum facit, &
vt Pamphilus vxorem recipere cogatur.

Iambici octonarij acatalectici & catalecti-
ci, & vnus quaternarius. Item Trochaici octo-
narij catalectici & acatalectici.

MYRRHINA, PHIDIPPVS.

M. Perij, quid agam? quò me vortam? quid meo vi-
ro respondebo

Miseram? nam audisse vocem pueri visus est va-
gientis:

Ita corripuit der repente tacitus sese ad filiam:

Quòd si rescierit peperisse eam,

Id qua caussa clam me habuisse dicam, non ade-
pol scio.

Sed ostium concrepuit: credo ipsum ad me exire:
nulla sum.

P. Vxor, vbi me ad filiam ire sensit, se duxit foras:

Atque eccam video quid agis Myrrhina? heus, ti-
bi dico. M. mihi ne mi vir?

P. Vir

P. Vir ego tuus sum? tu virum me, aut hominem
deputas adeò esse?

Nam si vtrius horū, mulier, vnquā tibi visus fore,
Non sic ludibrio tuis factis habitus essem. M. qui-
bus? P. at rogitas?

Peperit filia. hem, taces? ex quo? M. istuc patrem ro-
gare est equom?

Perij. ex quo censes, nisi ex illo, cui data est nuptum
obsecro?

P. Credo: neque adeò arbitrari patris est aliter. sed
demiror

Quid sit quam ob rem tantopere hunc omnes nos
calare volueris

Partum, praesertim cum & rectè, & tempore suo
pepererit.

Adeòne peruicaci esse animo, vt puerum praopta-
res perire,

Ex quo firmiorem inter nos fore amicitiam post-
hac scires,

Potius quàm aduersum animi tui lubricinam esset
cum illo nupta?

Ego etiam illorum esse hanc culpam credidi, qua
te est penes.

M. Misera sum. P. vtinam sciam ita esse istuc. sed
nunc mihi in mentem venit,

De hac re, quod locuta es olim, cum illum generum
cepimus:

Nam negabas nuptam filiam tuam posse te pati

Cum eo, qui meretricem amaret, qui pernoctaret
foris.

M. Quamuis caussam hunc suspicari, quàm ipsam
veram, manolo.

M 5

Multò

P. Multò prius sciui, quàm tu, illum habere amicam Myrrhina:
 Verùm id vitium nunquàm decreui esse ego adolescentiæ:
 Nam id omnibus innatum est. at pol iam aderit, se quoque etiam cum oderit.
 Sed ut olim te ostendisti eandem esse, nihil cessasti vsque adhuc,
 Ut filiam ab eo abduceres, neu, quod ego egissem, esset ratum.
 Id nunc res indicium hæc facit, quo pacto factum volueris.
 M. Adeon' me esse pernicacẽ censes, cui mater siem, Ut eo essem animo, si ex usu esset nostro hoc matrimonium?
 P. Tunc prospicere, aut iudicare, nostram in rem quod sit, potes?
 Audisti ex aliquo fortasse, qui vidisse eum diceret Exeuntem, aut introeuntem ad amicam. quid tum postea,
 Si modestè, ac rarò hoc fecit? nõnne ea dissimulare nos
 Magis humanum est, quàm dare operam id scire, qui nos oderit?
 Nam si is posset ab ea sese derepente auellere, Quicum tot consueffet annos, non eum hominem ducerem,
 Nec virum satis firmum gnata. M. mitte adolescentem obsecro,
 Et quæ me peccasse ais: abi, solum solus conueni:
 Roga, velitne, an nõ uxorem. si est, ut dicat velle se,
 Redde: sin est autem, ut nolit, rectè consului meæ.

P. Si quidem ille ipse non volit, & tu sensisti esse in eo Myrrhina.
 Peccatum: aderam, cuius consilio fuerat ea par prospici.
 Quam ob rem incendor ira, esse ausam facere hæc iniussu meo.
 Interdeco, ne extulisse extra adeis puerum vsquam velis.
 Sed ego stultior, meis dictis parere hanc qui potestulem.
 Ibo intro, atque edicam seruis, ne quoquam efferrè sinant.
 M. Nullam pol credo mulierem me misericorem viuere:
 Nam ut hic laturus hoc sit, si ipsam rem, ut fiet, rescuerit,
 Non adepol clam me est, cum hoc, quod leuius est, tam animo iracundo tulit:
 Nec, qua via sententia eius mutari possis, scio.
 Hoc mihi vnum ex plurimis miseris reliquom fuerat malum,
 Si, puerum ut tollam, cogit, cuius nos qui sit nescimus pater:
 Nam cum compressa est gnata, forma in tenebris nosci non quita est:
 Neque detractum ei tum quidquam est, qui post possit noscieri, qui fiet:
 Ipse eripuit vi, in digito quem habuit, virgini abiens anulum:
 Simul vereor Pamphilum, ne orata nostra nequeat distius
 Galare, cum sciet alienum puerum tolli pro suo.

HECYRAE
ACTVS IIII. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Sofratæ purgatio de Philumenæ abscellu.
Eadem Sofrata rus abituram se filio pollice-
tur, ne impedimēto sit, quò minus redeat Phi-
lumena. Filius contra matri, ne id faciat, dis-
suadere conatur.

Iambici tetrametri.

SOSTRATA, PAMPHILVS.

S. Non clam me est gnate mi, tibi me esse suspectã,
vxo rem tuam

Propter meos mores hinc abisse, etsi ea dissimula
sedulo:

Verũm ita me Dũ ament, itaq; obtingant ex te, qua
exopto mihi,

Vt nunquam sciens commerui, meritò vt caperet
odium illam mei:

Teq; antequam me amare rebar, ei rei firmasti fidẽ.
Nam mihi intus tuus pater narrauit modò, qui

paçto me habueris.

Prepositam amoris tuo: nunc tibi me certum est cõ-
trã gratiam

Referre, vt apud me premium esse positum pietatis
scias.

Mi Pamphile, hoc & vobis, & mea commodum
fama arbitror:

Ego rus abituram hinc cum tuo me esse certò de-
creui patre,

Ne mea presentia obstet, neu caussa vlla restet re-
liqua,

Quin tua Philumena ad te redeat. P. queso quid
quid istuc consilii est?

III

ACTVS IIII.

139

Illius stultitia victa, ex vrbe tu rus habitatum mi-
gres?

Haud facies neque sinam, vt qui nobis mater ma-
ledictum velit,

Mea pertinacia dicat esse factum, haud tua mode-
stia.

Tum tuas amicas te, & cognatas deserere, & festos
dies,

Mea caussa, nolo. s. nihil pol iam ista res mihi vo-
luptatis ferunt:

Dum atas, tempus tulit, perfuncta satis sum: satias
me iam tenet

Studiorum istorum: hæc mihi nunc cura est maxu-
ma, vt ne cui mea

Lõginquitas atatis obstet, mortemue expectet meã
Hæc video me esse inuisam immeritò: tempus est
concedere.

Sic optumè, vt ego opinor, omneis caussas præci-
dam omnibus,

Et me hac suspitione exsoluã, & illis morẽ gessero.

Sine me obsecro hoc effugere, volgens quod malè
audit mulierum.

P. Quam fortunatus ceteris sum rebus, absque vnã
hæc foret,

Hanc matrem habens talem, illam autem vxorem.
s. obsecro mi Pamphile,

Non tute incommodam rem, vt quæq; est, in ani-
mum inducas pati.

Si cetera sunt ita, vt tu vis, itaque vt esse ego illa
existumo,

Mi gnate, da veniam hanc mihi, reduce illam. P.
va misero mihi.

M 7

Es

s. Et mihi quidem: nam haec res non minus me male
habet, quam te gnate mi.

ACTVS IIII. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Reconciliantur, & omne bellum inter se
componūt vir & vxor. Monetur Pamphilus,
vt vxorem reducat.

Trochaici Iambicique octonarij, senarius
vnus, & quaternarius vnus.

LACHES, SOSTRATA, PAMPHILVS,
L. Quem cum istoc sermonem habueris, procul hinc

stans accepi vxor:

Istuc est sapere, qui, vbicunque opus sit, animum
possis flectere,

Quod faciundum sit post fortasse, idem hoc nunc
si feceris.

s. Fors suat pol. L. abi rus ergo hinc: ibi ego te, &
tu me feres.

s. Spero acastor. L. i ergo intrò, & compone, qua
simul tecum

Ferantur: dixi. s. ita vt iubes, faciam. P. pater.

L. Quid vis Pamphile? P. hinc abire matrem? mini-
me. L. quid ita istuc vis?

P. Quia de vxore incertus sum etiam, quid sim fa-
cturus. L. quid est?

Quid vis facere, nisi reducere? P. equidem cupio, &
vix contineo:

Sed non minuam meum consilium: ex vsu quod est,
id persequar.

Credo ea gratia concordēs magis, si non reducam,
fore.

L. Nescias: verum id tua refert nihil, vtrū illa fece-
Quant

Quando haec abierit. odiosa haec est etas adole-
scentulis:

E medio aequom excedere est: postremò iam nos
fabulae

Sumus Pamphile, senex, atque anus.

Sed video Phidippū per tempus egredi: adcedamus.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Natum puerum Laches resciscit, Pamphi-
lum ad recipiendum vxorem ambo senes hor-
tantur, ille negat, meretricis amorem inculcat
pater.

Iambici senarij,

PHIDIPPVS, LACHES, PAMPHILVS,

PH. Tibi quoque ad pol sum iratus, Philumena,
Grauiter quidē: nā hercle abs te factū est turpiter:

Etsi tibi caussa est de hac re: mater te impulit:

Huic verò nulla est. L. oportune te mihi

Phidippe in ipso tempore ostendis. P. H. quid est?

P. Quid respōdebo hu? aut quo pacto hoc operiam?

L. Dic filiae, rus concessuram hinc Sostratam:

Ne reueatur, minus iā quò redeat domū. P. H. ah,

Nullam de hu rebus culpam commeruit tua:

A Myrrhina haec sunt mea vxore exorta omnia:

Mutatio sit. ea nos perturbat Laches.

P. Dum ne reducam, turbent porrò, quàm velint.

P. H. Ego Pamphile esse inter nos, si fieri potest,

Affinitatem hanc sanè perpetuam volo:

Sin est, vt aliter tua fiet sententia,

Accipias puerum. P. sensit peperisse: occidi.

L. Puerum? quem puerum? P. H. natus est nobis
nepos:

Nam

Nam abducta à vobis pregnans fuerat filia,
 Neq; fuisse pregnantem vnquã ante hũc sciui diẽ,
 L. Bene, ita me Dũ ament, nuptias: & gaudio
 Natum illum, & tibi illã saluã, sed quid mulieris
 Vxorem habes? aut quibus moratam moribus?
 Nõsne hoc calatos tandiu? nequeo satis,
 Quã hoc mihi videtur factum prauẽ, proloqui.
 PH. Non tibi illud factum minus placet, quã mihi
 Laches.

P. Etsi iam dudum fuerat ambiguum hoc mihi,
 Nunc nõ est, cùm eam iã consequitur alienus puer.
 L. Nulla tibi Pamphile heic iam consultatio est.

P. Perij. L. hunc videre sapẽ optabamus diem,
 Cùm ex te esset aliquis, qui te appellaret patrem:
 Euẽnit: habeo gratiam Dũs. PA. nullus sum.

L. Reduc vxorem, ac noli aduorsari mihi.

P. Pater, si illa ex me liberos vellet sibi,
 Aut se esse mecum nuptam, satis certò scio,
 Non me clam haberet, quã calasse intellego.
 Nunc, cùm erus alienum à me esse animum sentiã,
 Nec conuenturum inter nos posthãc esse arbitrer,
 Quam ob rem reduc am? L. mater quod suasit sua,
 Adolescens mulier fecit: mirandũ me id est?

Censen te posse reperire vllam mulierem,
 Quã careat culpa: an quia non delinquent viri?
 PH. Vosmet videte iam Laches, & tu Pamphile,
 Remissam opus sit vobis, an reductam domum:
 Vxor quid faciat, in manu non est mea:
 Neutra in re vobis difficultas à me erit.

Sed quid faciemus puero? L. ridiculè rogas?
 Quidquid futurum est, huic reddas, suum scilicet,
 Vt alamus nostrum. P. quem ipsa neglexit, pater,

Ego

Ego clam? L. quid dixti? ehò an non alienus Pam-
 phile?

Prodemus quãso potiùs? quã hac amentia est?

Enimvero prorsus iam tacere non queo:

Nam cogis ea, quã nolo, vt presente hoc loquar.

Ignarum censes tuarum lacrumarum esse me?

Aut quid sit id, quod sollicitere ad hunc modum?

Primum vbi hanc dixti causam, te propter tuam

Matrem non posse habere hanc vxorem domi,

Pollicita est ea se concessuram ex edibus.

Nunc, postquam ademtam hanc quoque tibi causam
 vides,

Puer quia clam te est natus, nãctus alteram es.

Erras, tui animi si me esse ignarum putas:

Aliquãdo tandem hunc animum vt adiungas tuũ.

Quã longum spatium amandi amicam tibi dedi?

Suntus, quos fecisti in eam, quã animo æquo
 tuli?

Egi, atque oravi tecum vxorem vt duceres:

Tempus dixi esse: impulsu duxisti meo:

Quã tum, obsecutus mihi fecisti vt decuerat:

Nunc animũ rursus ad meretricem inducti tuum,

Cui tu obsecutus, facis huic a:leò iniuriam.

Nam in eandem vitam te reuolutum denuo

Video esse. P. mène? L. te ipsum & facis iniuriam,

Cùm fingis falsas causas ad discordiam,

Vt cum illa viuas, testem hãc cùm abs te amoueris:

Sensit q; adeò vxor - nam ei causa alia quã fuit,

Quam ob rem abs te abiret? PH. planè hic diuinat:
 nam id est.

P. Dabo iusurandum, nihil esse istorum, tibi.

L. ah.

Reduc

Reduc uxorem, aut, quam ob rem non opus sit, cedo.

P. Non est nunc tempus. L. puerum accipias: nam is quidem

In culpa non est. post de matre videro.

P. Omnibus modis miser sum: nec, quid agam, scio:

Tot nunc me rebus miserum concludit pater:

Abibo hinc, praesens quando promoueo parum.

Nam puerum iniussu credo non tollent meo,

Praesertim in ea re cum sit mihi adiutrix socrus.

L. Fugis? hem, nec quidquam certi respondes mihi?

Num tibi videtur esse apud sese? sine:

Puerum Phidippe mihi cedo, ego aliam. P. H. maxime,

Non mirum fecit uxor mea, si hoc agrè tulit:

Amaræ mulieres sunt, non facile hæc ferunt,

Propterea hæc ira est. nam ipsa narrauit mihi:

Id ego hoc praesente tibi nolebam dicere:

Neque illi credebam primo: nunc verò palam est.

Nam omnino abhorrere animam huic video à nuptiis.

L. Quid ergo agam Phidippe? quid das consilium?

P. H. Quid agas? meretricem hanc primum adendum censeo:

Oremus: accusemus grauius: denique

Minitemur, si cum illo habuerit rem postea.

L. Faciam, ut mones. eho puer, curre ad Bacchidem hanc

Vicinam nostram: huc euoca verbis meis.

Et te oro porro, in hac re adiutor sis mihi. P. H. ah,

Iam dudum dixi, itidemque nunc dico Lache,

Manere affinitatem hanc inter nos volo,

Si villo modo est, ut possit, quod. *Sed*

Sed visne adesse me via, dum istam conuenis?

L. Immo verò abi, aliquam puero nutricem para.

ACTVS V. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Bacchis & Laches colloquuntur. Hic illam accusat, quòd ad se recipiat filium: illa constanter negat. Mirem autem senem, & meretricem bonam inducit: & occasio est catastrophes.

Iambici tetrametri, acatalecti, & catalectici.

Trohaici octonarij, & vnus dimeter catalecticus.

BACCHIS, LACHES.

B. Non hoc de nihilo est, quòd Laches nunc me conuentam esse expetit:

Nec pol me multum fallit, quin, quod suspicor, sit quod velit.

L. Videndum est, ne minus propter iram hanc impetrem, quam postem:

Aut ne quid faciam plus, quod me post minus fecisse satius sit.

Adgrediar, Bacchis, salue.

B. Salue Laches. L. credo ad pol te non nihil mirari Bacchu,

Quid sit, quapropter te huc foras puerum euocare iussi.

B. Ego pol quoque etiam timida sum, cum venit mihi in mentem, quæ

Sim, ne nomen mihi quaesti obstet: nam mores facile tutor.

L. Si vera dicis, nihil tibi est à me periculi mulier:

Nam iam etate ea sum, ut non fiet peccato mihi ignosci equom:

Quò

Quò magis omneis res cautius, ne temerè faciam,
aduro.
Nam si id nunc facis, facturæ es, bonas quod par
est facere.
Inscitum offerre iniuriam tibi me immerenti, ini-
quom est.
L. Est magna castor gratis, de istac re quam tibi
habeam.
Nam qui post factam iniuriam se expurget, parum
mibi profit.
Sed quid istuc est? L. meum receptas filium ad te
Pamphilum. B. ah.
L. Sine dicam: uxorem prius quam hanc duxit, vo-
strum amorem pertuli:
Mane, mane: nondum etiam dixi id, quod volui,
hic nunc uxorem habet:
Quere alium tibi firmitorem amicum, dum tempus
consulendi est:
Nam neque ille hoc animo erit etatem, neque pol-
tu eadem istac etate.
B. Quis id ait? L. socrus. B. mène? L. te ipsam: & filiã
abduxit suam:
Puerumq; ob eam rem clam voluit, qui natus est,
extinguere.
B. Aliud si scirem, qui firmare meam apud vos pos-
sien fidem,
Sanctius quam iusuradũ, id pollicerer tibi Laches,
Me segregatum habuisse, uxorem ut duxit, à me
Pamphilum.
L. Lepida es, sed scin' quid volo potius sodes facias?
B. quid vis? cedo.
L. Eas ad mulieres huc intrò, atq; iusurandũ idem
Pol.

Polliceari illis: exple animum his, teq; hoc crimine
expedi.
B. Faciam: quod pol, si esset alia ex hoc quæstu,
haud faceret, scio.
Ut de tali causa nuptæ mulieri se ostenderet.
Sed esse falsa fama nolo gnatum suspectum tuum:
Nec leuiorem vobis, quibus est minimè, æquom,
viderier
Immeritò: nam meritis de me est. quod queam, illi
ut commodem.
L. Facile, benevolũq; lingua tua iã tibi me reddidit:
Nam non sunt sola arbitrata hæ: ego quoque hoc
etiam credidi.
Nunc, cum ego te esse præter nostram opinionem
comperi, (les.
Fac eadẽ ut sis porrò: nostra utere amicitia, ut vo-
Aliter si facias. sed reprimam me, ne agrè quidquã
ex me audias.
Verum te hoc moneo vnum, qualis sim amicus, aut
quid possiem
Potius quam inimicus, periculum facias. B. faciam
sedulo.

ACTVS V. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Quæ dudum Lacheti, eadem hæc Phidip-
po Bacchis promittit, se intrò abituram ad
Sostratam & Myrrhinam, ut illis purgetur.

Iambici tetrametri catalectici, & vnus
dimeter catalecticus.

PHIDIPPVS, LACHES, BACCHIS,
P. Nihil apud me tibi defieri patiar, quin, quod
opus sit,

Beni-

Benignè prebeat̄ur.

Sed cū tu satura, atque ebria eris, puer vt satur sit, facito.

L. Noster socer, video, venit: puero, nutricē adduxit, Phidippe, Bacchis deierat persanctē. P. haccine ea est? L. hęc est.

P. Nec pol ista metuunt Deos: neque has respicere Deos opinor.

B. Ancillas dedo: quo lubet cruciatus per me exquire

Licet. hęc res heic agitur: Pamphilo me facere vt redeat vxor,

Oportet: quod si perficio, non pœnit et me fama, solā fecisse id, quod alia meretrices facere fugitat.

L. Phidippe, nostras mulieres sufficans fuisse falso Nobis, in te ipsa inuenimus: porro hanc nunc experiamur.

Nam si compererit crimini tua se vxor credidisse, Missam iram faciet: sin autem est ob eam rem iratus gnatus,

Quod peperit vxor clām, id leue est, citō ab eo hęc ira abscedet.

Profectō in hac re nihil mali est, quod sit dissidio dignum.

P. Velim quidem hercle. L. exquire: adest: quod satis sit, faciet. B. faciam.

P. Quid istac mihi narras? an quia non tute ipse audisti dudum,

De hac re animus meus vt sit Laches? illis modo exple animum.

L. Quæso adepol Bacchis, quod mihi es pollicita, tute vt serues.

B. Ob

B. Ob eam rem vis ergo introeam? L. i, atque exple animum his, vt credant.

B. Eo: et si scio pol his fore meum conspectum inuisum hodie:

Nam nupta meretrici hostis est, à viro vbi segregata est.

L. At hæ amicae erunt, vbi, quam ob rem adueneris, resciscent.

P. At easdem amicas fore tibi promitto, rem vbi cognorint:

Nam illas errore, & te simul suspicione exsolues.

B. Perij: pudet vbi lumen: sequimini me intrō huc amba.

L. Quid est, quod mihi malim, quā quod huic intellego euenire,

Vt gratiam ineat sine dispendio suo, & mihi vnā profit?

Nam si est, vt hęc nunc Pamphilum verē ab se segregarit

Scit sibi nobilitatem ex eo, & rem natam, & gloriam esse,

Referetq; gratiam ei, vnāque nos sibi opera amicos iunget.

ACTVS V. SCENA III.

ARGUMENTVM.

Per anuli, quem Pamphilus dederat Bacchidi, cognitionem, Philumena ab eo compressa ostenditur.

Trochaici & Iambici, catalectici tetrametri.

PARMENO, BACCHIS.

P. Aedepol nā meam herus esse operam deputat parui preti,

Qui

Qui obrē nullā misit : frustra vbi totū desedi diē.
Myconium hospitem dum exspecto in arce Calli-
demidem:

Itaq; ineptus hodie dū illi sedeo, vt quisq; venerat,
Accedebam : adolescens, dic dum quaeso, es tu My-
conius?

Non sum . at Callidemides? non . hospitem eequem
Pamphilum

Heic habes omnes negabant : neque enim quem
quam esse arbitror.

Denique hercle iā pudebat. abij. sed quid Bacchidē
Ab nostro affine exeuntem video? quid huic heic
est rei?

B. Parmeno oportunē te offers, properē curre ad
Pamphilum.

P. Quid eō? B. dic me orare, vt veniat. P. ad te?
immo ad Philumenam.

P. Quid rei est? B. tua quod nihil refert, percuncta-
ri desinas.

P. Nihil aliud dicam? B. etiam, cognosse anulū illum
Myrrhinam

Gnata sua fuisse, quem ipse mihi olim dederat.
scio

Tantumne est? B. tantum: aderit continuo, hac vbi
ex te audiuerit.

Sed cessas? P. minimē equidem : nā hodie mihi po-
testas haud data est:

Ita cursando, atque ambulando totum hunc con-
trivi diem.

B. Quantam obtuli aduentu meo latitiam Pam-
philo hodie?

Quot cōmodas res attuli? quot autē ademi curas?

Gna

Gnatum ei restituo, qui pane harum, ipsiusq; ope-
ra perijt:

Vxorem, quam nunquam est ratus posthac se ha-
biturum reddo:

Qua re suspectus suo patri, & Phidippo fuit, ex-
solui.

Hic adeo his rebus anulus fuit inuētiū inueniūdis.

Nam memini, abhinc menses decem ferē ad me no-
cte prima

Confugere anhelantem domum, sine comite, vini
plenum,

Cum hoc anulo . extimui illico. mi Pamphile inquā
amābo,

Quid exanimatus es obsecro? aut vnde anulum
istum uanctus?

Dic mihi. ille alias res agere se simulare. postquam
id video,

Nescio quid suspicari magis coepi, instare, vt di-
cat.

Homo se fatetur vi, in via nescio quam cōpressisse:
Dicitq; sese illi anulum, dum luctat, detraxisse:

Eum hac cognouit Myrrhina in digito modo me
habentem:

Rogat, vnde sit : narro omnia hac : inde est cogni-
tio facta,

Philumenam esse compressam ab eo, & filium inde
hunc natum.

Hac tot propter me gaudia illi contigisse lato:

Et si hoc meretrices alia nolunt . neque enim est in
rem nostram,

Vt quisquam amator nuptijs letetur . verūm acci-
stor

N

Num-

Nunquam animum quasi gratia ad malas addu-
cam parteis.

Ego dum illo licitum est, vsa sum benigno, & lepi-
do, & comi.

Incommodè mihi nuptijs euēnit: factum fateor,
At pol me fecisse arbitror, ne id meritò mihi eue-
niret.

Multa ex quo fuerint comoda, eius incommoda
equom est ferre.

ACTVS V. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Pamphilus multo gaudio perfunditur ex
cognitione anuli, quem olim dederat Bac-
chidi. Eiusdem mirificè laudatur vxor.

Iambici tetrametri & trimetri, dime-
ter vnus, Trochaici aliquot.

PAMPHILVS, PARMENO,
BACCHIS,

PAM. Vide mi Parmeno etiam sodes, vt mihi ha-
certa, & clara attuleris.

Ne me in breue hoc coniicias tempus, gaudio huius
falso frui.

P. Visum est. PAM. certon? P. certè. PAM. Des-
sum, si hoc ita est. P. verum reperies.

PAM. Manedum sodes: timeo ne aliud credam, ali-
que aliud nunties.

P. Maneo. PAM. sic te dixisse opinor, inuenisse My-
rhinam,

Bacchidem anulum suum habere. P. factum. PAM.
eum: quem olim ei dedi:

Ea q; hoc re mihi nuntiare iussit. ita ne est factum
P. ita inquam.

PAM. Quis me est fortunatior, venustatisq; adeo
plenior?

Egone te pro hoc nuntio quid donem? quid? quid?
nescio.

P. At ego scio. PAMPH. quid? P. nihil e-
nim:

Nam neque in nuntio, neque in meipso, tibi quid
sit boni, scio.

PAM. Egone, qui ab Orco mortuum me reducere
in lucem feceris,

Sinam sine munere à me abire? ab nimium me in-
gratum putas.

Bacchidem eccam video stare ante ostium:

Me exspectat credo. adibo. B. salue Pamphile.

PAM. O Bacchis, o mea Bacchis, seruatrix mea.

B. Bene factum, & volup' est. PAM. factu, vt credã,
facis:

Antiquamq; adeo tuam venustatem obtines,

Vt voluptati obitus, sermo, aduentus tuus, quocun-
que aduenèris,

Semper fiet. B. at tu ecce astor morem antiquom, atq;
ingenium obtines,

Vt vnus hominum homo te viuat nunquam quis-
quam blandior.

PAM. Ha, ha, ha, tunc mihi istuc? B. rectè amasti
Pamphile vxorem tuam:

Nam nunquam ante hunc diem meis oculis eam,
quod nossem, videram:

Perliberalis visa est. PAM. dic verum. B. ita me Di
ament Pamphile

PAM. Dic mihi, harum rerum num quid dixti iam
patri? B. nihil. PAM. neque opus est

Adeo. mutito. placet non fieri hoc itidem, ut in Co-
mœdijs,

Omnia omnes ubi resciscunt. heic, quos par fuerat
resciscere,

Sciunt: quos non autem scire æquum est, neque re-
sciscunt, neque scient.

B. Immo etiam, hoc quæ occultari posse facilius cre-
das, dabo:

Myrrhina ita Phidippo dixit, iurjurando meo
Se fidem habuisse, & propterea te sibi purgatum,

PAM. optumè est:

Speroq; hanc rem esse euenturã nobis ex sententia.
P. Here, licetne me scire ex te, hodie quid sit quod
feci boni?

Aut quid istuc est, quod vos agitis? PAM. non licet,
P. tamen suspicor.

Egone hunc ab Orco mortuum? quo pacto? PAM.
nescis Parmeno,

Quantum hodie profueris mihi, & ex quãtã an-
na me extraxeris.

P. Immo verò scio, neque hoc imprudens feci. PAM.
ego istuc satis scio.

P. An temerè quidquam Parmenonem praterat,
quod facto usus sit?

PAM. Sequerè me intrò Parmeno. P. sequor. equi-
dem plus hodie boni

Feci imprudens, quàm sciens ante hunc diem vi-
quam. plaudite.

HECYRAE FINIS.

ARGUMENTVM

PHORMIONIS.

PROTASIS.

Cum Antipho absente patre in puellam
quandam vnicè deperiret, nec posset ea
potiri, nisi vxorem duceret (erat enim ciuis
Attica) fortè nuptiæ confectæ sunt technis
sycophãte cuiusdam Phormionis. Is enim ex
composito diem dicit Antiphoni: fingit puel-
lã ei cognatã esse, neque quenquam aliũ pro-
piorem cui nubat. Facile est vincere nõ repu-
gnãtem, ita legibus ducere cõgitur Antipho.

EPITASIS.

Non probatur avaro patri, vbi redijt, factũ:
vt qui malebat filio opulentam aliquam, &
dotatã obtrudere. Quare cũ Phormione ex-
postulat, cur in has nuptias se absente filium
coniecero. Tandem paciscitur etiam merce-
dem, minas triginta, si receperit ad sese puel-
lam. Ibi verò & Antipho in discrimen venit,
ne per eam conditionem ipse vnicè carã &
iucundã coniugem amitteret.

CATASTROPHE.

Interea domum redit, & pater Antipho-
ni: hic fidem facit puellam Antiphoni nuptã,
ex se in Lemno susceptã esse, vbi cum mu-
liercula quadã consueuerit: gaudetque ita
casu cecidisse, se absente, vt is duceret, quem
maximè ipse generum cuperet, & paullo antè
ambibat. Ita fit vt & Antipho retineat vxorẽ,
& nuptiæ patri probentur.

N 3

Secun-

ARGUMENTVM.

Secunda Catastrophes pars.

Porro triginta minar quos ludos reddide-
re Has extorserat Phormio, quanquam dissi-
mularet dadas alteri adolescenti Phædriæ, qui
citharistriam mercaretur: & iam perierat pe-
cunia: quàm cum reposcunt senes, sycophan-
ta prodit Chremetem apud vxorem, & docet
cōsueſſe cum alia quadam peregrè, simulque
impetrat, vt Phædriæ id argentum condone-
tur: estque ridicula admodum catastrophes
pars, vbi mulier maritum obiurgat, parū me-
morem fidei suæ.

PHORMIONIS

PERSONAE.

PHORMIO, parasitus.
DEMIPHO, senex.
ANTIPHO, adolescens.
GETA, seruus.
DORIO, leno.
CHREMES, senex
PHÆDRIA, adolescens.
DAVVS, seruus.
SOPHRONA, nutrix.
NAVSISTRATA, matrona.
HEGIO, CRATINVS, CRITO, aduocati.

C. SVL.

C. SVLPICII APOLLINARIS
PERIOCHA.

Iambici senarij.

*Chremetis frater aberat peregrè Demipho,
Relicto Athenis Antiphone filio.
Chremes clam habebat Lemni vxorem, & filiam,
Athenis aliam coniugem, & amantem vnice
Gnatum fidicinam. mater è Lemno aduenit
Athenas: moritur: virgo sola: aberat Chremes:
Furius procurat. ibi eam visam Antipho
Cum amaret, opera parasiti vxorem accipit.
Pater, & Chremes reuersi fremere: dein minas
Triginta dant parasito, vt illam coniugem
Haberet ipse, argento hoc emitur fidicina.
Vxorem retinet Antipho à patre agnitam.*

N 4 TE.

PHORMIO,

ACTA LVDIS ROMANIS, L.
 POSTHVMIQ ALBINO, L. CORNE-
 LIO Merula Aedilib. Curulib. egero L. Ambi-
 uius Turpio, L. Atilius Prænestinus. Modos
 fecit Flaccus Claudi, tibijs imparib. tota Græ-
 ca Apollo Doru Epidicazomenos, facta quar-
 to, Cn. Fannio, M. Valerio Cofs. Anno ab vr-
 be condita D. XCIII.

PROLOGVS.

Iambici senarij.

OST quam poëta vetus poëtam non
 potest
 Retrahere ab studio, & transdere
 hominem in otium, (rat:
 Maledictis deterere, ne scribat pa-
 Qui ita dicitur, quas antehac fecit fabulas,
 Tenui esse oratione, & scriptura leui,
 Quia nusquam insanum scripsit adolescentulum
 Cernam videre fugere, seclari canes.
 Et eam plorare, orare vt subueniat sibi.
 Actoris opera magis stetisse, quam scri-
 Minus multo audacter, quam nunc ledit, lederet,
 Et magis placerent, quas fecisset fabulas.
 Nunc si quis est, qui hoc dicat, aut sic cogitet,
 Vetus si poëta non laceffisset prior,
 Nullam inuenire prologum potuisset, nouus

Quem

Quem diceret, nisi haberet, cui malediceret:
 Is sibi responsum hoc habeat, in medio omnibus
 Palmam esse positam, qui artem tractant musicam.
 Ille ad famem hunc ab studio studuit reijcere.
 Hic respondere voluit, non laceffere.
 Benedictis si certasset, audisset bene:
 Quod ab ipso allatum est, sibi esse idrellatū putet.
 De illo tam finem faciam dicendi mihi,
 Peccandi cum ipse de se finem non facit.
 Nunc quid velim, animū attendite. apporto nouā
 Epidicazomenon quam vocant Comædiam.
 Græci, Latini Phormionem nominant,
 Quia primas partes qui aget, is erit Phormio.
 Parasitus, per quem res agetur maxime.
 Voluntas vōstra si ad poëtam accesserit,
 Date operam, adeste aequo animo per silentium,
 Ne simili vt amur fortuna, atque vsi sumus,
 Cum per tumultum noster grex motus loco est:
 Quem actoris virtus nobis restituit locum,
 Bonitasq; vōstra adiutans, atque aquanimitas.

ACTVS I. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Daus exiens dicit adferre se quam debet
 Getæ pecuniam: & hæc persona extra argu-
 mentum inducitur, cui rem gestam narra-
 tus est Geta.

Iambici senarij.

DAVVS.

D. Amicus summus meus, & popularis Geta
 Heri ad me venit: erat ei de ratiuncula
 Iam pridem apud me velli quum paucillulum
 Numorum: id vt conficerem. confeci: adfero.

- N 5

Nam

Nam herilem filium eius duxisse audio
 Vxorem: ei credo munus hoc conraditur,
 QVAM iniquè comparatū est, hi qui minus habēt,
 Vt semper aliquid addant diuitioribus!
 Quod ille vnciatim vix de demenso suo,
 Suum defraudans Genium, comparat miser,
 Id illa vniuersum abripiet, haud existumans,
 Quanto labore partum. porro autem Geta
 Ferietur alio munere, vbi hera pepererit:
 Porro alio autem, vbi erit puero natalis dies,
 Vbi initiabunt, omne hoc mater auferet:
 Puer caussa erit mittundi. sed videon Getam?

ACTVS I. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Geta narrat, quò sint profecti senes Demi-
 pho & Chremes: qua occasione cœperit ama-
 re Demiphonis filius Antipho.

Iambici trimetri.

GETA, DA VVS.

G. Si quis me quæret rufus. D. præsto est, desine.

G. oh,

At ego obuiam conabar tibi Daue. D. accipe, hem:

Lectum est, conueniet numerus, quantum debui.

G. Amo te, & non neglexisse, habeo gratiam.

D. Præsertim vt nunc sunt mores, adeo res redit.

Si quis quid reddit, magna habenda est gratia.

Sed quid tu es tristis? G. egone? nescis quo in me-
 tu, &

Quanto in periculo simus. D. quid istuc est? G. scies,

Modò vt tacere possis. D. abi sis insciens.

Cuius tu fidem in pecunia perspexeris,

Verere verba ei credere? vbi quid mihi lucri est

Te

Te fallerè? G. ergo auscult a. D. hanc operã tibi dico.

G. Senis nostri Daue fratrem maiorem Chremem

Nostin? D. quid ni? G. quid? eius gnatū Phadriam?

D. Tanquam te. G. euēnit senibus ambobus simul

Iter, illi in Lemnum vt esset, nostro in Ciliciam,

Ad hospitem antiquom: is senem per epistolas

Pellexit, modò non monte is auri pollicens.

D. Cui tanta erat res, & supererat? G. desinas:

Sic est ingenium. D. oh, regem me esse oportuit.

G. Abeuntes ambo hinc tum senes, me filijs

Relinquunt quasi magistrū. D. ô Geta, prouinciam

Cepisti duram. G. mihi vsu venit, hoc scio:

Memini relinqui me, Deo irato meo.

Cœpi aduorsari primò. quid verbis opu' st?

Sen i fidelis dum sum, scapulas perdidi.

D. Venere in mentem istac mihi. nã quæ inscitia est,

Aduorsum stimulum calces? G. cœpi his omnia

Facere, obsequi quæ vellent. D. scisti vti foro.

G. Noster mali nihil quidquã primò: hic Phadria

Continuò quandam nancus est puellulam

Citharistriam: hanc amare cœpit. perdit e.

Ea seruiebat lenoni impurissimo:

Neque, quod daretur quidquam, id curarant patres.

Restabat aliud nihil, nisi oculos pascere,

Sectari, in ludum ducere, & reducere:

Nos otiosi operam dabamus Phadria.

In quo hæc discebat ludo, ex aduorsum ei loco

Tonstrina erat quadam: heic solebamus ferè

Plerunque eam opperiri, dum inde iret domum.

Interea dum sedemus illi, interuenit

Adolescens quidam lacrumans: nos mirarier:

Rogamus quid sit: nunquã æquè, inquit, ac modò

Paupertas mihi onus visum est et miserū, & graue.
 Modò quandam vidi virginem heic vicinia
 Miseram, suam n̄ matrem lamentari mortuam.
 Ea sita erat ex aduerso: neque illi beneuolens,
 Neque motus, neq; cognatus, extra vnā aniculam.
 Quisquā aderat, qui adiuuaret funus: miseritū est.
 Virgo ipsa, facie egregia. quid verbis opū s̄t?
 Commorat omnes nos. ibi continuò Antipho,
 Voltisne eamus visere? alius, censeo:
 Eamus: duc nos sodes, inuis, venimus,
 Videmus: virgo pulcra. & quo magis dices,
 Nihil aderat adiuuenti ad pulcritudinem:
 Capillus passus, nudus pes, ipsa horrida:
 Lacruma, vestitus turpis: ut ni vis boni
 In ipsa inesset forma, hæc formam exstinguerent.
 Ille, qui illam amabat fiduciam, tantummodò,
 Satis, inquit, scita: noster verò. D. tam scio:
 Amare cœpit. G. scin, quàm? quò euadat, vide:
 Postridie ad anum rectà pergit: obsecrat,
 Ut sibi eius faciat copiam. illa enim se negat.
 Neq; eū equom ai facere: illā ciuem esse Atticam,
 Bonam, bonis prognatam: si vxorem velit,
 Lege id licere facere: sin aliter, negat.
 Noster quid ageret, nescire: & illam ducere
 Cupiebat, & metuebat absentem patrem.
 D. Non, si redisset pater ei, veniam daret?
 G. Illene indotatam virginem, atque ignobilem
 Daret illi? nunquam faceret. D. quid sit denique?
 G. Quid fiat? est parasitus quidam Phormio,
 Homo confidens: qui, illum Dū omnes perduint,
 D. Quid is fecit? G. hoc consilium, quod dicā dedit.
 Lex est, ut orba, qui sunt genere proximi,

Hic

His nubant, & illos ducere eadem hæc lex iubet.
 Ego te cognatum dicam, & tibi scribam dicam:
 Paternum amicum me assimulabo virginis:
 Ad iudices veniemus: qui fuerit pater,
 Quæ mater, qui cognata tibi sit, omnia hæc
 Constringam: quod erit mihi bonū, atq; commodū.
 Cū tu horum nihil reselles, vincam scilicet.
 Pater aderit: mihi paratæ litæ, quid mea?
 Illa quidem nostræ erit. D. iocularæ audaciam.
 G. Persuasit homini: factū est: ventū est. vincimur:
 Duxit. D. quid narras? G. hoc quod audis. D. ô Geta,
 Quid te futurum est? G. nescio hercle: vnū hoc scio:
 Quod Fors feret, feremus equo animo. D. placet:
 Hæc istuc viri est officium. G. in me omnis spes
 mihi est.
 D. Laudo. G. ad precatorem abeam credo, qui mihi
 Sic oret: nunc amitte quæso hunc. ceterum
 Posthæc si quidquam, nihil precor. tantummodò
 Non addas: vbi ego hinc abiero, vel occidito.
 D. Quid ille pedagógus, qui citharistiam?
 Quid rei gerit? G. sic tenuit er. D. non multum habet
 Quod det fortasse. G. immo nihil, nisi spem meram.
 D. Pater eius redijt, an non? G. nondū. D. quid? senē
 Quoad exspectatis vòstrum? G. non certum scio:
 Sed epistolam ab eo allatam esse audiui modò,
 Et ad portitores esse delatā: hanc petam.
 D. Nunquid Geta aliud me vñ? G. ut bene sit tibi.
 Puer heus. nemōn huc prodit? cape, da hoc Dor-
 cio.

ACTVS I. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Contendūt inter se adolescentes, vter eorū

N 7

ma-

magis sit miser. Vnde tota hæc scena versatur in genere caussæ demonstratiuo.

Trochaici & Iambici octonarij, & dimeter vnus.

ANTIPHON, PHAEDRIA.

A. Adeon' rem redisse, vt qui mihi consultum optumè velit esse

Phadria, patrem vt extimescam, vbi in mentem eiu aduenti venit?

Quod ni fuisset incogitans, ita cum expectarem, vt par fuit.

P. Quid istuc est? A. rogitas, qui tam audacis facinoris mihi conscius sis?

Quod vtinam ne Phormioni id suadere in mentem incidisset,

Neu me cupidum, eò compulisset, quod mihi principium est mali.

Non potitus essem: fuisset tum mihi illos agrè aliquot dies:

At nō quotidiana cura hæc angeret animū. P. audio.

A. Dum expecto quàm mox veniat, qui adimat mihi consuetudinem.

P. Alijs quia desit quod amant, agrè est: tibi, quia superest, dolet.

Amore abundas Antipho.

Nam tua quidem hercle certè vita hæc expetenda, optandaq; est.

Ita me Dij bene ament, vt mihi liceat tamdiu quam amo frui,

Iam depecisci mortem cupio, tu conijcito cetera,

Quid ego ex hac inopia nunc capiam, & quid tu istac copia:

Vt ne addam, quod sine sumtu ingeniam, liberalem nactus es:

Quod habes, ita vt voluisti, uxorem sine mala fama: palam

Beatus, ni vnum hoc desit, animus qui modeste istac ferat.

Etsi tibi res cū eo sit, quocum mihi est, tum sentias. Ita plerique ingenio sumus omnes, nostri nosmet poenitet.

A. At tu mihi contra nunc videre fortunatus Phadria,

Cui de integro est potestas etiam consulendi, quid velis,

Retinere, amare, amittere: ego in eum incidi infelix locum,

Vt neque mihi eius sit amittendi, nec retinendi copia.

Sed quid hoc est? videone ego Getam currentem aduenire huc?

Is est ipse: hei timeo miser, quam hic mihi nunc nuntiet rem.

ACTVS I. SCENA IIII.

ARGVMENTVM.

Geta Antiphoni affert è Cilicia redijisse patrem quo nuntio tantus iniicitur metus malè sibi conscio adolescēti, vt subducatur illico sese.

Trochaici & Iambici quadrati, Iambici senarij, dimeter vnus, & monometer hypercatalecticis.

GETA, ANTIPHON, PHAEDRIA.

G. Nullus es Geta, nisi aliquod iam tibi consilium celerè repereris:

Ita

Ita nunc imparatum subito tanta, te impendent mala:

Quae neque uti deivitem scio, neque quomodo me inde extraham:

Nam non potest calari nostra diutius iam audacia: Quae si non astu providentur, me, aut herum perfundabunt.

A. Quidnam ille commotus venit? G. tum temporis punctum mihi

Ad hanc rem est. herus adest. A. quid istuc est malit? G. Quod cum audierit, quod eius remedium inveniatur iracundia?

Loquarne? incendam. taceam? instigem. purgem me? laterem lauem.

Eheu me miserum: cum mihi paueo, tum Antipho me excruciat antipho:

Eius me miseret. ei nunc timeo: is nunc me retinet nam absque eo, esset,

Recte ego mihi vidissem, & senis essem ultus iracundiam:

Aliquid conuasassem, atque hinc me conicerem protinam in pedes.

A. Quam hic fugam, aut furtum parat?

G. Sed ubi Antiphonem reperiam? aut qua quaerem insistam via?

P. Te nominat. A. nescio quod magnum hoc nuntio exspecto malum.

P. Ah, sanisne es? G. domum ire pergam, ibi plurimum est. P. reuocemus

Hominem. A. sta illico. G. hem,

Satis pro imperio, quisquis es. A. Geta. G. ipse est quem volui obuiam.

A. Ce

A. Cedo, quid portas, obsecro? atque id, si potes, verbo expedi.

G. Faciam. A. eloquere. G. modo apud portum. A. meumne? G. intellexi. A. occidi. G. hem.

A. Quid agam? P. H. quid ais? G. huius patrem vidisse me, patrum tuum.

A. Nam quod ego huic nunc subito exitio remedium inueniam miser?

Quod si eo meae fortunae redeunt, Phanium, abs te ut distrahar,

Nulla est mihi vita expetenda. G. ergo istaec cum ita sint Antipho,

Tanto magis te aduigilare equum est: FORTE IS fortuna adiuuat.

A. Non sum apud me. G. at qui opus est nunc, curis maxime, ut sis Antipho:

Nam si senserit te timidum pater esse, arbitrabitur commiseruisse culpam. P. hoc verum est. A. non possum emmutari.

G. Quid faceres, si aliud quid grauius tibi nunc faciendum foret?

A. Cum hoc non possum, illud minus possem. G. hoc nihil est Phaedria: illicet.

Quid conterimus operam frustra? quin abeam? P. & quidem ego. A. obsecro,

Quid si assimulabo? satius est? G. garris. A. voltuna contemplamini. hem,

Satius sit est? G. non. A. quid si sic? G. propemodum. A. quid si sic? G. sat est:

Hem istuc serua, & verbum verbo, par pari ut respondeas,

Ne te iratus suis seni dicis prodelet. A. scio.

G. V;

G. Vi coactum te esse inuitum, lege, iudicio, tenes?
Sed quis hic est senex, quem video in vltima platea?
A. ipse est.

Non possum adesse. G. ah quid agis? quò abis Antiphonè mane,

Mane inquam. A. egomet me noui, & peccatum meum:

Vobis commendo Phanium, & vitam meam.

P. Geta, quid nunc fiet? G. tu iam liteis audies:

Ego phætar pendens, nisi quid me sefellerit:

Sed quod modo heic nos Antiphonem monuimus,

Id nosmetipsos facere oportet Phædria.

P. Aufer mihi oportet. quin tu, quod faciis, impetra

G. Meministi in olim vbi fuerit vòstra oratio

In re incipiunda ad defendendam noxiam?

Iustam illam caussam, facilem, vincibile, optumam,

P. Memini. G. hem nunc ipsa est opus, aut, si quid pote,

Meliore, & callidiorè. P. fiet sedulo.

G. Nunc prior adito tu: ego in insidijs heic ero succenturiatus, si quid deficies. P. agè.

ACTVS II. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Filium Antiphonem se absente vxorem duxisse admodum ægrè fert Demipho: à Phædria ille & Geta seruo defenditur. Ad postremum Demipho conuenire Phormionem constituit, vt iniuriam cum eo expoitulet, qui ducendæ puellæ auctor fuerit.

Iambici octonarij & senarij.

DEMIPHO, GETA, PHAEDRIA.

D. Itane tandè vxorè duxit Antipho iniussu meo?

Net

Nec meum imperium: agè, mitto imperium: non simultatem meam

Reuereri saltè? non pudere? ó facinus audax, & Geta

Monitor. G. vix tandem. D. quid mihi dicent? aut quam caussam reperient?

Demiror. G. at qui repperi iam: aliud cura. D. ane hoc dicent mihi?

Inuitus feci: lex coëgit, audio, & fateor. G. places.

D. Verim scientem, tacitum, caussam tradere aduersarijs,

Etiãne id lex coëgit? P. illud durum. G. ego expediam: sine.

D. Incertum est, quid agam, quia præter spem, atq; incredibile hoc mihi obtigit.

Ita sum iritatus, animum vt nequeam ad cogitandum inst. tuere.

QVAM ob rem omneis, cum secunda res sunt maxime, tum maxime

Meditari secum oportet, quò pacto aduersam æriam ferant:

Pericla, dāna, exsilia peregrè rediēs semper cogites, Aut filij peccatum, aut vxoris mortem, aut morbi filia:

Communia esse hæc: fieri posse, vt ne quid animo sit nouum.

Quidquid præter spem eueniat, omne id deputare esse in lucro.

G. O Phædria, incredibile est, quantò herum ante eo sapientia.

Meditata mihi sunt omnia mea incommoda: herus si redierit,

Me-

Molendum vsque in pistrino: vapulandum, habende compedes:

Opus ruri faciendum: horum nihil quidquam accidet animo nouum.

Quidquid praeter spem eueniet, omne id deputabo esse in lucro.

Sed quid cessas hominem adire, & blandè in principio alloqui?

D. Phadriam mei fratris video filium mihi ire obuiam.

P. Mi patruae salue. D. salue. sed ubi est Antipho?

P. Saluom aduenire. D. credo: hoc responde mihi.

P. Valet: heic est. sed satini omnia ex sententia?

D. Vellem quidem. V. quid istuc? D. rogitas Phadria Bonas me absente heic confecistis nuptias.

P. Eho, an tu id subcenses nunc illi? G. o artificem probum.

D. Egone illi non subcenseam? ipsum gestio dari mihi in conspectum, nunc sua culpa ut sciat

Lenem patrem illum factum me esse acerrimum.

P. At qui nihil fecit patruae, quod subcenseas.

D. Ecce autem similia omnia: omnes congruunt.

Vnum cognoris, omneis noris. V. haud ita est.

D. Hic in noxia est, ille ad defendenda causa adeptus. Cum ille est, hic praesto est: tradunt operas mutua.

G. Probe eorum facta imprudens depinxit senex.

D. Na ni haec ita essent, cu illo haud stares Phadria.

P. Si est patruae, culpam ut Antipho in se admisit.

Ex qua re minus rei foret, aut famae temperans.

Non causam dico, quin, quod meritis est, ferat.

Sed si quis forte malitia fretus sua,

Insidiis nostrae fecit adolescentia,

Ac vicit, nostrane ea culpa est, an iudicum,

Qui saepe propter inuidiam adimunt diuiti,

Aut propter misericordiam addunt pauperi?

G. Ni nossem causam, crederem vera hunc loqui.

D. An quisquam iudex, qui possit noscere

Tua iusta, ubi tute verbum non respondeas,

Ita ut ille fecit? V. sanctus adolescentuli est

Officium liberalis: postquam ad iudices

Ventum est non potuit cogitata proloqui:

Ita eum tum timidum ibi obstupescit pudor

G. Laudo hunc. sed cesso adire quam primum senem?

Here salue. saluom te aduenisse gaudeo. D. oh,

Bone custos salue: columnen vero familia,

Cui commendavi filium hinc abiens meum.

G. lam dudum te omneis nos accusare audio

Immerito, & me omnium horum immeritissimo:

Nam quid me in hac re facere voluisti tibi?

Seruom hominem causam orare leges non sinunt:

Neque testimonij dictio est. D. mitto omnia:

Adde istuc. imprudens timuit adolescens. sino:

Tu seruos: verum si cognata est maxime,

Non fuit necesse habere, sed, id quod lex iubet,

Dotem daretis, quareret alium virum.

Qua ratione inopem potius ducebat domum?

G. Non ratio, verum argentum decrat. D. sumeret

Alicunde. G. alicunde? nihil est diuilius.

D. Postremo, si nullo alio pacto, serore.

G. Hui, dixti pulcre, si quidem quisquam crederet.

Te vivo. D. non, non sic futurum est: non potest.

Egone illam cum illo ut patiar nuptam unum diem?

Nihil suauem meritum est. hominem comonstratier

Miha

Mihi istam volo, aut, ubi habitet, demonstrarier.
 G. Nempe Phormionem. D. istum patroni mulieris.
 G. Iam faxo heic aderit. D. Antipho ubi nunc est?
 foris.

D. Abi Phadria, eum require, atque adduce huc.
 P. eo.

Recta via equidem illuc. G. nempe ad Pamphilam.
 D. At ego Deos Penateis hinc salutatum domum.
 Deuortar: inde ibo ad forum, atque aliquot mihi
 Amicos aduocabo, ad hanc rem qui adsint,
 Ut ne imperatus sim, cum adueniat Phormio.

ACTVS II. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Adducitur Phormio vt factum defendat,
 qui hic se instruit cum sene litigaturus.
 Trochaici tetrametri catalectici.

PHORMIO, GETA.

P. Itane patris aui conspectum veritum hinc abisset?
 G. admodum.

P. Phanium relictam solam? G. sic. P. Et iratum senem?

G. Oppido. P. ad te summa solum Phormio remum
 redit:

Tute hoc intristi, tibi omne est exedundum: adci-
 gere.

G. Obsecro te. P. si rogabit. G. in te spes est. P.
 accere,

Quid si reddet? G. tu impulisti. P. sic opinor. G. si
 ueni.

P. Cedò senem: iam instructa sunt mihi corde ca-
 silia omnia.

G. Quid ages? P. quid vis? nisi vt maneat Phanium
 atque ex crimine hoc

Antiphonem eripiam, atque in me omnem iram de-
 riuem senis?

G. O vir fortis, atque amicus: verum hoc sepè Phor-
 mio

Vereor, ne istac fortitudo in neruum erumpat de-
 nique. P. ah,

Non ita est: factum est periculum, iam pedum vi-
 sa st via.

Quot me censes homines iam deuerberasse vsque
 ad necem

Hospites? tum ciues? quò magis noui, tantò sapius.

Cedò dum, en vnquam iniuriarum audisti mihi scri-
 ptam dicam?

G. Qui istuc? P. quia NON rete accipitri tenditur,
 neque miluio,

Qui malè faciunt nobis: illis, qui nihil faciunt ten-
 ditur:

Quia enim in illis fructus est, in illis opera luditur.
 Alijs aliunde est periculum, vnde aliquid abradi po-
 test:

Mihi sciunt nihil esse. dices, ducent damnatum do-
 mum.

Alere nolunt hominem edacem: et sapiunt, mea sen-
 tentia,

Pro maleficio si beneficium summum nolunt, red-
 dere.

G. Non potest satis pro merito ab illo tibi referri
 gratia.

P. Immo enim nemo satis pro merito gratiam regi
 refert.

Tene a symbolum venire vnctum, atque lautum et
 balneis,

Otiosum ab animo. cum ille & cura, & sumtu absumitur,

Dum tibi sit, quod placeat: ille ringitur, tu rideas.
Prior bibas, prior decumbas: cena dubia apponitur?

G. Quid istuc verbi est? P. ubi tu dubites, quid sumas potissimum.

Hæc, quum rationem ineas, quam sint suauia, & quam cara sint,

Ea qui prebet, non tu hunc habeas planè presentem Deum?

G. Senex adest: vide quid agas: prima coitio est acerrima:

Si eam sustinueris, post illà iam, ut lubet, ludas licet.

ACTVS II. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Hæc scena concertationem habet Demiphonis, & parasiti. Clàm patre v xorem duxerat Antipho: domum reuersus pater illà vult eijcere: contradicit Phormio.

Iambici senarij.

DEMIPHO, GETA, PHORMIO.

D. En, vnquam cuiquam contumeliosius

Audistis factam iniuriam, quam hæc est mihi?

Adeste quaeso. G. iratus est. v. quin tu hoc ages:

Iam ego hunc agitabo. prò Deum immortalium.

Negat Phanium esse hæc sibi cognatam Demiphonem.

Hanc Demipho negat. esse cognatam? G. negat.

P. Neque eius patrem se scire, qui fuerit? G. negat.

D. Ipsum esse opinor de quo agebam. sequimini.

P. Nec Stilphonem ipsum scire, qui fuerit? G. negat.

P. Quia egens relicta est misera, ignoratur parentem.

Negat.

Neglegitar ipsa: vide, auaritia quid facit.

G. Si herum insimulabis auaritia, malè audies.

D. O audaciam, et idem me vltro accusatum aduenit.

P. Nam ià adolescenti nihil est quod succenseam,

Si illum minus norat: quippe homo iam grandior,

Pauper, cui opera vita erat, ruri ferè

Se continebat: ibi agrum de nostro patre

Colendum habebat: sapè intere à mihi senex

Narrabat se hunc neglegere cognatum suum.

At quem virum quem ego viderim in vita optumum.

G. Videas te atque illi, ut narras. P. in malà crucè:

Nam ita eum existumassem, nunquã tam graueis

Ob hæc inimicitias caperem in vostram familiam.

Quam is aspernatur nunc tam inliberaliter.

G. Pergit' hero absenti male loqui impurissime?

P. Dignum autem hoc illo est. G. ain' tandem carcer?

D. Geta.

G. Bonorum extortor, legum contortor. D. Geta.

P. Responde. G. quis homo est? ehè. D. tace. G. absenti

Te indignas, seq; dignas cõtumelias (tibi

Nunquam cessauit dicere hodie. D. ohe desine.

Adolescens primum abs te hoc bona venia expeto,

Si tibi placere potus est, mihi ut respondeas:

Quem amicum tuum ais fuisse istum, explana mihi,

Et qui cognatum me sibi esse diceret.

P. Proinde expiscare, quasi nõ nosses. D. r. oßè? P. ita.

D. Ehò me nego: tu, qui ais, redige in memoriam.

P. Ehò, tu sobrinum tuum non noras? D. enicas:

Dic nomen. P. nomen? maxumè. D. quid nũc taces?

P. Perij hercle, nomen perdidit. D. hem, quid ais? P.

Geta,

Si meministi id, quod olim dictum est, subijce, hem,

O

Non

Non dico: quasi non noris, tentatum aduenis.

D. Egón autē tēto? G. Stilbo. P. atq; adeò, quid mea? Stilbo est. D. quē dixti? P. Stilbonē inquā noueras?

D. Neq; ego illum noram neque mihi cognatus fuit

Q. squā istoc nomine. P. itāne? non te horū pudet? At si talentū rem reliquisset decem:

D. Dū tibi malē faciant. P. primus esses memoriter Progeniē vestrā vsq; ab auo, atq; atauo proferens,

D. Ita vt dicis, ego tum si aduenissem, quī mihi Cognata ea esset, dicerem: itidem tu face. (caue,

Cedo, quī est cognata? G. heus noster, rectē: heus tu P. Dilucidē expediui, quibus me oportuit

Iudicibus: tum si id falsum fuerat, filius Cur non refellit? D. filium narras mihi?

Cuius de stultitia dici, vt dignum est, non potest. P. At tu, qui sapiens es, magistratus adi,

Iudicium de eadem caussa iterum vt reddant tibi: Quandoquidem solus regnas, & soli licet

Hic de eadem caussa bis iudicium adipiscier. D. Et si mihi facta iniuria est, veruntamen

Potius quā lit eis secler, aut quā te audiam, Itidem vt cognata si sit, id quod lex iubet

Dotem dare, abduce hanc, minas quinque accipe. P. Hæ, hæ, hæ, homo suavis. D. quid est? num ini-

quom postulo? (est) Anne hoc quidem adipiscar ego, quod ius publicū

P. Itāne tandem quæso, itidem vt meretricem vt abusus sis,

Mercedem dare lex iubet ei, atque amittere, an, Vt ne quis turpe cuius in se admitteret

Propter egestatem, proximo iussa est dari, Vt cum vno atatem degeret, quod tu vetas?

D. Ita

D. Ita, proximo quidem. at nos vnde? aut quam ob rem. P. obe,

Actū, aiūt, ne agas. D. nō agā: immo haud desinam, Donec perfecero hoc. P. ineptus. D. sine modō.

P. Postremò tecum nihil rei nobis Demipho est: Tuus est damnatus gnatus, non tu: nam tua

Praterierat iam ad ducendum etas. D. omnia hæc illum putato, quæ ego nunc dico, dicere:

Aut quidem cū vxore hac, ipsum prohibeo domo. G. Iratus est. P. tute idem melius feceris.

D. Itāne es paratus facere me aduersum omnia Infelix? P. metuit hic nos, tametsi sedulo

Dissimulat. G. bene habent tibi principia. P. quim, quod est

Ferendum, feras. tuis factis dignum feceris, Vt amici inter nos simus, D. egone tuam expetam

Amicitiam? aut te visum, aut auditum velim? P. Si concordabis cum illa, habebis, quæ tuam

Senectutem oblectet: respice etatem tuam. (age: D. Te oblectet: tibi habe. P. minue verò irā. D. hoc

Satis iam verborum est: nisi tu properas mulierem Abducere, ego illam eijctam: dixi Phormio

P. Si tu illā attigeris secus, quā dignū est liberam, Dicam impingam tibi grandem. dixi Demipho.

Si quid opus fuerit, heus, domo me. G. intellego.

ACTVS II. SCENA IIII.

ARGUMENTVM.

Cōsulit Demipho aduocatos super filij cōiugio: vnus suadet, dissuadet alter, tertius nihil dicit, qui se alterutri iungere debuit: versatur autem in deliberatiuo.

Iambici senarij.

O 2

DE

PHORMIONIS
DEMIPHO, GETA, HEGIO,
CRATINVS, CRITO.

Quantam me cura, & sollicitudine adficit
Gnatus, qui me, & se hisce impedit nuptiis?
Neque mihi in conspectum prodit, ut saltem sciam,
Quid de hac re dicat, quidue sit sententia.
Abi, tu, vise redieritne iam, an nondum, domum.

G. Eo. D. videtis quo in loco res hæc fiet.

Quid ago? dic Hegio. H. ego? Cratinum censeo,
Si tibi videtur. D. dic Cratine. C. mène vis?

D. Te. CR. ego, quæ in re tuâ sint, ea veli facias. mi-
Sic hoc videtur, quod de absente hæc filius (hi

Egit, restitui in integrum æquum est, & bonum.
Et id impetrabis. dixi. D. dic nunc Hegio.

H. Ego sedulo hunc dixisse credo: verum ita est,
QVOT homines, tot sententia. suus cuiq; mos.

Mihi non videtur, quod sit factum legibus,
Rescindi posse: & turpe inceptum est. D. dic Crito.

C. Ego amplius deliberandum censeo:
Res magna est. H. nū quid nos vis? D. fecistis probè.

Incertior sum multò, quàm dudum. G. negant
Redisse. D. frater est expectandus mihi: is

Quod mihi dederit de hac re cõsiliū, id exsequar.
Percunctatum ibo ad portum, quoad se recipiat.

G. At ego Antiphonem quæram, ut, quæ acta hæc
sunt, sciat.

Sed eccum ipsum video in tempore huc se recipere.

ACTVS III. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Antipho se vehementer incusat, quòd ita
inconsultò patri se subduxerit, & causam suã
alijs tutandam dederit. Rem totam deni-
que

que ex Geta cognoscit.

Iambici tetrametri catalectici & aca-
talectici, in fine Trochaici.

ANTIPHO, GETA.

A. Enimvero Antipho multi modis cum istoc animo
es vituperandus:

Itane hinc abisse, & vitã tuã tutandã alijs dedisse?
Alios tuam rem credidisti magis, quàm te, anim ad-
uersuros? (consuleres,

Nam vtut erãt alia, illi certè, quæ nũc domi tuæ est,
Ne quid propter tuã fidẽ decepta pateretur mali:

Cuius nunc miseræ spes, opesq; sunt in te vno om-
nes sitæ.

G. Equidem here nos iam dudum heic te absentem
Cucusamus, quã abieris. (defecimus.

A. Tespsum quærebam. G. sed ea causã nihil magis

A. Loquere obsecro. quõnam in loco sunt res, &
fortune meæ?

Nunquid patri subolet? G. nihil etiam. A. ecquid
spei porrò est? G. nescio. A. ah. (cit noui.

G. Nisi Phædrã haud cessauit pro te eniti. A. nihil fe

G. Tũ Phormio itidem hac re, vt in alijs, strenuũ ho-
minem præbuit. (patrem.

A. Quid is fecit? G. cõsultauit verbis admodum iratũ

A. Heu Phormio. G. ego, quod potui porrò. A. mi Ge-
ta, omneiu vos amo. (la res est:

G. Sic habent principia sese, vt dico: adhuc trãquil-
mansurusq; patrum pater est, dum huc aduentat.

A. quid eum? G. vt aiebat, (tinet.
De eius cõsilio velle sese facere, quod ad hæc re at-
A. Quantus metus est mihi, venire huc saluom nũc
patrum Geta?

Nam per eius unā, ut audio, aut viuā, aut moriar
sententiam. (lestra exit foras.)

G. Phædria tibi adest A. ubinā est? G. ecclū ab sua pa
ACTVS III. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Phædria lenonē orat, ut venditā militi Pam
philā non tā citō abducendam tradat: se intra
triduum numos adnumeraturum, quos pro il
lus redemptione sit pollicitus.

Trochaici tetrametri, & Iambici
vno addito senario.

PHAEDRIA, DORIO, ANTIPHO, GETA.

P. Dorio, audi obsecro. D. non audio. P. parumper,
D. quin onitte me.

P. Audi, quod dicam. D. at enim tædet iam audire
eadem millies. (dio.)

P. At nūc dicā, quod lubēter audias. D. loquere, au-

P. Nequeo te exorare, ut maneat triduum hoc? quō
nunc abis?

D. Mirabar, si tu mihi quidquam adferres noui.

A. Hei, metuo lenonem, ne quid suo suat capiti. G.
idem ego metuo. (bula.)

P. Nō mihi credis? D. bariolare. P. sin fidem do. D. fa

P. Feneratū istuc beneficiū tibi pulchrè dies. D. logi.

P. Crede mihi, gaudebis factō: verum hercle hoc est.
D. somnium.

P. Experire, non est longum. D. CANTILENAM
eandem canis.

P. Tu mihi cognatus, tu parens, tu amicus, tu. D. ga
ris modō.

P. Adeōne ingenio esse te duro, atque inexorabili,
Ut neq; misericordia, neq; precibus molliri queas?

D. Adeōne

D. Adeōne te esse incogitantem, at que impudentem
Phædria,

Ut phaleratis dictis ducas me, & meā ductes gratis?

A. Miseritum est. P. Hei veris vincor. G. quā vterque
est similis sui? (dine.)

P. Neq;, Antipho alia cū occupatus esset sollicitu-
tum hoc esse mihi obiectum malum? A. ah, quid
istuc autem est Phædria?

P. O fortunatissime Antipho. A. egōne? P. cui, quod
amas, domi est? (malo.)

Nec cū huiusmodi unquā vsus venit ut cōsuetares
A. Mihi ne domi est? immo, quod aiūt, AVRIBVS
teneo lupum.

Nam neque, quo amittam ā me inuenio: neque vti
retineam, scio. (sies.)

D. Ipsum istuc mihi in hoc est. A. eia, ne parum leno
Num quid hic confecit? P. liccine? quod homo in-
humanissimus:

Pamphilam meam vendidit. G. quid: vendidit? A.
am vendidit?

P. Vendidit. D. quā indignū facinus, ancillam are
entam suo. (fidem)

P. Nequeo exorare, ut maneat, et cum illo ut mutet
Triduum hoc, dum id, quod est promissum ab ami-
cis, argentum aufero. (sies.)

Si non tum dederō, unā praterēā horā ne oppertus
D. Obtundis. A. haud longū est id, quod orat Do-
rio: exoret, sine.

Idem hoc tibi, quod bene iromeritus fueris, condū-
plicauerit.

D. Verba istæc sunt. A. Pamphilamne hęc vrbe pri-
uari sines?

O LIBRARIUS TUR

Tū prætereā horunc' amorē distrahi poterin' patit'
D. Neq; ego. neq; tu. G. Dū tibi omnes id, quod est
dignum, dant. (seu tui)

D. Ego te cōplureis aduersum ingenū meum men-
Pollicitantem, & nihil ferentem, stentem: nūc con-
tra omnia,

Repperi, qui det, neq; lacrumet: da locū melioribus:

A. Certè hercle, ego si satis cōmemini, tibi quidem
est olim dies,

Quem ad dares huic præstituta. P. factū. D. nū ego
istuc nego?

A. Iam ea præterijt? D. non, verūm ei hæc antecessit.
A. non pudet

Vanitatis? D. minimè, dum ob rem. G. sterquilinum.
P. Dorio,

Itāne tādē facere oportet? D. sic sum: si placeo, utere.

A. Siccine huic decipis? D. immo enim uero Antipha
hic me decipit:

Nam hic me huiusmodi esse sciebat: ego hunc esse
aliter credidi.

Iste me sefellit: ego isti nihilo sum aliter, ac fui.
Sed ut ut hæc sunt, tamen hoc faciam: cras māne ar-
gentum mihi (dria.

Miles se dare dixit: si mihi prior tu attuleris Phæ-
N. ea lege utar, ut potior sit, qui prior ad dandum
est. vale.

ACTVS III. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Antipho Getam monet, ut argentum inue-
niat, quod detur lenoni à Phædria.

Trochaici tetrametri, & vnus lam-
bicus dimeter.

PHÆD.

PHÆDRIA, ANTIPHO, GETA.

P. Quid faciam? unde ego nunc tam subito huic ar-
gentum inueniam miser,

Cui minus nihilo est? quod si hic potuisset nunc
exorariet

Triduum hoc, promissum fuerat. A. itāne hunc pa-
ttemur Geta (viter?

Fieri miserū, qui me dudum, ut dixi, adiuuerit co-
Quin cum opus est, beneficium rursum ei experia-
mur reddere?

G. Scio equidem hoc esse æquom. A. agè ergo, solus
seruare hunc potes.

G. Quid faciam? A. inuenias argentum. G. cupio: sed
id unde, edoce.

A. Pater adest heic. G. scio. sed quid tū? A. ah, dictū
sapienti sab est. (hinc abis?

G. Itāne? A. ita. G. sanè hercle pulchrè suades. etiā tu
Nō triūpho, ex tuis nuptijs si nihil nanciscor mali,
Ni etiā nunc me huius causa querere in malo iu-
beas crucem?

A. Verum hic dicit. P. quid? ego vobis Geta alienus
sum? G. haud puto.

Sed parūm ne est, quod omnibus nunc nobis succen-
set senex,

Ni instigemus etiā, ut nullus locus reliquatur precis?

P. Alius ab oculis meis illam in ignotum hinc abdu-
cet locum? hem:

Dum igitur diem licet, dumq; adsum, loquimini me-
cum Antipho:

Contemplamini me. A. quam ob rem? aut quidnam
facturus? cedo. (sequi,

P. Quoquò hinc asportabitur terrarū, certū est per-

O S

AUD

Ast perire. A. Dū bene vortant, quod agas: pede-
tentim tamen.

Vide, si quid opus potes adferre huic. G. si quid? quid?
A. quæro obsecro, (Geta?)

Ne quid plus minusve faxit, quod nos post pigeat
G. Quæro: saluos est, ut opinor: verum enim metuo
malum. (mus.)

A. Noli metuere: unā tecum bona, malaq; tolerabi-

G. Quantum opus est tibi argenti? loquere. P. sole
triginta minæ. (vilius est.)

G. Triginta? hui, percara est Phædria. P. istæ verò

G. Agè agè, inventas reddam. P. ó lepidum caput. G.
aufer. P. iam opus est. G. iam ferēs:

Sed opus est mihi Phormionem ad hanc rem adiu-
torem dari. (G. feret.)

P. Præstò est: audacissimè oneris quiduis impone,
SOLVS est homo amico amicus. G. eamus ergo
ad eum ocyus.

P. Abi, dic, præstò ut sit domi.

A. Nunquid est, quod opera mea vobis opus sit? G.
nihil: verum abi domum,

Et illam miseram, quā ego nunc intus scio esse exa-
nimatam metu,

Cōsolare, cessas? A. nihil est, equè quod faciā lubēs.

P. Qua via istuc facies? G. ducam in itinere modo te
hinc amoue.

ACTVS IIII. SCENA I.

ARGVMENTVM.

Demipho & Chremes colloquuntur, ambo
nati grādes: narrat hic illi, cur in Lēno diurnus
hæserit: fit & mentio nuptiarū Antiphonis.

Iambici senarij.

D R-

DEMIPHO, CHREMES.

D. Quid? qua profectus causa hinc es Lemnū Chre-
mes?

Adduxit' tecū filiā? C. nō. D. quid ita non?

C. Postquam videt me eius mater esse heic diutius,
Simul autem non manebat atas virginis

Meam negligentiam: ipsam cum omni familia

Ad me profectam esse diebant. D. quid illic tandiu

Quæso igitur commorabare, vbi id audieras?

C. Pol me detinuit morbus. D. vnde? aut qui? C. rogas?

SENECTVS ipsa est morbus: sed veni, se eas

Saluas audiui ex nauta, qui illas vexerat

D. Quid gnato obtigerit me absente, audisti? Chre-
me?

C. Quod quidem me factum, consilij incertū facit:

Nam hanc conditionem si cui tulerò extrario,

Quo pacto, aut vnde mihi sit dicendum ordine est.

Te mihi fidelem esse equò, atq; egomet sum mihi,

Scibam: ille si me alienus affinem volet,

Tacebit, dum intercedet familiaritas:

Si spreuerit me, plus quam opus est scito, sciet:

Vereorq; ne vxor aliquā hoc resciscat mea.

Quod si fit, vti me excutiam, atq; egrediar domo,

Id restat: nam ego meorum solus sum meus.

D. Scio ita esse, & istæ mihi res sollicitudini est:

Neque defetiscar vsque ad eò experirier,

Donec tibi id, quod pollicitus sum, effecero.

ACTVS IIII. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Tota hæc scena est Getae exultantis duos
sibi senes offerri, quos fallere possit.

Iambici senarij.

O 6

G R-

G. Ego hominem callidiorē vidi neminem.
 Quā phormionē venio ad hominem, vt dicerem
 Argenta opus esse, & id quo pacto fieret:
 Vixdum demidium dixeram, intellexerat:
 Gaudebat: me laudabat: querebat senem:
 Dīs gratias agebat, tempus sibi dari,
 Vbi Phædriæ se ostenderet nihilominus
 Amicū esse, quā Antiphoni. hominem ad forum
 Iussit operiri: eō me esse adducturum senem.
 Sed eccum ipsum, quis est vltior? at at Phædriæ
 Pater venit. sed quid pertinui autem bellua?
 An quia, quos fallam, pro vno duo sunt mihi dati?
 Commodius esse opinor duplici spe vtier.
 Petam hinc, vnde à primò institutus si dat, sat est:
 Si ab hoc nihil fiat, tum hunc adoriar hospitē.

ACTVS III. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Geta cudit argentum Phædriæ.

Iambici senarij.

ANTIPHO, GETA, CHREMES,

DEMIPHO.

A. Expecto, quā mox recipiat huc sese Geta
 Sed patrum cum patre video adstantem. hei mihi,
 Quā timeo, aduentus huius quō impellat patrē!
 G. Adibo hosce. ô noster Chremes. c. salve Geta.
 G. Venire saluom volup' st. c. credo. G. quid agitur?
 c. Multa aduenienti, vt sit, noua heic compluria.
 G. Ita de Antiphone audistim' quæ facta? c. omnia.
 Tūn' dixerat huic? facinus indignum Chreme,
 Sic circūiri? d. cū hoc id agebā cōmodū. (lō,
 G. Nā hercle ego quoq; id quidē mecū agitās sedu-
 Inueni,

Inueni, opinor, remedium huic rei. d. quid Geta?
 Quod remedium? G. vt abij abs te, sit fortè obuiam
 Mihi Phormio. c. qui Phormio? G. is qui istā. c. scio.
 G. Visum est mihi, vt eius tentarem sententiam.
 prendo hominem solum. cur nō, inquam, Phormio
 Vides, inter vos sic hæc potius cum bona
 Vt componantur gratia, quā cum mala?
 Herus liberalis est, & fugitans litium:
 Nam ceteri quidem hercle amici omnes modō
 Vno ore auctores fuere, vt præcipitem hanc daret.
 A. Quid hic cœptat? aut quō euadet hodie? G. an le-
 gibus
 Daturum pœnas dices, si illam eiecerit?
 iam id exploratum est: eia, sudabis satis,
 Si cum illo inceptas homine: ea eloquentia est.
 Verū pone esse victum eum: at tandem tamen
 Non capitis eius res agitur, sed pecunie.
 Postquā hominem his verbis sentio mollirier,
 Soli sumus nunc, inquam, eadē die, quid v' elis dari
 Tibi in manum, vt herus his desistat litibus,
 Hæc, huic faceſſat, tū molestus ne ſies.
 A. Satis illi Dii sunt propitij? c. nam sat scio,
 Si tu aliquam partem equi, boniq; dixeris,
 Vt ille est bonus vir, tria non commutabit
 Verba hodie inter vos. d. quis te istac iussit loqui?
 c. immo non potuit melius peruenirier
 Eō, quō nos volumus. A. occidi. c. perge eloqui.
 G. At primò homo insanibat. c. cedo, quid postulat?
 G. Quid: nimitū quātū libuit. c. dic. G. si quis daret
 Talentum magnum. c. immo malum hercle. vt ni-
 hil pudet?
 G. Quod dixi adeo ei. quæso, quid si filiam

Suam vnicam locaret? parvi rettulit
 Non suscepisse: inuenta est, quae dotem petat.
 Ut ad pauca redeam, ac mittam illius ineptias:
 Haec denique eius fuit postrema oratio.
 Ego, inquit, iam à principio amici filiam,
 Ita ut æquom fuerat, volui vxorem ducere:
 Nam mihi veniebat in mentem etus incommodum,
 In seruitutem pauperem ad ditem dari:
 Sed mihi opus erat, ut apertè tibi nunc fabuler,
 Aliquantulum quæ adferret, qui dissoluerem
 Quæ debeo: & etiam nunc si volt Demipho
 Dare, quantum ab hac accipio, quæ spōsa est mihi,
 Nullam mihi malim, quàm istanc, vxorem dari.
 A. Vtrum stultitia facere ego hanc, an malitia
 Dicam, scientem an imprudentem, incertus sum.
 D. Quid si animam debet? G. ager oppositus est pi-
 gnori
 Ob decem minas, inquit. D. agè agè, iã ducat, dabo.
 G. Aedicule item sunt ob decem alias. D. hoc, hui,
 Nimum est. C. ne clama: petito hasce à me decem
 G. Vxori emunda ancillula est: tum autem pluscula
 Supellectile opus est: opus est sumtu ad nuptias:
 His rebus pone sanè, inquit, decem minas.
 D. Sexcentas proinde potius scribito iã mihi dicas:
 Nihil do. impuratus me ille ut etiam inrideat?
 C. Quæso, ego dabo, quiesce: tu modo filius
 Fac ut illam ducat, nos quam volumus. A. heu mihi
 Geta, occidisti me tuis fallacijs.
 C. Mea causa eijcitur: me hoc æquom est amittere.
 G. Quantum potes me certiozem, inquit, face,
 Si illam dant, hanc ut omittam, ne incertus siem:
 Nam illi mihi dotem iam constituerunt dare.

G. iam

C. iam accipiet. illis repudium renuntiet:
 Hanc ducat. D. quæ quidem illis res vortat malè.
 G. Oportunè adeò, nunc argentum mecum attuli,
 Fructum, quem Lemni vxoris reddunt prædia:
 Id sum am: vxori, tibi opus esse dixero.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

ARGUMENTVM.

Obiurgat Antipho Getam, cuius opera se
 in periculum venisse putat, ne extrudatur cō-
 iux: idem ab eodem placatur.

Iambici senarij.

ANTIPHO, GETA.

A. Geta. G. hē. A. quid egisti? G. emūxi argēto senes.
 A. Satin' id est? G. nescio hercle: tantum iussus sum.
 A. Eho verbero, aliud mihi respondes, ac rogo?
 G. Quid ergo narras. A. quid ego narrem? opera tua
 Ad restim mihi quidem res redijt planissimè:
 Ut te quidem omnes Dij, Deæq;, Superi, Inferi
 Malis exemplis perdant: hem, si quid velis,
 Huic mandes, quod quidem rectè curatum velis,
 Qui te ad scopulum è tranquillo inferat.
 Quid minus vitibile fuit, quàm hoc vlcus tangere,
 Aut nominare vxorem? iniecta est spes patri,
 Posse illam extrudi. cedo, nunc porro Phormio
 Dotem si accipiet, vxor ducenda est domum.
 Quid fiet? G. non enim ducet. A. noui: ceterum
 Cum argentum repetent, nostra caussa scilicet
 In neruom potius ibit. G. NIHIL est Antipho,
 Quin malè narrando possit deprauarier.
 Tu id, quod boni est, excerpis: dicis, quod mali est.
 Audi nunc contrà iam. si argentum acceperit,
 Ducenda est vxor, ut ais: concedo tibi:

Spa-

Spatium quidem tandem apparandi nuptiarum,
 Vocandi, sacrificandi dabitur paullulum:
 Interea amici, quod polliciti sunt, dabunt.
 Id ille istis reddet. A. quā ob rē? aut quid dicet? G. ro
 Quot res. post illa mōstra euenerūt mihi. (Gas.
 Introijt in aedem ater alienus canis,
 Anguis per impluuium decidit de tegulis:
 Gallina cecinit: interdixit hariolus:
 Haruspex vetuit ante brumam aliquid noui
 Negotiū incipere: quæ caussa est iustissima.
 Hæc fient. A. vt modo fiant. G. fient: me vide.
 Pater exit: abi, dic esse argentum Phædria.

ACTVS III. SCENA V.

ARGUMENTVM.

Colloquuntur senes de tradendo Phormio-
 ni argento. Chremes Demiphonem instigat,
 vt argentum soluere festinet.

Iambici quadrati.

DEMIPHO, GETA, CHREMES.

D. Quietus esto inquam: ego curabo, ne quid ver-
 borum diuit.

Hoc temerè nunquam emittam ego à me, quin mi-
 hi testis adhibeam,

Cui dem: & quam ob rem dem, commemorabo. G.
 vt cautus est, vbi nihil opus est.

C. Atque ita opus factum est: at matura, dum libido
 eadem hæc manet:

Nā si altera illa magis instabit, forsitan nos reijciat.

G. Rem ipsam putasti. D. duc me ad eū ergo. G. non
 moror. C. vbi hoc egeris,

Transito ad uxorem meam, vt conueniat hæc prius,
 quam hinc abeat:

Dicat

Dicat eā dare nos Phormioni nuptiū, ne succenseas:
 Et magis esse illū idoneū, qui ipsi sit familiarior:
 Nos nostro officio nihil egressos esse, quantum is
 voluerit,

Datum esse dotis. D. quid tua, malū, id refert? C.
 magni Demipho. (bat?

D. Nō sat tuū te officiū fecisse. si nō id fama appro-
 c. Volo ipsius quoque voluntate hoc fieri, ne se eie-
 ctam prædicet.

D. Idem ego istuc facere possum. C. mulier mulieri
 magis congruet. (to.

D. Rogabo. C. vbi nūc illas ego reperire possi, cogi-

ACTVS V. SCENA I.

ARGUMENTVM.

Hæc scēna cōtinet mutuā agnitionē Sophro-
 nę nutricis & Chremetis. Chremes ex eadem
 nutrice discit, filiā suā Phaniū nuptā esse An-
 tiphoni, quæ res ingentem ei læticiam adfert:
 cauet item ne vxor hoc resciscat.

Iambici octonarij catalectici & acatalectici
 & Iābicus dimeter vnus, mistis aliquot Tro-
 chaicis octonarijs.

SOPHRONA, CHREMES.

S. Quid agam? quem mihi amicū misera inueniam?
 aut cui consilia hæc referam?

Aut vnde mihi auxilium petam?

Nam vereor, herane ob meum suatum indignè in-
 iuria afficiatur:

Ita patrem adolescentis facta hæc tolerare audio
 violenter.

C. Nam quæ hæc est anus exanimata, à fratre quæ
 egressa est meo?

S. Quod

s. Quod ut facerem, egestas me impulit, cum scirem
 infirmas nuptias (ret.)
 Hasce esse, ut id cōsulerē, intere à vita ut in tuto fo-
 c. Certè ad epos, nisi me animus fallit, aut parum
 oculi prospiciunt, mea
 Nutricem gnata video. s. neque ille inuestigatur.
 c. quid agam?
 s. Qui est eius pater c. adeò, an maneo, dū ea, qua
 loquitur, magis cognosco?
 s. Quod si eum nūc reperire possim, nihil est, quod
 verear. c. ea ipsa est.
 Colloquar. s. quis heic loquitur? c. Sophrona. s.
 & meum nomen nominat?
 c. Respice ad me. s. Dū obsecro vos. estne hinc Stil-
 bo? c. non. s. negas?
 c. Concede hinc à foribus paullulum istorsum se-
 des Sophrona.
 Ne me istoc posthac nomine appellas. s. quidē
 non is obsecro es, (tuis fore?)
 Quē semper te esse dictitasti? c. est. s. quid has me-
 c. Conclusam heic habeo uxorem sanam: verum
 istoc de nomine
 Eò perperā olim dixi, ne vos fortè imprudētes foris
 Effutiretis, atq; id porrò aliquā vxor mea rescisce-
 ret.
 s. Hem, istoc pol nos te heic inuenire misere nun-
 quā potuimus. (vnde exist?)
 c. E hō dic mihi, quid tibi rei est cum familia hac,
 Aut vbi illa sunt? s. miseram me. c. hem. quid est
 viuuntne? s. viuunt gnata.
 Matrem ipsam ex aegritudine miseram mors conse-
 cuta est.

c. Ma.

c. Malè factum. s. ego autem quæ essem anus deser-
 ta, egens, ignota,
 Ut potui nuptū virginem locavi huic adolescenti,
 Harum qui est dominus adium. c. Antiphonine in-
 quam? s. hem, isti ipse.
 c. Quid? duasne is uxores habet? s. au obsecro, vnā
 ille quidem hanc solam.
 c. Quid illa altera, quæ dicitur cognata, hanc ergo
 est c. quid ais?
 s. Composito est factum, quo modo hanc amans ha-
 bere posset
 Sine dote. c. Dū vestrā fidē, quā sepè Forte temere
 Eueniunt, quæ non audeas optare, offendi adue-
 niens,
 Quicū volebam, atq; ut volebam, collocatū filiam.
 Quod nos ambo opere maximo dabamus, ut fieret,
 operam,
 Sine nostra cura, maxuma sua cura, hanc solā fecit.
 s. Nunc quid factū est opus, vide: pater adolescen-
 tis venit, (pericli est.)
 Eumq; animo in quo hoc oppido ferre aiūt. c. nihil
 Sed per Deos, atq; homines, meam esse hanc, caue
 resciscat quisquam.
 s. Nemo ex me scibit. c. sequere me: cetera intus
 audies.

ACTVS V. SCENA II.

ARGVMENTVM.

Demipho seipsum excusat, quod dum aua-
 ritia maculā studet effugere, in stultitia re-
 prehensionem inciderit. Dolet enim Phor-
 mioni datum esse argentum.

Iambici tetrametri catalectici.

DE

D. Nostrapte culpa facimus, ut malos expediat esse,
Dū nimmū dici nos bonos studemus & benignos.

Ita fugias, ne prater casam, quod aiūt, nōnne id sat
erat,

Accipere ab illo iniuriā? etiā argentū est vltro obte-
(ctum,

Ut sit, qui viuat, dū aliquid aliud flagitiū conficiat.

G. Planissimè. D. his vunc premium est, qui rella
praua faciunt.

G. Verissimè. D. ut stultissimè quidē illi rē gesserim?

G. Modò ut hoc cōsilio possit discedi, ut ist. i ducat.

D. Etiamne id dubium est? G. haud scio hercle, ut hi
mo est, an mutet animum.

D. Hem, mutet autem? G. nescio: verū, si fortè, dico.

D. Ita factā, ut frater censuit, uxorem huc eius ad-
ducam,

Cum ista ut loquatur, tu Geta abi, pronuntia hanc
uenturam.

G. Argentū inuentum est Phadria: de iurgio siletur.

Prouisum est, ne in presentia hac huc abeat. quid
nunc porrò?

Quid fiet? in eodem luto haesit as: voruram solues.

Geta: presens quod fuerat malū, in diem abiit: pla-
ga crescunt,

Nisi prospicis, nunc hinc domum ibo, ac Phanium
edocebo,

Ne quid vereatur Phormionem, aut eius orationi.

ACTVS V. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Apud Demiphonem quæritur Nauisistrata
suum viri Chremetis negligentia minui pa-
trimonium.

Iam.

Iambici octonarij catalectici & acatalectici.

DEMIPHO, NAVSISTRATA,

CHREMES.

D. Agedum, ut soles Nauisistrata, fac ut illa place-
tur nobis,

Ut sua volūtate, id quod est faciū dū, faciat. N. faciā.

D. Pariter nūc opera me adiues, ac dudum re opi-
tulata es.

N. Factū volo: ac pol minus queo viri culpa, quā
me dignum est.

D. Qui autem? N. quia pol mei patris bene parta in-
diligenter

Tutatur: nam ex his predijs talenta argenti bina
statim capiebat, hem, vir viro quid præstat! D. bina
queso?

N. Ac reb⁹ viliorib⁹ multò, tamē duo talēta. D. hui:
N. Quid hæc videntur? D. scilicet. N. virum me na-
tam vellem:

Ego ostenderem. D. certò scio. N. quo pacto. D. par-
ce sodes,

Ut possis cū illa, ne te adolescens mulier defatiget.

N. Faciam, ut iubes: sed meum virū abs te exire vi-
deo. C. hem Demipho,

Iā illi datū est argentū? D. curam illico. C. nollē datū.

Hei, video uxorem: penè plus, quā sat erat. D. cur
nolles Chreme?

C. lam rectè. D. quid tu? e quid locutus cum ista es,
quā ob rem hanc ducimus?

C. Transégi. D. quid ait tandem? D. abduci non po-
test. D. qui non potest?

C. Quia vterque vtrique est cordi. D. quid istuc ne-
stra? C. magni prater hæc,

Co-

Cognatam comperi esse nobis. D. quid deliras? C. sic erit:

Non temere dico, redi mecum in memoriam. D. scit' ne sanus es?

N. Au, obsecro, caue ne in cognatam pecces. D. non est. C. ne nega:

Patris nomen aliud dictum est: hoc tu errasti. D. non norat patrem?

C. Norat. D. cur aliud dixit? C. nunquamne hodie concedes mihi,

Neque intellegis? D. si tu nihil narras. C. pergis? N. miror quid hoc fiet.

D. Equidem hercle nescio. C. vin' scire? at ita me seruet Iupiter.

Vt propior illi, quam ego sum, ac tu, homo nemo est. D. Duj' vestram fidem:

Eamus ad ipsam vna omnes nos: aut scire, aut nescire hoc volo. C. ab.

D. Quid est? C. itane parum mihi fidem apud te? D. vin' me hoc credere?

Vin' satis quesitum mihi istuc esse? age fiat. quid illa filia

Amici nostri, quid futurum est? C. recte. D. hac igitur

C. Quid nunc? D. illa maneat? C. sic. D. ire igitur tibi licet Nausistrata.

N. Sic pol commodius esse in omnibus arbitror, quam ut coeperas,

Manere hac: nam perliberalis visa est, cum vidi, mihi

D. Quid istuc negotii est? C. iamne operuit ostium? D. iam. C. o Iupiter,

Duj' nos respiciunt. cognatam inueni nuptam cum tuo filio. D. hem,

Quo pacto id potuit? C. non satis tutus est ad narrandum hic locus.

D. At tu intro abi. C. heus, ne filij nostri quidem hoc resciscant, volo.

ACTVS V. SCENA III.

ARGVMENTVM.

Antipho redemptam Phædriæ amicam gratulatur: seque inuolutum his malis queritur, unde expediri nequeat.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO.

A. Laetus sum, ut ut me res sese habent, fratri obtigisse quod volt.

Quam scitum est, eiusmodi parare animo cupiditates, Quas, cum res aduersa sient, paullo mederi possis!

Hic simul argentum repperit, cura sese expediunt: Ego nullo possu remedio me euoluere ex his turbis,

Quin, si hoc caletur, in metu: sin patet, in probro sim.

Neque me domum nunc reciperem, ni mihi esset spes Huiusce habende. sed ubinam Gatam inuenire possum,

Ut rogem, quod tempus conueniendi patris me capere iubeat?

ACTVS V. SCENA V.

ARGVMENTVM.

Adnumeratam esse lenoni pecuniam narrat Phormio: & quasi re bene gesta, nunc se curaturum cuticulam dicit.

Iambici octonarij acatalectici.

PHORMIO, ANTIPHO.

P. Argentum accepi, tradidi lenoni, abduxi mulierem,

Curam,

Curavi, propria ea Phadria ut poteretur: nã emis-
sa est manu,

Nunc vires mihi restat, quæ est etiam conficiun-
da, otium

Ab senibus ad potandum ut habeam, nam aliquos
hos sumam dies.

A. Sed Phormio est. quid ais? P. quid? A. quidnam
nunc facturus Phadria?

Quo pacto satietatem amoris ait se velle sumere?

P. Vicissim partes tuas actur⁹ est. A. quas? P. ut su-
gitet patrem:

Te suam rogavit rursus ut ageres causam, ut pro
se diceres:

Nã potaturus est apud me: ego me ire senibus Suniã

Dicam ad mercatum, ancillulam emitum, dudum
quam dixit Geta,

Ne, cum heic non videant me, conficere credant ar-
gentum suum.

Sed ostium concrepuit abs te. A. vide, quis egredia-
tur. P. Geta est.

ACTVS V. SCENA VI.

ARGVMENTVM.

Geta Antiphoni nuntiat Phanium inuentã
esse Chremetis filiam.

Trochaici tetrametri catalectici.

GETA, ANTIPHO, PHORMIO.

G. O Fortuna, o Fors fortuna, quantis commodita-
tibus,

Quam subito hero meo Antiphoni ope vestra hinc
onerastis diem!

A. Quidnam hic sibi vult? G. nosq; amicos eius exo-
nerastis metus?

Sed

Sed ego nunc mihi cesso, qui non humerum hunc o-
nero pallio,

Atque hominem propero inuenire, ut hæc, quæ con-
tingerint, sciat?

A. Non tu intellegis, quid hic narret. P. num tu? A.
nihil. P. tantundem ego.

G. Ad lenonem hinc ire pergam: ibi nunc sunt. A.
heus Geta. G. hem tibi.

Nam mirum, aut nouũ est, renocari, cursum cum in-
stitueris? A. Geta.

G. Pergin⁹? hercle nunquam tu tuo odio vinces me.
A. non manes? (hero.)

G. Vapula. A. id quidem tibi iã fiet, nisi resistis, ver-

G. Familiariorem oportet esse hinc, minatur malũ:
Sed isne est, quem quero, an non? ipsu⁹ st. P. congre-
dere actutum. A. quid est?

G. Omnium, quantum est qui viuant, hominum ho-
mo honoratissime:

Nã sine controuersia à Dijs solus diligere Antipho.

A. Ita velim: sed qui istuc credam ita esse, mihi dicã
velim.

G. Satin⁹ est, si te delibutũ gaudio reddo? A. enicas.

P. Quin tu pollicitationes aufer, & quod fers, ce-
dõ. G. oh,

Tu quoque heic aderas Phormio? P. aderã. sed ces-
sus? G. accipe, hem,

Ut modò argentum tibi dedimus apud forum, re-
etã domum.

Sumus profecti. intereã mittit herus me ad uxorem
tuam.

A. Quam ob rem? G. omitto proloqui: nam nihil ad
hanc rem est Antipho.

P

Vli

Vbi in gynæceum ire occipio, puer ad me adcurrit
Myda:

Pone apprehendit pallio, resupinat: respicio: rogo,
Quam ob rem retineat me: ait esse vetitum intrò
ad heram accedere.

Sophrona modo fratrem huc, inquit, senis intro-
duxit Chremem,

Eumq; nunc esse intus cum illis hoc vbi ego audiui,
ad fores

Suspensio gradu placidè ire perrexi: accessi: adstiti:
Animam compressi: aurem admoui: ita animum ce-
pi attendere,

Hoc modo sermonem captans. A. euge Geta. G. heic
pulcerrimum

Facin? audiui: itaq; pene hercle exclamavi gaudio.

P. Quod? G. quòdnam arbitrare? A. nescio. G. at qui
mirificissimum:

Patruus tuus pater inuentus est Phanio vxoritu.
A. hem,

Quid ais? G. cum eius còsuevit olim matre in Lem-
no clanculum.

P. Somnium. vñ? hac ignoraret suum patrem? G.
aliquid credito

Phormio esse caussa. sed me censè? potuisse omnia
Intellegere extra ostium, intus qua inter sese ipsi
egerint?

P. Atque hercle ego quoque illam audiui fabulam.
G. immo etiam dabo,

Quò magis credas: patruus interea intus egreditur
foras:

Haud multò post cum patre idem recipit se intrò
denuo:

Ait vterq; tibi potestatem eius habenda se dare:

Denique ego sum missus, te vt requirerem, atque
adducerem.

A. Hem, quin ergo? rape me. quid cessas? G. fecero.

A. ò mi Phormio

Vale. P. vale Antipho: bene, ita me Dii ament, fa-
ctum: gaudeo.

ACTVS V. SCENA VII.

Iambici senarij.

PHORMIO.

P. Tantam fortunam de improviso esse his datam?

Summa eludendi occasio est mihi nunc senes,

Et Phadria curam adimere argentariam,

Ne cuiquam suorum equalium supplex fiet?

Nam idem hoc argentum ita vt ingratum est datum,

His datum erit: hoc quò cogam, re ipsa repperi.

Nunc gestus mihi, vultusq; est capiendus nouus.

Sed hinc concedā in angiportū hunc proximum:

Inde hisce ostendam me, vbi erunt egressi foras:

Quò me assumularam ire ad mercatum, non eo.

ACTVS V. SCENA VIII.

ARGVMENTVM.

Cognita Phanio, senes à Phormione pecu-
niam repetunt: Phormio negat se redditurū.

Hinc contentio inter eos oritur.

Iambici trimetri.

DEMIPHO, PHORMIO, CHREMES.

D. Dii magnas meritò gratias habeo, atq; ago,

Quando euenere hac nobis frater prosperè,

Quantum potest, nunc conueniendus Phormio est,

Prius, quam dilapidet nostras triginta minas,

Vt auferamus. P. Demiphonem, si domi est,

Visam: ut quod. D. at nos ad te ibamus Phormio.
P. De eadem hac fortasse causa: D. ita hercle. D. credidi.

Quid ad me ibatis? ridiculum. an veremini,
Ne non id facerem, quod recepissem semel?
Heus, quanta quant a hac mea paupertas est, tamen
Adhuc curavi vnus hoc quidem, ut mihi esset fides.
C. Estne ea ita, ut dixi, liberalis? D. oppido.
P. Itaque ad vos venio nuntiatum Demipho,
Paratum me esse: vbi voltis, uxorem date.
Nam omneis posthabui mihi res, ita uti par fuit,
Postquam, tantopere id vos velle, animum aduor-
teram.

D. At hic dehortatus est me, ne illam tibi darem.
Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris?
Olim cum honeste potuit, tum non est data:
Nunc vidua extrudi turpe est: ferme eadem omnia,
Qua tute dudum coram me incusaueras.
P. Sat in' superbe illuditis me? D. qui? P. rogas?
Quia ne alteram quidam illam potero ducere,
Nam quo redibo ore ad eam, quam contemserim?
C. Tum autem Antiphonem video ab sese amittere
Inuitum eam, inque. D. tum autem video filium
Inuitum sane mulierem ab se amittere.
Sed transi sodes ad forum, atque illud mihi
Argentum iube rursus rescribi Phormio.
P. Quodne ego perscripsi porro illis, quibus debuisset?
D. Quid igitur fiet? P. si vis mihi uxorem dare,
Quam despondisti, ducam: sin est, ut velis
Manere illam apud te, dos heic maneat Demipho.
Nam non est equom me propter vos decipi.
Cum ego vestri honoris causa repudium alteri

Remi

Remiserim, quae dotis tantundem dabat.
D. I hinc malam rem cum istac magnificentia
Fugitiue. etiam nunc credis te ignorari?
Aut tua facta adeo? P. vitor. D. tunc hanc duceres,
Si tibi data esset? P. fac periculum. D. ut filius
Cum illa habitet apud te, hoc vestri consilium fuit.
P. Quae so, quid narras! D. quin tu mihi argentum
cedo.
P. Immo vero tu uxorem cedo. D. in ius ambula.
P. In ius? enim uero si porro esse odiosi pergitis.
D. Quid facies? P. ego ne? vos me indotatis modo
Patrocinari fortasse arbitramini.
Etiam dotatis soleo. C. quid id nostra? P. nihil
Heic quaedam noxia, cui vir uxore. C. he. D. quid est?
P. Lemni habuit aliam. C. nullus sum. P. ex qua filiam
Suscepit: eam clam educit. C. sepultus sum.
P. Haec adeo ego illi iam denarrabo. C. obsecro,
Ne facias. P. oh, tum' is eras? D. ut ludos facit.
C. Missum te facimus. P. fabule. C. quid vis tibi?
Argentum quod habes? condonamus te. P. audio:
Quid vos, malum, ergo me sic ludificamini
Inepti, vestra puerili sententia?
Nolo, volo: volo, nolo rursus: cedo, cape:
Quod dictum, indictum est: quod modorerat rarum,
irritum est.
C. Quo pacto, aut unde haec hic rescivit? D. nescio,
Nisi, me dixisse id nemini, certo scio.
C. Monstri, ita me Di ament, simile. P. inieci scrupulum. D. hem,
Hiccine ut a nobis hoc tantum argenti auferat,
Tam aperiè inridens? emori hercle satius est:
Animo virili, presentiq; ut sis, para.

PHORMIONIS

Vides tuum peccatum esse elatum foras,
 Neque iam id calare posse te uxorem tuam?
 Nunc quod ipsa ex alijs auditura sit Chreme,
 Id nosmet indicare placabilus est.
 Tum hunc impuratum poterimus nostro modo
 Vlcisci. P. at at, nisi mihi prospicio, hæreo:
 Hi gladiatorio animo ad me affectant viam.
 C. At vereor, ut placari possit. D. bono animo es:
 Ego redigam vos in gratiam, hoc fretus, Chreme,
 Cum è medio excessit, unde hæc suscepta est tibi.
 P. Itane agitis mecum? satis astutus aggredimini:
 Non hercle ex re istius me instigasti Demipho,
 Ain' tu, ubi peregre, tibi quod libitum fuit, feceris.
 Neque huius sis veritus femina primariæ,
 Nouo modo ei quin faceres contumelias,
 Venias mihi precibus lautum peccatum tuum?
 Hic ego illam dictis ita tibi incensam dabo,
 Ut ne restinguas, lacrumis si exstillaueris.
 D. Malum quod isti Dii, Deaq; omnes duint,
 Tantane affectu quenquam hominem esse audacia?
 Nonne hoc publicitus scelus hinc deportariter
 In solas terras? C. in id redactus sum loci.
 Ut, quid agam cum illo, nesciam prorsus. D. ego scio:
 In ius eamus. P. in ius? huc, siquid lubet.
 D. Assequere, ac retine, dum huc ego seruos euoco.
 C. Etenim nequeo solus: accurre huc. P. vna iniu-
 ria est
 Tecum. C. lege agito ergo. P. altera est tecum Chreme.
 D. Rape huc. P. itane agitis? enimvero voce est opus.
 Nausistrata. exi. C. os opprime. D. impurum vide,
 Quantum valet. P. Nausistrata inquam. C. non
 taces?

P. Ta.

ACTVS V.

172

P. Taceat? D. nisi sequitur, pugnos in ventrem ingerere.
 P. Vel oculum exsculpe: est, ubi vos vlciscar, locus.

ACTVS V. SCENA IX.

ARGUMENTVM.

Phormio Chremetem prodit uxori de altera coniuge: Chremes grauitè obiurgatur: Phormio exultat, tam probè se vltum esse senes. Demipho pro fratre intercedit: & orat, ut huic vxor factum condonet. Ea neque se ignoscere dicit, neque promittere quidquam, sed filij iudicio permittere omnia.

Iambici senarij, & Trochaici octonarij.

NAVISTRATA, CHREMES, PHORMIO, DEMIPHO.

N. Qui nominat me? C. hem. N. quid istuc turba est obsecro

Mi vir? P. hem, quid nunc obticuiisti? N. quis hic homo est.

Non mihi respondes? P. hiccine ut tibi respondeat, Qui hercle, ubi sit, nescit? C. caue isti quidquam creduas.

P. Abi: tange: si non totus friget, me enica.

C. Nihil est. N. quid ergo est? quid istic narrat? P. iam scies:

Ausculpta. C. pergin' credere? N. quid ego obsecro

Huic credam, qui nihil dixit? P. delirat miser

Timore. N. non pot temere est, quod tu tam times.

C. Egone timeo? P. rectè sanè: quando nihil times,

Et hoc nihil est, quod ego dico, tu narra. D. scelus,

Tibi narres? P. ehò tu, factum est abs te sedulo

Pro fratre. N. mi vir, non mihi narras. C. at. N. quid at?

P 4

C. Non

C. Non opus est dicto. P. tibi quidem: at scito huic opus est.

In Lemno. C. hem quid ais? D. non taces? P. clam te, C. hem mihi.

P. Vxorem duxit. N. mi homo, Dii melius duint.

P. Sic factum est. N. perij misera. P. & inde filiam suscepit iam vnam, dum tu dormis. C. quid agimus?

N. Pro Dii immortales facimus indignum, & malum.

P. Hoc actum est. N. an quidquam hodie est factum indignum?

Qui mihi, ubi ad vxores ventum est, tu sunt senes. Demipho, te appello: nam me cum hoc ipso distinet loqui:

Hæcine erant itiones crebrae, & mansiones diuina Lemni? hæcine erat ea, quæ nostros fructus minuebat, vilitas?

D. Ego Nausistrata esse in hac te culpam meritam non nego,

Sed eam, quæ sit ignoscenda. P. verba sunt mortuo.

Nam neque negligentia tua, neque id odio fecit tuo. Vinolentus ferè ab hinc annos quindecim, mulierculam

Eam compressit, vnde hæc nata est, neque postillam vnam quam attigit.

Ea mortem obiit: è medio abiit: qui fuit in re hæc scrupulus.

Quam ob rem te oro, vt alia tua facta sunt equo animo hoc feras.

N. Quid ego equo animo? cupio misera in hac rem iam desungier.

Sed quid sperem? atate porro minus peccatum putem?

Iam

Iam tum erat senex, senectus si verecundos facit.

An mea forma, atque atas nunc magis expetenda est Demipho?

Quid mihi hæc adfers, quæ ob rem expectem, aut sperem porro non fore?

P. Exsequias Chremeti quibus est commodum ire, hem tempus est.

Sic dabo: age nunc, age, Phormionem, qui volet, lacepsito:

Faxo tali eum maculatum, atque hic est, infortunio. Redeat sanè in gratiam: iam supplicij satis est mihi.

Habet hæc, ei quod, dum viuat, usque ad aurem obgammat.

N. An meo merito credo quid ego nunc commemorem Demipho

Sigillatim, qualis in istum fuerim? D. noni equè omnia

Tecum. N. merito hoc meo videtur factum? D. minime gentium.

Verum, quando iam accusando fieri infectum non potest,

Ignosce. orat, confitetur, purgat. quid vis amplius?

P. Enimvero prius quam hæc dat veniam, mihi proficiam & Phædria.

Heus Nausistrata, prius quam huic respondes temere, audi. N. quid est?

P. Ego minas triginta per fallaciam ab illo abstuli: Eas dedi tuo gnato: is pro sua amica lenoni dedit.

C. Hem, quid ais? N. adeo hoc indignum tibi videtur, filius

Homo adolescens si habet vnam amicam, tu vxores duas?

P S

Nihil

PHORMIONIS ACTVS V.

Nihil pudere? quo illum ore obiurgabis? responde mihi.

D. Faciet ut voles. N. immo ut iam meam scias sententiam. Neque ego ignosco, neque promitto quidquam, neque respondeo.

Prius quam gnatum videro: eius iudicio permitto omnia:

Quod is iubebit, faciam. P. mulier sapiens es Nausistrata.

N. Satis tibi est? P. immo verò pulchrè discedo, et probè,

Et præter spem. N. tu tuum nomen dic quod est. P. mihi? Phormio,

Vostre familie hercle amicus, et tuo summus Phædræ.

N. Phormio, at ego æcastor posthac tibi, quod poterò, et quæ voles,

Faciamque, et discam. P. benignè dicis. N. pol meriti sunt tuum.

P. H. Vin' primùm hodie facere, quòd ego gaudeam Nausistrata,

Et quòd tuo viro oculi doleant? N. cupio. P. me ad cenam voca.

N. Pol vero voco. D. eamus intrò hinc. N. fiat: sed ubi est Phædræ,

Iudex noster? P. H. iam heic saxo aderit. vos valet et plaudite.

PHORMIONIS FINIS.

VOLCATII SEDIGITI DE
COMICIS LATINIS

I A M B I.

Multos incertos certare hanc rem vidimus,
Palmam poëtæ Comico cui deferant:

Hunc, meo iudicio, errorem dissoluam tibi:
Ut, contra, si quis sentiat, nil sentiat.

Cacilio palmam statuo, doque Comico:

Plautus secundus facilè exsuperat ceteros:

Dein Nævius, qui seruet pretium, tertius est.

Si erit quod quarto detur, dabitur Licinio:

Post insequi Licinium facio Atilium.

In sexto consequitur loco hos Terentius:

Turpilus septimum, Trabea octauum obtinet.

Nono loco esse facilè facio Lucium:

Decimum addo, causa antiquitatis, Emium.

Stephani Dolei iudicium de comparatione Terentij, & Plauti.

Græcos poëtæ Comicos mitto libens:

De Latinis quid sentiam, iam iam eloquar.

Plantum Terentio qui obstinatè præferunt,

Graviter mihi videntur errare. siquidem

Nemo negat Plauto sermonis Latij

Proprietatem supremam, sed nec ea deest

Terentio, vel maior. atque præterea

Seruille Plauti ingenium, et plebeium nimis:

Terentius liberali stylo, et extra sales

Vulgareis posito non vulgariter superat.

In hoc Latina Musa parcite Sedigito,

Qui principi Latina Comædiæ abstulit

Meritam hercle laudem, si Comico cuiquam alij.

P 6

DE

DE P. TERENTII VITA, ET
EIVSDEM COMOEDIIS, EX
IPSIUS PERSONA,
Hexastichon.

Natus in excelsis tectis Carthaginis altae,
Romanis ducibus bellica praeda fui.
Descripsi mores hominum, iuuenumq; senumq;
Qualiter & serui decipiant dominos.
Quid meretrice, quid leno dolis confingat auarus.
Haec quicumque leget, sic puto, cautus erit.

IN LAUDEM EIVSDEM
OCTONARIUS.

Aonides quisquis Musas, Latiumq; decorans
Artibus ingenuis excoluisse cupit?
Quisquis lasciuia fugisse Cupidinis arma,
Et quidquid suadet foeda libido mali:
Urbanos quisquis mores, vitamq; probat am,
Aut magnam quidquam voce sonare cupit:
Huc sua conuertat celeri vestigia gressu,
Hunc unum è multis edidicisse iuuet.
Haec posuere suos Nymphae Libethrides hortos.
Haec resona doctus ludit Apollo che'ry.
Hic est, occultas qui te transnare Charybdes
Instruat, & placidas aequore reddat aquas.
Hic ille est, per quem tuto disrumpere vasros
Scortorum nisus, & malefacta queas.
Ausculata monitis huius, lenonis auari
A turpi tutus si cupis esse dolo.

IN.

Am

INDEX VERBORVM, VETERVM ET RARO VSITATORVM
APVD TERENTIUM,

A. primam faciem folij, B. secundam denotat.
primus numerus folium, secundus lineam.

A.

Abbigurrire	a, 41.2
Absente nobis	b, 51.28
Abstineo cum accusatiuo	a, 75.31
Abutor cum accusatiuo	a, 7.19
Ad Dianæ	b, 110.14
Adorno	b, 52.18.
Aduenti	b, 151.8
Aduorsum	a, 8.5
Aesculapius, & Salus	a, 32.7
Aetatem aduerbium	b, 54.6. b, 84.1
Agellus	a, 120.19
Ago me	a, 25.27
Ain. tu	a, 171.16
Alteræ, pro alteri	a, 73.19
Alterco actiue	a, 24.3
Ambo casu accusatiuo	a, 64.1
Amittere, pro dimittere	b, 77.27
Andros	a, 31.9
Angiportus masc.	a, 170.19
Anicula	b, 150.5
Annis	b, 73.4
Apollinis responsum	a, 25.2
Arcesso	a, 29.1. b, 114.8
Arrabo	b, 80.25

P 7

Astu

I N D E X.

Astu a,61.25
 Asymbolus a,156.31
 Attemperate b,30.28
 Attigo a,27.19
 B.
 Beneuolens b,150.4
 Babylo a,119.24
 C.
 Caluor a,39.13
 Caprificus b,110.5
 Careo cum genituo a,76.22
 Caria b,38.5. a,81.4
 Caudex b,88.8
 Caue ne b,167.5
 Cedere sermones a,72.32
 Cedodum a,156.12
 Celerè a,152.32
 Centies b,88.16
 Certè quidem pol b,54.1
 Cistella a,55.10
 Clanculum cum accusatiuo a,97.17
 Coitio b,156.12
 Colaphus a,100.5
 Colet vitam a,69.13
 Columen a,155.14
 Comare a,72.13
 Comissator a,116.15
 Comissatum a,46.23
 Commorat b,151.8
 Commotus in aliqua b,49.29.
 Comparari ad aliquem b,52.2
 Complacita'ft b,23.1
 Com.

I N D E X.

Complusculi a,127.2
 Composito a,166.10
 Compressus, pro vitio b,107.21
 Concordare
 Condoneo gem. accus. a,36.30.
 Congruo a,78.18
 Confit a,120.14
 Conger a,106.1
 Consuescere cum aliqua a,113.23.
 b,137.26
 Conuafare
 Cœperet, pro cœperit a,106.24
 Creduas a,172.21
 Curriculo a,85.11
 Cum maximè b,108.17. b,125.32
 Cyprus a,101.26
 D.
 Danaë b,49.26
 Dare biber' a,19.30
 Debacchatus a,100.8
 Decet cum datiuo a,108.7. b,119.13
 De die b,120.24
 Deduce a,48.20
 Deseruiffe a,99.6
 Defetiscor
 Defrudo b,101.21
 Delibutus
 Demensum b,149.5
 Demidium b,105.26
 Depecisci b,151.30
 Despicatus a,45.5
 Diecula b,25.3
 Dicm

I N D E X.

Diem aduerbium a,56.23.a,161.28
 In diem a,62.19
 Digitulus a,42.26
 Diphilus a,96.19
 Dis b,115.27
 Discordare b,21.5
 Dispudet b,57.18
 Distædet b,172.22
 Diuorticulum a,51.31
 Diuiduum b,101.16
 Diuitiores b,149.5
 Duco b,136.32
 Duint a,24.22. b,160.2
 Duo casu accus. b,126.19

 E.
 Ecce ipsa b,37.6. b,54.14
 Ecere b,155.26
 Ecferur a,9.19.a,48.19
 Educere a,38.25
 Ehodum b,19.6. b,14.16
 Elephanti Indici b,45.23
 Emergo actiuè a,21.24
 Emoriri a,46.13
 Emungere a,164.13
 Enico b,48.32.. a,157.28.
 b,172.22
 Enim in principio b,128.14
 Ergo a,29.5
 Ergo propterea b,122.29
 E re nata b,103.1
 Erumpo actiuè b,48.25
 Est vbi b,72.30
 Exad.

I N D E X

Exaduorsum b,110.18. a,150.27
 Exoffare a,106.2
 Expurgere a,117.18

 F.
 Fabrica, pro fallacia a,79.12
 Facillimè vti a,71.23
 Facito dum a,79.18.a,108.17
 Falsus animi a,42.9
 Fame a,91.28
 Fenero a,101.15
 Feruit a,109.12
 Flabellum a,50.12
 Fors fortuna b,133.3
 Fores nominat. singularis a,102.25
 Frigit, pro friget b,54.4
 Fructi a,118.8
 Fuat b,139.17
 Fungor cum accus. a,80.13.
 b,107.8

 G.
 Gnauiter a,37.10
 Gracilæ a,43.22
 Gynæceum a,170.1

 H.
 Hæc, pro hæ b,49.21. b,37.5
 Harunc b,87.5
 Hariolor b,100.11
 Haud nusquam a,73.27
 Hercules b,52.9
 Here, pro heri a,44.17
 Hice nominatiuus b,115.5. b,41.30
 Hilarus a,117.21
 Hinc

I N D E X.

Hincilline a,113.30
 Hòc, pro huc a,5
 Horunc' b,126.29
 I.
 Ilicet a,44.2
 Illac, pro illa a,126.25
 Illi, pro illic b,134.24. b,144.4. a,150.30.
 2,110.20
 Iligneus b,11.20
 Illo, pro illuc b,49.1
 Illudo { aliquem a,85.27
 { in aliquem b,59.32
 { in aliquo b,26.17
 Illuies b,73.12
 Imbrus b,126.28
 Immisericorditer a,113.19
 Impendere cuius gem. accus. b,152.1
 Indicente me a,108.14
 Indulgeo cum accus. a,40.32. b,91.10
 Inscitia a,64.5
 In honorem esse b,41.14
 Ingratis a,40.28. a,77.14
 Insisto cum accus. b,42.18
 Intro adspicere a,16.7
 Interea loci b,38.4. b,41.7. b,72.27
 Interloqui cum accus. b,47.20
 Intuitur a,76.28
 Intus foras
 Irruo actiue b,109.17
 Iurandum a,26.5
 Iusta, pro iure a,155.6
 Iusta iniusta b,87.11. b,121.9
 La.

I N D E X

L.

Labos a,130.32
 Latere tecto a,83.9
 Lauatum a,50.7
 Lemnus a,150.5
 Liberum b,116.2
 Licitum est a,18.22. b,145.3
 Limis a,50.23
 Logi
 Luciscit b,76.14
 Luétat 145.21
 Lucu, pro luce a,117.20
 Ludere a,106.1

M.

Magnificare a,129.29
 Mancupium a,42.7
 Mansum b,70.15
 Mastigia a,116.13
 Mauolo a,137.32
 Maximo opere a,48.13
 Mea tu a,52.27. a,103.21
 Meditata passiuè a,154.31
 Mercenarius à villa b,109.1
 Miletum a,118.2
 Millies b,31.22. a,46.2.
 b,159.16
 Minerua a,93.16
 Mirificissimus
 Miseritum b,77.19. a,133.24
 Misit orare a,48.8
 Modò non 137.1
 Modò nunc a,42.22
 Mo-

I N D E X.

Morigera b, 13.17
 Mulco a, 56.5
 Multi' modis b, 31.9. a, 74.15. a, 130.11
 Musitare b, 100.18
 Mutire a, 20.1
 N.
 Nam quæ a, 165.31
 Nactus a, 49.3. b, 126.27.
 a, 150.20
 Neque haud non a, 11.13
 Nimiam quantum a, 163.29
 Nisi si b, 12.15. a, 52.21. a, 59.7
 Non sciunt
 Nulli, pro nullius b, 22.18
 Nullus a, 16.17. a, 40.19. a, 125.19
 Obgannire
 Obitus *spiritibus* a, 146.19
 Obsitus annis *adum* a, 41.3
 Obsita pannis b, 73.11
 Obstipui *asno* b, 12.28. b, 111.21
 Odium pro odioso *des* b, 31.13
 Oedipus *fransis* b, 10.26
 Olet vnguenta a, 32.
 Ornati *colilla* a, 16.7. a, 41.5
 Offum b, 41.22
 Ostenta *colilla* a, 50.31. a, 168.20
 P.
 Pædagogus a, 151.20
 Papæ + b, 40.13. a, 42.17
 Parcere b, 116.23
 Parsi *P. Samanoz* a, 130.24
 Pa-

I N D E X.

Patrizzo a, 110.13
 Pax b, 73.8. b, 84.3
 Peiraum b, 42.3. a, 48.29
 Pendeo animi b, 84.32
 Peniculus a, 56.11
 Penus masculinum a, 43.14
 Percussit ad animum a, 9.27
 Perduint a, 87.3. b, 134.21. b, 150.30.
 a, 126.18.
 Perpetuam a, 86.25. b, 108.24
 Pertendere a, 37.10. b, 93.27
 Pessundare b, 152.7
 Phalerata dicta a, 160.3
 Phy b, 160.11
 Pistrilla b, 110.18
 Plerique omnes a, 8.19. a, 152.8
 Pluscula b, 163.22
 Posterius, pro postremo b, 98.25
 Postilla b, 31.3. b, 38.6. a, 77.25. b, 156.14.
 b, 164.5
 Postremum b, 14.12
 Pote b, 41.19
 Poteretur b, 168.1
 Potesse a, 52.29
 Potior cum accus. a, 118.17
 Præcucurrit a, 133.6
 Præter b, 70.17
 Præut b, 42.29
 Præcator a, 91.20. a, 151.16
 Primulum a, 103.22. b, 118.25
 Prodeambulare b, 115.23
 Produxo a, 110.7
 Pro-

I N D E X. *in locis*

Proluuium a,121.31
 Promittere, pro minari a,85.3
 Pro patre a,120.23
 Proruo actiue *facere* a,50.19
 Protelo. *inter se* a,153.32
 Protinam *inter se* b,152.21
 Prouidere *inter se* b,10.4
 Publicitus *inter se* b,171.11
 Pudet geminum accus. b,115.3
 Pulmentum *inter se* a,46.6
 Pulto a,73.24. b,74.14
 Puto a,51.18
 Pyrrhus a,56.23

Q.
 Quasi a,142.28. b,147.1
 Quantus quantus a,106.21
 Quenque a,124.31
 Qui, pro quis a,50.3.
 Quidem hercle certe b,151.26
 Quisquam genere foem. b,52.27
 Quita est a,138.24
 Quiuis, pro quouis a,102.5
 Quoque etiam b,137.6

R.
 Raptio *inter se* 105.
 Referire a,110.11
 Remitto a,127.13
 Riscus a,55.24
 Ruo actiue a,75.27

S.
 Sæuidicus a,153.32
 Salus b,115.10. a,132.7

I N D E X.

Satagit b,71.7
 Satiis a,61.10. a,139.11
 Satrapes a,77.30
 Scribam a,38.21. b,73.27
 Scibo a,166.24
 Sciri a,31.8. a,73.28
 Scirpus b,31.13
 Scirtus a,125.18
 Senium cum accus. masc. b,42.31
 Sentus a,41.3
 Seria b,77.6
 Seruat domi a,56.17
 Seruibo a,136.20
 Sibe, pro sibi b,41.19
 Sibi abundat b,120.3
 Silicernium b,110.24
 Similis cum genitiuo a,47.32
 Socors rerum a,114.1
 Solæ, pro soli a,61.24
 Sorbillans b,110.31
 Sperare, pro timere a,17.1
 St, silentij nota b,24.6. b,80.14. b,165.20
 Statim a,167.14
 Sterquilinium b,160.14
 Studet se a,36.12
 Suffarcinata b,26.31
 Subigitare b,79.19
 Subtemen b,73.10
 Succenturiatus b,153.21
 Sunium a,38.23. b,47.31
 Sycophanta b,27.24
 Symbola b,8.20

De

I N D E X.

De Symbolis esse	a, 48. 30
Tantidem	b, 100. 4
Techna	b, 83. 29
Templa cali	a, 50. 5
Tetane	b, 27. 18
Transfere	b, 148. 14
Transducere	a, 119. 16
Tumulti	a, 16. 7
Veſi.	b, 132. 5
Ventulus	a, 50. 11
Videre ſomnum	a, 78. 5
Volep.	a, 148. 16. b, 102. 1
Vſque donec	b, 114. 17
Vſus pro opus	a, 68. 14. b, 108. 28
Vubile.	a, 164. 22

F I N I S.

[Handwritten notes and scribbles in a cursive script, including the word 'Vubile' and other illegible text.]